

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı

**Klazomenai Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazılarında Ele Geçen Pişmiş
Toprak Figürinler**

DOKTORA TEZİ

Aslıhan ÖZBAY

DANIŞMAN
Doç. Dr. Hüseyin CEVİZOĞLU

İZMİR-2016

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı

Klazomenai Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazılarında Ele Geçen Pişmiş
Toprak Figürinler
DOKTORA TEZİ

Aslıhan Özbay

JÜRİ ÜYELERİ

Doç. Dr. Hüseyin CEVİZOĞLU (Danışman)

Prof. Dr. Cumhur TANRIVER

Prof. Dr. Gürcan POLAT

Prof. Dr. Gül IŞIN

Doç. Dr. Fikret ÖZCAN

İZMİR-2016

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü M¼d¼rl¼ğ¼ne sunduğ¼m *Klazomenai Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazılarında Ele Geçen Pişmi Toprak Figürinler* adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Aslıhan özbay





T.C.EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



DOKTORA
TEZ SAVUNMA TUTANAĞI

ÖĞRENCİNİN

Adı Soyadı : Ashhan Özbay

Numarası : 92110005562

Anabilim Dalı : Klasik Arkeoloji

Tez Başlığı (Türkçe) : Klazomenai Karantina Adası Kuzey Yamacı Kazılarında Ele Geçen Pişmiş Toprak Figürinler.

Tez Başlığı (İngilizce) : Terracotta Figurines Discovered From The North Slope Excavations on the Karantina Island in Klazomenai.

Tez Savunma Tarihi : 29.06.2016

Tez Başlığı Değişikliği Varsa Yeni Başlık:

JÜRİ ÜYELERİ

Jüri Başkanı

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Hüseyin Cevizoğlu

Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme

İmza :

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Gürcan Palat

Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme

İmza :

Jüri Üyesi (Tez İzleme Komitesi Üyesi)

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Cumhur Tanrıver

Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme

İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Prof. Dr. Gülcin Palat

Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme

İmza :

Jüri Üyesi

Unvan, Adı, Soyadı : Doç. Dr. Fikret Özcan

Karar : ☒ Başarılı ☐ Başarısız ☐ Düzeltme

İmza :

TEZ HAKKINDA JÜRİNİN GENEL GÖRÜŞÜ

(Jüri Başkanı Tarafından Doldurulacaktır)

Tez savunması sonucunda öğrenci tarafından hazırlanan çalışma;

Oybirliğiyle ☒

Oy çokluğuyla ☐

Başarılıdır

Başarılıdır

Düzeltilmelidir

Başarısızdır

Önsöz

Pişmiş toprak figürinler, ait olduğu toplumun genel karakterini yansıtan yapıyı basit ancak önemli sanat eserleridir. Bu anlamda Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacından ele geçen pişmiş toprak figürinler, Klazomenai'nin üzerine kısıtlı bilgiye sahip olduğumuz Hellenistik Dönemine ilişkin ipuçları vermesi ile ayrı bir öneme sahiptir. Bu değerli buluntu grubunu çalışmaya izin veren, kıymetli düşüncelerini benimle paylaşarak çalışmamı yönlendiren değerli hocam Klazomenai kazı başkanı Prof. Dr. Yaşar. E. Ersoy'a teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmamın başından itibaren kıymetli görüşleri ve yapıcı eleştirileri ile yol gösteren danışman hocam Doç. Dr. Hüseyin Cevizoğlu'na her zaman minnettar kalacağım.

Tez yazım süreci boyunca yapılan Tez İzleme Komitelerinde değerli fikirleriyle çalışmanın gidişatını belirleyen, teze ilişkin yapıcı eleştirileri ve önerileriyle yol gösteren hocalarım Prof. Dr. Gürcan Polat ve Prof. Dr. Cumhuriyet Tanrıver'e ne kadar teşekkür etsem azdır.

Tezin olgunlaşma sürecinde değerli görüşleriyle beni destekleyen adeta ikinci bir danışman görevi üstlenen kıymetli hocam Yrd. Doç. Dr. Figen Çevirici Coşkun'a sonsuz teşekkür ve minnetlerimi sunarım. Yüzlerce kilometre öteden sorduğum her soruya bıkmadan cevap veren hocam Dr. Emel Dereboylu'ya buradan teşekkürlerimi sunmak isterim.

Kıymetli görüşlerini benden esirgemeyen sevgili hocam Prof. Dr. Nuran Şahin, Doç. Dr. Feriştah Soykal Alanyalı ve Dr. Kozan Uzun'a, Almanca çevirilerde yardımını esirgemeyen Öğr. Gör. Ulus Tepebaş'a yardımlarından dolayı teşekkürü borç bilirim

Peşimden şehir şehir gezen sevgili anneciğim Şenel Kopal ve iki sene önce güzel kalbine yenik düşen kahramanım babam Abdullah Kopal, yaptığınız tüm güzel şeyler için sonsuz teşekkür ederim.

Meslektaşım, hocam, hayat arkadaşım Yrd. Doç. Dr. Fikret Özbay'a sabırla yanımda olduğu için, desteğini bir an olsun eksik etmediği için ve yaptığı sayısız güzel şey için ne kadar teşekkür etsem azdır.

Son olarak, doğduğu günden itibaren hep çok işi olan bir anneye sabreden, çalışmam için bana kartondan bilgisayarlar yapan, hep çok seven, hep çok sevilen kızım Derin Özbay bu çalışma senin dokuz yıllık sabrının armağanı olsun.

Aslıhan Özbay

Kütahya-2016



İçindekiler

Önsöz.....	i
Giriş	1
BÖLÜM I: KLAZOMENAI KARANTİNA ADASININ TARİHÇESİ, ARAŞTIRMA TARİHÇESİ VE COĞRAFİ KONUMU.....	6
I.2 KLAZOMENAI KARANTİNA ADASI KUZEY YAMACI KAZILARI	8
BÖLÜM II: KLAZOMENAI PİŞMİŞ TOPRAK FİGÜRİNLERİNİN TEKNİK ÖZELLİKLER	10
II.1 KİL ÖZELLİKLERİ	10
II.2 KLAZOMENAI KARANTİNA ADASI KUZEY YAMACINDAN ELEGEÇEN FİGÜRİNLERİN YAPIM TEKNİKLERİ	12
II.2.1 KALIPLAMA.....	12
II.2.2 FİGÜRİNLERDE ARKA KISIM VE PİŞİRME DELİĞİ	13
II.2.3 KAİDE	15
II.2.4 ASTAR VE BOYA	16
BÖLÜM III: KLAZOMENAI KARANTİNA ADASI KUZEY YAMACI KAZILARINDA TESPİT EDİLEN FİGÜRİN GRUPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	18
III.1 KADIN FİGÜRİNLERİ	19
III. 1.1 AYAKTA DURAN KADIN FİGÜRİNLERİ	20
III. 1.2 GİYİMLİ KADIN FİGÜRİNLERİYLE İLİŞKİLİ ELBİSE PARÇALARI	49
III.1.3 OTURAN KADIN FİGÜRİNLERİ.....	51
III. 1.4 OTURAN ÇIPLAK GENÇ KIZ FİGÜRİNLERİ	61
III.1.5 KOL VE BACAĞI OLMAYAN OYUNCAK BEBEKLER	67
III.1.6 EKLEMLİ OYUNCAK BAŞI.....	69
III.1.7 MÜZİSYEN KADIN FİGÜRİNLERİ, ENSTÜRMAN PARÇALARI VE DANCİ FİGÜRİNLERİ	70
III.1.7.A MÜZİSYEN KADIN FİGÜRİNLERİ VE ENSTÜRMAN PARÇALARI	70
III.1.7.B DANCİ FİGÜRİNLERİ VE DANCİ FİGÜRİNLERİ İLE İLİŞKİLİ BAŞLAR	73
III.1.8. KADIN BAŞLARI	77
III.1.8.A POLOS VE STEPHANE TAŞIYAN KADIN BAŞLARI	77
III.1.8.B ÖRTÜLÜ KADIN BAŞLARI	79
III.1.8.C KNİDOS TİPİ SAÇ DÜZENİNE SAHİP KADIN BAŞLARI	85
III.1.8.D KAVUN DİLİMİ SAÇ DÜZENİNE SAHİP KADIN BAŞLARI	87
III.1.8.E ÇELENK TAŞIYAN KADIN BAŞLARI	90
III.1.8.F. SINIFLANDIRILAMAYAN KADIN BAŞLARI VE KADIN BAŞI PARÇALARI.....	93

III.2.ERKEK FİGÜRİNLERİ	93
III.2.1 GİYİMLİ ERKEK FİGÜRİNİ.....	94
III.2.2 ÇIPLAK ERKEK ÇOCUK FİGÜRİNİ	96
III.2.3.GÜREŞÇİLER.....	97
III.2.4 ÇELENK TAŞIYAN ERKEK BAŞLARI.....	98
III.2.5ÇOCUK/EROSBAŞLARI.....	99
III.2.4. KAUSİA'LI ERKEK FİGÜRİNLERİ	101
III.3 MİTOLOJİK KİMLİKLER	108
III.3.1 ATHENA BAŞLARI.....	108
III.3.2 TANRIÇA KYBELE İLE İLİŞKİLİ OLABİLECEK FİGÜRİN PARÇALARI	111
III.3.3 HERME FİGÜRİNLERİ	111
III.3.3 NİKE (?) FİGÜRİNİ	114
III.3.4 SATYR BAŞI	115
III.3.5 EROS FİGÜRİNLERİ.....	117
III.3.5.A GENÇ EROS BAŞI (?)	118
III.3.5.B OTURAN EROS FİGÜRİNLERİ (?)	118
III.3.6 EROS VE NİKE FİGÜRİNLERİ İLE İLİŞKİLİ OLABİLECEK KANAT PARÇALARI	119
III.3.7 APOLLON BAŞI	120
III.3.8 HERAKLES BAŞI.....	122
III.4 TİYATRAL FİGÜRİNLER VE MASKLAR	121
III.4.1. TİYATRAL FİGÜRİNLER	121
III.4.2MASKLAR.....	124
III.5 BÜST (YARIM FİGÜRİN,PROM VEYA OMUZLU BÜST)	125
III.6 KABARTMALAR VE KABARTMA PROTOMLAR	127
III.7 GÖVDE PARÇALARI	132
III.7.1 EL VE KOL PARÇALARI.....	132
III.7.2 AYAK VE BACAK PARÇALARI	133
III.8 HAYVAN FİGÜRİNLERİ.....	135
III.8.1 KÖPEK FİGÜRİNLERİ.....	135
III.8.2 ASLAN FİGÜRİNİ.....	138
III.7.3 GÜVERCİN VE HOROZ FİGÜRİNLERİNE AİT PARÇALAR.....	138

III.8.4 KOÇ / KEÇİ (?) FİGÜRİNLERİ	139
III.8.5.AT/ EŞEK FİGÜRİNİ (?)	140
III.9 MİNYATÜR (ARULAE) ALTARLAR	141
III.10. KALIPLAR	146
III.11 GRUPLANDIRILAMAYAN FİGÜRİNLER VE FİGÜRİN PARÇALARI.....	149
BÖLÜM IV: KLAZOMENAI KARANTİNA ADASI KUZEY YAMACI KAZILARINDAN ELE GEÇEN FİGÜRİNLERİNİN KÜLT AÇISINDAN DEĞERLENDİRMESİ.....	152
BÖLÜM V: KLAZOMENAI KARANTİNA ADASI KUZEY YAMACI KAZILARININ STRATİGRAFİK DEĞERLENDİRMESİ.....	161
SONUÇ	172
ÇALIŞMADA ELDE EDİLEN SONUÇLAR	181
KATALOG.....	183
KISALTMALAR VE AÇIKLAMA LİSTESİ.....	409
KAYNAKÇA.....	410
LEVHALAR	

Giriş

Pişmiş toprak figürinler ortaya çıktıkları dönemden itibaren ait olduğu kültürün inanç sistemine, sanat anlayışına ve beğenisine ilişkin ipuçları sunan sanat eserleridir. Yapımı kolay ve maliyeti düşük olan pişmiş toprak figürinlerin kullanım alanlarına bakıldığında mezar kontekstlerinden kutsal alanlara hatta gıda depolarına değin¹ geniş bir yelpazeye sahip olduğu görülür.

Tez çalışmasının konusunu oluşturan pişmiş toprak figürinler Klazomenai Karantina Adasından ele geçmiştir. 18. yüzyılda Karantina Adasında yer alan kalıntıları inceleyen R. Chedler ve 2. Dünya Savaşı öncesi ve sonrasında adayı ziyaret eden G.Bean'in notlarında aktardığı tiyatro yapısına ait izlerin tespit edilebilmesi amacıyla 2011 yılında Karantina Adasının kuzey yamacında kazı çalışmaları başlatılmıştır. Bu alanda açılan toplam on dört sondaj ve açma içinde özellikle Açma 1'de tespit edilen seramik dolgu içerisinden, kaba hamurlu günlük kullanım kapları, siyah firnisli seramikler, batı yamacı seramikleri, mühürlü ve mühürsüz ağırşaklar ve kandiller ile birlikte tüm ve parçalar halinde toplam yedi yüz yedi adet figürin ele geçmiştir. Söz konusu pişmiş toprak figürinler arasında seçilen ve Klazomenai Karantina Adası figürin repertuarını temsil eden iki yüz seksen adet figürin çalışmanın konusunu oluşturur.

Klazomenai'dan ele geçen pişmiş toprak figürinlere ilişkin yayınlar oldukça kısıtlıdır. G.P. Oikonomos 1923 yılında *Praktika*'da yayınladığı notlarında Karantina Adasından ele geçen pişmiş toprak figürinlere değinmiş, ancak konuya ilişkin yeterli bilgi vermemiştir. Bu anlamda Klazomenai'dan ele geçen pişmiş toprak figürinlere ilişkin ilk çalışma K. Uzun'un 1998 yılında hazırladığı "*Klazomenai Antik kentinde ele geçen MÖ 4.yüzyıl Figürinleri*" isimli bitirme tezidir. Konuya ilişkin bir diğer çalışma Uzun'un 2002 yılında *II. Uluslar Arası Pişmiş Toprak Sempozyumu*'da sunduğu "Klazomenai'den Bir Grup Pişmiş Toprak Oyuncak Bebek" isimli bildirisi. Uzun'un yaptığı her iki çalışmada da anakaradaki yerleşimden ele geçen pişmiş toprak figürinlerin yanında Karantina Adasından ele geçen sınırlı sayıdaki figürin de incelenmiştir. Salt Karantina Adasından ele geçen buluntuların incelendiği tek yayın 2016 yılında tarafımdan *SELEVCIA AD*

¹ Verhagen 2012, 11.

CALYCADNVM dergisinin altıncı sayısında yayınlanan “Klazomenai Buluntusu Pişmiş Toprak Oturan Kadın Figürinlerine İlişkin Düşünceler” isimli çalışmadır.

Tezimin ana hedefi Klazomenai Karantina Adasından ele geçen, üzerine henüz yayın ve çalışma yapılmamış olan Hellenistik Dönem pişmiş toprak figürinlerini bilim dünyasına tanıtmaktır. Çalışmanın bir diğer hedefi ise eldeki kısıtlı veriler ışığında Karantina Adasında yer alan kutsal alanda tapınım gören kültlerin belirlenmesidir.

Çalışmada karşılaşılan sorunların başında büyük bir mimari ögenin temel yapısını kuvvetlendirmek için kullanılan seramik dolgu içinde stratigrafik bir tabakalaşmanın bulunmaması gelmektedir. Bu anlamda incelenen tüm figürinler için verilen tarihleme önerileri analogi kullanılarak yapılmıştır. Karşılaşılan bir diğer zorluk figürinlerin seramik dolgu içerisinde uğradığı yoğun aşınmadan dolayı stilistik özelliklerini kaybetmiş olmalarıdır. Bu anlamda analogi yaparken kullanılan kıstaslar da sınırlanmıştır.

Tez kapsamında ele alınan pişmiş toprak figürinler çalışmanın hedefleri doğrultusunda beş ana başlık altında incelenmiştir.

İlk bölümü Klazomenai Karantina Adası tarihçesi ve adanın araştırma tarihçesi oluşturmaktadır. Bu başlık altında antik kaynaklar ve arkeolojik veriler ışığında Klazomenai Karantina Adasının tarihçesi ele alınıp, bugüne kadar adada yapılan bilimsel araştırmalara değinilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünü Klazomenai’den ele geçen pişmiş toprak figürinlerin yapım teknikleri oluşturur. Bu bölümde, Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacından ele geçen figürinlerin teknik özellikleri iki ana başlık altında incelenmiştir. *Kil özellikleri* başlığı altında çalışmada incelenen figürinler arasında ortak bir kil yapısı ve kil renginin olup olmadığı sorusunun cevabı aranmaktadır. İkinci başlık olan *Karantina Adası Kuzey Yamacından Ele Geçen Figürinlerin Yapım Teknikleri* kendi içinde *Kalıplama, Figürinlerde Arka Kısım ve Pişirme Deliği, Kaide, Astar ve Boyama* olarak dört alt başlık altında ele alınarak çalışmanın konusunu oluşturan figürinlerin teknik özellikleri incelenmiştir.

Üçüncü bölümde Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında tespit edilen figürin gruplarının değerlendirilmektedir. Oldukça geniş bir repertuara sahip olduğu

görülen Klazomenai Karantina Adası figürinleri tipolojik olarak on bir başlık altında incelenmiştir. Söz konusu on bir ana başlık figürinlerin kendi içinde yapılan sınıflandırmaya göre alt başlıklara ayrılır.

Figürin grupları arasında ilk grubu *Kadın Figürinleri* oluşturur. Bu başlık altında incelenen figürinler arasında *Ayakta Duran Kadın Figürinleri* ve *Oturan Kadın Figürinleri*, sayısal olarak en yoğun gruplardır. Özellikle ayakta duran kadın figürinlerinin Tanagra tipi kadın figürinlerinin yerel birer imitasyonu olduğu açıkça görülür. Bu iki grup dışında *Oturan Çıplak Genç Kız Figürinleri*, *Kol ve Bacağı Olmayan Oyuncak Bebekler*, *Müziyen Kadın Figürinleri* ve *Dansçı Figürinleri*, *Kadın Başları* bu başlık altında incelenen diğer figürin gruplarıdır.

İkinci grubu *Erkek Figürinleri* oluşturmaktadır. Bu başlık altında ele alınan yirmi bir adet erkek figürini kendi içinde *Giyimli Erkek Figürinleri*, *Çıplak Erkek Figürini*, *Güreşçiler*, *Erkek Figürinleri ile ilişkili Başlar* ve *Kausia'lı Erkek Figürinleri* olarak toplam beş alt başlıkta ele alınmıştır. Kuzey yamacı kazılarında oldukça az örnek ile temsil edilen erkek figürinleri arasında Kausia'lı erkek figürinleri en kalabalık grubu oluşturmaktadır.

Üçüncü grup mitolojik kimliklerdir. Oldukça az sayıda örnek ile temsil edilen mitolojik kimliğe sahip figürinler *Athena Başları*, *Tanrıça Kybele veya Demeter(?) ile İlişkili Olabilecek Figürin Parçaları*, *Herme Figürinleri*, *Nike(?) Figürini*, *Satyr Başı*, *Eros Figürinleri*, *Apollon*, *Nike veya Eros Kanatları* olarak sekiz alt başlık da incelenmiştir.

Figürin gruplarının dördüncüsünü *Aktör figürinleri* ve *Masklar* oluşturmaktadır. Tiyatroyla ilişkili objeler olarak değerlendirilen aktör figürinleri ve mask parçaları kuzey yamacı kazılarında az sayıda örnek ile temsil edilmektedir.

Beşinci grubu tek örnek ile temsil edilen *Büst (Yarım Figürin, Protom veya Omuzlu Büst)* oluşturur.

Altıncı grup olan *Kabartma ve Kabartma Protomlar* başlığı altında dört adet çan protom ve yedi adet kabartma incelenmiştir. Özellikle kabartmalar üzerinde yer alan figürinler belirginliğini yitirmiş olmasına karşın, kenttin Hellenistik Dönem figürin

repertuarının eksiksiz olarak tanıtılabilmesi adına bu örnekler de tez kapsamında irdelenmiştir.

Figürinlerin yedinci grubunda gövde parçaları incelenmiştir. Gövde parçaları *El ve Kol parçaları*, *Ayak ve Bacak Parçaları* olarak iki alt başlıkta ele alınmıştır.

Sekizinci tipolojik grubu *Hayvan Figürinleri* oluşturmaktadır. Bu başlık altında incelenen figürinler *Köpek Figürinleri*, *Aslan Figürini*, *Güvercin Figürini* ve *Horoz Figürinine Ait Kanat Parçası*, *Koç/Keçi Figürinleri*, *At veya Eşek Figürini* olarak beş alt başlıkta incelenmiştir.

Figürin gruplarından dokuzuncu tipolojik grubu *Minyatür (Arulea) Altarlar* oluşturur. Bu başlık altında toplam dört adet minyatür altar incelenmiştir.

Onuncu grubu *Kalıplar* oluşturmaktadır. Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen toplam on yedi kalıp arasından seçilen on bir örnek incelenmiştir. Çalışma kapsamında ele alınan söz konusu kalıplar kuzey yamacı kazılarında ele geçmeyen ancak figürin repertuarında bulunmayan farklı tipolojideki figürinlerin tespit edilmesinde ve mevcut figürinler arasında bu kalıplar ile örtüşen örneklerin tespit edilmesi ile ayrı bir önem taşımaktadır (Bkz. **Kat. No. 3. Kat. No. 174**).

Figürin gruplarının sonuncusunu *Gruplandırılmayan Figürin Parçaları* oluşturmaktadır. Bu başlık altında ele alına beş adet figürin parçasının üçünü çiçek aplikleri oluşturmaktadır. Gruba ait iki adet pişmiş toprak objenin ne olduğu veya kullanım amacı belirlenememiştir.

Çalışmanın IV. Bölümünü Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinlerin kült açısından değerlendirmesi oluşturmaktadır. Bu bölümde çalışmada ele alınan oldukça az sayıdaki mitolojik kimliğe sahip figürinden hareketle adada yer alan kutsal alanda tapınım gören kültürler belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bölüm oluşturulurken Oturan kadın figürinlerine de değinilerek bu figürinlerin kültle olan bağlantısı irdelenmiştir.

Çalışmanın son bölümünü figürinlerin ele geçtiği Karantina Adası kuzey yamacının stratigrafisi oluşturmaktadır. Çalışmada incelenen figürinlerin ele geçtiği alanın anlaşılması

ve figürinlerin kuzey yamacının üst terasında yer alan kutsal alandan taşınıp dolgu malzemesi olarak kullanıldığını arkeolojik veriler ışığında ispatlanması için bu bölümün çalışmaya dahil edilmesi zorunlu hale gelmiştir.



BÖLÜM I: KLAZOMENAI KARANTINA ADASI TARİHÇESİ, ARAŞTIRMA TARİHÇESİ VE COĞRAFİ KONUMU

Çalışma kapsamında ele alınan pişmiş toprak figürinler İzmir'in Urla ilçesinde yer alan sınırları Karantina Adası'na kadar dağılım gösteren Klazomenai Antik kentinde ele geçmiştir. Figürinlerin ele geçtiği anakaraya 500 m. mesafede yer alan Karantina Adasındaki ilk yerleşimin MÖ 499 yılında Pers baskısından kaçan Klazomenai'ler tarafından kurulmuş olduğu antik yazar Pausanias tarafından dile getirilmektedir². Söz konusu yerleşime ilişkin kanıtlar adanın kuzeydoğusunda yapılan kazı çalışmalarında ele geçen verilerle desteklenmektedir³. Yüzyılın sonunda MÖ 412'de Atina-Delos Deniz Birliğinden isyan ederek ayrılan kent devletleri arasında Klazomenai'da yer almakta idi. Deniz Birliğine karşı başlatılan isyanda Klazomenai'nin önemli bir rol üstlendiğini, oligarşi yanlısı Klazomenai'lilerin adada yer alan yerleşimi terk ederek ana karada *Polikhne* adı verdikleri yeni bir yerleşim kurulduğunu antik yazar Thukydides'den öğrenmekteyiz. Adada kalan Atina yanlısı demokrat halk sanatçı, tacir ve işçilerden oluşmaktaydı. Ksenophon'un *Helenika* isimli eserinde geçen "*Kral Artakserkses Asya'daki kentler ile adalardan Klazomenai ve Kıbrıs'ın kendisine ait olmasını adalete uygun bulmaktadır*" cümlesinde Klazomenia'nın bu dönemde Kıbrıs gibi bir ada kenti olduğunu vurgular⁴.

MÖ 387 yılında Atina'da yayınlanan dekrette Klazomenai'nin çift konumlu bir kent olduğu, Klazomenai'nin karşısında ana karada Khyton isimli bir yerleşimin bulunduğu vurgulanmaktadır. Söz konusu dekrette adada yaşayan halkın tahıl ihracatı için Atina'dan istekte bulunduğu ayrıca anakarada yer alan arazilerine Khyton'da yaşayan oligarhlar ve onların destekçileri tarafından el konulduğu anlaşılmaktadır⁵.

MÖ 334 yılında İskender'in Granikos'da Pers ordularını yenmesinin ardından Küçük Asya'da Pers Dönemi son bulmuştur. İskender'in hakimiyetiyle birlikte

² Pausanias 7.3.9

³ Güngör 2004, 124.

⁴ Ksenophon, V. 31.

⁵ Özbay 2006, 29-30.

Klazomenai'lılar anakaradaki yerleşim tamamamen terk ederek Karantina Adasına yerleşmiştir.

MÖ 300'den itibaren ana karada yerleşime ilişkin izlerin bulunmayışı bu tarihten itibaren yerleşimi adaya taşıdığını, ana karanın tarım faaliyetleri ve mezarlık alanı olarak kullanılmış olduğunu kanıtlamaktadır⁶.

Karantina Adası'nda yapılan ilk sistemli kazı çalışması 1922 yılında Oikonomos tarafından gerçekleştirilmiştir. Adada yapılan ikinci Dönem kazı çalışmaları 1987-1990 yılları arasında R. Van Beek ve J. Beelen tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından yürütülen kazı ve yüzey araştırması çalışmalarında adanın kuzey tepesinde günümüze ana kayaya oyulmuş temel seviyesi ulaşan tapınak ve adanın kuzeybatısında deniz kıyısında yer alan çömlekçi fırınına ilişkin izler tespit edilmiştir. Araştırmacılar söz konusu tapınak ve fırın kalıntıları dışında adanın doğu kısmında ve kuzeyde yer alan tepenin kuzey doğusunda Roma Dönemine tarihlenen konutlar, tepenin batı yamacında Hellenistik Döneme tarihlenen teras duvarları tespit etmiştir⁷. Karantina Adasındaki MÖ 5. yüzyılın varlığı adanın kuzeybatısında 1990 yılında açılan sondajlardan ele geçen seramik buluntular ile kanıtlanmıştır. Ancak bu sondajlarda bulunan MÖ 5. yüzyıla ait seramik buluntular mimari kalıntılarla desteklenememiştir. Söz konusu seramik buluntular Ü. Güngör tarafından yayınlanmıştır⁸.

2011 yılında 18. yüzyıl gezginlerinden R. Chandler'ın⁹ ve 2. Dünya Savaşı öncesinde ve sonrasında Karantina Adası'nı ziyaret etmiş olan G. Bean'in¹⁰ söz ettiği tiyatro yapısına ilişkin kalıntıların ortaya çıkarılmasına yönelik üçüncü Dönem kazı çalışmaları başlatılmıştır.

Klazomeni antik kentine dik bir şekilde kuzey-güney aksında konumlanan Karantina Adasının güney ve kuzey ucunda yükseklikleri 50 m.'yi geçmeyen iki tepe yer almaktadır. Söz konusu tepelerin arasında çanağı andıran korunaklı bir alan yer alır. Adanın, Osmanlı Döneminde karantina bölgesi olarak kullanılması ve günümüzde

⁶ Ersoy 1993, s.14.

⁷ Beek – Beelen 1991, s. 33-35.

⁸ Güngör 2004, s. 124.

⁹ Chandler 1825, 108.

¹⁰ Bean 1966, 134.

kamp alanı olarak kullanımasından dolayı özellikle kuzey kesiminde modern yapılaşma bulunmayan Karantina adası günümüzde ormanlık bir arazi görünümündedir.

1.2 KLAZOMENAI KARANTİNA ADASI KUZEY YAMACI KAZILARI¹¹

Karantina Adasının kuzeydoğu ucunda yer alan yamacın görsel konumunun ve çanak şeklinde iç bükey profilinin tiyatro yapısına elverişli olmasından dolayı, ayrıca yamacın üzerinden kısmen takip edilebilen aynı aks üzerinde sıralanmış oturma sıralarına benzeyen taş bloklardan hareketle tiyatronun bu alanda olabileceği düşünülmüştür. Bean ve Chandler'in söz ettiği tiyatro yapısına ait kalıntıların tespit edilmesi amacıyla Karantina Adasında üçüncü dönem kazı çalışmaları adanın İzmir körfezine bakan kuzeydoğu ucunda yoğunlaştırılmıştır. Söz konusu alanda tiyatro yapısına ait mimari elemanları tespit etmek amacıyla kuzey – güney aksında yamaç eğimi boyunca toplam ondört sondaj açılmıştır. Yamaç aksı boyunca cavea'ya ait mimari elemanları görülebilmesi amacıyla açılmış olan 2, 11, 12, 13 ve 14 no.lu sondajlar yamacın üst kısımlarında yer alır. Söz konusu sondajlarda mimari yapıya ait herhangi bir izle karşılaşılacakla birlikte 12 no.lu sondajda tespit edilen kısmen düzeltilmiş anakaya ve plaka taşlar bunun bir yapının temeline ait olabileceğini düşündürmektedir. Yamaç boyunca açılan sondajlardan ele geçen küçük buluntuların büyük bir çoğunluğu niteliksizdir.

Tiyatro yamacının alt kısmında açılan 1 no.lu Sondaj, Açma 1 (Sondaj 3, 4, 5) ve Açma 2'de tespit edilen temellerden dolayı 2011 yılı kazı çalışmaları alt terasda yoğunlaşmıştır. Bundan dolayı temel duvarlarının takibi için Açma 1'in batısına ve kuzeyine çok sayıda sondaj açılmıştır. Ancak bu sondajlardan ele geçen küçük buluntular Açma 1, Açma 2 ve Sondaj 1 deki kadar yoğun ve nitelikli değildir.

Çalışmanın konusunu oluşturan yedi yüz yedi adet pişmiş toprak figürinin tamamı yamacın alt kısmına açılan Açma 1, Açma 2, Sondaj 1, Sondaj 8, Sondaj 9 ve Sondaj

¹¹ Tez çalışmasında incelenen figürinlerin ele geçtiği kazı alanı bu bölümde kısaca tanıtılmıştır. Kazı alanının stratigrafik özellikleri Bölüm V'de ayrıntılı bir şekilde tartışılmıştır.

10'dan ele geçmiştir. Söz konusu açma ve sondajlar arasında pişmiş toprak figürinler en yoğun Açma 1'den ele geçmiştir (beşyüz seksen iki adet pişmiş toprak figürin). Açma 1 içinde yer alan duvar yüksekliği 2.30 m. kadar korunan 1 no.lu mekanın içi pişmiş toprak figürinlerin yanı sıra Hellenistik Döneme tarihlendirilen seramik, adak kandili ve tezgah ağırlıkları ile doldurulmuştur. Mekanın doğusuna ve güneyine açılan sondajlarda taş ve seramik dolgu malzemesi ile karşılaşılmıştır. Söz konusu taş ve seramik dolgu malzemesi içinde de pişmiş toprak figürinlerin yanı sıra Hellenistik Döneme tarihlendirilen kaba hamurlu günlük kullanım kapları, siyah firnisli seramikler, Megara kaseleri, batı yamacı seramikleri, minyatür kaplar, mühürlü ve mühürsüz ağırşaklar ve adak kandilleri ele geçmiştir.

BÖLÜM II: KLAZOMENAI PİŞMİŞ TOPRAK FİGÜRİNLERİNİN TEKNİK ÖZELLİKLER

Çalışmanın bu bölümünde Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacından ele geçen figürinlerin teknik özellikleri iki ana başlık altında incelenmiştir. *Kil özellikleri* başlığı altında çalışmada ele alınan figürinler arasında ortak bir kil yapısı ve kil renginin olup olmadığı sorusunun cevabı aranmaktadır. İkinci ana başlık olan *Karantina Adası Kuzey Yamacından Ele Geçen Figürinlerin Yapım Teknikleri* kendi içinde *Kalıplama, Figürinlerde Arka Kısım ve Pişirme Deliği, Kaide, Astar ve Boyama* olarak dört alt başlık altında ele alınarak çalışmanın konusunu oluşturan figürinlerin teknik özellikleri incelenecektir.

II.1 KİL ÖZELLİKLERİ

Pişmiş toprak figürinlerin ana maddesi olan kil hidratlı aliminyum silikat içeren toprak olarak tanımlanmaktadır. Suyla karıştırıldığında elastiki yapısından dolayı rahatça şekil alan kil, 873 °C'nin üzerinde pişirildiğinde darbe ve kırılmaya dayanıklı bir hal almaktadır.

Kil yataklarından alınan kil, içinde barındırdığı organik maddelerden, taş ve diğer yabancı maddelerden ayrıştırılmak üzere toprağa açılan kil havuzlarının içine aktarılır. Kil havuzları içinde bol suda bekletilen kil içindeki büyük boyutlu taş ve kayalar kil havuzunun içindeki suyun dibine çökerken organik katkı maddeler suyun yüzeyinde birikir. Bulamaç halinde çamura dönüşen kil, katmalar halinde kil havuzu içerisinde birikir. Bu işlemler sonucunda içindeki katkı maddelerinden arınan rafine haldeki kaliteli kil, kil havuzunda oluşan katmanların en üstünde yer almaktadır. Koroplast figürini yapmadan önce kil havuzunun en üst katmanında bulunan kili alarak yoğurur ve dinlendirir¹². Kilin,

¹² Tahberer 2006, 33-34.

kil yatağından koroplastın kullanımına kadar geçirdiği aşamalardaki iyileştirme. İşlemi eserlerin kalitesini doğrudan etkilemektedir¹³.

Klazomenai Karantina Adası Kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinlerin yapımında kullanılan kilin nereden temin edildiği henüz bilinmemektedir. Ancak figürinlerde kullanılan kilin genel karakterine bakıldığında %90'nın mika ve taşçık katkılı kil yapısına sahip olduğu görülmektedir. Söz konusu mika ve taşçık katkılı kilin dışında az sayıdaki örneğin iri taşçık, kum ve mika katkılı kaba hamur yapısına sahip oldukları görülür.

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinlerde yaygın olarak görülen taşçık ve mika katkılı kil dışında çok az sayıda örneğin içinde katkı maddesi bulunmayan rafine ve kaliteli kilden yapılaş olduğu görülmektedir. Söz konusu kaliteli kil yapısı özellikle Nike / Eros figürinlerine ait olduğu düşünülen kanat, kol ve bacak parçalarında karşımıza çıkar.

Eros / Nike figürinlerine ait olduğu düşünülen figürin parçalarında kullanılan rafine ve kaliteli kil figürinlerin ithal olduğunu akla getirirse de kil analizine dayalı veriler olmaksızın bu tip bir savı ortaya atmak dayanaksız olacaktır.

Çalışmada ele alınan figürinlerin %60'ından fazlasında 5 YR 7/6 kil rengi görülmektedir. Söz konusu kil rengi dışında 5 YR 6/6, 5 YR 7/4 ve 7,5 YR 6/6, renklerin de kullanıldığı belirlenmiştir. Ancak tespit edilen bu kil renklerinin tipolojik veya kronolojik bir ayırım göstermeksizin tüm figürinlerde kullanıldığı görülmektedir. Örneğin MÖ 5.yüzyılın sonu – 4.yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen **Kat. No. 1.1** figürini ile MÖ 2.yüzyılın sonu – 1.yüzyılın başına tarihlendirilen **Kat. No. 106. 5** figürinlerinin kil renginin ve kil yapısının aynı olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada kil yapısının veya kil renginin dönemler içinde farklılık göstermediği veya bu verilerin figürinlerin kronolojik veya tipolojik tasnifinde kullanılabilir bir veri olmadığı açıkça görülür.

Figürinlerin kil yapısına bakıldığında fırınlanmayla ilişkili olarak sert dokulu figürinlerin yanı sıra dış yüzeyi pudramsı örneklerinde bulunduğu görülmektedir.

¹³ Ayter 2003, 250.

Fırınlama sırasında oluşan hatalardan dolayı bazı figürinlerin kesitinde gri veya siyah bir hattın oluştuğu görülür.

II.2 KLAZOMENAI KARANTİNA ADASI KUZEY YAMACINDAN ELEGEÇEN FİGÜRİNLERİN YAPIM TEKNİKLERİ

II.2.1 KALIPLAMA

Pişmiş toprak figürin yapım teknikleri gözetildiğinde el yapımı figürinler, çark yapımı figürinler ve kalıp yapımı figürinler olmak üzere üç kategoriye ayrılmaktadır. Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinlerin tamamı kalıp yapımıdır. Kökeni MÖ 15. yüzyıla dayandırılan kalıp tekniğinin yoğun olarak kullanımı MÖ 500 dolaylarıdır¹⁴. Bu tarihten itibaren figürin üretiminde kalıbın yoğun olarak kullanılmaya başlamasıyla birlikte¹⁵ daha fazla sayıda ve kaliteli figürin üretimine geçilmiştir. Kalıp tekniğinin geliştirilmesiyle birlikte pişmiş toprak figürin yapımı sanatçılardan zanaatçıların eline geçmiştir. El becerisinin erdem olmadığı kalıp yapımı figürinler seri üretimin yanı sıra iş gücünden tasarrufu sağlamaktaydı.

Kalıp yapımı figürinlerde üç farklı tekniğin uygulandığı bilinmektedir.

I. Döküm tekniği

II. Yarı döküm tekniği

III. Baskı tekniği

Klazomenai Karantina adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinlerin tamamı baskı tekniği uygulanarak yapılmıştır. Baskı tekniğinde, yoğrulan figürin hamuru figürinin boyutuna uygun ölçüde açılıp kalıp parçalarının içlerine yerleştirilir. Hamur kalıbın içine yerleştirildikten sonra figürinin tüm ayrıntılarının hamur yüzeyine çıkması için hamur parmak uçlarıyla kalıbın içine iyice bastırılır. Kurutulma işleminin ardından

¹⁴ Higgins 1967,s. 1.

¹⁵ Higgins 1969, s.11.

sertleşen hamur kalıptan çıkartıldıktan sonra diğer parçayla sıvı kıvamdaki kil kullanılarak yapıştırılıp kurumaya bırakılmaktadır¹⁶.

Tez kapsamındaki figürinlerinin neredeyse tamamına yakınının ön kısmı işlenirken arka kısımların işlenmeden düzeltilerek bırakıldığı görülür. Arka tarafı kısmen işlenen az sayıdaki örneğin de (**Kat. No. 119** Nike, figürini ve **Kat. No. 6** ayakta duran kadın figürinleri) arka kısımlarının özensizce işlendiği dikkati çekmektedir. Ancak figürinlerin tek taraflı olarak üretiminin Klazomenai'a has olmadığı bu uygulamanın farklı birçok merkezde görüldüğünü burada tekrar belirtmekte fayda vardır.

Çalışmada ele alınan oturan kadın figürinleri, ayakta duran giyimli kadın figürinleri, kausialı erkek figürinleri ve köpek figürinleri arasında aynı veya ikiz kalıptan üretilmiş olduğu tespit edilen figürinlerin ele geçmesi Klazomenai'da figürin üretimi yapan yerel bir atölye veya atölyelerin varlığını açıkça gözler önüne serer. Kuzey yamacı kazılarında ele geçen on yedi adet kalıp parçasıda bu görüşü destekler nitelikteki önemli veriler arasında yer almaktadır. Özellikle **Kat. No. 175** üzerinde yer alan ayakta duran kadın figürinlerinin, **Kat. No. 3** grubuna ait figürinlerle olan yakın benzerliği bu gruba ait figürinlerin yerel bir atölyede üretildiğini işaret eder. Peki bu yerel üretim nerede yapılıyordu? Bu sorunun kesin bir cevabı yoktur. Ancak, Karantina adasının kuzeybatısında seramik üretimi yaptığı tespit edilen iki atölyenin varlığı bilinmekle birlikte bu atölyelerde figürin üretimi yapılıp yapılmadığı henüz tespit edilememiştir. Bunun yanı sıra, Karantina Adasında veya anakarada salt pişmiş toprak figürin üretimi yapan bir atölyenin varlığı bugüne kadar belirlenememiştir.

II.2.2 FİGÜRİNLERDE ARKA KISIM VE PİŞİRME DELİĞİ

Çalışmada ele alınan pişmiş toprak figürinlerin neredeyse tamamına yakınının arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakıldığı görülmektedir. Ayakta duran kadın figürinlerinde arka kısımda yalnızca figürinin sarındığı himationun omuz üstünden sırta atılan kumaş tomarı kabartma olarak işlenmiştir.

¹⁶Higgins 1963,s.11.

Fırınlanma aşamasında figürinlerde oluşabilecek deformasyon veya patlamayı önlemek amacı ile figürinlerin altına veya arkasına yapılan açıklıklar “pişirme deliği /buhar deliği” olarak isimlendirilir. Kuzey yamacı çalışmalarından ele geçen figürinler içinde ayakta duran kadın figürinleri veya hayvan figürinleri gibi yüksekliği 10 cm.’nin altındaki minyatür figürinler içi dolu olarak üretildiği için pişirme deliği kullanılmamıştır. Ancak çift kalıptan içi boş olarak üretilen figürinlerin arka kısımlarında genellikle dikdörtgen pişirme deliği kullanıldığı görülür. D.B. Thompson, Troia’dan ele geçen figürinler üzerinde görülen dikdörtgen pişirme deliklerinin Tanagra geleneğine bağlamaktadır¹⁷. Karantina Adası kuzey yamacı örneklerinin arka kısımlarında dikdörtgen pişirme deliğinin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak dikdörtgen pişirme deliğinin yanısıra dairesel pişirme deliği (**Kat. No. 18. 1**) ve üçgen pişirme deliğinin de (**Kat. No. 17**) çalışmada ele alınan figürinlerin arka kısımlarında kullanıldığı görülmektedir. G. Merker dairesel pişirme deliklerinin Erken Hellenistik Dönemde ortaya çıktığını dile getirmektedir¹⁸. Dairesel pişirme delikleri MÖ 2.yüzyıldan Roma Döneminin içlerine kadar Myrina ve Pergamon’da üretilen pişmiş toprak figürinlerde sıklıkla karşımıza çıkan uygulamalar arasındadır¹⁹. **Kat. No. 17**’de görülen üçgen pişirme deliği nadiren Myrina figürinlerinde karşımıza çıkmaktadır²⁰.

Kat. No. 20 figürininin arka kısmında düzensiz olarak açılmış iki adet pişirme deliği bulunmaktadır. Üstte yer alan yay şekline yakın pişirme deliğinin altında deforme olmuş dikdörtgen şeklinde ikincil bir pişirme deliği daha bulunur. Muhtemelen üstte bulunan yay şeklindeki pişirme deliğiyle, Pergamon’dan bilinen “U” şeklindeki pişirme deliğini taklit edilmeye çalışılmış ancak bu girişim başarısız olunca alta dikdörtgen pişirme deliği yapılmıştır.

Kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinler arasında oturan giyimli kadın figürinleri ve ayakta duran kadın figürinleri arasında kaide kısmı açık bırakılan örnekler bulunmaktadır. Kaide kısmında yer alan bu açıklık pişirme deliği görevi üstlenmektedir. Bu örneklerin yanı sıra arka kısmında pişirme deliği bulunmasına karşın kaide kısmı açık bırakılan örnekler de mevcuttur.

¹⁷ Burr-Thompson 1963, s. 18.

¹⁸ Merker 2000, s.18.

¹⁹ Işın 2007, 14, dipnot 65.

²⁰ Higgins 1963, s.14.

Kat.No.3.1 Sophokles tipi kadın figürünün arka kısmında 0.04 cm. çapında yuvarlak uçlu bir alet yardımıyla buhar çıkışını sağlamak için açılmış pişirme deliği yer almaktadır. G. Merker, içi dolu veya kalın cidarlı figürinlerin yapımında buhar çıkışının sağlanması için küçük bir deliğin açılması gerektiğini dile getirir²¹.

İçi dolu olarak yapılan **Kat. No. 109. 3** örneğinin arka kısmında 3.5 cm x 1.2 cm ölçülerinde dikdörtgen şeklinde derin bir yarık bulunmaktadır. Figürinin arka kısmında yer alan bu uygulamanın sebebine ilişkin bir öneride bulunmak oldukça güç olmakla birlikte figürin üzerinde yanlış bir uygulama veya deneme yapılmış olabileceği akla gelmektedir.

II.2.3 KAİDE

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı çalışmalarından ele geçen kaide kısmı korunmuş örneklerin tamamında kaidenin figürinle aynı kalıptan çekildiği görülmektedir. İncelenen figürinler arasında kaide kısmı korunan örneklerle bakıldığında, orta yükseklikte kare kaide, plaka kaide, dairesel kaide ve kaidersiz zemine direkt oturan örneklerin bulunduğu görülür.

Ayakta duran kadın figürinlerinde korunmuş kaide ölçüleri birbiriyle örtüşmektedir. Özellikle aynı figürin grubu içerisinde kaide kısmı korunan örneklerde kaide ölçülerinin hemen hemen aynı olması figürinlerin aynı atölyenin ürünü olabileceğini işaret eden bir diğer veridir. Örneğin aynı kalıptan üretildiği düşünülen **Kat. No. 1. 6, 1. 7, 1. 8** figürinlerinin kaide ölçülerinin (2.5 x 2.1 H: 0.7 cm, 2.4 cm x 1.6 cm. H: 0.7cm., 2.3 cm. x 1.6 cm. H: 0.7 cm.) birbirleriyle neredeyse aynı olduğu görülmektedir

Dikdörtgen kaideye sahip köpek figürinlerinin de kaide kısımları birbirine yakın ölçülere sahiptir. Köpek figürinleri arasında yalnızca bir örnekte (**Kat. No. 158**) 3.6 cm. x 1.7 cm. H: 0.6 cm. ölçülerine sahiptir. Diğer köpek figürinlerinde kaide 2.7 cm. x 2.3 cm. H: 0.8 cm ile 2.9 cm. x 1.9 cm H: 0.7 cm arasında değişmektedir. Köpek figürinlerinin birbiriyle örtüşen kaide ölçüleri figürinlerin aynı veya ikiz kalıplardan üretildiğini işaret eden veriler arasında değerlendirilir.

²¹ Merker 2002, s.18.

Yan yana iki ayağın korunduğu **Kat. No. 152**'nin 1.8 cm olarak ölçülen kaide yüksekliği ile çalışmada içinden ele alınan en yüksek kaide ölçüsüne sahiptir.

Çalışmada ele alınan kaide kısmı korunan Kausia'lı erkek figürinlerinden yalnızca **Kat. No. 108. 1** ve **108. 4** örneklerinde kareye yakın dikdörtgen kaide kullanılmıştır. Kaide kısmı korunan diğer örneklerin ölçüleri 2.2 cm. x 0.8 cm ile. 2.6 cm. x 0.8 cm. arasında değiştiği görülür. Özellikle kaide kısmı korunan **Kat. No. 108. 1** figürinleri ile aynı gruba dahil olan ancak çalışma kapsamında ele alınmayan üç adet kausia'lı erkek figürinin kaide ölçülerinin neredeyse aynı olması figürinlerin aynı veya ikiz kalıplardan üretildiğini ispatlamaktadır. Tanagradan bilinen²² plaka kaideleri andıran ancak Tanagra örneklerine nispeten daha kalın yapılmış plaka kaideler **Kat. No. 3. 1** ve **11** örneklerinde karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmada incelenen **Kat. No. 2, 4, 6. 1, 6. 2, 7, 12, 16, 19. 3, 19. 4, 24** ve **25** figürinleri kaide kullanılmaksızın direkt olarak zemine oturduğu görülür. İonia geleneğine bağlanan kaidersiz olarak zemine direkt oturan figürinler Myrina, Priene ve Pergamon'da sıklıkla karşımıza çıkan uygulamalar arasında yer alır²³.

II.2.4 ASTAR VE BOYA

MÖ 1400'den MÖ 700 dolaylarına kadar koroplastik ustalarının figürinleri vazolar ile aynı yöntemi kullanarak boyadığı bilinmektedir. Gerek pişmiş toprak figürinlerde gerekse vazolar üzerinde siyah firnisin yanında kırmızı ve beyaz boyanın kullanıldığı bilinmektedir. Ancak, MÖ 700 den itibaren koroplastlar vazo ressamlarından ayrılarak farklı denemeler yapmaya başlamış, figürinler üzerinde kullandıkları renk skalasını genişletmişlerdir. Bu renkli figürinlerin ilk denemeleri Attika'da MÖ 7. yüzyılda karşımıza çıkmaya başlamış, MÖ 4. yüzyıla ulaşıldığında çok renkli, boyalı figürinler artık koroplastik sanatının vazgeçilmezi olmuştur²⁴.

²² Burr-Thompson 1963, s.17.

²³ Işın 2007, s.15.

²⁴ Higgins 1970, s.72.

Figürinlerin boyanma işlemleri iki aşamada gerçekleşir. İlk aşamayı astarlama oluşturur. Astarlama işleminde figürinin tamamı beyaz astar tabakası ile kaplanmaktadır. Karantina adası kuzey yamacından ele geçen figürinler arasında üzerine bir kat ince beyaz astar atılmış örneklerin yanı sıra çok sayıda figürin üzerinde oldukça kalın astar tabakası kullanıldığı görülmektedir (**Kat. No. 1. 5 3. 4, 3. 5, 6. 1, 9. 2, 13. 2, 30, 31, 38, 40**) Üzerinde kalın astar tabakası bulunan örneklerde tüm ayrıntıların astar tabakası altında kaybolmuştur.

Çalışmada incelenen figürinler arasında boya izleri korunan az sayıda örnek ışığında khiton ve himation üzerinde kırmızı, pembe ve mavi renklerin kullanıldığı saptanmıştır. Saç kısmında görülen kırmızı boya saçların kırmızıya boyandığını işaret eder. Kadın ve erkek figürinleri üzerinde korunan boya izleri ten renginin cinsiyete göre değiştiğini göstermektedir. Bu ayrıma göre kadın teninde pembe ve pudra rengi kullanılırken (**Kat. 49. 1 ve 73**) erkek figürinlerinde tende kırmızı (**Kat. No. 101 ve 104**) ve siyah renk kullanıldığı anlaşılmaktadır (**Kat. No. 102 ve 118**).

Figürinlerin himationları üzerinde görülen kırmızı boya oturan kadın figürinlerinde, figürinin üzerinde yer aldığı arkalıksız taburelerde de kullanılmıştır.

Kat. No. 124 kanat parçasında pembe, sarı ve yeşil renk bir arada kullanılarak görsel ahenk yakalanmıştır.

BÖLÜM III: KLAZOMENAI KARANTİNA ADASI KUZEY YAMACI KAZILARINDA TESPİT EDİLEN FİĞÜRİN GRUPLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacından ele geçen toplam yedi yüz yedi adet pişmiş toprak figürinden stilistik ve tipolojik olarak en iyi korunan iki yüz seksen adet figürin tez kapsamında ele alınmıştır. Oldukça geniş bir figürin repertuarına sahip olduğu görülen Karantina Adası örnekleri tipolojik olarak on bir başlık altında incelenmiştir. Söz konusu on bir ana başlık figürinlerin kendi içinde yapılan sınıflandırmaya göre alt başlıklara ayrılır.

Figürin grupları arasında ilk grubu kadın figürinleri oluşturur. Sayıca oldukça fazla olan kadın figürinleri kendi içinde *Ayakta Duran Kadın Figürinleri*, *Oturan Kadın Figürinleri*, *Oturan Çıplak Genç Kız Figürinleri*, *Kol ve Bacağı Olmayan Figürinler*, *Müzişyen Kadın Figürinleri* ve *Dansçı Figürinleri* ve *Kadın Başları* olarak altı alt başlıkta incelenmiştir.

Çalışmada ikinci grubu *Erkek Figürinleri* oluşturmaktadır. Bu başlık altında ele alınan 21 adet erkek figürini kendi içinde *Giyimli Erkek Figürinleri*, *Çıplak Erkek Figürini*, *Güreşçiler*, *Erkek Figürinleri ile ilişkili Başlar*, *Çocuk veya Eros Başları* ve *Kausia'lı Erkek Figürinleri* olarak toplam altı alt başlıkta ele alınmıştır.

Çalışmada ele alınan üçüncü grubu Mitolojik kimlikler oluşturur. Oldukça az sayıda örnekle temsil edilen mitolojik kimliğe sahip figürinler *Athena Başları*, *Tanrıça Kybele veya Demeter(?) ile İlişkili Olabilecek Figürin Parçaları*, *Herme Figürinleri*, *Nike(?) Figürini*, *Satyr Başı*, *Eros Figürinleri*, *Apollon*, *Herakles Başı*, *Nike veya Eros Kanatları* olarak dokuz alt başlıkta incelenmiştir.

Figürin gruplarının dördüncüsünü *Tiyatral Figürinler ve Masklar* oluşturmaktadır. Grup kendi içinde *Tiyatral Figürinler* ve *Masklar* olarak iki alt başlığa ayrılmıştır.

Beşinci grubu tek örnekle temsil edilen *Büst (Yarım Figürin, Protom veya Omuzlu Büst)* oluşturmaktadır.

Altıncı grup olan *Kabartma ve Kabartma Protomlar* başlığı altında dört adet çan protom ve yedi adet kabartma incelenmiştir.

Figürinlerin yedinci grubunda gövde parçaları incelenmiştir. Gövde parçaları *El ve Kol parçaları*, *Ayak ve Bacak Parçaları* olarak iki alt başlıkta ele alınmıştır.

Sekizinci tipolojik grubu *Hayvan Figürinleri* oluşturmaktadır. Bu başlık altında incelenen figürinler *Köpek Figürinleri*, *Aslan Figürini*, *Güvercin Figürini* ve *Horoz Figürinine Ait Kanat Parçası*, *Koç/Keçi Figürinleri*, *At veya Eşek Figürini* olarak beş alt başlıkta incelenmiştir.

Figürin gruplarından dokuzuncu tipolojik grubu *Minyatür (Arulea) Altarlar* oluşturur. Bu başlık altında toplam dört adet minyatür altar incelenmiştir.

Onuncu grubu *Kalıplar* oluşturmaktadır. Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen toplam on yedi kalıp arasından seçilen on bir örnek incelenmiştir.

Figürin gruplarının sonuncusunu *Gruplandırılmayan Figürin Parçaları* oluşturmaktadır. Bu başlık altında ele alına beş adet figürin parçasının üçünü çiçek aplikleri oluşturmaktadır. Gruba ait iki adet pişmiş toprak objenin ne olduğu veya kullanım amacı belirlenememiştir.

III.1 KADIN FIGÜRİNLERİ

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinlerin %44' lük dilimini kadın figürinleri oluşturmaktadır. Bu başlık altında incelenen figürinler arasında en kalabalık grubu *Ayakta Douran Kadın Figürinleri* oluşturmakla birlikte kuzey yamacı kazılarında ele geçen kadın figürinleri arasında sayısal olarak en yoğun grubu *Oturan Kadın Figürinleri* oluşturur. Ancak bu gruba ait figürinler arasında tam ve tama yakın parçaların oldukça az sayıda ele geçmesinden dolayı, gruba ait tam ve tama yakın korunan, stilistik özellikleri kısmen de olsa daha iyi durumdaki on sekiz figürin teze dahil edilmiştir. *Oturan Çıplak genç Kız Figürinleri*, *Kolu ve Bacağı Olmayan Oyuncak Bebekler*, *Müzişyen* ve *Dansçı Figürinleride* kadın figürinleri başlığı altında ele alınmıştır.

Kadın figürinleri başlığı altında ele alınan son grup *Kadın Başları*dır. Bu alt başlıkta incelenen figürinler arasında yapılan sınıflandırma sonucu kadın başları altı gruba ayrılmıştır.

III. 1.1 AYAKTA DURAN KADIN FİGÜRİNLERİ

“Ayakta Duran Kadın Figürinleri” başlığı altında tama yakın veya parça halinde toplam 55 adet kadın figürini incelenmiş söz konusu bu figürinler kendi içinde duruş ve kıyafette görülen farklılıklar gözetilerek 22 alt gruba ayrılmıştır. Figürinlerin geneline bakıldığında özellikle MÖ 4. yüzyıldan itibaren Tanagra tipi himationa sarınmış figürinlerin dönemin modasına uygun olarak Klazomenai’da yaygın kullanıldığı görülmektedir. Ayakta duran kadın figürinlerinin en erken örnekleri MÖ 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilirken en geç tarihli örnekler MÖ 2. yüzyılın başını işaret etmektedir. İki yüz yıl gibi geniş bir zaman yelpazesine yayılan figürinlerin yoğunluğuna bakıldığında ise MÖ 4. yüzyıl ve MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına ait figürinlerin oldukça fazla sayıda olduğu görülmektedir. Stilistik olarak MÖ 2. yüzyılın başlarına tarihlendirilen figürinler ise kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinler içinde az sayıda örnekle temsil edilir.

Ayakta duran kadın figürinleri başlığı altında ele alınan ilk grup **Kat. No. 1** grubudur. Dokuz örnekle temsil edilen grup içerisinde yalnızca **Kat. No. 1. 1** örneği tam olarak korunurken, diğer örnekler parçalar halinde ele geçmiştir. Figürinlerin tamamı khiton üzerine himation giymektedir. Tüm olarak korunan **Kat. No. 1. 1** ve baş kısmı korunan **Kat. No. 1. 2** örnekleri figürinlerin başlarını, himation kapattıklarını işaret etmektedir. Baş kısmı korunan her iki örnekte de yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmasına karşın himationun başa yapışık olarak işlendiği görülmektedir. Figürinlerin tamamında sağ kol dirsekten kıvrılarak önde göğüs altına yerleştirilmiştir. Figürinlerin sağ elleri ile himationun bir parçasını kavradığı görülür. Sağ elin himatonu kavramasından dolayı oluşan kumaş kıvrımı gruba ait tüm örneklerde katı ve şematik olarak işlenmiştir. Himationun içinde kalan sol kol vücuda bitişik olarak yanda yer alır. **Kat. No. 1. 7** örneği dışındaki tüm örneklerde himationun kumaş kıvrımları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Ancak diğer örneklere kıyasla üst gövdede yer alan kumaş

kıvrımları daha iyi korunmuş durumdaki **Kat. No. 1. 7** örneğinde himationun sağ üst kol üzerindeki kumaş kıvrımlarının birbirine paralel ve sıkışık işlendiği görülmektedir. Sağ elin himationu yukarıya doğru toplamasıyla himationun karın kısmından eteğe kadar inen kumaş kıvrımları kalın, sıkışık ve hareketsiz işlendiği görülür. Khitonun pilileri de aynı himationun kumaş kıvrımlarında olduğu gibi derin, kalın ve hareketsiz olarak işlenmiştir. Gruba ait figürinlerin tamamında görülen hareketsiz, katı ve durağan yapıya karşın figürinlerin sağ bacağının yana doğru açıldığı görülmektedir. Bacakta görülen bu hareketlilik khitonun katı bir şekilde yana ayrılan pililerinden takip edilmektedir. Özellikle khiton pililerinin belirginliği net bir şekilde korunan **Kat. No. 1. 3** ve aynı kalıptan üretilmiş olan **Kat. No. 1. 4** örneklerinde sağ bacakta görülen harekete rağmen khiton ve himationun pililerinde katı ve şematik duruşun kırılmadığı net olarak görülmektedir.

Kat. No. 1. 3 ve **1. 4** figürinleri dışında grubun içinde aynı kalıptan üretildiği saptanan dört adet figürin daha bulunmaktadır (**Kat. No. 1. 5 – 1. 8**). Söz konusu dört figürin temel özellikleri ile grubun diğer üyelerinden belirgin farklar taşımamakla birlikte himationun diz üstünde düz bir çizgi halinde bitmesi ve ön kısmı profillendirilmiş orta kalınlıkta bir kaide üzerinde durmaları gibi küçük nüanslar dikkati çekmektedir.

Gruba ait tüm figürinlerde, dikkat çeken en belirgin nokta durağan ve katı görüntüleridir. Figürinlerin duruşundaki katılık kıyafetlerine de yansımıştır. Özellikle khiton ve himationu üzerinde yer alan kumaş kıvrımları düz bir hat halinde kıvrımsız işlenen **Kat.No. 1.3** örneğinde bu durum daha net bir şekilde gözlenir. Her ne kadar bu durağanlık sağ bacağın yana doğru açılmasıyla kırılmak istenmiş olsa da bacakta görülen hareketin khitonun pililerine yansıtılmaması doğallıktan uzak yapay bir görünüm yaratmıştır. Sağ bacağın yana açılmasından dolayı vücut ağırlığının sol bacak üzerine bindiği anlaşılmaktadır. Ancak vücut ağırlığının tek bacak üzerine binmesinden dolayı ortaya çıkması beklenen vücuttaki “S” kıvrımı figürinlere yansıtılmadığı dikkati çekmektedir.

Leiden kataloğunda yer alan kıyı Ionia’dan ele geçen iki adet kadın figürini **Kat.No.1** grubuna ait kadın figürinleri ile tipolojik birliktelik göstermektedir. Söz konusu figürinlerden 1162 no.lu kadın figürini Hellenistik Döneme tarihlendirilirken, 1163 no.lu

figürin MS 1.yüzyıla tarihlendirilir²⁵. Ancak **Kat. No.1** grubuna ait figürinler kalın kumaştan yapılmış kıyafetler altında kaybolan vücut hatları, frontal ve katı duruşları, vücut ağırlığının sol bacak üzerine binmesine rağmen vücutta “S” kıvrımının belirtilmemesi, khiton ve himationun katı ve mekanik işlenmiş kumaş kıvrımlarından hareketle MÖ 5. yüzyılın sonu – MÖ 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir.

MÖ. 1 yüzyılda İonia atölyelerinde Tanagra tipi kadın figürinlerinin tekrar üretilmeye başlandığı bilinmektedir²⁶, Leiden kataloğunda yer alan 1163 katalog numaralı kadın figürini de bu akımın temsilcilerinden yalnızca bir tanesidir. **Kat. No. 1** grubuna ait figürinlere bu açıdan tekrar değerlendirdiğimizde özellikle gerek figürinlerin ele geçtiği kuzey yamacı kazılarında gerekse kutsal alandan ele geçen figürinler arasında en geç tarihli malzemenin MÖ 2. yüzyılın sonunu işaret etmesi **Kat. No. 1** grubunu MÖ 1. yüzyıl tarihinden uzaklaştıran başlıca veri halini alır.

Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuş olan **Kat. No. 2** figürini khiton üzerine himation giymektedir. Figürinin sağ kolu dirsekten bükülmüş vaziyette karın üzerinde yer alırken sol kol dirsekten kıvrılmış olarak belin arkasına yerleştirilmiştir. Figürinin gövde kısmında yer alan yatay ve paralel işlenmiş kumaş kıvrımlarının bir arada kullanılması bu kısımda görsel karmaşa yaratmıştır. Sağ kolunun himationun yukarıya çekmesiyle oluşan plastik görünümlü boru şeklindeki kumaş tomarı yukarıdan aşağıya doğru genişleyerek iner. Himationun bitim noktasından itibaren takip edilmeye başlanan khitonun pilileri oldukça geniş ve aralıklı işlenmiştir. Figürin kaidesiz olarak zemine oturmaktadır.

Kat. No. 2 figürini ile bire bir benzer örnekler bulunmamakla birlikte stilistik açıdan benzer fragmanlar halindeki figürinlerden hareketle tarih önerisinde bulunmak mümkündür. Miletos’dan ele geçen MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilen kadın figürinin himationunun omuz ve göğüs kısmında yer alan kumaş kıvrımları **Kat. No. 2** örneği ile benzerlik sergilemekle birlikte Miletos örneğinin daha plastik bir anlatıma sahip olduğu tartışılmazdır²⁷. Stilistik açıdan benzer bir diğer örnek Tanagra’dan ele geçmiştir.

²⁵ Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 151, fig. 1162-1163.

²⁶ MÖ 1.yüzyıl örnekleri için Bkz. Işın 2007, s. 23, K6; s. 25 K7; Kleiner 1984, Lev. 17, d; Burr Thompson 1963, 157, b.

²⁷ Özcan 2007, Lev. 83, TK 124 a.

MÖ 330- 300'e²⁸ tarihlendirilen kadın figürinin kalın ve aralıklı işlenen khitonunun pilileri **Kat. No. 2** figürini ile benzerlik taşır.

Kat. No. 2 figürini kalın kumaştan yapıldığı anlaşılan bol ve dökümlü kıyafetleri altında kaybolan vücut hatları, cephesel duruşu, kalın gövde yapısı ve himationu üzerinde yer alan neredeyse gelişi güzel işlenmiş kumaş kıvrımlarıyla MÖ 4.yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir.

Kat. No. 3 grubuna ait beş örnek A. Furtwangler tarafından "Sophokles tipi" olarak isimlendirilen giyimli kadın figürini grubuna aittir²⁹. Sophokles tipi figürinin kökeni Lykurgos tarafından Atina'daki Dionysos tiyatrosu için yapılan Sophokles heykeline dayandırılmaktadır. Figürinlerde görülen en belirgin özellik duruşudur. Sophokles tipi figürinlerde ağırlık sol bacak üzerine binerken sağ bacak serbest bir şekilde durmaktadır. Sağ ayak ise öne doğru çıkmıştır. Figürin üzerine giydiği himation sıkıca sarınmış ve himationun uç kısmını sol kalça üzerinde toplamıştır³⁰.

Kat.No. 3 grubuna ait figürinlerin tamamı khiton üzerine himation giymektedir. Figürinlerin himationun içinde kalan sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru ilerlerlerken, sağ el himationun kenarını kavrar. Sol kol dirsekten kıvrılarak belin arkasına yerleştirilmiştir. Korunan tüm örneklerde vücut ağırlığının sol bacak üzerine bindiği görülür. Dizden hafifçe kıvrılan sağ bacak geriye atılmıştır. Vücut ağırlığının sol bacak üzerine binmesinden dolayı figürinlerin tamamının gövde kısmında "S" profili oluşmuştur.

Kat. No. 3 grubuna ait figürinlerden yalnızca **Kat. No. 3. 1** örneği tam olarak ele geçmiştir. Söz konusu örnekten hareketle figürinlerin başlarını himationları ile kapattıkları anlaşılmaktadır. Baş hafifçe sola döndürülmüştür. Figürin tam olarak korunmasına karşın sarındığı himation üzerindeki kumaş kıvrımları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Ancak kısmen korunan khitonun pilileri orta kalınlıkta, orta derinlikte ve aralıklı olarak işlendiği görülür. **Kat. No. 3. 1** figürini Tanagra örneklerinden bilinen kare şeklinde plaka kaide üzerinde yer almaktadır. Kumaş kıvrımları daha belirgin olarak korunan **Kat. No. 3. 2, 3. 3** ve **3. 4** örnekleri aynı kalıptan veya ortak bir prototipten üretilmiş olmalıdır. **Kat. No. 3. 2** örneği omuzdan kaide kısmına kadar korunurken **Kat. No. 3. 3** örneği omuzdan kalça altına

²⁸ Higgins 1987, s.126 fig.148.

²⁹ Kleiner 1984, s.95.

³⁰ Alanyalı 2002, s.180.

kadar korunmuştur. **Kat. No. 3. 4** örneği ise boyundan kaide başlangıcına kadar korunmuştur. Üç örnekte de himationun göğüs kısmında yer alan kumaş kıvrımları sağ kolun himationu germesinden dolayı yatay olarak işlenirken, himationun alt kısmında kumaş kıvrımları figürinin sol eliyle himationun yukarıya çekmesinden dolayı diagonal olarak vurgulanmıştır. Vücuda sıkıca saran himationun altından vücut hareketi ve vücut hatları belirgindir. Özellikle, **Kat. No. 3. 2** ve **3. 4** örneklerinde sol diz üzerinde kısmi bir taransparanlık dikkati çekmektedir. Miletos'dan ele geçen kadın figürünü tipolojik olarak **Kat. No. 3. 1-3. 4** figürinleri ile benzelik gösterir. Ancak Miletos örneğinde yatay olarak vurgulanmış kumaş kıvrımlarının daha plastik işlendiği göze çarpmaktadır. Ayrıca sol bacak üzerinde görülen transparanlık daha belirgindir. Söz konusu Miletos örneği MÖ 3.yüzyılın erken dönemlerine tarihlendirilmektedir³¹. Tanagra'dan ele geçen bir diğer kadın figürünü gerek stilistik gerekse tipolojik olarak **Kat. No. 3** örnekleri ile benzer özellikler sergilemektedir. Ancak söz konusu Tanagra örneği **Kat. No. 3** örnekleri ile kıyaslandığında üst gövdede yatay, bel altından itibaren diagonal olarak vurgulanan kumaş kıvrımlarının daha plastik işlendiği görülmektedir. Tanagra örneğinde kıyafetlerinin **Kat. No. 3** örneklerine nazaran daha dökümlü olduğu göze çarpan bir diğer ayrıntıdır. R. Higgins, Tanagra'dan ele geçen söz konusu kadın figürünü tarihlerken figürünün genel özellikleri Hellenistik Dönemi işaret etmesine karşın duruştaki frontaliteden dolayı bu örneği serinin erken örnekleri arasına yerleştirmekte ve MÖ 330-300'e tarihlemektedir³².

Boeotia'dan ele geçen iki adet Sophokles tipi kadın figürünü **Kat. No. 3. 1-3. 4** örnekleri ile benzerlik göstermektedir. Boeotia örnekleri MÖ 4. yüzyılın son çeyreğine ve MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına³³ tarihlendirilir. Yine Tanagra'dan ele geçen ve günümüzde Atina ve Paris'te³⁴ bulunan iki adet Sophakles tipi kadın figürünü gerek stilistik gerekse tipolojik olarak **Kat. No. 3** örnekleri ile yakın benzerlik göstermektedir. Söz konusu Tanagra örnekleri, Kleiner tarafından MÖ 3. yüzyılın başına tarihlendirilmektedir. Kleiner himationun sol kalça üzerinden dökülen kumaş tomarının MÖ 3. yüzyılın başlarında

³¹ Özcan 2007, Lev. 85, Tk. 551a-551b.

³² Higgins 1987, s.123- 124 fig.145

³³ Louvre I, Lev.12, fig.54.

³⁴ Kleiner 1984, Lev.5 fig. b ve d.

görülmeye başlandığını söyler ve söz konusu Sophokles tipi figürinleri tarihlerken bu tip örneklerde de görülen bu ayrıntıyı da tarihlemeye yardımcı kriter olarak kullanır³⁵.

Korunan stilistik özelliklerinden ve benzer örneklerden hareketle **Kat. No. 3. 1 - 3.** 3 figürinleri MÖ 4. yüzyılın sonu- MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir.

Altı örnekle temsil edilen **Kat. No. 4** grubuna ait figürinlerden yalnızca iyi korunmuş durumdaki üç figürin çalışma kapsamında incelenmiştir. Gruba ait figürinlerin tümünde kıyafet ve duruş aynıdır. Gruba ait figürinlerin tümü khiton üzerine himation giymektedir. Tüm olarak korunan **Kat. No. 4. 1** örneğinden hareketle figürinlerin başlarını sarındıkları himation ile kapattıkları anlaşılır. Kaldı ki **Kat. No. 4. 4** ve **4. 5** örneklerinin korunan boyun kısımlarındaki kumaş kıvrımları da bu öneriyi desteklemektedir. **Kat. No. 4. 1** figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte yüzün oval olduğu ve başın hafifçe aşağıya eğilerek sağa döndürüldüğü görülmektedir. Başın duruşu vücut ile uyum içerisindedir. Figürin bu hali ile Praksiteles tipi kadın figürinleri ile benzerlik sergiler. Figürinlerin tamamında üst bedeni sıkıca saran himationun boyun kısmında yer alan kumaş kıvrımları yatay olarak işlenirken göğüs altında yer alan kumaş kıvrımları sağ elin himationu yukarıya germesine koşut olarak veriv işlenmiştir. Belirgin olarak işlenen göğüs kısmında göğüsün himationu germesinden dolayı kumaş üzerinde oluşan gerilme başarılı bir şekilde belirtilmiştir. Figürinlerin tümünde sağ kol dirsekten kıvrılarak göğüs altına yerleştirilirken, himationun içinde kalan sağ el himationu yukarı doğru çekmektedir. Sağ elin himationu çekmesine koşut olarak bu kısımda kalın kordon şeklinde kumaş katı oluşmuştur. Sol kol ise dirsekten kıvrılarak belin arkasına yerleştirilmiştir. Himationun belden aşağısında sol elin himationu yukarıya toplamasından dolayı sol bacak boyunca oluşan kumaş katları orta derinlikte, ince bantlar halinde işlenmiştir. Himationun orta kısmında sağ ve sol ellerin himationu yukarı çekmesinden kaynaklanan potluk üzerinde oluşan kumaş kıvrımları dikey işlenmiş ince yivlerden oluşmaktadır.

Figürinlerin belden aşağısı örneklerin tümünde geniş khiton ve himationun altında kaybolmasına karşın hafifçe yukarıya çıkan sol kalçadan hareketle vücut ağırlığının sol bacak üzerine verildiği anlaşılmaktadır. Serbest kalan sağ bacak ise dizden hafifçe

³⁵ Kleiner 1984, s.104.

kıvrılarak geriye atılmıştır. Özellikle **Kat. No. 4. 1** ve **4. 3** örneklerinde sağ bacakta görülen hareket daha belirgin biçimde takip edilebilmektedir.

Kat. No. 4 grubuna ilişkin atlanmaması gereken önemli noktalardan biri de grup içinde aynı kalıptan üretilmiş figürinlerin bulunuyor olmasıdır. Örneğin **Kat. No. 4. 1** ve **4. 2** figürinlerinin aynı kalıptan üretilmiş oldukları net bir şekilde anlaşılmaktadır.

Tüm olarak korunan **Kat. No. 4. 1** figürinin himationu başa neredeyse yapışık olarak işlenmiştir. **Kat. No. 4. 1** örneğinin hafifçe aşağıya yönelmiş ve sağa döndürülmüş olan başı Praksiteles tipi kadın figürinleri ile benzerlik taşımaktadır. Gruba ait figürinlerin tümünde vücut hatları kalın giysiler altında belirginliğini yitirmesine rağmen vücutta görülen hareketliliğin ve rahat duruşun ustaca yansıtıldığı görülmektedir. Özellikle vücut ağırlığını sol bacak üzerine binmesinden kaynaklanan vücuttaki “S” profili ve figürinlerin tamamında görülen rahat duruş oldukça dikkat çekicidir.

Miletos’dan ele geçen kadın figürünü **Kat. No. 4** grubu ile gerek tipolojik gerekse stilistik açıdan benzerlik taşımaktadır. Daha plastik bir anlatıma sahip olan Miletos örneğinin himationu üzerinde yer alan kumaş kıvrımlarının işlenişi özellikle **Kat. No. 4. 4** ve **4. 5** figürinleri ile yakın benzerlik taşımaktadır. Miletos örneğini **Kat. No. 4** grubundan ayıran en belirgin özellik sol kolun önde yer almasıdır. F. Özcan, bu tip kadın figürinlerinin MÖ 4. yüzyılın son çeyreğinde ortaya çıktığını ve MÖ 3. yüzyıl boyunca kullanılmaya devam ettiğini çalışmasında dile getirmektedir³⁶. **Kat. No. 4** grubu ile gerek stilistik gerekse tipolojik olarak oldukça benzer bir diğer örnek, Klaros BOA Sektöründen ele geçmiştir. Klaros örneği Doğan-Gürbüzer tarafından MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir³⁷. Troia’dan ele geçen kadın figürünün himationu üzerindeki kumaş kıvrımlarının işlenişi **Kat. No. 4** grubu ile benzerlik taşımaktadır. Figürin, Thompson tarafından Atina etkili olarak değerlendirilmiş ve sarınmış olduğu himationun kumaş kıvrımlarından yola çıkarak MÖ 320 dolaylarına tarihlendirilmiştir. **Kat. No. 4** grubu ile tipolojik olarak benzer örnekler Tarent³⁸, Tanagra³⁹, Girit⁴⁰, Boeotia⁴¹, Peloponnesos⁴² Priene ve Morgantina’dan ele geçmiştir.

³⁶ Özcan 2007, s.98, Lev.81, TK 963.

³⁷ Doğan-Gürbüzer 2012, s.42, Lev. 10, Kat. No. 40.

³⁸ Winter 1903, s.19, fig.8.

³⁹ Kleiner 1984, s.133, Lev.30 fig. A

Kat. No. 4 grubuna ait figürünler yukarıda değinilen stilistik özellikleri ve benzer örneklerden hareketle MÖ 4. yüzyılın sonu- MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı tarihlendirilmektedir.

Karın altından kaideye kadar korunmuş olan **Kat. No. 5** örneği khiton üzerine himation giymektedir. Figürinin sarınmış olduğu himationun etek kısmı diz altında düz bir hat halinde sonlanır. Himationun sol kalça üzerinden çıkan kumaş kıvrımı sağ bacağa doğru inildiğinde çatallanarak ikiye ayrılır. Söz konusu iki ana kumaş katının arasında vurguyu artırmak için diagonal işlenmiş ince ve sık kumaş kıvrımlarının kullanıldığı görülmektedir. Sol kısımda kalça üzerinde yer alan himationa ait kumaş tomarı muhtemelen sol kol üzerinden dökülmektedir. Himationun bitim noktasından itibaren takip edilmeye başlanan khitonun pilileri kalın ve sık işlenmiştir. **Kat. No. 5** figürininde vücut ağırlığının her iki bacağa eşit olarak dağıldığı görülse de dikkatlice bakıldığında figürinin sol bacağının sağ bacağa oranla daha önde olduğu ve sol ayak ucunun khitonun dışında kaldığı görülmektedir. Bacakta görülen bu harekete koşut olarak khitonun ve himationun bu kısımlarında belli belirsiz bir hareketlenme görülmektedir.

Orta kalınlıkta kare bir kaide üzerinde yer alan figürine yandan bakıldığında kalın gövde yapısı daha net görülmektedir. Figürinin vücut hatları kalın kıyafetleri altında kaybolmasına karşın kalın ve kısa uzuvlara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Dagonal işlenmiş kumaş kıvrımları, giysiye belli belirsiz yansıyan vücut hareketi, kalın ve kısa uzuvlarından hareketle **Kat. No. 5** MÖ 4.yüzyılın sonu - MÖ.3.yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilir.

İki örnekle temsil edilen **Kat. No. 6** grubuna ait her iki figürinin de baş kısmı dışında tamamına yakını günümüze ulaşmıştır. **Kat. No. 6** figürinlerinin khiton üzerine himation giydiği görülür. Himationun içinde kalan her iki kolda dirsekten kıvrılarak öne doğru uzatılmıştır. **Kat. No. 6. 1** figürininde kollarda görülen hareket koşut olarak oldukça geniş ve dökümlü olan himationun gövdenin üst kısmını saran bölümünde kumaş kıvrımları orta kalınlıkta sık ve yatay bir şekilde işlenirken, himationun bel altından eteğe kadar olan kısmında kumaş kıvrımları orta kalınlıkta sık ve birbirine paralel işlenmiştir. **Kat. No. 6. 2** örneğinin himationu üzerinde yer alan kumaş kıvrımları **Kat. No. 6. 1** örneği ile karşılaştırıldığında gövdenin üst kısmında yatay vurguların daha belirgin olarak

⁴⁰ Louvre III, Lev. 72, D 351.

⁴¹ a.g.e., Lev. 20, D 86-87.

⁴² a.g.e., Lev. 64, D 367.

kullanıldığı, himationun karın altından eteğe kadar olan kısmında ise **Kat. No. 6. 1** örneğinde görülen diagonal vurgu yerine dikey kumaş kıvrımlarının kullanıldığı dikkati çekmektedir. Her iki örnekte de kolların yukarıya kalktığı kısımda oluşan kumaş tomarları doğallıktan uzak yapay bir görüntü sergilemektedir. Himationun bitim noktasından itibaren takip edilmeye başlanan khitonun pilileri sırt kısmı yuvarlatılmış, derin ve orta sıklıkta kordonlar şeklinde işlenmiştir. Khitonun pilileri her iki örnekte de aşağıya doğru açılarak inmektedir. Kaidesiz olarak zemine oturan figürinlerin arka kısmı her iki örnekte de işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır. Yalnızca, **Kat. No. 6. 2** figürinin arka kısmında Tanagra'dan bilinen büyük boyutlu dikdörtgen pişirme deliği bulunmaktadır.

Gruba ait figürinler ile bire bir benzer örnekler bulunmamakla birlikte Knossos'daki Demeter ve Kore Kutsal Alanından ele geçen iki adet kadın figürini **Kat. No. 6** grubu ile tipolojik yakınlık göstermektedir⁴³.

Kat. No. 6 grubuna ait figürinler geniş ve dökümlü himationları, himationları üzerinde yer alan kumaş kıvrımlarında görülen yatay vurgu, kalın kumaşlar altında kaybolan vücut hatları ve hareketten uzak frontal ve katı görüntüleri ile MÖ 4. yüzyılın sonu –MÖ 3. yüzyılın başına tarihlendirilmektedir. Özellikle, **Kat. No. 6. 2** örneğinin arkasında yer alan büyük boyutlu dikdörtgen pişirme deliği **Kat. No. 6** grubuna ait figürinleri erken Tanagra figürinlerine bir adım daha yaklaştırır.

Yedi örnekle temsil edilen **Kat. No. 7** grubuna ait figürinlerden yalnızca iyi korunan dört figürin çalışma kapsamında incelenmiştir. Söz konusu figürinlerden yalnızca bir tanesi tüm olarak korunken diğer üç figürin boyundan kaideye kadar tama yakın olarak günümüze ulaşmıştır.

Gruba ait figürinlerin tamamı khiton üzerine himation giymektedir. Baş kısmı korunan **Kat. No. 7. 1** örneğinden hareketle figürinlerin başlarını sarındıkları himation ile kapattıkları anlaşılmaktadır. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Baş, ince ve uzun olan boyuna hafifçe sağa dönük ve dik olarak yerleştirilmiştir.

Bu gruba ait tüm örneklerde her iki kolunda himationun içinde kaldığı görülmektedir. Kolların dirsekten kıvrılarak öne doğru uzatılmasına koşut olarak havalanan

⁴³Higgins vd. 1973, s.70, Lev. 42, fig. 71-72.

himationun üzerindeki kumaş kıvrımları birbirine paralel, kalın ve orta derinlikte işlenmiştir. Sol kolun yukarıya kalkmasıyla dikey olarak himationun eteğine kadar inen kumaş katı **Kat. No. 7. 1** örneğinde bant şeklinde işlenirken diğer üç örnekte sırt kısmı yuvarlatılmış orta kalınlıkta kordon şeklinde işlenmiştir. Ancak tüm örneklerde söz konusu kumaş katının sert duruşu yapay bir görünüm yaratır.

Gruba ait tüm örneklerde himationun üst gövdeyi kaplayan kısmında sağ koldan başlayıp sol omuza doğru ilerleyen kumaş katı kalın bir bant şeklinde işlenmiştir. Himationun fazla kısmının sağ omuzun arkasına atılmasıyla oluşan kumaş tomarı **Kat. No. 7. 1** figürininde oldukça şematik olarak işlenirken gruba ait diğer örneklerde söz konusu kumaş tomarının keskin hatlarının ortadan kaldırılarak daha yumuşak bir görünüm kazandırılrsa da doğallıktan uzak şematik yapı hala varlığını korumaktadır.

Gruba ait figürinlerin tamamında vücut ağırlığının sağ bacak üzerine verildiği serbest kalan sol bacağın dizden hafifçe kıvrılarak geriye atıldığı görülmektedir. Özellikle **Kat. No. 7. 1** örneğinde sol bacak himationun altından oldukça belirgin bir şekilde görülmektedir. Burada atlanmaması gereken önemli noktalardan biri de **Kat. No. 7. 2, 7. 3** ve **7. 4** figürinlerinin muhtemelen aynı veya ikiz kalıplardan üretilmiş olduğudur.

Kat. No. 7 grubuna ait figürinler ile bire bir benzer örnekleri Tanagra tipi kadın figürinleri arasında mevcuttur⁴⁴. Ancak, **Kat. No. 7** grubuna kıyasla daha plastik işlenmiş olan figürinlerin öne uzattıkları kolları üzerinden himationlarının düşüş şekli **Kat. No. 7** grubundan farklı işlenmiştir.

Kat. No. 7 grubuna ait figürinler **Kat. No. 7. 1** örneği özelinde dik bir şekilde boyuna düzgün bir açıyla yerleştirilen başı, gruba ait tüm örneklerde görülen himationun üzerindeki yer alan plastik görümünden uzak göğüs üzerindeki kalın kumaş kıvrımı ve geniş ve dökümlü himationun altında kaybolan vücut hatlarından hareketle MÖ 4. yüzyılın sonu –MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir.

Tek örnekle temsil edilen **Kat. No. 8** figürini ön ve arka kalıbın birleşim yerinden ayrılmıştır. Figürinin ön kısmı baş haricinde günümüze kadar ulaşmıştır. Oldukça aşınmış durumdaki **Kat. No. 8** khiton üzerine himation giymektedir. Himationun figürinin boyun

⁴⁴ Benzer kol duruşuna sahip örnekler için Bkz. Higgins 1973, Lev.42, fig. 71-72. ; Higgins 1987, 165 , 167. Özcan 2007, Lev. 81, Tk 963a.

kısımında kesintiye uğramaması başını sarındığı himationla örtmüş olabileceğini akla getirir. Himationun içinde kalan her iki kol da dirsekten hafifçe kıvrılmış şekilde gövdenin önünde yer almaktadır. Aşınmadan dolayı himationun üzerinde yer alan kumaş kıvrımları belirginliğini yitirmiştir. Yalnızca himationun boyun kısmına gelen parçası üzerinde paralel işlenmiş, sıg ve orta kalınlıktaki kumaş kıvrımları ve solda belin üst kısmından çıkıp verev olarak sağda kalça üzerine inen sıg ve kalın işlenmiş kumaş kıvrımı korunmuştur. Figürinin elleriyle himationu hafifçe yukarı çekmesinden dolayı himationun etek kısmı yarım ay şeklini almıştır. Himationun bitim noktasından itibaren takip edilmeye başlanan khitonun pililerinin kalın ve derin işlenmiş bantlar şeklindedir.

Figürinin vücut ağırlığı sol bacak üzerine bindirilmiş bu duruma koşut olarak figürine oldukça dikkatli bakıldığında görülen sol kalça hafifçe yukarı kalkmıştır. Serbest kalan sağ bacağın dizden hafifçe kıvrılarak yana açıldığı görülür.

Kat. No. 8 figürini kıyafetler altında koybolan vücut hatları, kalın kumaştan yapılmış giysileri, vücut hareketine karşın figürinin durağan görüntüsü, yana atılan sağ bacakta görülen proporsyon bozukluğu ve khitonun mekanik işlenmiş pililerinden hareketle MÖ 4. yüzyılın sonu – MÖ 3. yüzyılın başlarına tarihlendirilmektedir.

İki örnekle temsil edilen **Kat. No. 9** grubuna ait figürinlerden **Kat. No. 9**'un baş kısmı dışında tamamına yakını korunurken **Kat. No. 9** dizin biraz üstünden kaideye kadar korunmuştur.

Kat. No. 9.1 her ne kadar tama yakın korunmuş olsa da yoğun aşınmadan dolayı ayrıntılar belirginliğini yitirmiştir. Bu gruba ait figürinler khiton üzerine himation giymektedir. Tama yakın olarak korunan **Kat. No. 9. 1**'in sağ kolu himation içinde dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru yer alırken, sol kol himationun içinde dirsekten kıvrılmış vaziyette bel üzerinde yer alır. Figürinlerin her ikisinde himationu üzerindeki kumaş kıvrımları belirginliğini yitirmiştir. Himationun bitim noktasından itibaren takip edilmeye başlanan khitonun pilileri sıg ve orta kalınlıkta işlenmiştir. **Kat. No. 9. 1** örneğinde himationun sol bacak üzerinde hafifçe yukarı kalktığı görülmektedir. Himationda görülen bu hareketlilik sol bacağın hafifçe öne atılmasına koşut olarak ortaya çıkmıştır. **Kat. No. 9. 2** örneğinde himationun üzerinde ve sol bacakta aynı hareketli yapı

görülmez. Figürinlerin her ikisinde ön tarafı kare şeklinde orta kalınlıkta bir kaide üzerinde yer almaktadır.

Tanagra tipi giyimli kadın figürinlerinden olduğu anlaşılan **Kat. No. 9** grubuna ait figürinler **Kat. No. 9. 1**'in kıyafetleri altında kaybolan vücut hatları cephesel ve hareketsiz duruşundan dolayı MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı- MÖ 3. yüzyılın başına tarihlendirilmektedir.

Tek örnekle temsil edilen **Kat. No. 10** figürini khiton üzerine himation giymektedir. Figürinin sağ kolu dirsekten bükülmüş vaziyette belin arkasına yerleştirilirken sol kol göğüs altında yer alır. Figürin sol eliyle himationu kavramaktadır. Kalın kumaştan yapılmış hissi veren her iki giysinin de kumaş kıvrımları belirginliğini korumaktadır. Sol elin gemesi ile vücuda sıkıca yapışan himation üzerinde oluşan kumaş kıvrımları diagonal olarak işlenmiştir. Özellikle himationun sağ omuz üzerinden başlayıp sol kol üzerinden dökülen kumaş tomarının katı duruşu doğallıktan uzaktır. Sol elin himationu gemesiyle merkezde “S” şeklinde vurgulanmış kumaş kıvrımı oluşmuştur. Vücut ağır kıyafetler altında kaybolmasına karşın vücut ağırlığının sağ bacak üzerine verildiği, serbest kalan sol bacağın ise dizden hafifçe büküldüğü görülmektedir. Sol bacağın diz kısmında bacağın khitonu gemesiyle dolaylı oluşan transparanlık dikkat çekmektedir.

Miletos'dan ele geçen kadın figürinin sağ omuz üzerinden diagonal olarak gelip sol kolu üzerinden dökülen kumaş tomarı **Kat. No. 10** örneği ile benzerlik taşımaktadır⁴⁵. Her iki örnekte de söz konusu kumaş tomarının oldukça katı işlendiği görülür. Benzer bir diğer örnek Bologna'dan ele geçmiştir. Ancak Bologna örneği **Kat. No. 10** örneğine kıyasla daha plastik işlendiği görülmektedir. Bologna örneği Kleiner tarafından MÖ 3. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlendirilir⁴⁶. Louvre Müzesi kataloğunda yer alan MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihli Boeotia⁴⁷ kökenli kadın figürininin sol kolu üzerinden inen kumaş tomarı **Kat. No. 10** örneğine kıyasla daha plastik bir görünüme sahiptir. Söz konusu Boeotia örneğinde kumaşın doğal yapısına özdeş olarak çökme ve kıvrılmalar oluştuğu görülür. Mısır Greko-Roman Müzesinde de **Kat. No. 10** ile benzer örnekler bulunmaktadır⁴⁸. Örneklerden de anlaşılacağı üzere özellikle sol kol üzerinden dökülen kumaş tomarının

⁴⁵ Özcan 2007, s.107, Lev. 83, 946a.

⁴⁶ Kleiner 1985, s.116, Lev.27 fig.b;

⁴⁷ Louvre III, Lev. 24, D112.

⁴⁸ Beraccia 1930, Lev.1 fig.2; Lev. II fig. 3,5,6.

benzer örnekleri Tanagra tipi figürinlerde sıklıkla karşılaşılan uygulamalar arasında yer almaktadır.

Figürini sıkıca vücuda yapışan himationu altından belirgin olarak takip edilen vücut hatları, vücutta görülen harekete koşut olarak himationu üzerinde yer alan sık ve diagonal kumaş kıvrımları ve uzatılmış vücut uzuvları ile **Kat. No. 10** için önerilen tarih MÖ 3. yüzyılın ilk yarısıdır.

Tek örnekle temsil edilen **Kat. No. 11** figürini kalçadan kaideye kadar korunmuştur. Figürinin korunan kısmından vücutun himationla sıkıca sarıldığı anlaşılmaktadır. Figürin himationa sıkıca sarınmasına karşın yalnızca sağ bacak konturu takip edilebilmekte, vücut hatları kıyafetin altında belirginliğini yitirmektedir. Oldukça gergin olan himationun kumaş kıvrımları sağ bacak üzerinden belin sol kısmına doğru birbirine paralel ve sık yivlerle belirtilmiştir. Verve olarak sonlanan himationun bitim noktasından itibaren khitonun pilileri takip edilmektedir. Üst kısımda sık ve ince olarak işlenen khitonun pilileri aşağı doğru inerken birleşip kalınlaşır. Pililerinde görülen bu uygulama plastikten uzak, hantal bir görünüm ortaya çıkartmaktadır. Figürin orta yükseklikte kare bir kaide üzerinde yer almaktadır.

Kat. No. 11 hareketli işlenen kumaş kıvrımlarına ve kısmen belirgin olan vücut hatlarına karşın bacaklara eşit dağılan vücut ağırlığından dolayı frontal ve katı bir duruş sergilemektedir.

MÖ 3. yüzyılın başına tarihli Kyraika'dan ele geçen kadın figürinin etek kısmı **Kat. No. 11** örneği ile benzer şekilde işlenmiştir. Söz konusu kyraika örneğinde de khitonun yukarıda ince ve sık işlenen pilileri aşağıya doğru birleşerek kalınlaşır⁴⁹. **Kat. No. 11** nin üst kısmı korunmadığından figürinin tipolojisi belirlenememekle birlikte **Kat. No. 11** nin Kyraika örneği ile benzer tipolojide olduğu düşünülmektedir.

Tanagra tipi giyimli kadın figürinlerinden olduğu anlaşılan **Kat. No. 11** vücutu sıkıca saran himationa zıt bir şekilde vücut hatları kıyafetlerin altında belirginliğini yitirmesi, frontal ve en azından korunan kısmından anlaşıldığı üzere bacakların hareketsiz duruşu, himationun üzerinde yer alan diagonal vurgulardan ve uzatılmış vücut hatlarına

⁴⁹ Louvre IV-II, Lev.19, D 4269.

karşın figürine yandan bakıldığında görülen kalın gövde yapısından hareketle **Kat. No. 11** figürini MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir.

Çalışmada **Kat. No. 12** grubu iki örnekle temsil edilir. **Kat. No. 12. 1** örneğinin ön kısmı baştan kaideye kadar korunurken, arka kısm günümüze ulaşmamıştır. **Kat. No. 12. 1** in ön kısmı tam olarak korunmasına rağmen korunan kısımda meydana gelen yoğun aşınmadan dolayı figürinin ayrıntıları belirginliği kısmen yitirmiştir. Figürinin yüz uzuvları belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte saçların kavun dilimi stilinde işlendiği görülür. Yüz oval ve uzundur. Baş uzun ve kalın olan boyuna düz yerleştirilmiştir. Oldukça düşük olan omuzlar neredeyse boyundan gövdeye aralıksız bir geçişin olduğu hissi uyandırır. Khiton üzerine himationa sarınmış olan figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru yerleştirilirken, sağ eli ile himationun kenarını kavramaktadır. Dirsekten hafifçe bükülen sol kol vücuda bitişik vaziyette yanda yer alır. Figürinin şişkin olan karın kısmı üzerinde kumaş kıvrımı kullanılmazken sol kolun altından çıkıp sağda belin üst kısmına doğru ilerleyen kumaş kıvrımları birbirine paralel, orta kalınlıkta ve sık işlenmiştir. Yine solda belin üzerinden çıkıp sağ bacağına doğru ilerleyen üç adet kumaş kıvrımında benzer şekilde işlendiği görülür. Bu hali ile himationun kumaş kıvrımları doğallıktan uzak bir görüntü sergilemektedir. Himationun bitim noktasından itibaren takip edilmeye başlanan khitonun kumaş pilileri orta kalınlıkta, derin ve sık işlenmiştir. Khitonun ayakların üzerine gelen kısmı kumaşın doğasına uygun olarak kavisli işlenmiş olsada pililerin mekanik ve durağan yapısı doğallıktan uzak bir görünüm sergiler. Figürin zemine kaidesiz olarak direkt oturmaktadır.

Baştan göğüs altına kadar korunan **Kat. No. 12. 2** örneği kalın boynu ve düşük omuzlarıyla **Kat. No. 12. 1** örneği ile benzerlik taşısa da yuvarlak yüz hatları, ortadan ayrılarak başın arkasında topuz yapılan saç ve dirsekten kıvrılarak bele yerleştirilen sol kolu ile **Kat. No. 12. 1** örneği ile ayrılmaktadır. **Kat. No. 12. 2** figürinin vücudu sıkıca saran himationu üzerinde boyun kısmında ve dirsekten kıvrılan sol kol üzerinde oluşan kumaş kıvrımları kalın ve derin işlenmiştir. Sağ kolun himationu girmesi ile kol üzerinden çıkıp solda bele doğru ilerleyen kumaş kıvrımları birbirine paralel olarak kalın ve derin işlenmiştir. Himationun korunan kısmında yer alan kumaş kıvrımları tam olarak doğal bir görüntü sergilememekle birlikte kolun himationu girmesi ile oluşan kumaş kıvrımlarındaki gerilme başarılı bir şekilde vurgulanmıştır.

Thompson, Troia'dan ele geçen terrakotta figürinleri incelediği kapsamlı çalışmasında kavun dilimi saç sitilini iki gruba ayırmıştır. İlk grubu oluşturan örneklerde saç dilimleri geniş ve kalın olarak işlenmiştir ve genellikle iki kulak arasında sekiz adet saç dilimi yer almaktadır. İkinci gruba ait örneklerde ise saç dilimleri dar ve sık olarak işlenmiştir ve iki kulak arasında sayıları on ile onsekiz arasında değişir⁵⁰. Yukarıda da belirtildiği üzere **Kat. No. 12. 1** örneğinin baş kısmı oldukça aşınmış olmakla birlikte saçın sekiz dilime ayrıldığı net bir şekilde görülmektedir. Troia'dan ele geçen benzer saç stiline sahip figürinler MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir⁵¹. Higgins'ın, Knidos ve Adalar başlığı altında ele aldığı Hellenistik Döneme tarihlenen Tanagra tipi kadın figürini stilistik açıdan olmasa da uzun boynu ve düşük omuzlarıyla **Kat. No. 12** grubuna ait figürinler ile benzerlik taşımaktadır⁵². Yine Knossos'da yer alan Demeter ve Kore kutsal alanından ele geçen kadın figürini Hellenistik Döneme tarihlendirilmiştir⁵³.

Ön kısmı tüm olarak korunan **Kat. No. 12. 1** figürini kavun dilimi saç stili, frontal ve katı duruşu, kalın kumaştan yapılmış kıyafetlerinden hareketle MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir. Figürinin nisbeten uzatılmış vücut uzuvları daha erken bir tarih önerisinde bulunmayı engeller. **Kat. No. 12. 2** figürinin himationun daha canlı işlenen kumaş kıvrımları her ne kadar figürini **Kat. No. 12. 1** örneğinden bir adım ileriye taşısa da tipolojik olarak benzer örneklerine farklı bir çok merkezde rastlanılan **Kat.No. 12.2** figürini içinde önerilen tarih MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısıdır.

İki örnekle temsil edilen **Kat.No. 13** grubuna ait figürinlerden **Kat. No. 13. 1** örneği diz altına kadar korunurken, **Kat. No. 13. 2** örneğinin baş kısmı dışında tamamına yakını günümüze kadar ulaşmıştır. Gruba ait her iki figürinde khiton üzerine himation giydiği görülmektedir. Figürinlerin dirsekten kıvrılan sağ kolları boyuna doğru uzanırken sağ el himationun yakasını kavrar. Sol kol dirsekten hafifçe bükülmüş vaziyette vücuda bitişik olarak yanda yer almaktadır.

Gruba ait ilk örnek olan **Kat. No. 13. 1** ensede biten kısa ve dalgalı saçları, yuvarlak ve tombul yüzü ve tıknaz vücut yapısı ile adölesan çağındaki kız çocuğunu andırır. Figürinin karın kısmının şişkin yapısı ile doğru ilişkili olarak himationun bu

⁵⁰ Thompson 1963, s. 38-39

⁵¹ a.g.e., s.38, fig. 247 – 250.

⁵² Higgins,1969, Lev.49, fig.c.

⁵³ Higgins 1973, Lev.43 fig.76.

kısmında oluşan gerilme ve kumaş kıvrımlarının kolların hareketi ile ilişkili olarak himationun hareketli noktalarında vurgulanması figürine sade ancak etkili bir görüntü katmaktadır. Himationun bitim kısmından itibaren görülmeye başlanan khitonun pilileri orta kalınlıkta, derin ve sık işlenmiştir.

Oldukça aşınmış durumda olan **Kat. No. 13. 2** figürini tıknaz vücut yapısı ile aynı **Kat. No. 13. 1** figürini gibi adölesan çağındaki bir kız çocuğunu temsil ediyor olmalıdır. Gruba ait figürinler her ne kadar aynı tipolojik grup içinde değerlendirilse de **Kat. No. 13. 2** figürini **Kat. No. 13. 1** figürinine oranla daha basit ve özensiz işçiliğe sahiptir. Söz konusu özensiz işçilik kolların duruşundan ve himationun sistemsiz işlenen kumaş kıvrımlarında kendini daha net bir şekilde açığa çıkartmaktadır.

Thompson, Atina Agorasından ele geçen MÖ 2. yüzyıla tarihli çocuk figürinini değerlendirirken giyinik çocuk figürinlerinin Erken Hellenistik Dönemden itibaren sevilerek kullanıldığını dile getirmiştir. Araştırmacı söz konusu Agora örneğini giyinik erkek çocuk olarak değerlendirmiş ancak bu figürinlerin her iki cinsiyet de ait örneklerinin varlığını da dile getirmiştir⁵⁴.

Louvre Müzesi Kataloğunda yer alan Boeotia kökenli iki adet oturan kız çocuğu figürinin baş kısmı **Kat. No. 13. 1** ile kısa saçları, yuvarlak ve dolgun yüz hatlarıyla benzerlik göstermektedir. Söz konusu Boeotia kökenli figürinlerden ilki MÖ 3. yüzyılın başına tarihlenirken ikinci örnek MÖ 3. yüzyılın sonlarına tarihlendirilmektedir⁵⁵. Dresden’de sergilenen bir diğer figürin omuzda biten peruka şeklindeki saçları ve yuvarlak yüz yapısı ile **Kat. No. 13. 1** figürini ile benzerlik taşımaktadır. Ancak Dresden örneğinde başın hemen ortasında görülen çocukluk saç örgüsü **Kat. No. 13. 1** örneğinde karşımıza çıkmaz. Söz konusu figürin Fischer tarafından MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir⁵⁶. **Kat. No. 13. 1** figürinin baş kısmı korunmuş olmasına karşın aşınmadan dolayı yüz uzuvları belirginliğini yitirmiştir. Ancak yuvarlak yüz yapısı, himation üzerinde yalnızca kolların hareket noktalarında vurguyu artırmak için kullanılan yatay işlenmiş kumaş kıvrımları, karın kısmında görülen şişkinliğe koşut olarak himationda oluşan gerilme, kız çocuğunun tombul ve tıknaz vücut yapısının kalın

⁵⁴ Thompson 1965, s.57 , Lev.19 fig.7

⁵⁵ Louvre III, Lev. 43, fig. D194, Lev. 53, fig. D 3633.

⁵⁶ Fischer 1994, Lev. 8 fig. 54.

kumaştan yapılmış kıyafetler altından dahi izleyiciye ustaca gösterilmesinden hareketle **Kat. No. 13. 1** figürini için MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı tarihi önerilmektedir.

Kat. No. 13. 2 örneği için **Kat. No. 13. 1** figürininde görülen ustalıktan söz edilemeyeceği gibi figürinin himationu üzerinde belli belirsiz bir şekilde görülen geliş güzel işlenmiş kumaş kıvrımları, proporsiyon bozukluğu gösteren sağ kol, figürinin üzerinde durduğu kaideye açılı olarak yerleştirilmesi ile oldukça vasat bir işçilik göstermektedir. Figürin için kesin bir tarih önerisinde bulunulamamakla birlikte giyimli çocuk figürinlerinin Hellenistik Dönemde popüler olarak kullanıldığı bilgisinden hareketle **Kat. No. 13. 2** figürini Hellenistik Döneme tarihlendirilmelidir.

Baş kısımları dışında tamamına yakını korunan **Kat. No. 14** grubuna ait üç adet figürin stilistik olarak aynı gruba dahil olmasa da üst bedenlerini kollar himationun içinde kalacak şekilde sardıklarından dolayı aynı grup içinde ele alınmışlardır. Gruba ait figürinlerin tamamı her iki kol da himationun içinde kalacak şekilde himationlarına sarınmakla birlikte üç örnekte de sağ kolun konumlandırılması birbirinden farklıdır. **Kat. No. 14. 1** örneğinde sağ kol vücuda bitişik olarak yanda yer alırken, **Kat. No. 14. 2** örneğinde kol dirsekten kıvrılmış vaziyette karın altına doğru konumlandırılmıştır. **Kat. No. 14. 3** örneğinde ise sağ kol dirsekten kıvrılarak boyuna doğru uzanmaktadır.

Her üç örneğin de sarındıkları himationları üzerindeki kumaş kıvrımları aşınmayla kısmen belirginliğini yitirmiştir. Gruba ait ilk örnek olan **Kat. No. 14. 1** figürinin sarındığı himationun kumaş kıvrımları, himationun ön ve arka kısımlarının birleştiği sol omuza doğru birbirine paralel olarak sık ve sık işlenmiştir.

Sarındığı himationun kumaş kıvrımları en belirgin olan örnek **Kat. No. 14. 2** figürinidir. Söz konusu figürinin himationun kumaş kıvrımları kalın bantlar şeklinde yatay olarak işlendiği görülmektedir. Himationun kumaş kıvrımları bu hali ile doğallıktan uzak bir görüntü sergiler.

Kat. No. 14. 3 örneğin de ise himationda yalnızca sol kalça üzerinden çıkıp sağ kola doğru ilerleyen kalın bir kumaş kıvrımının varlığı görülmektedir. Söz konusu kumaş kıvrımı dışında himation üzerinde detaylandırma yapılmamıştır.

Kat. No. 14. 1 örneğinin himationun bitiminden itibaren takip edilmeye başlanan khitonun pilileri ince kordonlar şeklinde işlenmiştir. Figürinin yana doğru açılan sol bacağı üzerinde yer alan kumaşın ayrıntıları işlenmeden bırakılarak bu alanada kısmen taransparan bir görüntü yaratılmaya çalışılmıştır. Gruba ait diğer iki figürine bakıldığında **Kat. No. 14. 1** örneğinden farklı olarak khitonun pililerinin sıg ve geniş bantlar şeklinde işlendiği görülür. **Kat. No. 14. 2** ve **Kat. No. 14. 3** figürinlerin bacaklarında hareket görülmez.

Kat No. 14 grubu içinde değerlendirilen figürinlerin her üçü için söylenebilecek en belirgin ortak nokta figürinlerin Tanagra geleneğinde üretildiğidir. Tanagra tipi kadın figürinlerine bakıldığında vücut hatları kalın kıyafetler altında kaybolmuş, her iki kolu da himationun içinde kalan kadın figürinlerinin oldukça fazla sayıda üretildiği görülmektedir. Tanagra, Nemi⁵⁷ ve Halae⁵⁸’den ele geçen kadın figürinleri **Kat. No. 14** grubuna ait figürinler ile benzer özellikler sergilemektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere figürinler stilistik açıdan birbirinden bağımsız konumdadırlar, ancak söz konusu figürinlerin gerek boyutlarının küçük oluşundan gerekse aşınmayla stil değerlendirmesi yapmaya yardımcı özelliklerinin belirginliğini yitirmesinden dolayı detaylı stilistik bir değerlendirme yapmak oldukça güçtür. Buna karşın kalın giysiler altında kaybolan vücut hatları, vücutta görülen hareketsiz duruş, kütleli gövde yapısı ve yatay işlenmiş kumaş kıvrımları gibi temel özelliklerden hareketle **Kat. No. 14. 1** ve **14. 2** figürini MÖ 4. yüzyıla tarihlenirken **Kat. No. 14. 3** figürinin sarındığı himation üzerindeki tek bir hatla belirtilmiş yatay kumaş kıvrımı ve himation üzerinde yer alan geniş boşluklardan dolayı MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir.

Yedi örnekle temsil edilen **Kat. No. 15** grubuna ait yalnızca üç figürin çalışma kapsamında ele alınmıştır. Bu örneklerden üçünün baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur. **Kat. No. 15. 2** ve **Kat. No. 15. 3** figürinlerinin birbirlerine olan yakın benzerliklerinden ötürü aynı kalıptan üretildikleri düşünülmektedir.

Vücutlarının üst kısmını şalla saran figürinlerin her iki kolu da şalın içinde kalmaktadır. Tüm örneklerde sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette belin arka kısmına yerleştirilirken sol kol vücuda bitişik olarak yanda yer alır. Figürinlerin vücut hatları kalın

⁵⁷ Winter 1903, s.19, fig.2.

⁵⁸ Goldman - Jones 1942, s.408 – 409 Lev. XIII fig. 16 - 17

giysiler altında kaybolmakla birlikte vücut ağırlığının sağ bacak üzerine binmesinden dolayı sağ kalçanın hafifçe yukarı kalktığı görülmektedir. Serbest kalan sol bacak ise dizden hafifçe bükülerek yana doğru açılmıştır. Serbest kalan bacadaki harekete koşut olarak khitonun bu kısımdaki pililerinde de ayrılma görülmektedir. **Kat. No. 15** figürini için her ne kadar vücut hareketinden bahsedilse de figürinlerin tümünde katı ve mekanik bir yapı hakimdir. Örneğin gruba ait figürinlerin tamamında sol bacakta görülen hareketin khitonun pililerinin tamamına yansımadağı, pililerin katı bir şekilde işlendiğı dikkat çekmektedir. Figürinlerinin sarındığı şalın kumaş kıvrımlarına bakıldığında diagonal olarak işlenen kumaş kıvrımlarının orta kalınlıkta ve sık işlendiğı görülmektedir. **Kat. No. 15. 1**'in sarındığı şalın kumaş kıvrımları gelişi güzel bir şekilde işlenmiştir. Şalın kumaş kıvrımları bu hali ile doğallıktan uzak yapay bir görünüm sergiler. Söz konusu yapay görünüm gruba ait diğeri iki figürin içinde geçerlidir. Figürinlerin tamamı kare bir kaide üzerinde yer almaktadır.

Pergamon'dan ele geçen Tanagra tipi kadın figürinine ait manto parçasının **Kat. No. 15** grubu ile benzer bir şekilde işlendiğı görülmektedir. Figürin Töpperwein tarafından MÖ 3. yüzyılın ortasına tarihlendirilir⁵⁹. Troia'dan ele geçen bir diğeri kadın figürinin sarındığı şal üzerindeki kumaş kıvrımları **Kat. No. 15** grubu ile benzer bir şekilde işlenmiştir. Thompson söz konusu Tanagra tipinde yapılmış Troia örneğini MÖ 2. yüzyılın başına tarihlendirmektedir⁶⁰. Mısır Greko-Roman Müzesinde yer alan aynı kalıptan üretilmiş iki adet kadın figürünü⁶¹ **Kat. No. 15** grubuna ait figürinler ile yakın benzerlik sergilemektedir.

Grubun tipolojik olarak benzer bir örneğı Hadra mezarlığından ele geçmiştir. Söz konusu kadın figürünü Kleiner tarafından MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir. Dresden'de sergilenen bir **Kat. No. 15** grubu ile benzer kadın figürünü Fischer tarafından MÖ 3. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlendirilir⁶². Louvre Müzesi katalogunda yer alan Elonte kökenli kadın figürünü duruş ve şala sarınma şekli ile özellikle **Kat. No. 15. 1** örneğıyle yakın benzerlik içindedir⁶³. Yüksek ve dairesel bir kaide üzerinde duran Elonte örneğinin ince kumaştan yapıldığı anlaşılan khitonun pilileri ince ve sık işlenmiştir. **Kat. No. 15**

⁵⁹ Töpperwein 1976, s.43 Lev.25 fig.160.

⁶⁰ Thompson 1963, s.63 Lev.XXXI, fig.150.

⁶¹ Berccia 1930, Lev.E, fig.1-2.

⁶² Fisceher 1994, s.124, Lev.6 fig.37.

⁶³ Louvre III, Lev. 58, D280.

grubuna ait figürinler ile karşılaştırıldığında Elonte örneğinin daha plastik bir anlatıma sahip olduğu görülmektedir. Gerek vücut uzuvlarının ve vücut hareketinin vurgulanması gerekse serbest kalan sol bacak üzerinde ustaca işlenen transparan görünüm **Kat. No. 15** grubuna nazaran daha gelişmiş bir tekniğin ürünüdür. Elonte örneği MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Sciatbi mezarlığından ele geçen kadın figürünü⁶⁴ gerek tipolojik gerekse stilistik açıdan **Kat. No. 15** grubu ile benzer özellikler sergilemektedir.

Kat. No. 15 grubuna ait figürinler sarındıkları şal üzerinde yer alan diagonal kumaş vurguları, frontal duruşları, kıyafetler altında kaybolan vücut hatları ve uzatılmış uzuvlarından hareketle MÖ. 3 yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Tek örnekle temsil edilen **Kat. No. 16** figürünün yalnızca ön kalıbı bel altından kaideye kadar korunmuştur. Figürinin korunan kısmından khiton üzerine himation giydiği anlaşılmaktadır. Korunan sol elden hareketle sol kolun dirsekten kıvrılarak vücudun yanına yerleştirildiği görülmektedir. Himationun kalın bir kumaş tomarı şeklindeki parçası muhtemelen sol kol üzerinden bacak boyunca dökülmektedir. Vücut ağırlığı sağ bacak üzerine verilirken serbest kalan sol bacak yana doğru açılmıştır.

Kat. No. 16 figürinin gerek khiton üzerinde yer alan verev olarak işlenmiş orta derinlikte, sık ve sık kumaş kıvrımları gerekse himationun orta derinlikte işlenmiş ince pilileri doğallıktan uzak, mekanik bir görüntü yaratmaktadır.

Kat. No. 16 örneğinin tipolojik olarak benzerleri Tanagra ayakta duran kadın repertuarında bulunmaktadır⁶⁵. Figürinin khitonu ve himationu üzerinde yer alan sık ve ince işlenmiş kumaş kıvrımlarının benzer örnekleri farklı figürin tiplerinde karşımıza çıkmaktadır. Louvre Müzesi Kataloğunda yer alan kadın kıyafetleri içinde tasvir edilmiş MÖ. 375-350'ye⁶⁶ tarihlendirilen aktör figürinin gerek khitonun pilileri gerekse figürinin sarındığı şal üzerinde yer alan ince ve sık işlenmiş kumaş kıvrımları ile **Kat. No. 16** örneğiyle benzerlik taşımaktadır. Sık işlenmiş pilelere sahip benzer khiton parçaları Gözlü Kule figürinleri arasında karşımıza çıkar, ancak H.Goldman söz konusu örneklerin tabakası

⁶⁴ Breccia 1930, Lev. E, 1-2.

⁶⁵ Benzer duruşa sahip örnekler için bkz. Leyenaar-Plaisier 1979, Lev.37, fig. 214; Lev. 212, fig. 1603; Kleiner 1984, Lev.20 fig.c-d Kleiner söz konusu Tanagra örneğini MÖ 3. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlemektedir,

⁶⁶ Louvre III, Lev.96, C643.

belirlenemediği için tarih önerisinde bulunmamaktadır⁶⁷. Morgantina'dan ele geçen Persephone figürini tipolojik ve stilistik açıdan **Kat. No. 16** ile farklı olmakla birlikte sarındığı himationun sık aralıklarla, vev işlenen kumaş kıvrımları **Kat. No. 16** ile benzerlik taşımaktadır. Morgantina örneği, Bell tarafından yapılan detaylı stilistik incele sonucunda MÖ 4. yüzyılın sonuna tarihlendirilmiştir. Tekrar dile getirmekte fayda var ki **Kat. No. 16** için kullanılan örneklerin hiç biri figürinle gerek tipolojik gerekse stilistik açıdan bire bir benzerlik içinde değildir. Yukarıda sözü geçen örneklerin tamamı oldukça küçük bir parçası korunan **Kat. No. 16** figürini için bir öngörü oluşturabilmek adına kullanılmıştır. Thompson'ın 1933 yılında yayınladığı "*The Terracotta Figurines*" isimli makalesinde ele aldığı bir khiton parçasını değerlendirirken sık yivlerle işlenmiş kumaş pililerinin MÖ 1. yüzyılının başında heykeltıraşlık eserlerde görüldüğünü ve heykeltıraşlık eserlerinde görülen bu stilistik özelliğin Myrina ve Delos Terrakotalarını etkilediğini dile getirir⁶⁸. Ancak söz konusu Athina Agorasından ele geçen khiton parçası ile **Kat. No. 16** karşılaştırıldığında Agora örneğinin pillerinin daha volümlü işlendiği görülmektedir.

Tanagra tipi kadın figürinlerinden olduğu anlaşılan **Kat. No. 16** figürinin özellikle himationu üzerinde yer alan abartılı kumaş kıvrımları yapay bir görüntü yaratsa da figürininin bacaklarında görülen rahat duruşun vücudun geneline ustaca yayılışı, ince ve uzun vücut yapısı, himationun gövdeyi sıkı bir şekilde sarmasından hareketle **Kat. No. 16** figürini MÖ. 3.yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Çalışmada tek örnekle temsil edilen **Kat. No. 17** figürini khiton üzerine himation giymektedir. Figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılarak boyuna doğru uzanırken sol kol dirsekten hafifçe bükülmüş halde yanda yer alır. Sol el himationun kenarını kavrayarak yukarı doğru çekmektedir. Vücut ağırlığının sol bacak üzerine binmesinden dolayı sol kalça hafifçe yukarı kalkmıştır. Serbest kalan sağ bacağın dizden hafifçe kıvrıldığı görülmektedir. Bacakta görülen bu harekete koşut olarak himationda gerilme meydana geldiği görülmektedir. Vücut hareketinin kıyafet üzerinde yarattığı hareketliliğin en erken örnekleri MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısında Myrina'da karşımıza çıkmaktadır⁶⁹.

⁶⁷ Goldman 1950, fig.273.

⁶⁸ Thompson 1933, s.188, Lev.3 fig.5.

⁶⁹ Işın 2007, s.24.

Himationun gövde kısmında sağ kolun altından çıkıp sol kalça üzerine diagonal olarak ilerleyen kumaş tomarı kalın bir bant şeklinde işlenmiştir. Sağ bacağın dizden hafifçe bükülmesinden kaynaklanan yarım ay şeklindeki kumaş kıvrımı himationun bu kısımda oluşan potluğu vurgulamak için kullanılmış ve bu hali ile plastik bir anlatım sergilemiştir. Yine sağ bacakta görülen hareketliliğe koşut olarak sol kalça üzerinden çıkıp sağ diz kapağına doğru diagonal olarak ilerleyen orta kalınlıkta ve derin işlenmiş kumaş kıvrımı plastik bir anlatıma sahiptir. Söz konusu kumaş kıvrıma yanlarda daha ince ve sık işlenmiş kumaş kıvrımlarıyla desteklenmesiyle görsel vurgu daha etkileyici bir hal almıştır. Himationun bitim noktasından itibaren takip edilmeye başlanan khitonun pilileri ince, orta derinlikte ve sık işlenmiştir. Figürinin arka kısmına bakıldığında Myrina figürinlerinde karşımıza çıkan üçgen pişirme deliğinin kullanıldığı görülmektedir.

Priene'den ele geçen kadın figürinin kollarının konumlandırılması **Kat. No. 17** figürini ile benzerlik sergilemektedir. Rumscheid, MÖ 2. yüzyıla tarihlediği figürinin *Capite Velato* başlığı altında incelemiş ve bu tipin kökenin MÖ 4. yüzyılın mezar stellerine dayandığını ileri sürmüştür⁷⁰.

Uzatılmış vücut yapısı, vücut hareketinin kıyafet üzerinde yarattığı etki, himation üzerinde yer alan geniş boşluklardan hareketle **Kat. No. 17** figürini MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir. Figürinin dökümlü kıyafetleri ve bu kıyafetler altında vücut hatlarının belirginliğini yitirmesinden dolayı **Kat. No. 17** figürini için daha geç bir tarih önerisinde bulunmak mümkün gözükmemektedir.

Çalışmada dört örnekle temsil edilen **Kat. No. 18** gruba ait figürinlerden yalnızca biri boyundan kaideye kadar korunurken diğer üç örnek parçalar halindedir. Gruba ait figürinlerin tümü üst gövdelerini sarındıkları şalla kapatmıştır. Figürinlerin tamamında sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette bele yerleştirilirken sol kol vücuda bitişik olarak önde yer alır.

Gruba ait figürinlerin sarındıkları şal üzerindeki kumaş kıvrımları belirginliğini korumaktadır. Tüme yakın olarak korunan **Kat. No. 18. 1** ve aynı veya ikiz kalıptan üretildiği düşünülen **Kat. No. 18. 2** örneklerinde şal üzerindeki kumaş kıvrımları sırt kısmı sivriltilmiş orta derinlikte ve ince yatay bantlarla vurgulanmıştır. Örneklerin tümünde sağ

⁷⁰ Rumscheid 2006 , Lev. 58, Kat.Nr. 133.

kalça üzerinden çıkıp sol bacağı doğru ilerleyen diagonal bir kumaş tomarı yer almaktadır. **Kat. No. 18. 3** örneğin de ise şalın kumaş kıvrımları sırt kısmı yuvarlatılmış, orta kalınlıkta ve sık bantlarla belirtilmiştir. **Kat. No. 18. 3** örneği **Kat. No. 18. 1** ve **18. 2** figürinleri ile kıyaslandığında kumaş kıvrımlarının belirli bir düzen gözetmeksizin gelişi güzel işlendiği görülür.

Figürinlerin giymiş oldukları khitonun ince pilileri ve dökümlü yapısından orta kalınlıkta bir kumaştan yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak buna rağmen vücut hatları khitonun altında belirginliğini yitirmiştir. Dizden hafifçe bükülerek geriye atılan sağ bacakta görülen proporsiyon bozukluğu **Kat. No. 18. 1** örneğinde yapay bir görünüm ortaya çıkartırken bel altından kaideye kadar korunan **Kat. No. 18. 4** örneğinde bacağın doğal duruşuna bir adım daha yaklaştığı görülür. Her iki figürinde de sol bacak khitonun pilileri arasından sıyrılarak açıkta kalmaktadır.

Yukarıda da belirtildiği üzere sol bacağın serbest kalmasından dolayı vücut ağırlığının sağ bacak üzerine bindiği anlaşılmaktadır. Ancak figürinlerin gövde kısmında bu duruma koşut olarak bir “S” profilinin oluşması beklenirken tam tersine vücut ağırlığı her iki bacağı eşit dağılmışçasına frontal ve katı bir görüntü ortaya çıkmaktadır.

Eleonte⁷¹’den ele geçen MÖ 2. yüzyıl tarihli kadın figürini **Kat. No. 18** grubuna ait figürinler ile yakın benzerlik göstermektedir. Ancak söz konusu Eleonte örneği gerek plastik işlenmiş kumaş kıvrımları gerekse bacakların duruşuna koşut olarak vücutta görülen hareketlilik ile **Kat. No. 18** grubundan daha ileri bir adım göstermektedir. Gruba ait benzer örnekler Güney İtalya⁷², Capoue⁷³, Taras⁷⁴. Rhodos⁷⁵ ve Troas’dan⁷⁶ ele geçmiştir.

Kat. No. 18 grubuna ait figürinler uzatılmış uzuvları, ince kumaştan yapılmış giysileri ve khitondan sıyrılarak çıplak hale gelen sol bacağından hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Figürinlerin sarındıkları şal üzerindeki yatay vurgulanmış, plastik anlatımdan uzak kumaş kıvrımları, vücut hatlarının hala belirgin olmayışı ve sol bacakta

⁷¹ Louvre III, Lev. 58, fig. 280.

⁷² Higgins 1965, s.60 fig.B.

⁷³ Louvre IV-I, Lev. 27, D 3482-3485.

⁷⁴ Bell 1990,s. 67, fig. 54.

⁷⁵ Louvre III, Lev.73 fig.b

⁷⁶ a.g.e.,Lev.58 fig.a.

hareket olmasına karşın vücudun geneline bu hareketin yansımamış olması grup için daha geç bir dönem önerisinde bulunmayı engellemektedir.

Çalışmada dört örnekle temsil edilen **Kat. No. 19** grubuna ait figürinlerden yalnızca tek bir örnek tüm olarak korunmuştur. Göğüs altından bağlı “V” yakalı khiton giyen **Kat. No. 19** grubuna ait figürinlerin kol ve sırt kısımları şalla kapatılmıştır. Figürinlerin tamamında sağ kol dirsekten hafifçe bükülmüş vaziyette, vücuda bitişik olarak yanda yer alırken, dirsekten kıvrılan sol kol bele yerleştirilmiştir. Figürinlerin kollarını sardıkları şal üzerinde ince yivlerle sıg olarak işlenmiş kumaş kıvrımları görülmektedir.

Figürinlerin giymiş oldukları khitonun göğüs altından bağlı olmasından dolayı göğüsler belirgin hale gelmiştir. Her ne kadar gruba ait figürinler arasında **Kat. No. 19. 3** figürini tam olarak korunsada figürin üzerinde görülen yoğun aşınmadan dolayı ayrıntılar belirginliğini yitirmiştir. Bu noktada khitonun ayrıntıları daha net bir şekilde belirginliğini koruyan **Kat. No. 19. 1** ve **19. 2** figürinlerinden khitonun pililerinin işleniş sistemini anlamak daha sağlıklı olacaktır. **Kat. No. 19. 1** örneğinde khitonun bağlandığı noktadan itibaren oluşan kumaş pilileri sistemli bir şekilde işlenmiştir. Merkezde oluşan kalın bant şeklindeki ana pili yanlarda sırt kısmı yuvarlatılmış, orta derinlikte ve ince pililerle desteklenmektedir. **Kat. No 19. 2** örneğinde de pililerin bu şemaya bağlı kalarak işlendiği görülmektedir. Figürinlerin tamamında vücut ağırlığının sol bacak üzerine verildiği görülür. Bu duruma koşut olarak sol kalça hafifçe yukarı kalkmış ve sağ omuz hafifçe aşağıya düşmüştür. Örneklerin tümünde vücutta görülen harekete koşut olarak ortaya çıkan “S” kıvrımı ustaca aktarılmıştır. Serbest kalan sağ bacağın dizden hafifçe bükülerek geriye atıldığına ilişkin en önemli veri **Kat. No. 19. 1**’in khitonun bu kısımda yer alan pililerinde görülen ayrılımadır.

Derin “V” yakalı himationların en erken örnekleri, Alexandria’da MÖ 3. yüzyılın başından itibaren görülmeye başlamıştır⁷⁷. Bell’in Morgantina figürinlerini incelediği çalışmasında tip III olarak isimlendirilen figürin grubu **Kat. No. 19** grubu ile duruş ve benzerlik taşımaktadır. Bell, bu tip derin “V” yakalı khitonların MÖ 3. yüzyılın modasına uygun olduğunu dile getirir⁷⁸.

⁷⁷ Thompson 1963, s.35.

⁷⁸ Bell 1981,s. 51-52, Lev. 76 fig. 361-363.

MÖ 3. yüzyıla tarihli Dresden’de sergilenen kadın figürini **Kat. No. 19** grubu ile aynı tipolojidedir. Fischer, Dresden örneğini ele alırken bu tip figürinlerin MÖ 340/330 da Alexandria’da yoğun olarak kullanıldığını dile getirmektedir⁷⁹. Larisa’dan ele geçen benzer tipolojideki kadın figürini J. Boehlau ve K.Schefold tarafından Tanagra etkili olarak ele alınmış ve üretim yerinin Küçük Asya veya Aleksandria olabileceğini öne sürülmüştür⁸⁰. Louvre Müzesi kataloğunda yer alan Kyrenaika kökenli figürin tipolojik olarak **Kat. No. 19** grubu ile benzerlik taşısa da aynı Larissa örneğinde olduğu gibi khitonun pililerinde mekanik bir görünüm hakimdir. Kyrenaika örneği MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.

Kat. No. 19 grubuna ait figürinler plastik olarak işlenmiş kumaş kıvrımları, bacaklarda görülen hareketliliğin vücudun tamamına ustaca yayılması, bel altından bağlı derin “V” yakalı khitonu ve benzer örnekler ışığında MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir.

Tek örnekle temsil edilen **Kat. No. 20** figürini khiton üzerine himation giymektedir. Figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru uzanırken, sağ eli himationun yakasını kavradığı görülür. Dirsekten hafifçe kıvrılmış vaziyetteki sol kol vücuda bitişik olarak yanda yer almaktadır. Oldukça aşınmış durumdaki figürinin sarındığı himation üzerinde yer alan kumaş kıvrılarının büyük oranda belirginliğini yitirmiştir. Himationun bitiminden itibaren takip edilmeye başlanan khitonun pilileri orta derinlikte, kalın ve aralıklı işlenmiştir. Khitonun pililerinin aşağıya doğru yayılarak indiği görülür.

Kat. No. 20 figürinin oldukça aşınmış olmasına rağmen dizden hafifçe kıvrılan sol bacak khitonun arasından sıyrılarak görünür hale gelmiştir. Figürinin vücut ağırlığı sağ bacak üzerine verilmesine karşın, bu hareketin vücudun tamamına yansıtılamadığı görülür. **Kat. No. 20** figürinin de dikkat çeken unsurlardan biri koroplastın figürine hareket katmak amacı ile gövdeye $\frac{3}{4}$ oranında bir dönüş vermeye çalıştığı görülmektedir. Ancak zanaatkâr bu aşamada başarısız olmuş gövdeye verilmeye çalışılan hareket görsel bir karmaşa yaratmıştır.

⁷⁹ Fischer 1994, s.128, Lev.8 Nr.49.

⁸⁰ Boehlau –Schefold 1942, s.41, Lev.9, fig.6.

Kat. No. 20 figürinin arka kısmına bakıldığında üstte tamamlanamamış, yarım “U” şeklinde pişirme deliği (?) ve bu pişirme deliğinin altında deformasyona uğramış kare şeklinde ikincil bir pişirme deliği kullanıldığı görülmektedir. Figürinin geneline yayılan özensiz işçilik arka kısımda daha net olarak görülmektedir.

Pergamon’dan ele geçen MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilen kadın figürünü **Kat. No. 20** ile yakın tipolojik benzerlik göstermektedir. Söz konusu Pergamon örneği Töpperwein tarafından Myrina taklidi olarak değerlendirilmiştir⁸¹.

Oldukça aşınmış durumdaki **Kat. No. 20** figürünü için kesin bir tarih önerisinde bulunmak elbetteki oldukça güçtür. Ancak gerek Pergamon’dan ele geçen Myrina etkili figüründen hareketle, gerekse vücudu sıkıca saran himation ve khitonun aşağı doğru yayılarak inen pilileri, figürünün geneline yayılan vasat görünüme karşın oldukça düzgün proporsiyona sahip sol bacak ve son olarak gövde de yaratılmaya çalışılan hareketlilikten yola çıkarak **Kat. No. 20** figürünü MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı- MÖ 2. yüzyılın başına tarihlendirilmektedir.

İki örnekle temsil edilen **Kat. No. 21** grubuna ait figürinler himationa sarınma şekilleriyle şu ana kadar incelenen ayakta duran giyimli kadın figürinlerinden farklıdır. Figürinlerin üzerinde görülen yoğun aşınma ayrıntıları ortadan kaldırsa da dikkatli bakıldığında himationun sol omuzdan sağda koltuk altına doğru verev olarak indiği görülmektedir. Himationa sarınma şeklinden dolayı sağ kol açıkta kalmıştır. Figürinlerin her ikisinde de sol kol vücuda bitişik olarak yanda yer almaktadır. Figürinlerin sol kolu her iki örnekte de farklı yerleştirilmiştir. **Kat. No. 21. 1** de sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette gövdenin önüne doğru yer alırken **Kat. No. 21. 2** figürininde dirsekten kıvrılan sol kol göğüs altına yerleştirilmiştir.

Gerek vücut yapısıyla gerekse khiton ve himationun korunan kumaş kıvrımlarından hareketle **Kat. No. 21. 1** örneği **Kat. No. 21. 2** ye oranla daha özenli bir işçiliğe sahip olduğu görülür. Figürinin himationu üzerinde yer alan kumaş kıvrımları sağ kola doğru dalgalar halinde ilerlemektedir, kumaş kıvrımları orta kalınlıkta ve sık işlenmiştir. Bileklere kadar inen himationun bitim noktasından itibaren khitonun ince ve sık işlenmiş pilileri görülür. İnce ve uzun vücut hatlarına sahip olan **Kat. No. 21. 1**’e yandan

⁸¹ Töpperwein 1976, s.111, Lev.4 fig.20.

bakıldığında vücudun yay gibi gergin olduğu görülmektedir. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır. Figürin dairesel kaidenin üzerinde yer almaktadır.

Daha özensiz işçiliğe sahip olan **Kat. No. 21. 2** figürinin diz altına kadar inen himationun kumaş katları sıg, kalın ve birbirine paralel olarak işlenmiştir. Himationun bitim noktasından itibaren takip edilmeye başlanan khitonun pilileri sıg ve kalın işlenmiştir. Himationun kumaş kıvrımları ve khitonun pilileri plastikten uzak yapay bir görüntü sergilemektedir. **Kat. No. 21. 2** figürininde de **Kat. No. 21. 1** de olduğu gibi vücut hatlarının ince ve uzundur.

Louvre Müzesi Kataloğunda yer alan Klazomenai kökenli iki adet kadın figürinin himationa sarınma şekilleri **Kat. No. 21** grubu ile benzerlik taşımaktadır. Söz konusu kadın figürinleri MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilir⁸². Phokaia'dan ele geçen Hellenistik Döneme tarihli kadın figürini vücut yapısı ve duruşu ile **Kat. No. 21. 2** figürini ile benzerlik sergilemekle birlikte Phokaia örneğinin himationa sarınma şekliyle **Kat. No. 21. 2** figürininden ayrılmaktadır⁸³.

Kat. No. 21 grubuna ait figürinler ince uzun vücut yapıları ve himationa sarınma şekilleriyle Tanagra tipi kadın figürinlerinden ayrılır bu veriden hareketle **Kat. No. 21** grubu MÖ 3. yüzyılın sonu- MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Tanagra tipi kadın figürinlerinden olduğu anlaşılan **Kat. No. 22** tek bir örnekle temsil edilmektedir. Baştan diz altına kadar korunmuş olan figürin oldukça aşınmış durumdadır. Khiton üzerine himation giyen figürin başını sarındığı himationla kapattığı görülmektedir. Himationun boyun ile göğüs arasında kalan kısmında hafif bollaşma görülmektedir. Figürinin himationun içinde kalan sağ kolu dirsekten hafifçe kıvrılmış vaziyette vücuda bitişik olarak yanda yer alırken, sol kol dirsekten bükülerek vücudun yan tarafına yerleştirilmiştir. Figürinin sol eliyle himationu kavradığı kısmında oluşan kalın kumaş tomarı plastikten uzak katı bir görünüme sahiptir.

Pergamon'dan⁸⁴ ele geçen MÖ 4. yüzyılın sonu – 3 yüzyılın başına tarihli kadın figürini başın örtünme şekli ile **Kat. No. 22** figürini ile benzerlik göstermektedir. **Kat. No.**

⁸² Louvre III, Lev. 150, D 817-818.

⁸³ a.g.e. Lev. 129, D 618.

⁸⁴ Töpperwein 1976, Lev.5, fig.32.

22 ile baş kısmı benzer bir diğer örnek ise Larissa'dan⁸⁵ ele geçmiştir. Larissa örneği Hellenistik Dönemin başına tarihlendirilir. Syracuse'dan ele geçen benzer iki örnek MÖ 3. yüzyılın başına tarihlendirilmektedir.

Tangra tipi kadın figürinlerinden olan **Kat. No. 22** yoğun aşınmadan dolayı kesin bir tarih önerisinde bulunulamamakla birlikte figürin Hellenistik Dönemin başlarına tarihlendirilmektedir.

Çalışmada tek örnekle temsil edilen **Kat. No. 23** figürinin arka kısmı boyundan bele kadar korunmuştur. Figürinin her iki koluda kırık olmasına karşın vücuttan ayrılmış olarak verilmeleri kolların hareket halinde olduğunu işaret eder. Figürinin korunan kısmından geniş yakalı bir kıyafet giydiği anlaşılmaktadır. Kıyafetin sağ omuz üzerinde dikey olarak işlenen kumaş kıvrımları orta kalınlıkta ve sıgıdır. Kıyafetin sol kolu omuz üzerinden sıyrılarak pazu hizasına kadar iner. Korunan üç adet kumaş kıvrımı yatay olarak sıg ve kalın işlenmiştir.

Kat. No. 23 figürinin oldukça küçük bir kısmı korunmuş olmasına karşın kıyafetinin korunan kısmının benzer örnekleri farklı merkezlerden ele geçmektedir. MÖ 3. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlendirli Aigina'dan⁸⁶ ele geçen dansçı figürinin hareketli kolları ve sol omuzu üzerinden kayan kıyafeti ile **Kat. No. 23** ile benzerlik sergilemektedir. Pergamon'dan ele geçen kadın figürini giymiş olduğu kıyafetin yaka kısmı **Kat. No. 23** örneği ile oldukça yakın benzerlik içindedir. Söz konusu Pergamon Örneği MÖ 2. yüzyılın üçüncü çeyreğine tarihlendirilir⁸⁷. Benzer iki kadın figürini Kyrenaika'dan ele geçmiştir. Apoptigma'lı peplos giymiş olan her iki örneğinde sağ göğüsleri açıkta kalır. **Kat. No. 23** figürinin ön kısmı korunmadığı için göğüsün açıkta kalıp kalmadığı net değildir, ancak sağ kol üzerinde korunan kumaş parçası sağ göğüsün kapalı olduğu izlenimini verir. Oldukça Kyrenaika'dan ele geçen kadın figürinleri MÖ 3. yüzyılın ortasına tarihlenmektedir⁸⁸. J.Uhlenbrock Pergamon'dan ele geçen **Kat. No. 23** figürinine benzer bir örneği ele alırken omuzdan kayan khitonun Pergamon için tipik olduğunu ve bu stilin büyük boyutlu heykeltıraşlık eserlerinden alındığını dile getirmektedir. Araştırmacı bu tip figürinlerin

⁸⁵ Boehlau - Schefold 1942, s. 41, Lev.9, fig.5.

⁸⁶ a.g.e., Lev. 60, D 290.

⁸⁷ a.g.e., Lev. 121, fig. D 570.

⁸⁸ Louvre IV-II, Lev. 18, fig. b-c.

Myrina'yı da etkilediğini ve MS 1. yüzyıla kadar şematik formlarda devam ettiğini de ekler⁸⁹.

Kat. No. 23 figürünün oldukça küçük bir parçası korunmuş olduğundan tarih önerisinde bulunmak oldukça zordur. Ancak Pergamon etkili olduğu düşünülen figürünün Hellenistik Döneme ait olduğu anlaşılmaktadır.

Bacak başlangıcından kaideye kadar korunan **Kat. No. 24**'ün vücudun her iki yanında kalça kısmında korunan kumaştan hareketle figürünün apoptigmal kıyafet giydiği düşünülmektedir. Figürünün korunan etek pilileri sık ve derin işlenmiş kordonlar şeklindedir. Thompson **Kat.No. 24** örneğinde olduğu gibi monoton işlenmiş pilelerin *Eski Geleneğin* son dönemine ait olduğunu öne sürer⁹⁰.

Apotygmalı peploslar Arkaik Dönemden itibaren heykeltıraşlık eserlerde karşımıza çıkar. Hellenistik Dönemde de apoptigmal kıyafetler varlığını sürdürmektedir. Örneğin MÖ 5.yüzyıla tarihlenen Rhodos üretimi kadın figürünü⁹¹, MÖ 4. yüzyılın ortalarına tarihlendirilen Boeotia üretimi ayakta duran Leda figürünü⁹², R. Higgins'in Knidos ve Adalar başlığı altında ele aldığı Hellenistik Döneme tarihli kadın figürünü⁹³ apoptigmal kıyafetlerin yüzyıllar içinde kullanımının devam ettiğini gösteren yalnızca birkaç örnek arasında yer alır.

Kat.No. 24 örneğinin oldukça küçük bir parçasının korunmuş olması figürünün tipolojisi üzerinde konuşmayı engeller. Kaldı ki bu tip kıyafet giyen figürinlerin sunu taşıyan mürit figürinleriden ucan Nike figürinlerine kadar birçok farklı varyasyonları bulunmaktadır. Apoptigmal kıyafetlerin kullanım gördüğü geniş zaman dilimi de kronolojik bir ön görünün oluşturulmasını engel bir unsur olarak karşımıza çıkar.

⁸⁹ Uhlenbrock 1990, s.74, fig.60.

⁹⁰ Thompson 1966, 6, Lev. 2, fig.2.

⁹¹ Higgins 1969a, s.84-85, . s.38, fig.223.

⁹² a.g.e., s.235, Lev. 127, fig. 878.

⁹³ Higgins 1969, Lev. 49, fig.d.

III. 1.2 GİYİMLİ KADIN FİGÜRİNLERİYLE İLİŞKİLİ ELBİSE PARÇALARI

Bu başlık altında giyimli kadın figürinleriyle ilişkili olduğu saptanan figürin parçaları ele alınmıştır. Bu başlığın açılmasında hedeflenen ana amaç Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen ayakta duran giyimli kadınlara ait figürin repertuarını eksiksiz olarak tanıtabilmektedir.

Kat. No. 25 figürini karın altından kaideye kadar korunmuştur. Tanagra tipi kadın figürinlerinden olduğu anlaşılan Khiton üzerine himation giyen figürinin korunan sağ elinden sağ kolun dirsekten kıvrılmış vaziyette vücuda bitişik olarak yanda yer aldığı anlaşılır. Himationun korunan kısmında sağ bacak üzerinden solda muhtemelen kalçaya doğru ilerleyen birbirine paralel, orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiş kumaş kıvrımları plastik bir görüntü sergilemektedir. Himationun bitim noktasından itibaren takip edilmeye başlanan khitonun aralıklı ve derin işlenmiş pilileri arasında yer alan daha ince pililer vurguyu artırarak plastik görüntüyü güçlendirir. Figürinin dizden kıvrılarak geriye atılan sağ bacağı himationun altından kendini hissettirmektedir. Tanagra'dan ele geçen kadın figürinin khiton ve himationun aralıklı ve derin işlenmiş pilileri **Kat. No. 25** ile yakın benzerlik göstermektedir. Higgins, Tanagra örneğini MÖ 230'a⁹⁴ tarihler.

Orta sıkılıkta vücudu saran himationu kalın kıyafetlerin altından sağ bacağın ustaca belirtilen hareketi, khiton ve himationun plastik işlenmiş kumaş kıvrımlarından yola çıkarak Tanagra tipi kadın figürinleri arasında yer alan **Kat. No. 25** figürini MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilir.

Tanagra tipi kadın figürinlerinden olan **Kat. No. 26** khiton üzerine himation giydiği anlaşılmaktadır. Himationun korunan kısmında verev olarak işlenmiş ince kumaş kıvrımı yer almaktadır. Himationun kumaş kıvrımlarının vücudun sağ tarafına doğru sistemli ilerlemesi ve himationun sağ bacak boyunca korunan parçasından hareketle sağ elin himationu gerdiği düşünülmektedir. Khitonun derin ve sık işlenen pilileri aşağıya doğru açılarak iner. Etek kısmı **Kat.No.26** ile benzer bir örnek Tanagra'dan⁹⁵ ele geçmiştir. Kleiner söz konusu Tanagra örneğini MÖ 3.yüzyıla tarihlendirmektedir. Benzer bir diğer

⁹⁴ Higgins 1987, s.132, s.134, fig. 160.

⁹⁵ Kleiner 1984, lev.8, fig. d.

örnek Louvre Müzesi kataloğunda yer alır⁹⁶. Campania'dan ele geçen kadın figürini Besques tarafından MÖ 3.yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Oldukça küçük bir parçası korunmuş olan **Kat. No. 26** figürini stilistik özelliklerinden ve benzer örneklerden hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Büyük boyutlu kadın figürinlerine bir diğer örnek **Kat. No. 27** figürinidir. Tanagra tipi kadın figürinlerinden olan **Kat. No. 27** boyundan göğüs altına kadar korunmuştur⁹⁷. Figürin üst gövdesini sıkıca sardığı görülmektedir. Himationun içinde kalan sağ kol dirsekten kıvrılarak boyuna doğru uzanmaktadır. Vücudu sıkıca saran himationun kumaş kıvrımları göğüs üzerinde yatay kalın bantlarla işlenirken boyun kısmında birbirine paralel ve orta kalınlıkta işlenmiştir. Figürinin oldukça küçük bir parçasının korunmuş olmasına karşın vücudu sıkıca saran himation ve himation üzerinde yer alan yatay ve paralel vurguya sahip kumaş kıvrımlarından hareketle **Kat. No. 27** MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir.

Korunan ölçüleriyle 30 cm. nin üzerindeki büyük boyutlu bir kadın figürinine ait olduğu anlaşılan **Kat. No. 28** sol göğüs kısmı korunmuştur. Göğüs altından bağlı khiton giyen figürin Klazomenai'da büyük boyutlu kadın figürinlerinin üretildiğini işaret eden önemli bulgulardan biridir⁹⁸. Göğüs altından bağlı khitonların MÖ 3. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlandığı bilgisinden hareketle **Kat. No. 28** Hellenistik Döneme tarihlendirilir.

Kadın figürinin üst gövde parçasına ait olduğu anlaşılan **Kat. No. 29** göğüs altından bağlı khiton giymektedir. Khitonun orta kalınlıkta ve sıkı kumaş kıvrımları linear olarak işlenmiştir. Bu hali ile kumaş kıvrımları doğallıktan uzak bir görünüm sergiler. Merker **Kat. No. 29** örneği ile benzer bir parçayı değerlendirirken bu tip peplosların Attik *"quite"* stilinin bir yansıması olduğunu ve MÖ 5. yüzyıldan sonra görülmeye başladığını dile getirmektedir. Araştırmacı benzer Korinth örneğinin kol kısmının dikilmiş veya iğne ile tutturulmuş olmasından yola çıkarak figürinin khitondan ziyade peplos giymiş olabileceğini ileri sürer. **Kat. No. 29**'un kol kısımları korunmadığı için bu tip bir ayrıma gidilemez. Merker, Korinth örneğinin kumaş kıvrımlarının işlenişindeki çizgiselliğin MÖ

⁹⁶ Louvre IV-II , lev. 24, fig. D 3464- 3465.

⁹⁷ Benzer tipolojideki Tanagra tipi kadın figürinleri için Bkz. Klainer 1984, lev. 14, fig. a-f, lev. 19, fig. d-e, lev. 20, fig. a, lev. 21, fig.a.

⁹⁸ Benzer örnekler için Bkz. Töpperwein 1976, lev. 30, fig. 188, lev. 31, fig. 190.

4.yüzyı ruhunu yansıttığını ileri sürer ki bu noktada **Kat. No. 29** figürini Korinth örneği ile yakın benzerlik taşıdığı görölmektedir⁹⁹. Knosos Demeter ve Kore Kutsal¹⁰⁰ alanından ele geçen bir diğer figürin parçası üzerinde görölen kumaş kıvrımları ile **Kat. No. 29** ile benzerlik gösterir. Söz konusu Knossos örneği MÖ 4. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmektedir. Benzer örnekler ışığında **Kat. No. 29** örneği MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilir.

III.1.3 OTURAN KADIN FIGÜRİNLERİ

MÖ 550'den itibaren geniş bir coğrafyada karşımıza çıkan Doğu Yunan kökenli oturan kadın figürinlerinin en popüler oldukları dönem MÖ 530 - 510 tarihleri olarak gösterilse de oldukça yavaş bir gelişime sahip olan bu figürinlerin ardılları Klasik ve Hellenistik Dönemlerde de karşımıza çıkar¹⁰¹. Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinler arasında yüz atmış parça ile temsil edilen oturan kadın figürinlerinden yalnızca üç örnek tam korunurken altı örnek tama yakın olarak günümüze kadar ulaşmıştır. Gruba ait diğer örnekler parçalar halinde ve oldukça aşınmış durumda olmasından dolayı söz konusu yüz atmış örnekten ancak on sekiz adedi çalışma kapsamında incelenmiştir. Çalışma kapsamında incelenen veya incelenmeyen tüm figürinler kanonik bir yapıya sahiptir. Söz konusu figürinlerinin tamamı arkalıksız bir sandalye üzerinde oturur. Figürinlerin tamamı khiton üzerine himation giymektedir. Baş kısmı korunan örneklerden hareketle figürinlerin başlarını sarındıkları himationları ile örttüğu anlaşılmaktadır. Kadın figürinlerinin istisnasız tümünde sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru ilerlerken sağ el himationun yaka kısmını tutar. Sol kol ise dirsekten bükülmüş vaziyette karın altında veya vücuda bitişik olarak yanda konumlandırılmıştır. Figürinlerin tümünün ayakaltında dikdörtgen bir ayak taburesi yer alır. Genel hatlarıyla bakıldığında oturan kadın figürinlerinin Tanagra tipi ayakta duran giyimli kadın figürinleri ile büyük farklar taşımadığı görölmektedir. Gruba ait tüm örneklerde dikkati çeken bir diğer unsur figürinlerin hareketsiz bir biçimde huşu içinde

⁹⁹ Merker 2002, s.33, 35, Lev. 4, fig. C34.

¹⁰⁰ Higgins 1973, s.65, Lev. 38, fig. 50a.

¹⁰¹ Kyrenaika'dan ele geçen MÖ 6. yüzyıla tarihli oturan kadın figürinlerinin kil analizleri söz konusu figürinlerin İonia kökenli olduğunu göstermektedir. Uhlenbrock 2006, s.88.

oturuyor olarak tasvir edilmeleridir. Bu halleriyle oturan giyimli kadın figürinleri tapınım hallindeymiş izlenimi uyandırır.

Bu başlık altında incelenen Oturan Kadın Figürinleri ele alınırken *Ayakta Duran Kadın Figürinlerinden* farklı bir yöntem izlenecek, öncelikle tipolojik olarak benzer örnekler saptanıp söz konusu örnekler üzerinde tartışma ve karşılaştırmalar yapılacaktır. Bir sonraki aşamada katalogta yer alan figürinler üzerinden özellikle baş kısmı korunan örnekler temel alınarak yapılacak stilistik inceleme sonucunda figürinler için kronoloji oluşturmaya çalışılacaktır. Gruba ait örnekler incelenirken bu tip bir çalışma yöntemine gidilmesinin ana nedeni oturan kadın tipolojisine ait figürinlerin geniş bir zaman yelpazesi içinde farklı coğrafyalarda karşımıza çıkmasıdır.

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen oturan kadın figürinlerinin tipolojik olarak benzer örnekleri farklı merkezlerde karşımıza çıkar. Leiden katalogunda yer alan baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuş oturan kadın figürini gruba ait figürinler ile tipolojik birliktelik içindedir. Hellenistik Döneme tarihlendirilen figürinin üretim yerine ilişkin bilgi verilmemiştir¹⁰². Yine Leiden kataloğunda yer alan Güney İtalya kökenli iki kadın figürini çalışmada incelenen oturan kadın figürinleri ile tipolojik benzerlik içerisindedir. Özellikle 1499 katalog numaralı “*Yataкта Oturan Giyimli Kadın*” figürini himationa sarınma şekli, kolların pozisyonu ve ayağının altında yer alan ince plaka şeklindeki ayak taburesi ile çalışmada ele alınan oturan kadın figürinleriyle benzer özellikler sergiler. Söz konusu 1499 katalog numaralı Leiden örneği Hellenistik Döneme tarihlendirilir¹⁰³. Atina Agorasının güney batısında Menon sarnıcından ele geçen figürinler arasında arkalıklı sandalyede oturan iki adet kadın figürini Klazomenai Karantina Adasından ele geçen oturan kadın figürinleri ile tipolojik birliktelik içindedir. Himationun altında kaybolan sağ kol Klazomenai Karantina Adası örneklerinde olduğu gibi sağ göğüsün üzerinde yer alırken, sol kol vücuda bitişik vaziyette yanda durur. Miller, Menon sarnıcı örneğini açıklarken sağ kolun konumu ile ilişkili olarak karın ve göğüs kısmı arasında yatay kumaş kıvrımları bulunduğunu aynı zamanda dizler üzerinde de kumaş katlarının belirtildiğini dile getirir ki bu noktada Menon sarnıcından ele geçen kadın figürini **Kat.No. 31** örneği ile stilistik paralellik gösterir. Miller figürinin ele geçtiği

¹⁰² Leyenaar -Plaisier 1979, Lev. 202, fig. 1561.

¹⁰³ a.g.e., Lev. 191, 1499.

konteksten yola çıkarak MÖ 4. yüzyılın sonuna tarihler¹⁰⁴. Priene'den ele geçen Herme yanında arkalıksız bir sandalyede oturan Eros figürünü gerek oturduğu sandalyenin yuvarlatılmış pervazları gerekse yönleri farklı olmakla birlikte kolların konumlandırılması ile oturan giyimli kadın figürinleriyle benzerlik taşımaktadır. Elbette ki Eros figürünü ile oturan giyimli kadın figürinleri arasında tipolojik benzerlikten söz edilemez. Ancak yukarıda bahsi geçen ortak noktalar Priene Eros figürünün göz ardı edilmemesi gerektiğinin kanıtıdır. Rumscheid, söz konusu Eros figürünü için MÖ 135 tarihini önerir. Pergamon Mermutkale Kybele kutsal alanından ele geçen oturan kadın figürinine ait parça Töpperwein tarafından Myrina figürinleri ile bağdaştırılmış ve söz konusu Mermutkale örneğinin tanrıça figürinine ait olabileceğini dile getirmiştir¹⁰⁵. Ancak Mermutkale örneğinin yalnızca alt kısmının korunması ve korunan kısımda bir atribütün bulunmaması figürünün kimliğine dair bir çıkarım yapılmasına engel teşkil eder. Atina Agorası U13:1 kuyusundan ele geçen alt kısmı korunmuş oturan kadın figürünü *Klismos*da oturan tanrıça figürü olarak ele alınmıştır¹⁰⁶. Ancak Töpperwein tarafından tanrıça figürünü olarak değerlendirilen Mermutkale örneğinde olduğu gibi Atina Agorası U13:1 örneği üzerinde belirli bir atribüt olmaksızın figürünün kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunmak yanıltıcı sonuçlara yol açacaktır. Mermutkale'den ele geçen kadın figürünü ve Agora U-13:1 kuyusu örneği Klazomenai Karantina Adası Kuzey yamacı figürinleriyle tipolojik benzerlik sergilemektedir. Kaldı ki her iki örnekte de figürinlerin kucağında veya korunan el kısımlarında taşıdıkları bir objeden bahsedilmemektedir. Bu durumda oturan kadın figürinlerine ait parça halindeki buluntular incelenirken figürünün kimliğine ilişkin kesin bilgi vermekten kaçınılmalıdır. R.V. Nicholls söz konusu Agora U13:1 figürünü ele alırken figürünü poz ve kıyafet düzeni Olynthos¹⁰⁷ örnekleri ile benzerliğini belirtmiş ardından çağdaşı olan oturan tanrıça veya kadın figürilerinden farklı olduğunu dile getirmiştir. Araştırmacı U13:1 figürünü için kullandığı çağdaşlarından farklıdır ibaresinin ardından “*fine distinctions cannot be drawn with the fragment in such poor condition*”¹⁰⁸ sözleriyle çağdaşları ile farklıdır sözünün ucunu açık bırakır. Aslında aynı sorun figürünün kimliği

¹⁰⁴ Miller 1974, s. 222 – 223, Lev.44, fig. 119, T2207.

¹⁰⁵ Töpperwein 1976, s.14, Lev. 2, Nr. 13.

¹⁰⁶ Nicholls 1995, s. 429 – 430, Lev. 106, fig. 48.

¹⁰⁷ Olynthos'dan ele geçen oturan Kybele figürünü Klazomenai Karantina Adası Oturan Kadın figürinlerine göre daha erken tarihli olmasına karşın bacakların arasında görülen yatay kumaş kıvrımları **Kat.No.** 31 ile benzerlik taşır. Robinson 1931, Lev. 36, fig. 355.

¹⁰⁸ Nicholls 1995, s.430.

içinde geçerlidir. Bu kadar küçük ve aşınmış bir parçadan yola çıkarak özellikle de tanrıça olduğunu gösterir herhangi bir veri yok ise yukarıda da tekrar tekrar söylendiği üzere kimlik belirlemesi yapmak yanıltıcıdır. MÖ 4. yüzyılın sonuna tarihlenen Koroplast Çöplüğünden ele geçen oturan kadın figürünü Tanagra tipi figürinler ile benzerlik göstermektedir¹⁰⁹. Thompson, bu figürünün benzer bir örneğini Akropolisin Kuzey yamacında yapılan çalışmalarda da ele geçtiğini ve söz konusu kuzey yamacı örneğinin MÖ 2. yüzyıla ait olduğunu dile getirir ve ardından oturan örtülü kadın figürinlerinin iki yüz yıl gibi uzunca bir zaman dilimi içinde kullanıldığını ekler¹¹⁰. Knossos Demeter kutsal alanından oturan kadın figürünü çalışma kapsamında ele alınan figürinlerle tipolojik olarak benzer özellikler sergilemektedir. Higgins, söz konusu Knossos örneğini değerlendirirken kumaş kıvrımlarının tipik Tanagra özellikleri gösterdiğini dile getirir ve figürünü MÖ 320-200 yılları arasına tarihler¹¹¹.

Keramaikos'dan ele geçen oturan kadın figürünü gövde kısmı, kollarının konumu ve arkalıksız bir sandalye üzerinde oturmasıyla Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı örnekleriyle benzerlik göstermektedir¹¹². Söz konusu Keramaikos örnekleri MÖ 4. yüzyıl-MÖ 3. yüzyılın başına tarihlendirilmektedir.

Yukarıda incelenen örneklerden de anlaşıldığı üzere Oturan kadın figürinleri farklı coğrafyalarda geniş zaman dilimi içinde karşımıza çıkmaktadır. Klazomenai Karantina Adası örneklerine döndüğümüzde sayısal olarak oldukça yoğun olan gruba ait örneklerde görülen aşınma ve küçük parçalar halinde ele geçmiş olması grubun irdelenmesindeki en önemli engel olarak karşımıza çıkar. Ancak korunan örnekler en azından gruba ait figürinlerin kronolojisine ilişkin bir ön görüş yaratmada yeterli olacaktır. Burada göz ardı edilmemesi gerek nokta çalışmada ele alınan oturan giyimli kadın figürinlerinin tipolojik birliktelik sergilemekle beraber kendi aralarında stilistik farklarında varlığıdır.

Grubun en iyi korunan örneği olan **Kat. No. 30** figürünü Khiton üzerine himation giymektedir. Tıknaz bir vücut yapısına sahip olan figürün sarınmış olduğu himationla başın üst kısmını yarıya kadar kapattığı görülür. Figürünün yüz kısmı oldukça aşınmış olmasından dolayı yüz uzuvları kısmen belirginliğini yitirmiştir. Figürünün korunan kısmından

¹⁰⁹ Burr Thompson 1952, s.140, Lev. 37, fig. 42.

¹¹⁰ a.g.e., s.141.

¹¹¹ Higgins 1973, s.80, Lev. 55, fig. 163.

¹¹² Vierneisel- Schlörb 1997, Lev. 69, fig. 402 (MÖ 4. yüzyıl); Lev.70, fig. 405 (MÖ.300-275).

dudakların dolgun, burnun geniş, yüzün yuvarlak olduğu görülmektedir. Figürinin özellikle başını örtme şekli, yuvarlak ve dolgun yüzü ile ayakta duran giyimli kadın figürinleri arasındaki **Kat. No. 4. 1** figürini ile benzerlik taşır, ancak **Kat. No. 4. 1** örneğinde himation başa yapışık olarak, başın bir parçası gibi işlenirken **Kat. No. 30**'da kumaşın daha belirgin işlenerek baştan ayrıldığı görülmektedir. **Kat.No. 30** figürinin sarınmış olduğu himationun yaka kısmında sağ elin himationu gemesi ile oluşan verev kumaş kıvrımları görülür. Yine sağ kolun altında kolun himationu yukarı doğru çekmesi ile oluşan paralel kumaş kıvrımları yer alır. Bacak başlangıcında bacakların birbirinden ayrı duruşu ile ilişkili olarak oluşan potluk orta kalınlıkta, sık ve yatay kumaş kıvrımları ile verilmiştir. İki bacağın arasında oluşan kumaş potluğu yine yatay kumaş kıvrımları ile vurgulanmıştır. Figürinin himationun altına khiton giydiği himationun bitiminden itibaren iki bacak arasında görülen ince ve sık pililerden anlaşılır.

Kat. No. 30'un üzerine oturduğu taburenin kenarlarında yer alan yuvarlatılmış pervaz profilinin benzer örnekleri farklı tipolojide yapılmış oturan figürinlerde karşımıza çıkar. Louvre Müzesi Kataloğunda yer alan Boeotia kökenli kadın figürinlerinin oturdukları tabure daha alçak olmakla birlikte taburelerin yan kısımlarında görülen çıkıntılar **Kat. No. 30** örneğini andırmaktadır¹¹³. **Kat. No. 30** her ne kadar tam olarak korunmuş olsa da özellikle yüz uzuvlarındaki aşınma figürin için kesin bir tarih önerisinde bulunmayı güçleştirir. Ancak yuvarlak yüz şekli¹¹⁴ ve kalın kumaştan yapıldığı anlaşılan kıyafetlerin altında kaybolan vücudu, kısa ve tıknaz vücut yapısı ile figürin 4. yüzyılın başına tarihlendirilir. Figürinin sarındığı himation üzerinde yer alan plastik işlenmiş kumaş kıvrımlarının Tanagra figürinleri ile yakın benzerlik göstermesinden dolayı, **Kat. No. 30** için MÖ 4. yüzyılın başından daha erken bir tarih önerilememektedir.

Kaide kısmı dışında tamamına yakını korunmuş olan **Kat. No. 31** figürini ince ve uzun vücut yapısına sahiptir. Figürinin sarındığı himationun karın kısmında kumaş katı kullanılmazken sağ elin himationu gemesine koşut olarak omuzlarda oluşan kıvrımlar özenli bir şekilde işlenmiştir. Himationun etek kısmında **Kat. No. 30** figürini etek kısmında görülen durağan yatay kumaş kıvrımlarından ziyade verev kumaş kıvrımları kullanılarak eteğe hareket kazandırılmaya çalışılmıştır. Figürinin korunan baş kısmı

¹¹³ Louvre III, Lev. 32, fig. a,c,d.

¹¹⁴ MÖ 5. yüzyıla tarihlendirilen benzer yüz şekline sahip kadın figürini için Bkz. Caminneci 1995, Lev. XI, 2,4.

aşınmış ve yüz uzuvları belirginliğini yitirmiştir. Figürinin oval yüz şekline sahip olduğu anlaşılır. Ortadan ikiye ayrılan ve altında üçgen bir görüntü oluşturan Knidos tipindeki saç ince dalgalar halinde işlenmiş ve geriye doğru taranmıştır. Saç üzerinde korunan kırmızı boya izi saçların kırmızıya boyandığını işaret eder. MÖ 4. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanan Knidos tipi saç ilk kez Praxiteles'in Knidos Aphrodite'sinde karşımıza çıkar¹¹⁵. Pişmiş toprak figürinlerde MÖ 350 tarihinden itibaren karşımıza çıkan Knidos tipi saç Hellenistik Dönem boyunca sevilerek kullanılmıştır¹¹⁶. Figürinin boyun kısmına dikkati bakıldığında Aphrodite halkasının işlenmiş olduğu görülmektedir. Yine, MÖ 4. yüzyılda Praxiteles'in Aphroditesinde ilk kez karşımıza çıkan Aphrodite halkası MÖ 2. yüzyıla kadar boyunda yarım ay şeklinde oldukça özenli işlenirken MÖ 2. yüzyılda yerini özensiz bir çizgiye bırakmış daha geç dönemlerde genellikle uygulanmamıştır¹¹⁷. **Kat. No. 31**'de ise Aphrodite halkasının bombe halinde plastik olarak işlendiği görülür. **Kat. No. 31** gerek yüz şekli, Knidos tip saç modeli, altında görülen hafifçe yayvanlaşan üçgen ve boyunda görülen plastik işlenmiş Aphrodite halkası gerekse himationun oldukça sade ancak plastik işlenmiş kumaş kıvrımları ışığında MÖ 4. yüzyılın sonu – MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir. Baş kısmı dışında tamamı korunan **Kat. No. 32** ve **33** figürinleri muhtemelen **Kat. No. 31** figürini ile ikiz kalıplardan üretilmiştir.

Yalnızca belden aşağısı korunmuş olan **Kat. No. 34** figürinin khitonun ince, sık ve derin işlenmiş pileleri balık kuyruğu gibi yukardan aşağı açılarak inmektedir. Himation altında görülen pililleri ince ve sık işlenen khiton özellikle Kybele figürinlerinde karşımıza çıkmaktadır. Dresden'de sergilenen oturan Kybele figürinin khitonun etek ucu¹¹⁸ **Kat. No. 32** figürini ile benzer şekilde işlenmiştir. Troia'dan ele geçen Kybele figürinine ait khiton etek parçası özellikle iki bacağın arasında derin işlenmiş pililleri ile **Kat. No. 34** örneği ile benzerlik taşır. Thompson, söz konusu Troia örneğini MÖ 2. yüzyılın sonuna tarihler¹¹⁹. Priene'den ele geçen MÖ 4. yüzyıla tarihli Kybele figürinin himationun bacak kısmında oluşan potluğu belirtmek için kullandığı yarım ay şeklindeki yatay kumaş kıvrımları ve himationun bitiminden itibaren gözlenen khitonun ince pileleri **Kat. No. 34** figürini

¹¹⁵ Bieber 1951, fig.24.

¹¹⁶ Burr-Thompson 1963, s.37.

¹¹⁷ a.g.e., s.30-31.

¹¹⁸ Fischer 1994, Lev. 133,fig. 1262

¹¹⁹ Thompson 1963, s.82, Lev.X, fig. 22.1

andırmaktadır. Yukarıda bahsi geçen örneklerin tamamı Kybele figürinlerine ait olsa da khitonun etek kısmının bu tarzda işlenişi yalnızca Kybele figürinlerine atfedilemez.

Kat. No. 35 figürini tamamı korunmakla birlikte bütün detaylarını aşınmayla yitirmiştir. Ancak figürinin genel anatomik yapısı figürini gruba ait diğer örneklerden ayırır. Figürinin korunan silueti **Kat. No. 30** örneği ile kıyaslandığında daha ince ve uzun bir vücut yapısına sahip olduğunu anlaşılmaktadır.

Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuş olan **Kat. No. 36** figürini himationun kumaş kıvrımlarının işlenişi ve sol kolunun yanda vücuda bitişik olarak yerleştirilmesi ile **Kat. No. 30 - Kat. No. 35** örneklerinden farklı bir görünüm sergiler. Figürinin sarınmış olduğu himationun ince işlenmiş kumaş kıvrımları kumaş kıvrımından ziyade kırılgı andırmaktadır. Özellikle üst gövde ve diz üzerinde yoğunlaşan kumaş kıvrımları doğallıktan uzak, göz yorucu bir görünümdeyir. Bacaklarda ise üst bedende görülen kumaş kıvrımı karmaşası ortadan kalkmış, figürinin oturmasıyla oluşan himationdaki gerginlik sağ bilekten çıkıp sol diz kapağında sonlanan verev kumaş kıvrımı ile belirtilmiştir. **Kat. No. 36** figürinine yandan bakıldığında figürinin önden bakıldığında görülen ince ve uzun yapının ortadan katlığı görülür. Detaylı işlenen ön kalıp ile işlenmeden gelişi güzel düzeltilerek bırakılan arka kalıp birbirine uyumsuz bir görünüm sergiler.

Baş kısmı dışında tamamına yakını korunan **Kat. No. 37** figürinini diğer örneklerden ayıran en belirgin fark oturduğu taburenin arkadan öne doğru genişleyerek açılan dairesel profilli pervazlarıdır. Figürinin kollarının konumlandırılması **Kat. No. 36** örneği ile benzerlik taşır. Figürinde görülen yoğun aşınmaya karşın sağ kolun gövdeyle birleştiği noktalarda kolun kumaşı gemesiyle oluşan kısa ve geniş işlenmiş paralel kumaş kıvrımları göze çarpar. Söz konusu kısa ve geniş işlenmiş paralel kumaş kıvrımları bacak kısmında da kullanıldığı görülür. Himationun etek kısmında sağ bilekten sol diz kapağına doğru uzanan kalın işlenmiş kumaş kıvrımının yanlarda kısa paralel kumaş kıvrımları ile desteklenmektedir. **Kat. No. 37** figürini gruba ait diğer örneklerle karşılaştırıldığında daha özensiz işçiliğe sahip olduğu görülmektedir.

Kat. No. 38 figürinine ilişkin detaylar kalın astar tabakası ve aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte figürinin sarındığı himationun korunan kumaş kıvrımları birbirine paralel ve sık işlenmiştir. Oturan kadın figürinleri grubuna ait tüm

örneklerde görülen yükseklikleri değişken ayak taburesi **Kat. No. 38** örneğinde ince bir plakaya dönüşmüştür.

Baş kısmı dışında tamamı korunmuş olan **Kat. No. 39** figürini aşınma ve ince astar tabakası ile ayrıntılarını yitirmiş olmakla birlikte dizin hemen altında sonlanan himationun diğer örneklerle oranla daha kısa tutulduğu görülmektedir.

Yalnızca göğüs altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 40** figürinin yüz uzuvları kalın astar tabakası ve aşınma ile kaybolmasına rağmen Knidos tipinde işlenen saçları, yuvarlak ve dolgun işlenen yüz şekli belirginliğini korunmuştur. Figürinin başı hafifçe sola döndürülmüştür. Bu hali ile **Kat. No. 40** figürini Praksiteles tipi kadın figürinleriyle benzerlik sergiler. **Kat. No. 40** göğüs altına kadar korunan kısmından **Kat. No. 30**'de olduğu gibi dolgun ve tıknaz vücut yapısına sahip olduğu anlaşılır. Korunan yüz özelliklerinden hareketle **Kat. No. 40** Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Bacak başlangıcına kadar korunan **Kat. No. 41** yüz uzuvları aşınma ve kalın astar tabakası altında belirginliğini kısmen yitirmiş olmakla birlikte saçların ortadan ikiye ayrılmasına koşut olarak alında oluşan üçgen profil ve yuvarlağa yakın oval yüz hatlarından hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilir.

Göğüs altına kadar korunan **Kat. No. 42** ün yüz uzuvları belirginliğini kısmen yitirmiştir. Figürinin alın kısmında görülen üçgen profil oldukça yayvandır. Yanaklar dolgundur, burun küçük ve etli, dudaklar küçük ve dolgun işlenmiştir. Çene toktur. Baş hafifçe sağa döndürülmüştür. Korunan özelliklerinden hareketle **Kat. No. 42** Hellenistik Döneme tarihlendirilir.

Pergamondan ele geçen göğüs altına kadar korunmuş kadın figürini tipolojik ve stilistik olarak **Kat. No. 40, 41, 42** örnekleri ile benzerlik göstermektedir. Töpperwein, Myrina etkili olduğunu ileri sürdüğü Pergamon örneğini MÖ 4. yüzyıl - 3. yüzyıla tarihler. Söz konusu Pergamon örneği tipolojik olarak her ne kadar Töpperwein tarafından “Ayakta Duran Giyimli Kadın” başlığı altında ele alsada da figürinin Oturan giyimli kadın figürinleri ile aynı tipolojik gruba ait olabileceği savı göz ardı edilmemelidir¹²⁰.

¹²⁰ Töpperwein 1976, s.18, Lev. 5, fig. 32.

Göğüs altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 43** figürini aşınmayla tüm detaylarını yitirmiş olmakla birlikte gruba ait diğere figürinlere kıyasla dolgun ve tıknaz vücut yapısıyla gruba ait örneklerden ayrılır. Figürin tüm ayrıntılarını yitirmiş olmakla birlikte neredeyse bir top kadar yuvarlak ve dolgun olan yüzü dikkat çekicidir. **Kat. No. 43** yuvarlak ve dolgun yüz yapısından hareketle figürin Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Göğüs altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 44** örneği saçın ortadan ayrılmasıyla alında oluşan derin üçgen ve dolgun yüz şekli ile Hellenistik Dönem özellikleri göstermektedir. Figürinin yüz kısmı oldukça aşınmış olmasına rağmen orta kalınlıkta ve sığ işlenen göz kapaklarının uç kısımları aşağı eğimli olarak verilmiştir. Burun küçük, yüz yuvarlaktır. Figürin korunan stilistik özelliklerinden hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Aynı veya ikiz kalıptan üretildiği anlaşılan **Kat. No. 45** ve **46** uzun oval yüz şekli, başa sarınmış bir bant izlenimi uyandıran stilize işlenmiş saçları, üçgen alnı, belirgin işlenmiş göz kapakları, geniş burnu ve kenarları birleşmeyen dolgun dudak yapısı ile dikkat çekicidir. Göğüs altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 45**'nin sarındığı himationun korunan kısmında yalnızca boyunda kumaş kıvrımları işlenirken göğüs kısmının boş bırakıldığı görülür. **Kat. No. 45** ve **46** figürinleri **Kat. No. 40 - 43** ile karşılaştırıldığında daha özensiz ve stilize çizgilere sahip olduğu görülmektedir.

Başdan bele kadar korunmuş olan **Kat. No. 48** figürini kollarının konumlandırılması ile gruba ait diğer örnekler ile benzerlik taşımakla birlikte himationun altında, başında taşıdığı yüksek başlık figürini grubun diğer örneklerinden ayırır. Başta, himationun altında özellikle stephane taşıyan figürinlerin varlığı bilinmektedir. Ancak **Kat. No. 48**' un taşıdığı başlık himation altında tamamen kaybolduğu için başlığın ne olduğuna ilişkin çıkarımda bulunmak oldukça güçtür. Figürinin yüz uzuvları belirginliğini kısmen korur. Saçların ikiye ayrılmasından dolayı alında yayvan bir üçgen profil oluşmuştur. Yüz oval, üst göz kapakları kalın ve belirgin, dudaklar küçük ve etlidir.

Kat. No. 48'a ilişkin veriler kısıtlı olmasına rağmen korunan temel özelliklerinden hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Oturan giyimli kadın figürinleri başlığı altında incelenen figürinlerin (**Kat. No. 30** ve **41** örnekleri dışında) tamamına yakını kesin bir tarih önerisinde bulunmak için yeterli kriterlere sahip olmadığı yukarıda yapılan incelemede gözler önüne serilmiştir. Bu kısıtlı veriler ışığında figürinlerin Hellenistik Döneme ait olduğu dışında detaylı bilgi vermek oldukça güçtür. Yalnızca gruba ait iyi korunan **Kat. No. 30** ve **31** figürinleri üzerinde yapılan incelemeler sonucunda figürinlerin MÖ 4.-3.yüzyıla ait olduğunu söylemek mümkün olsa da bu çıkarım yalnızca söz konusu iki figürin ile sınırlı kalır.

Hellenistik Dönemde özellikle günlük yaşam içinde oturan kadın figürinlerinin varlığı bilinmektedir. Bu tip figürinler Tanagra başta olmak üzere birçok farklı merkezde karşımıza çıkar, ancak bu başlık altında ele alınan figürinlerin genel görünümlerinde hissedilen sükunet ve durağanlık kadın figürinlerinin günlük yaşamdan bir sahneyi tasvir ediyor olmasından ziyade ibadet eder halde oldukları izlenimini uyandırmaktadır

Değinilmesi gereken bir diğer önemli konu tez kapsamında ele alınan figürinlerin yalnızca 2011 yılı Karantina Adası kuzey yamacı buluntuları ile sınırlı kaldığıdır. 2012 ve 2013 yıllarında Karantina Adasında tiyatro yamacının hemen üzerinde bulunan kutsal alanda yapılan kazı çalışmaları sırasında aynı tipolojik özelliklere sahip sayısız oturan kadın figürinin ele geçmiştir. Oturan Kadın figürinleri için doğrudan bir kült önerisinde bulunmak bugünkü veriler ışığında oldukça zor olmakla birlikte hiçbir atribüt taşımayan bu figürinler muhtemelen kadın tanrıçayla ilişkilidir. Burada soru işareti oluşturan bir diğer nokta figürinlerin sayısal çokluğudur kaldı ki grubun tipolojik olarak benzer örnekleri ait oldukları merkezlerde, ancak bir veya iki örnekle temsil edilirken Klazomenai Karantina Adasında sayısal değerlerin bu denli fazla oluşu kutsal alandaki hakim kültü ait bir imaj olduğu kanısını güçlendirir.

III. 1.4 OTURAN ÇIPLAK GENÇ KIZ FİGÜRİNLERİ

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında on bir parça ile temsil edilen oturan çıplak genç kız figürinlerinden tipolojisi belirlenebilen beş örnek çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Figürinlerden yalnızca **Kat. No. 49** tama yakın korunurken, incelenen diğer örnekler boyundan pelvise veya karından pelvise kadar korunmuştur. Çalışma kapsamında incelenen bu beş örneğe ek olarak iki adet kadın başı oturan çıplak genç kız figürinleri ile ilişkilendirilmiştir. Söz konusu kadın başları oturan çıplak genç kız figürinleriyle ilişkilendirilirken tama yakın olarak korunan **Kat. No. 49. 1** figürini ve farklı merkezlerden ele geçen oturan genç kız figürinleri referans alınmıştır.

Oturan çıplak genç kız figürinleri sayısal olarak yoğun olmamakla birlikte çalışmada farklı üç tipin varlığı tespit edilmiştir. Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı örneklerine geçmeden önce oturan çıplak genç kız figürinlerinin kimliği üzerine yapılan tartışmalara kısaca değinmekte fayda var.

Hellenistik Dönemde nekropolis ve kutsal alanlarda karşımıza çıkan oturur vaziyetteki giyimli veya çıplak genç kız figürinlerinin kimliğine ve temsil ettiği külte ilişkin pek çok görüş ileri sürülmektedir. Thompson, Troia örneklerini ele alırken figürinlerin kökeni olarak doğulu tanrıları göstermiş ve bu görüşünü MÖ 3. bin yıla ait Mezopotamya'da ele geçen eli göğsünde veya kolları yanlarda oturur vaziyetteki çıplak kadın figürinleriyle desteklemiştir¹²¹. Araştırmacı, söz konusu figürinlerin tek bir külte atfedilmesinin doğru bir yaklaşım olmayacağını bu figürinlerin farklı zaman dilimlerinde farklı kültlere adanmış olabileceğini de eklemektedir¹²². J. Dörig, Yunan oyuncakları üzerine yaptığı çalışmasında söz konusu figürinlerin evlilikle ilişkili olabileceğini ileri sürmüş, Attika mezar stellerinde yer alan genç kızların ellerinde tutukları çıplak figürinleri bu savının kanıtı olarak göstermiştir¹²³. Araştırmacı, söz konusu figürinleri Zeusla olan evliliğinden dolayı *Hera Nympheumene* ile ilişkilendirmektedir. Şairin (Anth.Pal.6.280)¹²⁴ Timaretenin düğünü üzerine yazdığı dördlükte “*a virgin, Timarete, dedicates her toys, a tambourine, ball, hairnet, and dolls with their dresses, to a virgin,*

¹²¹ Burr-Thompson 1963, s.87; Mezopotamya kökenli eli göğsünde ayakta duran çıplak kadın figürinleri için bkz. Cellerino 2009, s.24-25, Lev.3 fig. 15a-16a.

¹²² Burr-Thompson 1963, s.92.

¹²³ Dörig 1958, s.51 .

¹²⁴ Anthologia Palatina 6.280.

Artemis Limnatis, at Sparta”¹²⁵ sözleri ile *Timaretenin* diğer hediyelerinin yanı sıra kendini temsil eden bir bebeği veya başka bir deyişle oyuncacı bakire tanrıça *Artemise* sunduğunu dile getirir.

Bu savlardan kabul gören bir diğeri, figürinlerin kutsal fahişeleri veya bir diğeri deyişle *Aphrodite*’in hizmetkarları olarak bilinen *hierodoulo*lara ait olduğudur. G.K.Mallios, Thessalonica Ano Poli deki kutsal alandan ele geçen pişmiş toprak figürinleri üzerine yaptığı çalışmada süslü başlıklara sahip çıplak vaziyetteki oturan figürinlerinin *Hetaeraelere* ait olabileceğini ileri sürer¹²⁶. Araştırmacının kabul edilebilir bu saptamasından hareketle başlık taşıyan / süslü saç düzenine sahip oturan çıplak kadın figürinleri ile sade saç düzenine sahip figürinlerin farklı kimliklere, dolayısıyla da farklı amaçlara hizmet ettiği çıkarımına varılabilir. Oturan çıplak genç kız figürinleri arasında bu tip bir ayrımın yapılması aynı zamanda figürinlerin neden kız çocuklarına ait mezarlar da yoğun olarak görüldüğü sorusunun da cevabı olabilir.

2012 yılında Huysecom-Haxi, Papaikonomou ve Papaopoulos’un ortak hazırladıkları çalışmada ailelerin bebek mezarlarına hangi amaçla bu tip bir imajı koymuş olabileceğini sorgulamıştır. Araştırmacılar özellikle kız çocuklarına ait mezarlarda ele geçen oturur vaziyetteki çıplak kadın figürinlerinin bu mezarlarda bulunma sebebine ilişkin sordukları “*Est-ce à cette fonction de prostituée à laquelle cette élite thasienne prédestinait leur enfant ?*”¹²⁷ (bu hediyeler elit fahişeler tarafından çocuklarının mezarlarına mı bırakılıyordu?) sorusu süslü başlık taşıyan ve basit saç düzenine sahip figürinler arasında yapılacak kimlik ayrımı ile cevaplandırılabilir. Şayet mezarlarda bulunan figürinler süslü saç düzenine sahipse veya başlık taşıyorsa bunları *Aphrodite* ile ilişkilendirmek makuldür ancak figürinler sade saç düzenine sahip ise bu figürinlerin mezarlara konulma amacı nedir? Mallios, kız çocuklarına ait mezarlarda bulunan figürinlerin *Persephoneye* adanmış olabileceğini ileri sürer¹²⁸ ki bu görüş annesinden zorla ayrılarak yeraltı dünyasına hapsedilen *Persephone* miti ile desteklenebilir. Gerek *Persephone* ve *Demeter* gerekse ölümlü anne ve ölen kız çocuğu arasında yaşanan zorunlu ayrılık ölen kız çocuğu ile *Persephoneyi* birbirine bağlamaktadır.

¹²⁵ Dillon 2005, 135. (M.Dillon 2005 “*Girls and Women in Classical Greek Religion*” *Gnomon* sayfa sayısı eklenecek)

¹²⁶ Mallios 2004, s.252.

¹²⁷ Huysecom-Haxi, Papaikonomou - Papaopoulos 2012, s.347.

¹²⁸ Mallios 2004, s. 252.

Yukarıda bahsedilen oturan çıplak genç kız figürinleri arasında yapılan kimlik ayırımı ile kutsal alanlardan ele geçen basit saç düzenine sahip figürinlerin evlilik çağına gelmiş genç kızlar tarafından *Hera*, *Artemis*, *Aphrodite*, *Nyphe* veya *Kybele* gibi ailenin ve özellikle genç kızların koruyucusu sıfatını taşıyan tanrıçalardan herhangi birine sunulmuş olabileceği akla yatkın bir görüş halini alır. Ancak süslü başlık taşıyan figürinler *Aphrodite* kültüyle ilişkilendirilebilir.

Klazomenai Karantina Adası örneklerine döndüğümüzde bunların üç farklı tiple temsil edildiği görülmektedir. Kolsuz olarak yapılan **Kat. No. 49** grubuna ait figürinler çalışmada iki örnekle temsil edilmektedir. **Kat. No. 49** grubuna ait figürinlerden yalnızca **Kat. No. 49. 1** örneği diz altına kadar korunurken **Kat. No. 49. 2** boyundan pelvise kadar korunmuştur. Grup üzerine yapılacak değerlendirmeler tamamına yakını korunmuş olan **Kat. No. 49. 1** figürini üzerinden yapılacaktır.

Yüz hatları aşınma ve kalın astar tabakası ile belirginliğini yitiren **Kat. No. 49. 1**'in yüzünde ve gövdesinde görülen astar tabakasının üzerinde korunmuş olan pudra rengi boya tende pudra renginin kullanıldığını işaret eder. **Kat. No. 49. 1**'in oldukça yuvarlak ve dolgun olan yüz şekli figürine çocuksu bir ifade katmıştır. Kalın bir bant halinde alını çevreleyen saç önde işlenmeden bırakılırken, başın üst kısmında özensizce işlendiği görülmektedir. Saç, başın arka tarafında boynun hemen üzerinde küçük bir topuz ile sonlanır.

Kolsuz olarak yapılan **Kat. No. 49. 1** ve **49. 2**'nin omuz kısımlarında sonradan eklenen bir kolun varlığına ilişkin bir iz bulunmamaktadır. Dar bir gövde yapısına sahip **Kat. No. 49. 1** örneğinde karın kasları belirtilmezken **Kat. No. 49. 2** de göğüs altında ve karın altında oluşan deri kırışıklıkları plastik yivlerle belirtilmiştir. Gruba ait tüm örneklerde bacaklar birbirine bitişik olarak dizden hafifçe kıvrılmış vaziyette ileri doğru uzatılmış olarak verilmiştir. Bacakların bu pozisyonu figürinleri dik bir şekilde oturmaktan ziyade yarı oturur yarı uzanır bir görünüm kazandırır.

Delos'dan ele geçen 425, 426, 428,429, 431 ve 432 katalog numaralı oturan çıplak genç kız figürinlerinin vücut yapıları **Kat. No. 49** grubu ile benzerlik taşımaktadır. Özellikle 431 ve 432 katalog numaralı örneklerin yuvarlak ve çocuksu yüz şekilleri ile

Kat. No. 49. 1 yakın benzerlik taşır. Yine Delos'dan ele geçen 412¹²⁹ katalog numaralı figürin yuvarlak yüz şekli ve başın hemen arkasında yer alan topuzu ile **Kat. No. 49. 1** ile benzerlik sergiler.

Ephesos'dan ele geçen eklem kollu oturan genç kız figürini vücut yapısıyla **Kat. No. 49** grubuna ait figürinlerle benzerlik taşımaktadır¹³⁰. Atina Agorası'nda bulunan “*kirpi kuyusu*” kazılarında ele geçen boyundan pelvise kadar korunmuş oturan çıplak genç kız figürini kaburga, bel veya karının belirtilmemiş olmasından dolayı Thompson tarafından “*Older types*” olarak nitelendirilmiştir¹³¹. Söz konusu Atina Agarası örneği hiçbir ayrıntının işlenmeden yapılması **Kat. No. 49. 1** örneği ile benzerdir. Pergamon'dan¹³² ele geçen iki adet orturan çıplak genç kız figürini dolgun göğüs yapısı ve karın kısmında yer alan plastik işlenmiş deri katlarıyla daha ileri bir sanat anlayışının ürünü olsa da, dar gövde yapıları ve kollarının olmayışı ile **Kat. No. 49** grubuna ait figürinlerle benzer özellikler sergiler. Thompson, Troia'dan ele geçen oturan çıplak genç kız figürinlerini MÖ 2. yüzyıl – MÖ 1. yüzyıl arasına tarihlemiş bu tarihlemeyi yaparken özellikle MÖ 2. yüzyıl örnekleri için iyi kalıplanmış olmalarını kriter olarak kullanmıştır¹³³. Samos'dan ele geçen altı adet oturan genç kız figürini “beden yapısı” ile **Kat. No. 49** grubu ile benzerlik taşısa da figürinlerin sonradan eklenen hareketli kolları figürinleri **Kat. No. 49** grubundan ayırmaktadır. Leyenaar - Plaisier, söz konusu figürinleri MÖ 3. yüzyıl ile MÖ 2. yüzyıl arasına tarihlendirir¹³⁴. Aionos Taşaltı Nekropolis¹³⁵ alanından bulunan oturan çıplak Aphrodite figürinleri kalça ve bacak kısımlarının üst bedene oranla dolgun görünümleriyle **Kat. No. 49** grubundan ayrılrsa da Taşaltı Nekropolisi örneklerinin de kolsuz olmalarından dolayı **Kat. No. 49** grubu ile aynı tipolojik grup içinde değerlendirilirler. A. Erzen ve C. Başaran söz konusu figürinleri Aphrodite figürini olarak ele almışlardır ki süslü başlıkları bu figürinlerin Aphrodite kültüyle ilişkili olduklarını işaret eder.

İki örnekle temsil edilen **Kat. No. 50** grubunda **Kat. No. 50. 1** boyundan pelvise kadar korunurken **Kat. No. 50. 2** karın altından pelvise kadar korunmuştur. **Kat. No. 50.**

¹²⁹ Delos XXIII; Lev.44. fig. 425-426; Lev.45, fig. 428-429,431-432.

¹³⁰ Lang-Auinger 2007, Lev.50, Tk.74.

¹³¹ Burr-Thompson 1954, s.89, Lev. 18, fig.1.

¹³² Töpperwein 1976, s.56-60. Lev. 37 fig. 23-25.

¹³³ Burr-Thompson 1963, s.94, Lev. XVI, fig. 59 -60, Lev. XVIII, fig. 61-63.

¹³⁴ Leyenaar-Plaisier 1979, s.124-125, Lev.44, fig. 252-256.

¹³⁵ Erzen-Başaran 1992 , s.208, 218 resim 16.

1'den hareketle figürinlerin sağ kollarının dirsekten kıvrılmış vaziyette sağ göğüs üzerine yerleştirilirken sol kolun vücuda bitişik olarak yanda yer aldığı görülmektedir. Kolların konumlandırılma şekli, figürinlere ibadet halindeymiş gibi hava katmaktadır.

Kat. No. 50. 1 örneğinde göğüsler yumru şeklinde belirtilmiş, karnın alt kısmı hafifçe ovalleştirilerek karın belirginleştirilmeye çalışılmıştır. **Kat. No. 50. 2** 'nin **Kat. No. 50. 1** ile aynı tipolojik grup içinde değerlendirilmesini sağlayan en önemli veri figürinin sağ bacağına bitişik olarak korunan sağ elidir. Oturan çıplak genç kız figürinleri arasında oldukça yaygın olarak görülen sol kol vücuda bitişik olarak yanda, sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette göğüse doğru ilerleyen figürinler birçok farklı merkezde karşımıza çıkar. Thompson, Troia'dan ele geçen **Kat. No. 50** grubu ile aynı tipolojideki oturan çıplak genç kız figürinini kavun dilimi saç şeklinden hareketle MÖ 2. yüzyıla tarihler¹³⁶. Pergamon'dan ele geçen kavun dilimi saç stiline sahip iki figürin Töpperwein tarafından Troia örnekleri ile karşılaştırılmış ve söz konusu figürinler MÖ 1. yüzyılın başına tarihlendirilmiştir¹³⁷. Priene, Demeter ve Kore kutsal alanından ele geçen **Kat. No. 50** grubu ile benzer tipolojideki figürin Rumscheid tarafından doğulu bereket tanrılarıyla ilişkilendirir. Araştırmacı, bu savını figürinin kollarının duruş şekliyle desteklemekte, figürinlerin Demeter ve Kore kutsal alanından ele geçmesini de figürinlerin bereket amaçlı kullanıldığının kanıtı olarak ileri sürmektedir. Söz konusu Priene figürinleri Hellenistik Döneme tarihlendirilmiştir¹³⁸. Smyrna'dan ele geçen benzer bir diğer örnek Leyenaar-Plaisier tarafından MÖ 2. yüzyılın sonuna tarihlendirilmiştir. Yine Leiden kataloğunda Myrina'dan ele geçmiş üç adet sağ eli göğsünde yer alan oturan genç kız figürini MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir¹³⁹. Demetrias'dan¹⁴⁰ ele geçen Erken Hellenistik Döneme ait oturan çıplak genç kız figürini tipolojik olarak **Kat. No. 50** grubu ile benzerlik taşımakla birlikte adelösan çağındaki genç kız figürinin her iki kolunda yanda vücuda bitişik olarak konumlandığı görülmektedir.

¹³⁶ Burr-Thompson 1963, s.94, Lev. XVII, fig. 58.

¹³⁷ Töpperwein 1976, s. 58, Lev. 37, fig. 228-229.

¹³⁸ Rumscheid 2006, s. 224, Lev. 82 Nr. 81.

¹³⁹ Leyenaar-Plaisier 1979, s.267, Lev.99, fig. 295-298; 422, Lev.153, fig. 1172.

¹⁴⁰ Verlag 2007, Lev. 34, fig. 252

Miletos'dan ele geçen iki figürin gerek tipolojik gerek stilistik Olarak **Kat. No. 50** grubu ile yakın benzerlik taşır. Özcan, Miletos örneklerini MÖ. 2 yüzyılın ikinci yarısına tarihler¹⁴¹.

Kat. No. 50 grubunun tipolojik olarak benzer örnekleri Aigai'dan da ele geçmiştir¹⁴². E. Dereboylu, Aigai pişmiş toprak figürinlerini incelediği detaylı çalışmasında “*Oturan Çıplak Kadınlar / Hierodouloslar*” başlığı altında incelediği figürinlerin üç farklı tipe ait olduğunu tespit etmiştir. **Kat. No. 50** grubu ile benzerlik taşıyan figürinler Dereboylu'nun tipolojisinde tip 3 olarak yer alır. Benzer örneklerden hareketle **Kat. No. 50** grubuna ait figürinler Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Çift kalıptan yapılmış olan **Kat. No. 51** figürinin yalnızca ön kalıbı boyundan diz altına kadar korunmuştur. **Kat. No. 49** ve **Kat. No. 50** gruplarıyla kıyaslandığında **Kat. No. 51**'nin bacak ve kalça kısmının daha dolgun olduğu dikkat çekmektedir. Figürinde göğüsler daha belirgin, karın çizgisi, karın altında yer alan çizgi ve kasık çizgilerinin daha plastik işlendiği görülür. **Kat. No. 51**'nin belirgin göğüsleri, plastik olarak işlenen karın kısmındaki deri kırışıkları ve kasık çizgileriyle MÖ 4. yüzyılda da *Capua Aphrodites*¹⁴³ ve MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilen *Çömelen Aphrodite*¹⁴⁴ heykeli ile benzerlik sergilemektedir. Priene'den ele geçen benzer bir örnek Rumscheid tarafından Hellenistik Döneme tarihlendirilmiştir¹⁴⁵. **Kat No. 51** Capua Aphrodite'siyle benzer şekilde işlenen karın altı çizgisi ve Priene örneğinden hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Oturan çıplak genç kız figürinleriyle ilişkili olduğu düşünülen iki adet kadın başı bu başlık altında ele alınmıştır. **Kat. No. 52** ve **Kat. No. 53** katalog numaralarını alan kadın başlarından **Kat. No. 52** oldukça iyi korunmuştur. Saçlar alın kısmında düz bir bant şeklindeyken, alın ve kulak üzerindeki saç parçaları ince dalgalar halinde işlenerek geriye doğru taranmış, başın arka kısmında topuz şeklini almıştır. Saçın ortadan ikiye ayrılmasından dolayı alında üçgen profil oluşmuştur. Gözler küçük ve birbirine yakın, burun küçük ve geniş, dudaklar küçük ve kalındır. Yüz yuvarlak ve dolgun çene toktur. Figürinin yüzünde yer yer korunan krem rengi boya **Kat. No. 52** de tende krem renginin

¹⁴¹ Özcan 2007, s.134, Lev. 118, TK 162, Lev. 119 TK 722

¹⁴² Dereboylu 2012, Lev. 33 fig. 97-103.

¹⁴³ Ridgway 2001, s.89, Lev. 54.

¹⁴⁴ a.g.e., s.231, Pl.112-113.

¹⁴⁵ Rumscheid 2006,s.433,Lev.31, Nr.78.

kullanıldığını işaret eder. Korunan stilistik özelliklerinden hareketle **Kat. No. 52** Hellenistik Döneme tarihlendirilir.

Yüz uzuvları kalın astar tabakasının altında kaybolan **Kat. No. 53**'ün ortadan ikiye ayrılan saçları kalın bir rula şeklinde geriye doğru taranmış, başın arka kısmında topuz halini almıştır. **Kat. No. 52**'de topuz kalın ve kütken **Kat. No. 53**'de topuzda saç buklelerinin işlendiği görülmektedir. **Kat. No. 53**'ün başının üst kısmında yer alan stephanesi figürine tanrısal kimlik katar. Yukarıda da belirtildiği üzere yüz uzuvları kalın astar tabakasının altında kaybolduğundan dolayı figürin için kesin bir tarih önerisinde bulunmak oldukça güçtür. Ancak **Kat.No.53** figürinin de Hellenistik Döneme ait olduğu anlaşılmaktadır.

III.1.5 KOL VE BACAĞI OLMAYAN OYUNCAK BEBEKLER

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı çalışmalarında dört örnekle temsil edilen kol ve bacağı olmayan oyuncak bebeklerden baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuş olan iki figürin çalışma kapsamında incelenmiştir.

Higgins, dize kadar yapılmış kolları omuzun biraz altında kesilen çıplak hareketsiz figürinleri Oyuncak bebek olarak tanımlamakta Attika'da bu tip figürinlerin en erken örneklerinin MÖ 5. yüzyılın ortasında görülmeye başladığını, MÖ 5. yüzyılın son çeyreğine gelindiğinde ise bu figürinlerin daha gösterişli bir hal aldığını ileri sürmektedir. Ayrıca araştırmacı çıplak olarak yapılmış bu yarım figürinlerin çocuklar tarafından gerçek giysiler giydirilebilmek amacıyla tasarlandığını dile getirir¹⁴⁶.

J. Reilly¹⁴⁷ Atina mezar stelleri üzerinde elinde oyuncak bebek tutan genç kız ve adolesan çağındaki kız çocuğu kabartmalarının Klasik Dönem boyunca sıklıkla kullanıldığını dile getirmektedir. Mezar stellerinde bu tip bir imajın kullanımına ilişkin görüşlerden ilki ölen kişinin henüz evlenmemiş olduğu bir diğeri ise ölen kişinin masumiyetiyle ilişkili olduğudur. Reilly, kolsuz ve bacaksız “oyuncak” figürinler üzerine yazmış olduğu kısa makalesinde bu figürinlerin gerçekten oyuncak olup olmadığı sorusunu

¹⁴⁶ Higgins 1963 , s.75, Lev. 30, b.

¹⁴⁷ Reilly 1995, s.304. Mezar steli örneği için bkz. Grossman 2001, s.27.

sormuş ve bunların oyuncak gibi görünse de aslında adak eşyası olduğu savını ortaya atmıştır. Araştırmacıya göre figürinlerin kolsuz ve bacaksız yapılarak cinsiyetin ön plana çıkarılması da bu savı destekler nitelikteki kanıttır. Reilly, bu figürinler genç kızlar tarafından sağlıklı ve doğurgan kadın vücuduna sahip olabilmek için şifa gücüne sahip tanrı veya tanrıçalara adandığını ileri sürer. K. M. Elderkin, 1930 yılında eklemli oyuncaklar üzerine yaptığı çalışmasında kol ve bacakları olmayan oyuncak bebeklere de değinmiş ve bu figürinlerin adak objesi olarak değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürmüştür¹⁴⁸. R. M. Ammerman, Atina'dan ele geçen mezar steli üzerinde yer alan kız çocuğunun elinde taşıdığı oyuncak bebeği değerlendirirken bu oyuncakların çocuk mezarlarına yalnızca bir sonraki yaşamlarında oynamaları için bırakılmadığını, figürinlerin daha derin sembolik anlamlar taşıdığını ileri sürmektedir¹⁴⁹. Elderkin ve Reilly'in makul saptamaları göz önünde bulundurulduğunda kolsuz ve bacaksız yapılan oyuncak bebeklerin oturan çıplak genç kız figürinleriyle aynı amaca yönelik olduğu akla gelmektedir.

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kontekstinden ele geçen üç adet oyuncak bebekten baş kısmı dışında tamamına yakını korunan iki örnek çalışma kapsamına dahil edilmiştir.

Baş kısmı kırık olan **Kat. No. 54** kolları omuzun biraz altında sonlanırken, bacaklar dizin biraz üstünde kesilmiştir. İnce ve uzun vücut yapısına sahip **Kat. No. 54**'in göğüsleri yumru şeklindedir. Figürinin karın hattı ve kasık çizgileri yumuşak geçişlerle verilmiştir. Figürinin arka kısmına bakıldığında kalça ve bacak hatlarının belirgin hale getirildiği görülür.

Kat.No. 54'e oranla daha ince vücut hatlarına sahip olan **Kat. No. 55** genel görünümüyle **Kat. No. 54**'den farklılık göstermez. **Kat. No. 55**'nin da arka kısmında kalça ve bacak hatları belirgin olarak işlenmiştir.

Klazomenai'da ana karada yer alan MÖ 4. yüzyıl kentinde (FGT sektörü) bir adet ve Karantina Adası Peristilli evde iki adet oyuncak bebek ele geçmiştir¹⁵⁰.

¹⁴⁸ Elderkin 1930, s.465.

¹⁴⁹ Ammerman 1990, s.44, fig. 36.

¹⁵⁰ Uzun 2002, s.66, fig. 1-2; 67, fig.3.

K.Uzun'un Klazomenai'dan ele geçen oyuncak bebekler üzerine yaptığı çalışmasında ele aldığı üç adet oyuncak bebek, anatomik yapısıyla Karantina adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen oyuncak bebeklerle yakın benzerlik göstermektedir. Uzun, ele aldığı figürinlerin MÖ 5. yüzyıl örneklerinde görülen hantal vücut yapısından uzak olmalarından hareketle MÖ 4. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlemektedir. Klazomenai Karantina adası kuzey yamacı çalışmalarından ele geçen figürinler de benzer stilistik özelliklerinden dolayı Uzun'un önermiş olduğu tarihe koşut olarak MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilir.

III.1.6 EKLEMLİ OYUNCAK BAŞI

Kat. No. 56'nın iki örgü halinde arkadan öne doğru toplanan saçları başı bir bant gibi sarmaktadır. Figürinin önde toplanan saçları alnın üstünde yüksek topuz halini alır. Saç örgüleri sivri uçlu bir aletle düzgün kesiler yapılarak detaylandırılmıştır. Figürin sağ kulağındaki küpesi korunmuştur. Örgü halindeki saçların alın üzerinde topuz yapılmasıyla birlikte alında üçgen profil oluşmaktadır. İnce ve oval yüz hatlarına sahip figürinin oldukça açık olarak belirtilen gözlerinin alt ve üst göz kapakları belirgin olarak işlenmiştir. Burun uzun ve geniştir. Dudaklar kalın ve geniş işlenmiştir. Üst dudak kavislidir. Dudak ile burun arasındaki mesafe oldukça dar olduğu görülür. Baş boyuna düz olarak yerleştirilmiştir. Boyun ince ve diğer örneklerle kıyaslandığında daha uzundur.

Merker, Korinth Demeter ve Kore kutsal alanından ele geçen benzer örnekleri ele alırken bu tip başların gerek eklemli oyuncaklarda gerekse giyimli kadın figürininde karşımıza çıktığını dile getirmektedir¹⁵¹. Louvre Müzesi Kataloğunda¹⁵² yer alan MÖ 350-325'e tarihlendirilen eklemli oyuncak yüz şekli ve küpesi ile **Kat. No. 56** ile benzerlik taşımakla birlikte söz konusu figürin dalgalar halinde geriye doğru taranan saç stili ile **Kat. No. 56**'dan ayrılır.

¹⁵¹ Merker 2000, s.57, Lev. 15 fig. C164, 144, Lev.34, fig. 102.

¹⁵² Louvre III, Lev.96,D445.

A. Köstler'in Yunan pişmiş toprak figürinleri üzerine yaptığı çalışmasında yer alan eklemli oyuncak başı **Kat. No. 56** ile yakın benzerlik göstermektedir¹⁵³. Ancak **Kat. No. 56**'nın figürinin eklemli oyuncak veya kadın başına ait olduğun işaret edecek yeterli kriterler bulunmamaktadır. **Kat. No. 56** ince yüz yapısı, alt ve üst göz kapağı belirgin olarak işlenen oldukça açık gözleri, geniş ve uzun burnu yapısı, kavisli, geniş ve dolgun işlenmiş dudaklarından hareketle MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

III.1.7 MÜZİSYEN KADIN FİGÜRİNLERİ, ENSTÜRMAN PARÇALARI VE DANSÇI FİGÜRİNLERİ

Müzişyen Kadın Figürinleri alt başlığında diaulos çalan genç kız figürünü ve kithara çalan iki figürünün yanı sıra üst ve yan pervazları korunan kithara parçası da bu başlık altında ele alınmıştır. *Dansçı Figürinleri* başlığı altında incelenen figürinlerden yalnızca **Kat. No. 61** örneğinin baş kısmı korunmuştur. *Kadın Başları* bölümünde ele alınan **Kat. No. 72** ve **75** örnekleri dansçı figürinlerinde kullanılmakla birlikte bu tip başların giyimli kadın figürinlerinde de kullanılmasından dolayı *Dansçı Figürinleri* başlığı altında incelenmemiştir.

III.1.7.A MÜZİSYEN KADIN FİGÜRİNLERİ VE ENSTÜRMAN PARÇALARI

Müzişyen kadınlar Arkaik Dönemden itibaren vazo resimlerinde sevilerek kullanılan konular arasında yer almaktadır. Özellikle kırmızı figür vazolar üzerinde yer alan aulos çalan kadın figürinleri sıklıkla karşımıza çıkan konular arasında yer alır. Örneğin, Kırmızı Figür Ressamı Euphronios tarafından imzalanan Psykter üzerindeki klineye uzanmış fülüt çalan kadın figürü; Ressam Smikos tarafından imzalanmış stamnos üzerindeki fülüt çalan giyimli kadın figürü çok sayıda verilebilecek örnekler arasında

¹⁵³ Köstler 1926, s.16, Lev. 29.

yalnızca ikisidir¹⁵⁴. Müzisyen kadınlar yalnızca vazo resimlerine konu olmakla kalmamış koroplastik sanatında konuları arasında yer almıştır.

Müzik günlük hayatın olduğu kadar Kült ritüellerinin ve kurban törenlerinin vazgeçilmez parçaları arasında yer alır. Özellikle, Siyah Figür ve Kırmızı Figür vazo resimlerinde tulum ve aulos'ın kurban törenlerinde kullanıldığı açıkça görülmektedir¹⁵⁵. Kutsal alanlardan ele geçen kadın figürinleri muhtemelen kültle ilişkili törenlere katılan müzisyen kadınları temsil ediyor olmalıdır.

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında müzisyen kadınlara ait üç adet figürin parçası ele geçmiştir. Söz konusu üç örnekten biri çiftli fülüt çalan genç kız figürinine ait iken, diğer iki örnek kithara çalan kadın figürinleridir.

Boyundan kaideye kadar korunan **Kat. No. 57** khitonun üzerine kalça altına kadar inen şal giymektedir. Dirsekten kıvrılan her iki kol göğüs doğru yerleştirilirken figürin her iki eliyle çaldığı fülütü kavrar. Şalın üst kol üzerinde oluşan kumaş kıvrımları kalın ve derin işlenmiştir. Yürür vaziyetteki figürin sol bacağına ileriye atmasından dolayı khitonun kalın ve derin işlenen pilileri geriye yığılmış, sol bacağın konturları khitonun altından belirgin hale gelmiştir. Figürin kaidesiz olarak zemine direkt oturur.

Louvre Müzesi Kataloğunda yer alan üç adet fülüt çalan genç kız figürini **Kat. No. 57** ile aynı tipolojik grup içinde yer alır. Louvre Müzesi kataloğunda yer alan üç figürinde MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir¹⁵⁶. Winter, 1903'de yayınladığı çalışmasında fülüt çalan kadın figürinleri müzisyenler başlığı altında ele alınmıştır. Söz konusu figürinler arasında Canosa'dan ele geçen fülüt çalan genç kız figürini **Kat. No. 57** ile yakın benzerlik sergilemekle birlikte Winter'ın katalogunda figürinlerin çizimi kullanıldığından dolayı **Kat. No. 57** ile stilistik bir karşılaştırma yapılamaz¹⁵⁷.

Kat. No. 57'nin kalın ve bol giysiler altında kaybolan vücudu MÖ 3. yüzyıl başlarını işaret etse de figürinin hareket eder pozisyonda verilmesi ve bu hareket halinin vücuda ustaca yansıtılması, yürümeye koşut olarak khitonun altından sağ bacak

¹⁵⁴ Bordman 2002, fig.27, fig.32.2.

¹⁵⁵ Nordquist 1992, s.143-145.

¹⁵⁶ Louvre IV-I, Lev. 13, D 4230

¹⁵⁷ Winter 1903, s.145, fig.7; Katalogda yer alan diğer fülüt çalan figürinler için bkz. s.145, fig. 2-9,14.

konturunun belirgin hale gelmesinden **Kat. No. 57**'nin MÖ 3. yüzyılın ortalarına ait olduğunu işaret etmektedir.

Baştan boyun altına kadar korunmuş olan Kithara çalan kadın figürini başını saçlarının ön kısmı açıkta kalacak şekilde omuzlarına kadar inen bir örtü ile kapattığı görülmektedir. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Figürinin sol tarafında yer alan kitharanın yatay pervazında yer alan çentikler muhtemelen kitharanın tellerini temsil ediyor olmalıdır. **Kat. No. 58** ile benzer örnekler Troia¹⁵⁸, Priene¹⁵⁹ ve Capoue'dan¹⁶⁰ ele geçmiştir. Figürinin yalnızca baş kısmı korunduğu için figürin oturuyor mu yoksa ayakta mı, yanında Priene örneğinde olduğu gibi ikinci bir figürin var mı belirlenememiştir. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirdiğinden dolayı kesin tarih önerisinde bulunmak oldukça güçtür, ancak figürinin oldukça dolgun ve yuvarlak yüz hatları Hellenistik Döneme ait olduğun işaret eder.

Oldukça küçük bir kısmı korunan **Kat.No. 59**'un kithara parçası üzerinde el yer almaktadır. Rhodos'dan ele geçen MÖ 3. yüzyıla tarihli mezar steli üzerinde yer alan kadın figürinin elinde tuttuğu kithara **Kat. No. 59**'un korunan kısmı ile benzerlik sergilemektedir¹⁶¹. **Kat. No. 59** muhtemelen Rhodos, Troia¹⁶², Priene¹⁶³ ve Alexandria'dan¹⁶⁴ ele geçen kithara çalan figürinler ile benzer tipolojide olmalıdır.

Antik dönemin önemli müzik aletleri arasında yer alan kithara konser kitharası ve beşik kithara olarak ikiye ayrılmaktadır¹⁶⁵. **Kat. No. 60**'ın yalnızca üst ve yan pervazları korunmuş olduğundan dolayı kitharanın hangi tipe ait olduğu belirlenememiştir. Ancak **Kat. No. 60** muhtemelen Troia¹⁶⁶, Priene¹⁶⁷, Klaros¹⁶⁸ ve Kabiren¹⁶⁹ kutsal alanı,

¹⁵⁸ Burr-Thompson 1963, Lev. XXVI, fig. 102.

¹⁵⁹ Rumscheid 2006, Lev. 142, Kat. Nr. 333.

¹⁶⁰ Louvre IV-I, Lev.50, D3615.

¹⁶¹ Pfuhl- Mobius 1977, Lev. 33, 150.

¹⁶² Thompson 1963, XXVI, 102.

¹⁶³ Rumscheid 2006, Lev. 142, 2

¹⁶⁴ Fischer 1994, Lev.9, 58.

¹⁶⁵ Doğan-Gürbüzer 2012, s.75.

¹⁶⁶ Burr-Thompson 1963, XXVI, 102.

¹⁶⁷ Rumscheid 2006, s.142, Kat. Nr.333

¹⁶⁸ Gürbüzer 2012, Lev. 23-28.

¹⁶⁹ Schmaltz 1974, Lev. 5,70.

Aigina¹⁷⁰, Thebes¹⁷¹ ve Dresden’de sergilenen kithara çalan kadın figürinleri ile benzer tipolojideki bir figürinin parçası olmalıdır.

III.1.7.B DANSÇI FİGÜRİNLERİ VE DANSÇI FİGÜRİNLERİ İLE İLİŞKİLİ BAŞLAR

Mantolu dansçı figürleri en erken örnekleri MÖ 5. yüzyılda vazo resimleri üzerinde karşımıza çıkmaktadır. MÖ 4. yüzyılın başından itibaren pişmiş toprak dansçı figürinleri Yunan dünyasında yaygın olarak görülmeye başlar ve popüleritesini Hellenistik Dönemin sonuna kadar korur¹⁷². Farklı konteksler içinde karşımıza çıkan (ev, kutsal alan, mezar) figürinlerin işlevi tam olarak açıklanamasa da¹⁷³ bu figürinlerin bağlı bulundukları kültle ilişkili olarak festivallerde veya kutsal alanlarda dans eden mürit kadınlar olduğu ileri sürülmektedir¹⁷⁴. Mantolu dansçıların genel özelliklerine bakıldığında hepsinin geniş mantolarına baş dahil tüm bedenlerini kapatacak şekilde sıkı sıkıya sarındıkları görülür. Bazı örneklerde yüzde yalnızca gözler açıkta kalacak şekilde kapatılmıştır. Birçok araştırmacı başı ve elleri kapatan bu kostümlerin doğu kökenli olduğunu bu tip kıyafetlerin kökenin Asur’a kadar gittiğini ileri sürmektedir. Kapanma olgusunun ortaya çıkışı olarak ise evli kadın, bekar kadın ve fahişeleri birbirinden ayırmak olduğunu dile getirirler¹⁷⁵ ki bu durumda iyimser bir yaklaşımla kapanma şekli kişinin topluma sosyal statüsünü söze gerek kalmadan açıklama çabasıyla da ilişkilendirilebilir. Plutarkhos evli kadınların yabancı gözlerden korunma amacıyla kapatıldıklarını aktarır. MÖ 3. yüzyıl gezginlerinden olan Herakleides Kritikos’da, Thebai kadınlarının sadece gözleri açıkta kalacak şekilde mantolarına sarındıklarını aktarmaktadır¹⁷⁶. Antik kaynakları da göz önünde bulundurduğunda figürinler toplumsal kurallar gereği mi mantoya sarınıp dans ediyordu yoksa manto dansın ana öğelerinden birimiydi sorusu ortaya çıkar. Merker, kalın giysilerle dans eden kadın figürinlerinin kışın Dionysos şerefine yapılan festivallerde dans eden mürit kadınlar olduğunu ileri sürmektedir ki bu durumda manto bir gereksinim halini almaktadır.

¹⁷⁰ Louvre III, s.59, 285, 287,288.

¹⁷¹ Breitenstein 1941, Lev.65, 537.

¹⁷² Burr-Thompson 1963, s.102.

¹⁷³ Friesländer 2001 ,s.1.

¹⁷⁴ Mallios 2005, s.45.

¹⁷⁵ Friesländer 2001,s.3.

¹⁷⁶ a.g.e.,s.3.

Dansçılar hareketlerini sarındıkları geniş kumaşın avantajlarını kullanarak zenginleştiriyor olmalıdır.

Thompson, mantolu dansçı figürinlerinin kültle ilişkili olduğunu dile getirir ve dansın Demeter, Korybantes veya Kybele kültlerinin bir parçası olmasından dolayı dansçı figürinlerinin bu kültler ile ilişkili olabileceğini ileri sürer¹⁷⁷. Thompson; R. Lullies'in bu figürinlerin Dionysos, Adonis, Demeter, Kybele ve Artemis kültleriyle ilişkili olabileceği yorumuna da çalışmasında yer vermiştir¹⁷⁸.

Dansçı figürinleri Karantin Adası kuzey yamacı kazılarında altı parça ile temsil edilmektedir.

Göğüs altına kadar korunmuş **Kat. No. 61**'i yüz kısmı açıkta kalacak şekilde bütün vücudunu mantosu ile örttüğü anlaşılmaktadır. Yoğun aşınmadan dolayı figürinin yüz uzuvları kısmen belirginliğine yitirmesine karşın, göz kapaklarının sıkıştığı, gözlerin birbirine yakın olduğu, dudakların küçük ve kalın olduğu görülmektedir. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Mantonun başın sağ kısmından inen parçası yanak ve çenenin sağ alt tarafını kısmen kapatmıştır. Figürinin sola döndürdüğü başı geriye doğru atılmıştır. **Kat. No. 61**'in korunan göğüs kısmında sol omuza doğru ilerleyen verev kumaş kıvrımları orta derinlikte ve kalın işlenmiştir. Korunan sol üst kolu vücuda bitişik vaziyettedir. **Kat. No. 61**'in mantosu üzerinde yer yer korunan siyah boya izleri mantoda siyah rengin kullanıldığını işaret eder. **Kat. No. 61** yuvarlak yüz yapısı, küçük ve dolgun dudakları, tok ve dolgun olarak belirtilen çene yapısından hareketle Hellenistik Döneme tarihlenir.

Baş ve kollar dışında tamamına yakını korunmuş olan **Kat. No. 62** sola devrilen vücudu, hareketli kolları ve vücudun duruşuna uyumlu olarak öne atılan bacağından dolayı dansçı figürini olarak değerlendirilmiştir. Figürinin üst bedeni saran giysisi aşağı doğru genişleyerek iner. Giysi üzerinde kumaş kıvrımları gözlenmezken etek kısmında, sağ bacağın öne doğru atılması ile oluşan kumaştaki hareketlilik bacağın her iki yanında oluşan simetrik pililer ile desteklenmiştir. **Kat. No. 62**'nin zemine oturduğu kısım sağ bacağın öne atılmasından dolayı üçgen görünüm kazanmıştır. Vücut ağırlığının sol bacağın üzerine

¹⁷⁷ Burr-Thompson 1963, s.103.

¹⁷⁸ a.g.e., s.104.

binmesiyle oluşan sağ kalça oldukça yukarı kalmış, vücutta doğallıktan uzak “S” kıvrımı ortaya çıkmıştır.

Kat. No. 62 abartıdan uzak plastik olarak işlenmiş pilileri, dans figürüne koşut olarak vücutta oluşan hareketliliğin vücudun geneline ve kıyafete ustaca yansıtılmasından hareketle **Kat. No. 62** Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Baş ve kolları dışında tamamına yakını korunmuş olan **Kat. No. 63**’ün bele kadar dar bir şekilde oturan kıyafeti belden itibaren hafifçe genişleyerek inmektedir. Figürinin üst kol başlangıcında itibaren kırılan hareketli kolları, öne doğru kıvrılan bedeni ve üst bedenin hafifçe sağa yatık olması figürinin dans eder pozisyonda tasvir edildiğini işaret etmektedir.

Khithonun göğüs üstünde işlenen kumaş kıvrımları orta incelikte, sık ve yatay işlenmiştir. Belden itibaren genişleyerek inen khithonun pilileri kalın ve derin işlenerek pililerin vurgusu artırılmıştır. Khithonun etek uçları bilekten kaideye kadar açılarak iner. Figürinin vücut ağırlığı sol bacak üzerine binmesinden dolayı sol kalça yukarıya çıkmıştır; dizden kıvrılmış vaziyette arkaya atılan sağ bacak bileğe kadar khithonun altından takip edilmektedir.

Louvre Müzesi kataloğunda yer alan MÖ 3. yüzyıla tarihli dansçı figürini¹⁷⁹ hareketli kolları, duruşu ve khithonun kalın ve derin işlenmiş pilileri ile **Kat. No. 63** ile yakın benzerlik sergiler. Louvre Müzesi Kataloğu örneğinden hareketle **Kat. No. 63** MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Boyundan kaideye kadar korunan **Kat. No. 64** kabartma şeklinde işlenmiştir. Oldukça ince kumaştan manto giyen figürin vücudunu geriye doğru atarak kollarını iki yana açmaktadır. Sağ bacak öne atılmıştır. Figürin sarınmış olduğu manto dans hareketinin ivmesiyle vücuda yapışmasından dolayı figürinin vücut hatları belirgin olarak görülmektedir. Mantonun savrulan kısımlarında ortaya çıkan kumaş kıvrımları sağ bacak boyunca düz ve ince işlenirken sağ kol ve koltuk altına gelen kısımlar “S” kıvrımları şeklinde işlenmiştir. Dansçının sol kolunu yukarıya kaldırmasına koşut olarak mantonun

¹⁷⁹ Louvre IV-I, Lev. 37, fig. 3544.

bu kısmı gergin olarak işlenmiştir. Figürinin arka kısmında kare pişirme deliği yer almaktadır.

Louvre Müzesi kataloğunda yer alan MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen dansçı figürinin¹⁸⁰ ince kumaştan yapılmış geniş mantosu, iki yana açılan kolları, öne atılan sağ bacağı ve mantonun altından vücut hatlarının belirgin olarak ortaya çıkışı **Kat. No. 64** ile yakın benzerlik taşımaktadır. Benzer bir diğer örnek Olynthos'dan ele geçmiştir¹⁸¹. Söz konusu Olynthos örneği öne atılmış sol bacağı, ince kumaştan yapılmış kıyafeti ile **Kat. No. 64** örneği ile yakın benzerlik gösterir. Tüm olarak korunan Olynthos örneğinde kolların yukarıya kaldırıldığı görülmektedir. **Kat. No. 64** de muhtemelen Olynthos örneği ile benzer vücut hareketlerine sahiptir.

Kat. No. 64 ince uzun uzuvları, mantonun dans hareketine koşut olarak vücuda yapışması ve uç kısımlarının hareketin ivmesi ile uçuşur şekilde işlenmesi, vücut hatlarının mantonun altından belirgin bir şekilde ortaya çıkışından hareketle MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

Göğüs altından diz üstüne kadar korunmuş olan **Kat. No. 65** hafif sağa yatan bedeni öne doğru atılmış sağ bacağı ve figürinin hareketi ile ilintili olarak savrulan transparan kıyafetinden **Kat. No. 64** ile benzerlik sergilemektedir. Oldukça küçük bir kısmı korunmuş olan **Kat. No. 65** MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilir.

Belden aşağısı korunan **Kat. No. 66** oldukça ince kumaştan yapılmış khiton üzerine himation giydiği görülmektedir. Figürinin öne atılan sağ bacağı khiton ve himationun altındandan oldukça net bir şekilde takip edilebilmektedir. Figürinin hareketine koşut olarak khiton ve himationun bacağın arka kısmına doğru yığıldığı görülür. Korunan kısmından anlaşıldığı üzere **Kat. No. 66** ince ve uzun vücut yapısına sahiptir. Figürin ön kısmı dairesel profilli orta kalınlıkta bir kaide üzerinde durmaktadır. İnce ve uzun vücut yapısı, oldukça ince kumaştan yapılmış kıyafetler altından belirgin olarak takip edilen vücut hatları, vücut hareketine koşut olarak geriye yığılan khiton ve himationdan hareketle **Kat. No. 66** MÖ 2.yüzyıla tarihlenmektedir.

¹⁸⁰ Louvre III, Lev.90, D422.

¹⁸¹ Robinson 1931, s.75, Lev. 41, fig. 376.

III.1.8. KADIN BAŞLARI

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen otuz bir adet kadın başı çalışmada kendi içinde göstermiş oldukları tipolojik farklara dayanarak altı alt başlık halinde incelenmiştir.

- *Poloslu ve Stephane Taşıyan Kadın Başları*
- *Örtülü Kadın Başları*
- *Knidos Tipi Saç Düzenine Sahip Kadın Başları*
- *Kavun Dilimi Saç Düzenine Sahip Kadın Başları*
- *Çelenk Taşıyan Kadın Başları*
- *Sınıflandırılmayan Kadın Başları ve Kadın Başlarına ait Parçalar*

III.1.8.A POLOS VE STEPHANE TAŞIYAN KADIN BAŞLARI

Klazomenai Karantina adası Kuzey yamacı kazılarında iki adet Polos’lu¹⁸² bir adet Stephane’li kadın başı tespit edilmiştir.

Yayvan ve sığ bir polos taşıyan **Kat. No. 67** aşınmayla yüz uzuvlarının belirginliğini yitirmiştir. Polos’un geniş olan tepe kısmı aşağı inildikçe daralır. Thompson, Troia’dan ele geçen poloslu kadın başlarını incelerken bu başlıkların erken dönemlerde daha sığ ve geniş olduğunu ileri sürmektedir¹⁸³. Her ne kadar **Kat. no. 67** yayvan ve sığ bir polos taşıyor olsa da figürini kronolojik bir dizine yerleştirecek yeterli doneler bulunmadığından dolayı **Kat. no. 67** için tarih önerisinde bulunulamaz.

Yüz kısmı oldukça aşınmış olan **Kat. no. 68** başında Kybele figürinlerinden bilinen mazgallı polos takmaktadır¹⁸⁴. Saçların ortadan ayrılmasından dolayı alında derin bir üçgen profil oluşmuştur. Yüz yuvarlak ve dolgun çene toktur. Figürinin yüz uzuvları aşınmış olmakla birlikte oldukça yuvarlak ve dolgun olan yüz hatlarından hareketle **Kat. No. 68** Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

¹⁸² Mazgallı polos taşıyan ikinci bir kadın başı “Kabartma ve Protomlar” başlığı altında ele alınacaktır.

¹⁸³ Burr-Thompson 1963, s.78.

¹⁸⁴ Benzer örnekler için Bkz. Kielau 2009, s. 40, fig. 14 -15.

Başında yüksek staphane taşıyan **Kat. No. 69**'in yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmasına karşın oval ve tok yüz hatlarından hareketle **Kat. No. 69** MÖ 5. Yüzyıl - MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir¹⁸⁵.

Saçın tamamını kapatan yayvan ve sığ staphane taşıyan **Kat. No. 70**'in yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte gözlerin birbirine yakın, burunun geniş işlendiği görülmektedir. Yüz oval ve dolgundur. Baş hafifçe sağa yatırılmıştır. **Kat. No. 70** taşıdığı yayvan staphane altında saçları tamamen kaybolmuştur. Stephanenin alını saran kısmında dairesel bir bant yer alır. Stephanenin ön kısmında “V” şeklinde bir bezeme yer almaktadır. Tarentum'dan ele geçen MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına ait kadın başının taşıdığı geniş ve yayvan başlık **Kat. No. 70** örneği ile kısmen benzerlik taşımaktadır. Tarentum örneği **Kat. No. 70** ile kıyaslandığında daha yüksek ve daha dik olduğu görülür. **Kat. No. 70**'in saçları staphane altında kaybolurken Tarentum örneğinde saçlar görünmektedir¹⁸⁶. Delos'dan¹⁸⁷ ele geçen stephaneli iki adet kadın başı **Kat. No. 70** ile yakın benzerlik göstermektedir. Ancak söz konusu Delos örnekleri de Tarentum örneğinde olduğu gibi saçlar başlığın altından görünür. Gordion'dan¹⁸⁸ ele geçen kadın figürini ve Artemis Limnatis kutsal alanından ele geçen kadın protomunun başında yer alan staphane yayvan yapısı ve alnı kavrayan bant kısmı ile **Kat. No. 70** örneği ile benzer özellikler sergiler. Söz konusu Artemis Limnatis örneği MÖ 5. yüzyılın başına tarihlendirilmektedir¹⁸⁹. Argos'dan ele geçen bir diğer benzer örnek MÖ 5. yüzyıla tarihlendirilmektedir¹⁹⁰.

Kat. No. 70 yuvarlak ve tok yüz hatları, başın hafifçe sağa yatık olarak verilmesi ve benzer örnekler ışığında **Kat. No. 70** MÖ 4. yüzyıla tarihlenmektedir.

Oldukça küçük boyutlu olan **Kat. No. 71** belli belirsiz işlenen yüz uzuvları aşınmayla birlikte belirginliğini de yitirmiştir. Buna karşın alından kulak üstüne kadar yüzü bant gibi çevreleyen dalgalı işlenen saçların üzerinde pervaz kısmı dairesel profilli ve üstü düz bir başlık takmaktadır. Buluntu yeri belirlenemeyen British School koleksiyonundaki

¹⁸⁵ Benzer yüz hatlarına sahip figürinler için Bkz. Özcan 2007; Lev. 19, TK365, TK426, Tk.143; Robinson 1931; Lev.20, 167, Lev.25, 277.

¹⁸⁶ Louvre IV-I, Lev. 119, D 4001.

¹⁸⁷ Delos XXIII, 956-957.

¹⁸⁸ Romano 1995, Lev.27, fig. 94.

¹⁸⁹ Gregarek 1998, Lev. 16, Kat. Nr. 43.

¹⁹⁰ Guggisberg 1988, s.205, fig.71.

benzer bir örnek M. Pissani tarafından stilistik özelliklerinden yola çıkarak MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Araştırmacı, MÖ 5. yüzyılda bu tip başların Attika'da oturan ve ayakta duran kadın figürinlerinde sıklıkla kullanıldığını dile getirmektedir. Pissani, söz konusu figürinin başında kalın ve yünden yapılmış çelenk taşıdığını iddia etmektedir, ancak **Kat.No.71** figürinin taşıdığı başlığın detaylandırılmamış olması bu figürinin çelenk taşıdığını ileri sürmeyi engeller. Yinede her iki figürin arasında tipolojik bir benzerlikten söz etmek mümkündür¹⁹¹.

III.1.8.B ÖRTÜLÜ KADIN BAŞLARI

Çalışmada on adet örnekle temsil edilen örtülü kadın başları kendi içinde örtünme şekillerine göre farklı tipolojik özellikler sergilemekle birlikte, figürinlerinin tamamının başlarını sarındıkları himation, manto veya şalla kapatmış olmaları bu figürinleri tipolojik farklarına karşın aynı başlık altında ele almayı zorunlu kılmıştır.

Baş kısmı sarındığı manto ile sıkı sıkıya kapatılan **Kat. No. 72** örtüsünün ön kısmında görülen üçgen potluk ve figürinin boyun kısmında görülen kumaş kıvrımları başı saran kumaşa sade ancak dikkat çekici bir şekilde belirginlik kazandırmıştır. Figürine yandan ve arkadan bakıldığında başı örten kumaşın altından saçın arka kısımda topuz yapıldığı anlaşılmaktadır. Baş hafifçe sağa yatırılmıştır. Yüz yuvarlağa yakın ve dolgun, çene toktur. Göz kapakları orta derinlikte ve belirgin işlenmiştir. Burun kanatları geniş, kapalı olarak verilen dudaklar küçük ve etli işlenmiştir.

Kat. No. 72 ile tipolojik olarak benzer örnekler farklı merkezlerde karşımıza çıkar. Attika'dan ele geçen benzer şekilde örtünmüş kadın figürini Plaisier tarafından stilistik özelliklerinden hareketle MÖ 330-200'e tarihlendirilmektedir¹⁹². Benzer bir diğer örnek Priene'den ele geçmiştir¹⁹³. Louvre Müzesi kataloğunda yer alan Boeotia¹⁹⁴ kökenli iki kadın figürini MÖ 3.yy.a tarihlendirilirken aynı katalogda yer alan Capoue¹⁹⁵ kökenli benzer bir diğer kadın figürini MÖ 3. yüzyılın sonu ile MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

¹⁹¹ Pissani 2006, s.342 - 343, fig. 30.

¹⁹² Leyenaar - Plaisier 1976, Lev.33, fig. 194.

¹⁹³ Rumscheid 2006, Lev. 75. Kat.Nr. 184.

¹⁹⁴ Louvre III, Lev. 22, fig. 93-94.

¹⁹⁵ Louvre IV-I, Lev. 27, fig. 3484.

Pergamon'dan¹⁹⁶ ele geçen benzer tipolojik ve stilistik özelliklere sahip örtülü kadın figürünü S. Kielau tarafından MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Thompson, Troia'dan ele **Kat. No. 72** ile benzer özellikler sergileyen örtülü kadın figürünü değerlendirirken figürünün MÖ 3. yüzyıla ait Pergamon örneklerini taklit ettiğini ileri sürer¹⁹⁷. Knossos'da yer alan Demeter ve Kore kutsal alanından ele geçen bir diğer benzer örnek Higgins tarafından MÖ 4. yüzyılın ortalarına tarihlendirilmektedir¹⁹⁸.

Kat.No.72 benzer örnekler ışığında ve stilistik özelliklerinden hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Örtünme şekli ile **Kat. No. 72** ile benzer özellikler sergileyen **Kat. No. 73** örtüsünün başın iki yanına gelen kısmında yer alan kumaş kıvrımları orta derinlikte, orta kalınlıkta ve plastik işlenmiştir. Başının arka kısmı düz olarak bırakılmış, topuz kullanılmamıştır. Yüz uzuvları oldukça iyi korunmuş olan **Kat. No. 73**'nin gözleri oldukça açık, alt ve üst göz kapakları orta derinlikte ve belirgin olarak işlenmiştir. Aralıklı ve dolgun olan dudaklar köşeleri birleşmeden açık olarak bırakılmıştır. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Figürünün yer yer korunan astarı üzerindeki pembe boya izleri ten rengi olarak pembenin tercih edildiğini işaret eder. **Kat. No. 73** yüz uzuvlarından hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Saçın ön kısmı açıkta kalacak şekilde başını çene altına kadar kapatan **Kat. No. 74** aşınmadan ayrıntıları kısmen belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte saçların kavun dilimi saç stilini andırır biçimde parçalar halinde geriye toplandığı anlaşılmaktadır. Gözler küçük ve birbirine yakın, yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. **Kat. No. 74** ile tipolojik ve stilistik açıdan oldukça benzer örnekler Pergamon'dan¹⁹⁹ ele geçmiştir. Pergamon'dan ele geçen iki örnek Töpperwein tarafından stilistik özelliklerinden yola çıkarak MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir²⁰⁰. Yine Pergamon'dan ele geçen benzer bir diğer örnek S. Kielau tarafından Myrina tipi dansçı figürünü olarak değerlendirilmiştir²⁰¹. **Kat. No. 74** örneği ile oldukça yakın benzerlik taşıyan bir diğer kadın başı Silifke Müzesinde yer almaktadır²⁰².

¹⁹⁶ Kielau 2009, s.129, fig.460.

¹⁹⁷ Thompson 1963, s.127, Lev. XXXIX, fig. 178.

¹⁹⁸ Higgins 1973, s.82, Lev. 57, fig. 186.

¹⁹⁹ Töpperwein 1976, Lev.46, 301-303, 305-307.

²⁰⁰ a.g.e., s.69, Lev. 46, fig. 305, 307.

²⁰¹ Kielau 2009, s.130, fig. 468.

²⁰² Durugönül 2006, s.27, Resim 3.

Kat. No. 74'ün gerek dansçı figürinlerinde gerekse giyimli kadın figürinlerinde ortak kullanılıyor olması figürin için tipolojik bir ayrıma gidilmesini engellemektedir.

Kat. No. 74 için yüz uzunları aşınma ile belirginliğini yitirdiğinden dolayı kesin bir tarih önerisinde bulunamamakla birlikte benzer örneklerden hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Saçın ön kısmını açıkta bırakacak şekilde başını örten **Kat. No. 75** figürünü sarındığı himation ile yüzün sağ tarafını üst dudağı da içine alacak şekilde kapattığı görülmektedir. Ön kısmı açıkta kalan saçlar ortada nayrılarak geriye toplanmış, başın arkasında topuz yapılmıştır. Baş sağa yatıktır. Figürinin yüz uzunları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte daha iyi korunmuş olan sağ gözden alt ve üst göz kapaklarının belirgin olarak işlendiği anlaşılr.

Kat. No. 75 ile benzer örtünme şekline sahip dansçı figürünü Abdera'dan²⁰³ ele geçmiştir. Söz konusu Abdera örneği MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir. Pergamon'dan ele geçen bir diğer kadın figürünü MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir²⁰⁴. Yine Pergamon'dan ele geçen kadın başı kavun dilimi saçları stili ile **Kat. No. 75**'den stilistik olarak ayrılrsa da örtünme şekillerinin benzer olduğu görülmektedir²⁰⁵. Delos'dan ele geçen dansçı figürünü örtünme şekli ile **Kat. No. 75** ile benzerlik taşımaktadır²⁰⁶. Louvre Müzesi Kataloğunda yer alan MÖ 4. yüzyılın son çeyreğine tarihlendirilen Boeotia kökenli kadın figürünü örtünme şekli **Kat. No. 75** ile benzerlik taşımaktadır. **Kat. No. 75** ile benzer örtünme şekline sahip Apros Apri'den ele geçen dansçı başı MÖ 3. Yüzyılın sonu - MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir²⁰⁷. Yukarıda verilen bir çok örnekte de görüldüğü üzere bu tip kapanma şekli salt dansçılarla sınırlı değildir dolayısıyla yalnızca baş kısmı korunan örneklerde yalnızca örtünme şeklini baz alarak örtülü figürinlerin dansçı olarak nitelendirilmesi hatalı bir yaklaşım olacaktır.

Kat. No. 75, aşınan yüz uzunlarından dolayı stil kritiği yöntemi ile tarihleme yapmak oldukça güçtür, ancak benzer örneklerden hareketle **Kat. No. 75**'in Hellenistik Döneme tarihlendirilir.

²⁰³ Στυλιανός 2012, s.23, 38, fig. 22.

²⁰⁴ Kielau 2009, s.127-129, fig. 455-465.

²⁰⁵ Töpperwein 1976, Lev. 46, fig. 304.

²⁰⁶ Delos XXIII, Lev.64, fig. 644.

²⁰⁷ Güçlü 2006, s.50, Lev. 10, fig. 14a,b.

Kat. No. 76, yuvarlak ve dolgun yüz hatlarına sahiptir. Figürinin kıvrıkcık olarak işlenen saçları ortadan ayrılarak başın arka tarafında topuz yapılmıştır. Alında saçın ikiye ayılmasından dolayı derin bir üçgen profil oluşmuştur. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla birlikte belirginliğini kısmen yitirmiştir. Yüz oval ve dolgun, kaş kısmı dışa çıkık, üst göz kapağı uç kısmı aşağı eğimli, orta derinlikte ve belirgin işlenmiştir. Dudaklar kalın ve aralıktır. Üst dudak kavislidir.

Kat. No. 76 örtünme biçimi ve saç stili ile benzer bir örnek Troia'dan ele geçmiştir. Thompson, figürinin yuvarlak yüz yapısından hareketle MÖ 2. yüzyılın başına tarihlemiş, figürinin “*Sculptural style*”de yapıldığını belirtmiştir²⁰⁸. Yukarıda ele alınmış Troia örneği her ne kadar MÖ 2. yüzyıla ait olsa da burada yapılan karşılaştırmanın yalnızca saçla sınırlı kaldığını belirtmekte fayda vardır.

Kat. No. 76 oval ve dolgun yüz yapısı, alında görülen derin üçgen profil, uç kısımları aşağıya eğimli üst göz kapağı, kavisli üst dudağı, kalın ve aralıklı dudaklarından hareketle MÖ 4. yüzyıl – MÖ.3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir.

Saçın ön kısmı açıkta kalacak şekilde başını kapatan **Kat. No. 77** figürini incelenen diğer örneklerden farklı olarak sarındığı örtü yüzün iki yanından aşağı serbest bir şekilde inmektedir. Ortadan ayrılan dalgalı saçların arkada topuz yapıldığı başı saran örtünün altından görülür. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Figürinin göz kapakları şişkin, gözler kısıktır²⁰⁹. Burun geniş, dudaklar küçük ve etlidir. **Kat. No. 77** korunan yüz uzuvlarından hareketle MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Başını şal veya sarındığı himation ile kapatan **Kat. No. 78** figürinin saçları ortadan ayırması ile alında derin üçgen görünüm oluşmuştur. Saçlar dalgalar halinde geriye toplanmıştır. Yüzün her iki yanında görülen saç parçalarının boyundan omuza doğru dalgalı olarak indiği görülür. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Burun etli, dudaklar küçük ve kalındır. Alt ve üst dudağın uç kısımları birleşmez. Yüz yuvarlak ve dolgun çene toktur. **Kat. No. 78** korunan stilistik özelliklerinde hareketle Hellenistik Döneme tarihlenir.

²⁰⁸ Burr-Thompson 196, Lev.XXXIX, fig. 185.

²⁰⁹ Benzer yüz uzuvlarına sahip örnekler için Bkz. Bell 1981, lev. 108, fig. 657, lev. 109, fig. 677; Thompson 1963, lev. XXXIX, fig. 176, 178.

Yukarıda ele alınan figürinlerin tamamının başlarını sarındıkları şal veya manto ile farklı biçimlerde kapattığı görülmektedir. Ancak **Kat. No. 79** figürini yüzünü örten peçeyi başın üzerine atmasıyla diğer örneklerden ayrılır. *Tegidion* olarak isimlendirilen bu örtü üzerinde yalnızca gözleri açıkta bırakacak açıklık bulunmaktadır²¹⁰. Tegidion sözcüğüne MÖ 3. yüzyılda Tanagra Demeter kutsal alanına hediye bırakılan kıyafetlerin listesinde rastlanmaktadır. *Heracleides Creticus* Thebes kadınlarına ilişkin yorumlarında Thebes’li kadınların yüzlerinin tamamını yalnızca gözleri açıkta kalacak şekilde örttüklerini aktarmaktadır²¹¹. Her ne kadar koroplastik sanatta tegidion genellikle başın üzerine atılmış bir aksesuar olarak kullanılmış olsa da günlük yaşamda yüz tegeidionla tamamen kapatılmaktaydı. Thompson, başa bir bant veya broşla tutturulan tegidionun Hellenistik Dönem boyunca popüler olduğunu dile getirir²¹².

Kat. No. 79’a döndüğümüzde başın üzerine atılan tegedionun kumaş bir bantla tutturulduğu görülmektedir. Yüzün iki yanından burğu halinde inen saçların geriye doğru toplanmıştır. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Figürinin yüz uzuvları aşınma ile belirginliğini kısmen yitirmiştir. Göz kapakları orta derinlikte ve belirgin, gözler açıktır. Ağız küçük ve etli, yüz yuvarlak ve dolgundur, çene toktur. **Kat. No. 79** ile benzer örtünme şekline sahip figürinler Hellenistik Dönemden itibaren pek çok farklı merkezde karşımıza çıkmaktadır. Ano Poli’den ele geçen benzer bir kadın başı Mallios tarafından dansçı figürini olarak değerlendirilmiştir²¹³. Merker, Korinth kökenli bir dansçı figürininden hareketle Demeter ve Kore kutsal alanından ele geçen tegedionlu iki kadın başını dansçı figürinleri başlığı altında ele almış ve erken Hellenistik Döneme tarihlemiştir²¹⁴. Pergamon’dan ele geçen tegedionlu iki kadın figürini Kielau²¹⁵ tarafından mantolu kadın figürini olarak ele alınmıştır. Troia’dan ele geçen aynı kalıptan üretilmiş altı adet tegedionlu kadın başı MÖ 3. yüzyılın sonuna tarihlendirilmektedir²¹⁶. Troia örneklerinde tegedion başa broşla tutturulmuştur. Louvre Müzesi Kataloğunda yer alan Küçük Asya kökenli tegedionlu kadın başı MÖ 3.yüzyıla tarihlendirilmiştir. Aigai’den²¹⁷ ele geçen üç adet kadın başı Dereboylu

²¹⁰ Mallios 2004, s.245.

²¹¹ Llewellyn-Jones, s. 253.

²¹² Burr-Thompson 1963, s.50.

²¹³ Mallios 2004, s.244, fig. 2.2.

²¹⁴ Merker 2000, s.156, Lev. 39, fig. 173-174.

²¹⁵ Kielau 2009, s.130, fig. 469-470.

²¹⁶ Burr-Thompson, s.129, Lev.XLII, fig. 194-199.

²¹⁷ Dereboylu 2012, Lev. 34, fig. 111,113-114.

tarafından MÖ 3. yüzyılın sonu - MÖ 2.yüzyıl ve MÖ 2. yüzyılın sonu - MÖ 1.yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Kat. No. 79 yuvarlak ve dolgun yüz hatları, belirgin işlenmiş göz kapakları, etli ve dolgun dudak yapısından hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir.

Kat. No. 80 yukarıda incelenen örneklerden farklı olarak başını *sakkos* benzeri bir bone ile kapattığı görülmektedir. Sakkoslu kadın tasvirlerinde sakkos'un hafif bol olarak saçların ön kısmı açıkta kalacak şekilde bağlandığı görülmektedir. Topuz yapılan saç sakosun arka kısmında bombelenmektedir²¹⁸. Ancak **Kat. No. 80** örneğine bakıldığında figürinin saçının tamamının taktığı sakkos/bonenin içinde kaldığı görülmektedir. Bonenin içinde kalan saç enseye doğru torba şeklinde iner. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla kısmen belirginliğini yitirmiştir. Yüz oval ve dolgun, çene toktur. Figürinin üst göz kapağı orta kalınlıkta ve derin işlenmiştir, küçük ve etli olan dudakların köşe kısımları birleşmez. **Kat. No. 80** korunan yüz uzuvlarından hareketle önerilebilecek en geç tarih Erken Hellenistik Dönemdir.

Kat. No. 81, Kat. No. 80 örneğinde olduğu gibi bone benzeri bir başlıkla saçın tamamını kapatmıştır. Alından boyun başlangıcına kadar ön kalıbı korunan **Kat. No. 81** aşınmayla yüz uzuvları belirginliğini yitirmiştir. Figürinin başının üst kısmı tam olarak korunmamasına karşın alında yer alan bant ve başın üstünün korunan kısmından hareketle figürinin sakkos (?) benzeri başlık taktığı düşünülmektedir. Figürinin başının üst kısmı basık, yüz yuvarlak ve geniştir. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. **Kat. No. 81** her ne kadar yüz uzuvlarını aşınmayla kaybetmiş olsa da korunan baş kısmı Olynthos'dan ele geçen MÖ 5. yüzyıla ait oturan kadın figürinleri ile benzerlik taşımaktadır²¹⁹. Benzer bir diğer örnek Sicilya'dan ele geçmiştir. Baş kısmı **Kat. No. 81** ile benzerlik taşıyan Sicilya örneği Higgins tarafından MÖ 5. Yüzyıl - 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir²²⁰. Oldukça küçük boyutlu olan ve aşınmayla yüz uzuvları belirginliğini kaybeden **Kat. No. 81** için kesin bir tarih önerisinde bulunulamamakla birlikte benzer örnekler ışığında **Kat. No. 81** MÖ 5. yüzyıl - MÖ 4. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir.

²¹⁸ Sakkoslu kadın başları için bkz. Higgins 1989, Lev. 38 d., Özcan 2007, Lev. 43-53; Carter 1983, Lev. XXXIV, a,b, Lev. XL, a,b,d.

²¹⁹ Robinson 1931, Lev. 25, fig. 201, Lev. 29, fig.229-236.

²²⁰ Higgins 1967, Lev.37, fig.d.

III.1.8.C KNİDOS TİPİ SAÇ DÜZENİNE SAHİP KADIN BAŞLARI

İlk kez MÖ 4. yüzyılda Praksiteles'in Knidos Aphrodite'sinde görülen²²¹, ortadan ikiye ayrılarak geriye doğru taranan arkada bol veya sıkı bir şekilde toplanan dalgalı saç tipi modern araştırmacılar tarafından Knidos Tipi Saç olarak isimlendirilmiştir. Thompson, Knidos tipi saçın pişmiş toprak figürinlerde MÖ 3. yüzyılın ortalarından itibaren görülmeye başlandığını ileri sürse de²²² farklı birçok merkezden gelen yeni veriler Knidos tipi saç stiline MÖ 3. yüzyılın başına ait figürlerde de kullanıldığını göstermektedir²²³.

Knidos tipi saç stiline sahip kadın figürinleri çalışmada on iki parçayla temsil edilmektedir. Gruba ait ilk örnek olan **Kat. No. 82**'in yalnızca başının ön kısmı korunmuştur. Figürinin ortadan ayrılan dalgalı saçları geriye toplanmıştır. Saçın ortadan ayrılmasıyla alında derin bir üçgen oluşmuştur. Figürinin yüz uzuvları kalın astar tabakası altında belirginliğini yitirmiştir. Ancak yer yer korunan boya izlerinden saçlarda kırmızı, dudakların ise pembeyle renklendirildiği anlaşılar. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Baş hafifçe sağa yatırılmıştır. Üst göz kapakları orta kalınlıkta ve belirgin, burun uzun, dudaklar küçük ve dolgundur. Figürinin boyun kısmında kabartma şeklinde yapılmış Aphrodite halkası yer alır.

Figürinin yüz uzuvları oldukça aşınmış olmakla birlikte alında görülen derin üçgen profil, yuvarlak ve tok yüz şekli, uç kısımları içe batık olarak işlenmiş küçük ve etli dudak yapısı ayrıca başın boyuna yerleştirilme açısından görülen uyumdan hareketle figürinin MÖ 3. yüzyıla ait olduğu anlaşılmaktadır.

Kat. No. 83 aşınmayla ayrıntılarını kaybetmiş olsa da Knidos tipi saç stiline sahip olduğu anlaşılmaktadır. Saçların ortadan ayrılmasıyla alında derin bir üçgen oluşmuştur. Başın üst kısmına iki yivle belirtilen kordela veya bant benzeri bir aksesuar takıldığı görülmektedir. Saçlarının ön kısımları itinayla işlenirken başın arka tarafında saç detaylarının işlenmediği görülür. Yüz oval ve dolgun, çene toktur. Figürin başını hafifçe sola yatırmıştır. **Kat. No. 83**'ün yüz uzuvları aşınma ile belirginliğini yitirmiş olsa da oval

²²¹ Bieber 1955, fig. 29.

²²² Burr-Thompson 1963, s.37.

²²³ Morgantinadan ele geçen Knidos tipi saç düzenine sahip bazı kadın figürinleri Bell tarafından MÖ 3. yüzyılın başlarına tarihlendirilmektedir.

ve tok yüz şekli, alında görülen derin üçgen ve başın boyuna yerleştirilme açısından hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Knidos tipi saç stiline sahip olan **Kat. No. 84**'in alın kısmında saçların ortadan ayrılması ile birlikte yayvan bir üçgen olduğu görülür. Başın arka kısmına doğru toplanan saç muhtemelen başın üst kısmında süslü bir topuz halini almaktaydı, ancak bu kısım kırık olduğundan dolayı topuzun şekli hakkında bir öneride bulunmak oldukça güçtür. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Figürinin yüz uzuvları kısmen belirginliğini yitirmekle birlikte sığ ve belirgin işlenmiş alt ve üst kapağının uç kısımları aşağı doğru eğimli olduğu görülmektedir. Başın boyuna yerleştirilme açısı doğallıktan uzak bir görünüm ortaya çıkartır. Oldukça uzun olan boyun üzerinde Aphrodite halkası kullanılmamıştır. **Kat. No. 84** figürini ile stilistik olarak benzer örnekler Morgantina'dan²²⁴ ele geçmiştir. **Kat. No. 84** korunan stilistik özelliklerinden hareketle MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı- MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilir.

Oldukça kaliteli işçiliğe sahip **Kat. No. 85** figürinin özenle geriye taranmış saçlarının arka kısmında daire şeklinde bir boşluk yer alır. Başın arkasında yer alan bu boşluk figürini asmak için kullanılmış olmalıdır. Saç üzerinde yer yer korunan boya izleri saçın kırmızıyla renklendirildiğini gösterir. Saçın üst kısmında silindirik bir şerit halinde taç bulunmaktadır. Saçın ortadan ayrılması ile alında yayvan bir üçgen görünüm oluşmuştur. Figürinin yüz uzuvları kısmen belirginliğini yitirmekle birlikte göz kapaklarının sığ ve orta kalınlıkta işlendiği görülür, dudaklar küçük ve etlidir. Figürinin ince sayılabilecek yüzü yuvarlağa yakındır. Baş düz duran boyuna hafifçe sağa yatırılmış vaziyette yerleştirilmiştir. **Kat. No. 85** korunan özelliklerinden yola çıkarak MÖ 3. yüzyıla tarihlenmiştir.

Yüz uzuvları kalın astar tabakası altında belirginliğini yitiren **Kat. No. 86** geriye doğru taranan saçlarının başın arka kısmında işlenmeden bırakıldığı görülmektedir. Başın üzerinde yer alan şerit halindeki girinti, bu kısma aplike edilmiş bir aksesuarın geldiğini düşündürür. Figürinin yer yer korunan boya izlerinde tende krem rengi, gözlerde siyah dudakta ise pembe rengin kullanıldığını göstermektedir. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Düz duran boyuna baş frontal olarak yerleştirilmiştir. Boyunda kabartma şeklinde işlenmiş

²²⁴ Bell 1981; Lev.95, fig. 493, 502a, Lev.96, 498, 500, 505,515.

Aphrodite halkası dikkati çeker. Figürinin yüz uzuvları belirginliğini yitirse de alında görülen derin üçgen profil, yuvarlak ve dolgun yüz hatları, başın boyuna yerleştirilme şekli ve boyunda yer alan Aphrodite halkasından hareketle **Kat. No. 86**, MÖ 3. yüzyıla tarihlenmektedir.

Başın ön kısmı korunmuş olan **Kat. No. 87** saçın ortadan ayrılması ile alında derin bir üçgen görünüm oluşmaktadır. Figürin yuvarlak ve dolgun yüz hatlarına sahiptir. Hatları net olarak belirgin olmasa da gözlerin birbirine yakın ve derin işlendiği anlaşılır. Burun uzun ve etlidir. Etli ve küçük işlenen dudakların köşe kısımlarının birleşmediği görülür. Baş düz olan boyuna hafifçe sağa yatık olarak yerleştirilmiştir. Boyun üzerinde kabartma şeklinde Aphrodite halkası görülmektedir. Yüz kısmı yanık olan figürinin boynunda korunan boya izleri bu örnekte de krem renginin tende kullanıldığı gösterir. Yukarıda sayılan tüm veriler ışığında **Kat. No. 87**, MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Yüzünün sol kısmı korunmuş olan **Kat. No. 88**'in başının üst kısmında yer alan çıkıntı bu kısımda literatürde “*bow knot*” olarak tanımlanan süslü bir topuzun varlığını işaret etmektedir²²⁵. Figürinin baş kısmında görülen bu topuzun benzer bir örneği Morgantina'dan ele geçmiştir. Figürinin saç parçaları arasında yer yer kırmızı boya izleri korunmuştur. Kısmen korunan sol gözünden alt ve üst göz kapaklarının oldukça şişkin ve gözlerin kısık olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Etli olarak işlenen dudak üzerinde pembe boya izleri korunmuştur. Yüz yuvarlak ve dolgundur. **Kat.No.88** kısmen tahrip olduğundan kesin bir tarih önerisinde bulunulamamakla birlikte figürinin Hellenistik Döneme ait olduğu anlaşılmaktadır.

III.1.8.D KAVUN DİLİMİ SAÇ DÜZENİNE SAHİP KADIN BAŞLARI

Kavun dilimi saç en basit tanımı ile parçalara ayrılmış saçların sıkıca başın arka tarafında topuz yapılmasıdır. Muhtemelen günümüz Orta Afrika yerlilerinin parçalar halinde örülüp sıkıca toplanan saçları ile benzer bir görünüm sergilemekteydi. Antik dönemde oldukça popüler olan kavun dilimi saç düzenin en erken örneği Orthagoria sikkesi üzerinde yer alan Artemis başında karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu Orthagoria

²²⁵ Bell 1981, Lev. 104, fig.611.

sikkesi, MÖ 350 dolaylarına tarihlendirilmektedir²²⁶. Bell, kavun dilimi stilindeki saç düzenlemesinin Attika'da MÖ 4. yüzyılın üçüncü çeyreğinde ortaya çıktığını ileri sürmektedir²²⁷. Thompson, Troia örneklerini ele alırken kavun dilimi saç düzenine sahip kadın figürinlerini kendi içinde iki alt gruba ayırmıştır. Thompson'un sınıflandırmasında ilk grubu iki kulak arasında sekiz adet kalın ve derin işlenmiş saç dilimi oluşturmaktadır. Bu gruba ait örnekler Knidos tipi saç düzeninde olduğu gibi daha kabarık ve esnek bir yapıya sahiptir. Araştırmacının ikinci grubunu iki kulak arasında sayısı on ile on sekiz arasında değişen sığ ve dar işlenmiş saç dilimleri oluşturur²²⁸.

Kavun dilimi saç düzenine sahip kadın başları çalışmada dört örnekle temsil edilmektedir. Kaliteli bir işçiliğe sahip olan **Kat. No. 89** Thompson'ın ilk grubuna dahildir. Figürinin iki kulak arasında toplam sekiz adet olan saç parçaları şişkin ve hareketli işlenmiştir. Başın arka kısmında figürine sonradan eklendiği anlaşılan dalgalar halinde işlenmiş açık yelpaze şeklinde topuz yer almaktadır. Saçın açık bırakılan kısımları boynun iki yanından bukleler halinde omuza doğru inmektedir. Priene'den ele geçen benzer topuz şekline sahip örnekler Rumscheid tarafından "*zweistrahigen Knoten*" olarak nitelendirmektedir. Söz konusu Priene örnekleri, MÖ 135' dolaylarına tarihlendirilir²²⁹. **Kat. No. 89**'in topuzu başın arkasına elle eklenmesinin ardından bu kısmın hiç düzeltilmeden bırakılmış olması özenli bir işçilik gösteren ön kısım ile tezat bir görüntü oluşturmaktadır.

Yüz uzuvları kısmen belirginliğini koruyan figürin oval ve ince yüz yapısına sahiptir. Birbirine yakın olarak işlenen gözlerin alt ve üst kapakları şişkin işlenmiştir. Figürinin bakışlarının yere yöneldiği anlaşılmaktadır. Burun küçük, burun kanatları etli işlenmişti. Küçük ve etli işlenen dudaklarda belli belirsiz bir gülümse görülmektedir. Baş hafifçe sola yatırılmıştır. Başın boyuna yerleştirilme açısı ve yere yönelen bakışlar figürine düşünceli bir ifade katmaktadır. **Kat. No. 89** korunan stilistik özelliklerinden hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Kalın ve sığ işlenmiş saçları on dört eşit parçaya ayrılan **Kat. No. 90** Thompson'un gruplandırmasında ikinci gruba dahil edilir. Geriye doğru taranan saçlar başın arka

²²⁶ Lopes 2008, s.98.

²²⁷ Bell 1981, s.66.

²²⁸ Burr-Thompson 1963, s.38.

²²⁹ Rumscheid 2006, s.474, Lev. 86, Nr. 211

kısımında kalın bir topuz halini almıştır. Topuzun orta kısmında dairesel bir açıklık görülür. Başın üst kısmında yer alan iki adet ince yiv bu kısımda bant benzeri bir aksesuarı temsil ediyor olmalıdır. Saçı saran iki bant arasında yer alan saçlar bandın başı sıkması ile şişkin bir görünüm kazanmıştır. Figürinin yüz uzuvları kısmen belirginliğini yitirmiştir. Yüz oval ve incedir. Sığ işlenen alt ve üst göz kapakları belirginliğini korumaktadır. **Kat. No. 90** figürininde de **Kat. No. 89** da olduğu gibi bakışların yere yöneldiği anlaşılr. Baş boyuna hafif sola yatık şekilde yerleştirilmiştir. Uzun ve ince olan boyun üzerinde ince iki yivle yapılmış Aphrodite halkası dikkat çeker. Bu hali ile **Kat. No. 90** Praksiteles tipi kadın figürinleri ile yakın benzerlik göstermektedir.

Figürinin yüz uzuvları belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte başın duruşu, yüz şekli, yere yönelen bakışlar, ince ve uzun boyun üzerinde yer alan Aphrodite halkasın ve özellikle Praksiteles tipi kadın figürinleriyle olan yakın benzerliğinden hareketle **Kat. No. 90** MÖ.3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Kat. No. 91'nin bu başlık altında ele alınmasındaki ana neden saçların ince parçalar halinde geriye doğru taranmış olmasıdır. Figürin bu hali ile Thompson tarafından kavun dilimi saç düzeni için ön görülen formüllere uymasa da saçların parçalar halinde geriye taranmış olması figürini bu başlık altında değerlendirmeyi zorunlu kılmıştır. Sığ ve çizgisel işlenmiş saç parçaları başın arkasında kalın bir topuz şeklini almıştır. Başın üst kısmını çevreleyen kazıma çizgi ile bu alanda Knidos tipi saç stiline sahip kadın başlarında ve kavun dilimi saç stiline sahip kadın başlarında sıklıkla karşımıza çıkan bant belirtilmeye çalışılmıştır. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla kısmen belirginliğini yitirmiş olmasına karşın bu figürinde de aynı **Kat. No. 88**' de olduğu gibi Praksiteles tipi kadın figürinlerinde görülen özellikler karşımıza çıkmaktadır. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Göz kapakları sığ ve orta kalınlıkta işlenmiştir. Figürinin bakışları gruba ait tüm örneklerde olduğu üzere yere yöneldiği görülmektedir. Baş boyuna hafif sola yatık olarak yerleştirilmiştir. Boyun kısmında görülen Aphrodite halkası **Kat. No. 91** de olduğu gibi çift yivle belirtilmiştir. Praksiteles tipi kadın figürinleriyle yakın benzerlik sergileyen **Kat. No. 91**, MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Oldukça aşınmış durumdaki **Kat. No. 92** başın üst kısmından boyuna kadar korunmuştur. Figürinin saç kısmının oldukça küçük bir bölümü korunmuş olmasına karşın parça parça ve bombeli olarak işlenen saçlarından kavun dilimi saç stiline sahip olduğu

anlaşılmaktadır. Figürinin alınının hemen üzerinde saçın başlangıç kısmında aksesuar amaçlı bir bant taşıdığı görülmektedir. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Yüz uzunları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Burun geniş, dudaklar küçük ve dolgundur. Baş belli belirsiz sola yatırılmıştır. Figürinin boyun kısmında yer alan Aphrodite halkası kabartma şeklinde işlenmiştir. **Kat. No. 92** korunan stilistik özelliklerinden hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilir.

Gruba ait son örnek olan **Kat. No. 93** figürini oldukça aşınmış durumda olmasına rağmen iki kulak arasında derin ve kalın işlenmiş sekiz adet saç parçasının geriye doğru taranıp toplandığı anlaşılmaktadır. Yüz yuvarlak, çene toktur. Gözler birbirine yakın olarak işlenmiştir. Troia'dan ele geçen kavun dilimi saç stiline sahip kadın başı **Kat. No. 92** ile benzerlik sergilemektedir. Thompson, figürini dejenere Parksitelis tipi kadın figürünü olarak nitelendirmiş ve MÖ 2. yüzyıla tarihlemiştir²³⁰. Benzer bir diğer örnek Delos'dan ele geçmiştir. Delos örneği de MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir²³¹. Oldukça küçük bir parçası korunan **Kat. No. 93** stilistik özelliklerinden hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

III.1.8.E ÇELENK TAŞIYAN KADIN BAŞLARI

Çalışmada çelenk taşıyan kadın başları üç örnekle temsil edilmektedir. Thompson, kadın ve erkek figürlerinin ortak aksesuarlarından olan çelengın Hellenistik Dönem boyunca sevilerek kullanıldığını dile getirmektedir²³². Araştırmacı, başa çelenk takma geleneğinin kökeni olarak Mısırı işaret eder ve Hellenistik Dönemde çelenk kullanımının bu denli yaygınlaşmasını bu dönemde Mısır ile kurulan yoğun ilişkilere bağlar²³³. Higgins, yoğun olarak kullanılan çelengın kullanım amacının tam olarak belirlenemediğini, ancak ev ve tapınak kapılarına asıldığını, oyunlarda kazanana takıldığını, ölü gömme törenlerinde ölen kişi ile birlikte yakıldığını, festival ve eğlencelerde başa takıldığını ileri sürmektedir.

²³⁰ Burr- Thompson 1963, Lev. L, 248.

²³¹ Delos XIII, Lev.85, 1220.

²³² Burr-Thompson 1963, s.44.

²³³ Higgins 1987, s.123.

Thomson, çelenkleri iki gruba ele almıştır. ilk grubu meyve ve sarmaşık bezeli çelenkler oluşturur. Oldukça yaygın kullanımı olan bu ilk gruba ait çelenklerde üçgen yapraklar, üzüm salkımı, dut veya meyvelerden oluşmaktadır. Meyve ve sarmaşık bezeli çelenkler MÖ 4. yüzyıldan itibaren Atina ve özellikle Aleksandria’da oldukça yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır²³⁴. Erken örneklerde yapraklar aralıklıdır ve alında iki küçük meyve yer almaktadır, MÖ 2. yüzyılda yaprak kullanımının artması ile çelenk genişlemiştir, MÖ 1. yüzyılın başlarına gelindiğinde yaprak kullanımının abartılı bir hal aldığı görülür²³⁵.

Thompson’ın ikinci grubunu “Kalın Çelenk” oluşturmaktadır. Bu gruba ait çelenklerin üzeri küçük noktalar veya kesik çizgiler ile bezenmiştir. Araştırmacı, nokta bezeğin *Helichrysum* “Altın otu”nu temsil ettiğini ileri sürmektedir ki bu noktada altın otunun sık ve dairesel çiçeklerinin bu şekilde tasvir edilmiş olması akla yatkın gelmektedir²³⁶. Araştırmacı, Atina Agorasında yer alan *Koroplast çöplüğünde* MÖ 4. yüzyılın üçüncü çeyreğine ait nokta bezeli çelenklerin bulunduğunu dile getirmektedir. Nokta bezeli kalın çelenklerin MÖ 4. yüzyılın üçüncü çeyreğinden itibaren Boeotia, Aleksandria ve Küçük Asya’da kullanılmaya başlandığını Myrina’ya ise Aleksandria’dan sonra gittiğini ileri sürer²³⁷.

Gruba ait ilk örnek olan **Kat. No. 94** figürinin başın arkasına kadar saran nokta bezeli çelengin ön kısmında alının hemen üzerinde iki adet dairesel çıkıntı yer almaktadır. Figürinin dalgalı olarak işlenen saçları başın arka kısmında çizgisel olarak belirtilmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmasına karşın gözlerin birbirine yakın olduğu anlaşılmaktadır. Figürinin boyun kısmında Aphrodite halkası görülür. **Kat. No. 94**’ün alın kısmında yer alan dairesel çıkıntıların benzer örneği Troya’dan ele geçen kadın başında görülür. Troia örneğinde başın iki yanında yer alan dairesel çıkıntılar, Thompson tarafından meyve olarak yorumlanmış ve figürin taşıdığı çelenkten ve saç stilinden hareketle MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir²³⁸. Pergamon’dan ele geçen bir diğer eserde görülen dairesel çıkıntılar Leyenaar-Plaisier tarafından meyve olarak yorumlanmış figürin stilistik özelliklerinden

²³⁴ Burr-Thompson 1963, s.44.

²³⁵ a.g.e., s.45.

²³⁶ a.g.e., s.46.

²³⁷ a.g.e., s.47.

²³⁸ a.g.e., 135, Lev. LI, fig. 160.

yola çıkarak MS 1. yüzyıla tarihlendirilmiştir²³⁹. Tarsus Gözlü Kule'den ele geçen kadın başı her ne kadar çelenk taşımasa da alnın üzerinde tam ortada bulunan dairesel iki adet çıkıntı **Kat. No. 94** ile benzerlik taşır. Goldman, söz konusu Tarsus örneğinde görülen dairesel çıkıntıyı meyve demeti olarak yorumlamıştır²⁴⁰.

Priene'den²⁴¹ ele geçen iki adet kadın başı ve MÖ 135'e tarihlenen çocuk figürünün alınının ortasında yer alan dairesel çıkıntılar ile **Kat. no. 94**'le benzerlik taşımaktadır. **Kat. No. 94** ile benzer örnekler Delos'dan²⁴² da ele geçmektedir.

Pişmiş toprak figürinlerde Hellenistik Dönemde başlayan çelenk kullanımının Özellikle Tarsus ve Küçük Asya'da İmparatorluk Dönemine kadar gittiği bilinmektedir²⁴³. Ancak **Kat. No. 94** yuvarlak ve dolgun yüz hatları ve figürinin boyun kısmında görülen Aphrodite halkası, ki bu noktada Thompson'ın Aphrodite halkasının MÖ 3. yüzyıla kadar özenli bir şekilde işlendiği, MÖ 2. yüzyılda özensizce yapılmış kesik ile belirtildiği daha geç dönemlerde genellikle kullanılmadığı²⁴⁴ bilgisinden hareket edilerek **Kat. No. 94**, MÖ 3.yüzyıla tarihlendirilebilir.

Kat. No. 95'ün başına sonradan eklenen çelenginin yalnızca sağ kısmı korunmuştur. Çelengin korunan kısmından derin oyuklar ile bezendiği görülmektedir. Dalgalar halinde geriye toplandığı anlaşılan saçın bir kısmı boynun iki yanından bukleler halinde inmektedir. Saç detayları başın arka kısmında işlenmemiştir. İlk defa bu örnekte figürinin kulaklarının belirtildiği görülür. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Oldukça küçük boyutlu olan figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Figürinin boyun kısmında Aphrodite halkasının çizgi halinde belirtildiği görülmektedir. **Kat. No. 95** korunan özelliklerinden hareketle figürinin Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

²³⁹ Leyenaar-Plaisier 1979, s.372-373, Lev. 133, fig.1032.

²⁴⁰ Goldman 1950, 369, Lev. 248, fig.501.

²⁴¹ Rumscheid 2006, Lev. 78, Nr. 193 -194; 508, Lev. 135, Nr. 313.

²⁴² Delos XXIII, Lev. 78, fig. 924.

²⁴³ Burr-Thompson 1963, s.47-48.

²⁴⁴ a.g.e., s.30-31.

III.1.8.F. SINIFLANDIRILAMAYAN KADIN BAŞLARI VE KADIN BAŞI PARÇALARI

Bu başlık altında incelenen kadın başları, yüz parçaları yukarıda yapılan sınıflandırmanın dışında kalan örneklerdir. Bu anlamda ele alınacak figürinler arasında tipolojik veya stilistik birliktelikten bahsedilemez. İncelenen figürinlerin tamamı aşınma ve kırılma ile stilistik ve tipolojik özelliklerini kaybetmiş olduğundan dolayı bu alt başlık altında büyük oranda figürinlerin genel özelliklerine değinilecektir.

Kaş başlangıcından boyuna kadar ön kalıbı korunan **Kat. No. 96** dolgun ve yuvarlak yüz hatlarına sahiptir. Burun geniş ve uzun, dudak kalın ve küçük olarak işlenmiştir. Alt ve üst dudakın aralıklı olduğu görülmektedir. Figürinin boynunun korunan kısmında yer alan bombe şeklindeki Aphrodite halkası korunan yüz kısmının kadın figürinine ait olduğunu işaret etmektedir.

Göz altından boyuna kadar korunmuş olan **Kat. No. 97**'nin oldukça küçük bir kısmı korunmuş olduğundan dolayı gerek tipolojik gerekse stilistik özelliklerine ilişkin bilgi verilemez. Ancak figürinin dolgun ve yuvarlak yüz yapısına sahip olduğu anlaşılmaktadır.

III.2.ERKEK FİĞÜRİNLERİ

Kalzomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinlerin %17'sini erkek figürinleri oluşturmaktadır. Çalışmada erkek figürinleri incelenirken kendi içinde beş alt başlıklar halinde ele alınmıştır.

- *Giyimli Erkek Figürinleri*
- *Çıplak Erkek Figürini*
- *Güreşçi Figürini*
- *Erkek Figürinleriyle İlişkili Başlar*
- *Çocuk veya Eros Başları*
- *Kausia 'lı Erkek Figürinleri*

Erkek figürinleri arasında en kalabalık grubu *Kausia'lı Erkek Figürinleri* oluşturur. Söz konusu figürin grubuna ait başlarında taşıdıkları kausia'dan rahatlıkla ayırt edildiğinden dolayı *Kausia'lı Erkek figürinleri, Erkek Figürinleriyle İlişkili Başlardan* sonra incelenmiştir.

III.2.1 GİYİMLİ ERKEK FIGÜRİNİ

Giyimli erkek figürinleri Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında iki örnekle temsil edilmektedir. Töpperwein, Pergamon'dan ele geçen erkek figürinleri ele alırken Pergamon özelinde MÖ 3. yüzyıla ait erkek figürinlerinin oldukça sınırlı sayıda olduğunu, ancak MÖ 2. yüzyıla gelindiğinde gerek genç erkek figürinlerinde gerekse tanrı figürinlerinde sayısal bir artışın görüldüğünü dile getirmektedir²⁴⁵. Araştırmacı, bu saptamasını Pergamon özelinde dile getirse de diğer merkezlerde de benzer bir durumun varlığından söz etmek mümkündür. Zira farklı merkezlerden ele geçen figürinler üzerine yapılan çalışmalarda erkek figürinlerinin özellikle de giyimli erkek figürinlerinin oldukça az sayıda örnekle temsil edilmesi dikkat çekicidir.

Karın altından itibaren korunan **Kat. No. 98**'in üzerine khlamys giydiği anlaşılmaktadır. Vücudun sağ tarafında khlamys'in kenarları volümlü şekilde aşağı dökülür. Korunan sağ kol vücuda bitişik olarak yanda yer alır. Khlamys'in karın altında korunan kumaş kıvrılarının düzgün işlenmiş karşılıklı diagonallerden oluştuğu görülmektedir. Figürinin hafifçe bükülmüş olan sol dizi kalın kumaştan yapılmış olduğu anlaşılan khlamys'in altından hissedilmektedir. **Kat. No. 98**'in işlenmeden bırakılan arka kısmında Tanagra tipi dikdörtgen pişirme deliği bulunmaktadır.

Kat. No. 98'in korunan kısmı ile kausia'lı erkek figürinlerini andırmakla birlikte baş kısmının korunmamış olması figürini giyimli erkekler başlığı altından ele alınmasına yol açmıştır. Boeotia'dan²⁴⁶ ele geçen MÖ 330'a tarihlendirilen çelenk taşıyan genç erkek figürinin volümlü işlenmiş khlamys'i ve sağ kolunun duruşuyla **Kat. No. 98** ile benzerlik taşır.

²⁴⁵ Töpperwein 1976, s.83.

²⁴⁶ Leyenaar- Plaisier 1979, Lev.38, fig. 219.

Kat. No. 98 kalın kumaştan yapılmış khlamys'inin karşılıklı düzgün diagonaller halinde işlenen kumaş kıvrımları, sol bacakta görülen hareketin khlamys'in altından takip edilebilmesi ve figürinin arka kısmında yer alan Tanagra tipi pişirme deliğinden hareketle **Kat. No. 98**, MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Boyundan kalça altına kadar korunan **Kat. No. 99** dirsekten kıvrılan sağ kolu sarındığı mantonun içinde kalırken, sol göğüs üzerinde yer alan sağ el bilekten itibaren himationun açık olan kısmından dışarıya çıkartılmıştır. Himationun altında kalan sol kol dirsekten hafifçe bükülmüş vaziyette vücuda bitişik olarak yanda yer alır. Vücudu sıkıca saran himation üzerinde yalnızca belin sağ tarafında orta kalınlıkta ve derin işlenmiş iki adet kumaş kıvrımı görülmektedir. Söz konusu kumaş kıvrımlarından üstte yer alan sol koltuk altına doğru ilerlerken altta yer alan yatay kumaş kıvrımı göbeğe doğru kesilmiştir. **Kat. No. 99**'un sarındığı himationun sol omuz üzerinden dökülen parçasının kumaş kıvrımları düz bir boru şeklinde hiçbir kıvrılma olmaksızın kumaş boyunca inmektedir. Söz konusu plastik görünümlü iki adet kumaş kıvrımı kalın ve derin işlenmiştir. **Kat. No. 99**'un işlenmeden bırakılan arka tarafında dikdörtgen şekilli pişirme deliği yer alır.

Büyük boyutlu heykeltıraşlık eserleri arasında MÖ 4. yüzyılın sonuna tarihlenen Sophokles heykelinden esinlenerek yapılmış çok sayıda heykeltıraşlık ve koroplastik eserin varlığı bilinmektedir. Özellikle MÖ 2. yüzyıla gelindiğinde bu tip erkek heykellerin popüler olarak kullanılmaya başlandığı görülür. Delos Kloptra Evi'nden ele geçen MÖ 2. yüzyıla tarihli *Dioskourides* heykeli bu eserlerin başında gelmektedir²⁴⁷. Küçük bir parçası günümüze ulaşan **Kat. No. 99**'un de esin kaynağının büyük boyutlu plastik eserler olduğu açıkça görülür.

Smyrna'dan²⁴⁸ ele geçen mezar steli üzerinde yer alan erkek figürünü kıyafeti ve duruşu ile **Kat. No. 99** ile tipolojik benzerlik taşır. Söz konusu Smyrna örneği MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilir. Benzer bir diğer örnek Ephesos'dan²⁴⁹ ele geçmiştir. Yine mezar steli üzerinde yer alan erkek figürünü kıyafeti ve duruşuyla **Kat. No. 99** ile tipolojik benzerlik içindedir. Söz konusu Ephesos steli MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilir. **Kat. No. 99** benzer örnekler ışığında MÖ 2.yüzyıla tarihlendirilmektedir.

²⁴⁷ Ridgway 2009, s.145.

²⁴⁸ Pfuhl-Möbius 1977, Lev. 48, fig. 250

²⁴⁹ a.g.e., Lev. 48, fig. 251.

III.2.2 ÇIPLAK ERKEK ÇOCUK FİĞÜRİNİ

Çalışmada tek örnekle temsil edilen çıplak erkek çocuk figürini karın altından ayak bileğinin üst kısmına kadar korunmuştur. Figürinin omuzlarına attığı pelerin sol bacak boyunca bileklere kadar inmektedir. Kabartma olarak işlenen figürinin şişkin işlenen karın kısmından genital bölgeye geçiş ters yay şeklinde ince bir hatla belirtilmiştir. Kalın ve kısa olan bacakların iki yana doğru açıldığı görülür.

Kat. No. 100'ün benzer örnekleri geniş bir coğrafyada karşımıza çıkar. Rumscheid, Priene'den ele geçen üst bedeni şalla sarılı belden aşağısı çıplak tasvir edilmiş erkek çocuk figürinlerini incelerken bu tip figürinlerin kutsal alanlara kız çocuk figürinleri ile aynı amaçla bırakıldığını ileri sürmektedir. Araştırmacıya göre çıplak erkek çocuk figürinleri erkek çocuk beklentisi olan aileler veya erkek çocuğun kendisi tarafından kutsal alanlara bırakılıyor olmalıydı. Rumscheid, ayrıca Doğu Yunan'ın orta kesiminde yer alan Pergamon, Halikarnassos, Rhodos, Miletos, Theangela ve Kaunos da bu tip figürinlerin görüldüğünü ekler²⁵⁰.

Merker, Korinth Demeter ve Kore Kutsal Alanından ele geçen genç erkek figürinlerini değerlendirirken bu tip figürinlerin Boeotia kökenli olduğunu dile getirir ve figürinlerin sağ elleriyle sarındıkları şalın kenarını tutarken sol ellerinde üzüm salkımı, sivri dipli aryballos, aşık kemiği kesesi, horoz ve sitrigil gibi farklı objeler taşıdıklarını ekler. Ayrıca araştırmacı bu figürinlerin dinsel ritüellerde erkeklerin rolüne ilişkin bilgiler verdiğini de ileri sürmektedir. Demeter ve Kore Kutsal Alanından ele geçen Erken Hellenistik Döneme ait çıplak erkek çocuk figürinleri temelde aynı pozda olmakla birlikte ellerinde taşıdıkları objelerle farklılık gösterir. **Kat. No. 100**'ün yalnızca belden aşağısı korunmuş olduğu için elinde bir obje taşıyıp taşımadığı bilinmemektedir.

Louvre Müzesi Kataloğunda yer alan Boeotia kökenli çıplak çocuk figürini, S. Besques tarafından MÖ 3.yy.ın ilk yarısına tarihlendirilmektedir²⁵¹. Tanagra'dan ele geçen **Kat. No. 100** ile benzer tipolojideki erkek çocuk figürini Higgins tarafından MÖ 330-300 tarihlendirilmektedir²⁵². Girit Hermes Kutsal Alanından ele geçen çıplak erkek figürini

²⁵⁰ Rumscheid 2006, s.307.

²⁵¹ Louvre III, Lev.40, D.175.

²⁵² Higgins 1986, 151, fig. 183.

Kat. No. 100 ile benzer özellikler sergilemektedir. Söz konusu Grit örneği, Hermes figürünü olarak değerlendirilmiştir²⁵³. Kıbrıs'dan ele geçen benzer duruşta erkek çocuk figürünü kanatsız Eros olarak tanımlanmış figürünün elinde taşıdığı elma ve güvercinden hareketle Aphrodite kültü ile ilişkilendirilmiştir. Kıbrıs örneği MÖ 1. yüzyıl-MS 1. yüzyıla tarihlendirilmektedir²⁵⁴.

Hellenistik Dönemden Roma Dönemine kadar oldukça geniş bir tarihsel süreçte karşımıza çıkan çıplak erkek çocuk figürlerinin özellikle Hellenistik Dönemde yaygın olarak kullanılması ve oldukça küçük bir parçası korunan **Kat. No. 100**'ün birlikte ele geçtiği buluntularında tamamına yakının Hellenistik Döneme ait olmasından hareketle **Kat. No. 100** Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

III.2.3.GÜREŞÇİLER

Ayrıntıları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olan **Kat. No. 101** güreşçi grubudur. Arkada yer alan figür kollarıyla rakibini belini sararken, önde yer alan daha uzun ve iri yapılı figür her iki kolunda geriye atarak rakibinin hamlesinden kurtulmaya çalışır. Figürlerin üzerindeki ayrıntılar aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte özellikle arkada bulunan güreşçinin kol kısmında kırmızı boya izleri korunmuş olduğu görülür.

Baltimore Walters Sanat Galerisinde bulunan MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen bronz güreşçi grubu²⁵⁵ tipolojik olarak **Kat. No. 101** ile yakın benzerlik göstermektedir. Ancak **Kat. No. 101**'in ayrıntıları aşınmayla kaybolduğundan dolayı **Kat. No. 101** için stilistik ve kronolojik değerlendirme yapılamamaktadır.

²⁵³ Lebesı 1976, s.11, fig. 3.

²⁵⁴ Karageorghis 2000,s. 277, fig. 449.

²⁵⁵ Bieber 1955, s.151, fig. 644.

III.2.4 ÇELENK TAŞIYAN ERKEK BAŞLARI

Çalışmada dört örnekle temsil edilen erkek figürinlerine ait başların tamamının çelenk taşıdığı görülmektedir. Gruba ait ilk örnek olan **Kat. No. 102** başında düz bir çelenk taşımaktadır. Çelengin üzerinde korunan siyah boya izi çelenkte siyah rengin kullanıldığını işaret eder. Figürinin saçları önde linear olarak işlenirken başın arka kısmında işlenmeden düz bırakılmıştır. Üçgene yakın oval yüz hatlarına sahip olan **Kat. No. 102**'nin yüz uzuvları aşınma ve kalın astar tabakası ile belirginliğini yitirmekle birlikte göz kapaklarının oldukça şişkin olarak işlendiği görülür. Figürinin başı hafifçe sola yatırılmıştır.

Kat. No. 102 figüriniyle benzer örnekleri geniş bir zaman dilimi içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Syrakuza'dan ele geçen saç şekli **Kat. No. 102** ile benzer şekilde işlenmiş erkek figürinine ait baş Bell tarafından MÖ 3.yüzyıl dolaylarına tarihlenmiştir²⁵⁶. Priene Athena Kutsal alanından ele geçen saçın işlenme şekliyle **Kat. No. 102** örneğine benzer bir diğer örnek Rumscheid tarafından değerlendirilirken figürinin genel hatlarına değinilmiş, ancak figürinin tarihine ilişkin kesin bilgi verilmemiştir²⁵⁷. Louvre Müzesi Kataloğunda yer alan Phokaia'dan ele geçen MÖ 2. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen erkek figürininin saç sitili **Kat. No. 102** figürini ile benzerlik sergilemektedir²⁵⁸. Günümüzde Dresden'de korunan benzer bir diğer örnek Erken İmparatorluk Dönemine tarihlendirilmektedir²⁵⁹. Kıyı İonia'dan²⁶⁰ ele geçen **Kat. No. 102** ile oldukça benzer tipolojik özelliklere sahip erkek figürinine ait baş Leyenaar-Plaisier tarafından Claudius'lar Dönemine tarihlendirilmektedir.

Yukarıda ele alınan örneklerde de görüldüğü üzere **Kat. No. 102** ile genel hatlarıyla benzerlik taşıyan erkek figürinleri geniş bir zaman dilimi içerisinde karşımıza çıkmaktadır. Ancak **Kat. No. 102**'nin şişkin göz kapakları, oldukça küçük dudakları, tok ve dolgun çene yapısından hareketle MÖ 3. yüzyılın sonu- MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

²⁵⁶ Bell 1981, Lev. 114, fig. 714.

²⁵⁷ Rumscheid 2006, s.309, Lev. 133, fig. 307.

²⁵⁸ Louvre III, Lev.138, fig. 706

²⁵⁹ Fischer 1994, Lev. 26, fig. 309.

²⁶⁰ Leyenaar-Plaisier 1979, s.175, fig. 1355.

Başında oldukça kalın bir çelenk taşıyan **Kat. No. 103**'ün ön kısımda yer alan saçları aşınmayla belirginliğini yitirirken, başın arka kısmında saçların detaylandırılmadığı görülür. İnce ve oval yüz uzuvlarına sahip olan figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Ancak buna rağmen alt ve üst göz kapaklarının orta kalınlıkta ve belirgin, gözlerin açık işlendiği görülür. **Kat. No. 103**'ün üzerinde korunan boya izlerinden yüzde siyah, çelenkte ise kırmızı boya kullanıldığı anlaşılmaktadır. Figürin ince ve oval yüz hatlarına sahiptir. Baş hafifçe sağa yatırılmıştır. **Kat. No. 103** korunan stilistik özelliklerinden hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

III.2.5 ÇOCUK VEYA EROS BAŞLARI

Çocuk Eros figürinleri ile küçük çocuk figürinlerini salt baş kısmından hareketle ayırt etmek oldukça güçtür. Her iki gruba ait figürinlerde de saç ve yüz yapısının ortak kullanılıyor olması bu figürinleri sınıflandırırken farklı destekler materyallerin (ör: kanat parçası vb.) beraberinde kullanılmasını zorunlu kılar. Çalışmada söz konusu başların çocuk veya Eros figürinleriyle ilişkilendirebilecek yeterli veriler olmadığından dolayı bölüm **III.2.5 “Çocuk veya Eros Başları”** olarak isimlendirilmiş, bu başlıkla figürinlerin kimliklerine ilişkin tartışmanın ucu açık bırakılmıştır.

Çalışmada beş örnekle temsil edilen çocuk veya Eros başları oldukça aşınmış durumdaki **Kat. No. 104** başında nokta bezekli çelenk taşımaktadır. Figürinin yanlarda çene hizasına kadar inen saçları arkada işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır. Korunan yuvarlak yüz hatları ve çene hizasına kadar inen bukleli saçları çocuk figürini olduğunu akla getirmektedir.

MÖ 3.yüzyıla tarihlendirilen Boeotia kökenli iki adet oturan çocuk figürinin baş kısmı **Kat. No. 104** ile benzerlik sergilemektedir²⁶¹. Yine Boeotia kökenli ayakta duran çıplak erkek çocuk figürinin baş kısmı **Kat. No. 104** ile benzer özellikler sergiler. Söz konusu figürin MÖ 3.yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir²⁶². Dresden’de yer alan bir diğer oturan çocuk figürinin baş kısmı **Kat. No. 104** ile yakın benzerlik taşımaktadır.

²⁶¹ a.g.e.,38, s.223-224.

²⁶² Louvre III, Lev. 40, fig. D 175.

Dresden örneği MÖ 1.yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilir²⁶³. Yukarıda ele alınan farklı merkezlerden ele geçen bu örnekler **Kat. No. 104**’ün çocuk figürinleriyle ilişkili olduğunun anlaşılması açısından önem taşımaktadır.

Oldukça aşınmış durumdaki **Kat. No. 104** için kesin bir tarih önerisinde bulunmak oldukça zor olsa da çocuk figürinlerinin Erken Hellenistik Dönemden itibaren popüler olarak kullanıldığı göz önünde bulundurularak **Kat. No. 104** Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Kat. No. 105 dışında aşınmayla yüz uzuvları belirginliğini yitirmiştir. Yüz uzuvları diğer örneklerle oranla daha iyi durumda korunan **Kat. No. 105** figürininin başın orta kısmında örölmüş halde verilen saçları kulak hizasından çeneye bukleler halinde iner. Dolgun ve yuvarlak yüz hatlarına sahip **Kat. No. 105**’in oldukça açık ve belirgin olan göz kapakları sığ işlenmiştir. Burun geniş ve etli dudaklar küçük ve dolgundur. Başın tepe kısmında dairesel bir disk yer alır. Louvre Müzesi kataloğunda yer alan Boeotia kökenli çocuk figürinin baş kısmı **Kat. No. 105** ile benzerlik sergilemektedir. Boeotia örneği MÖ 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmektedir²⁶⁴. Myrina’dan ele geçen benzer saç ve yüz şekline sahip iki adet çocuk başı Leyenaar-Plaisier tarafından MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Yine Myrina’dan ele geçen yüz kısmı benzer iki örnek MÖ 2. yüzyılın sonuna tarihlendirilir²⁶⁵. Priene’den ele geçen bir diğer çocuk figürinin baş kısmı **Kat. No. 105** figürini ile benzer özellikler sergilemektedir.

Kat. No. 106 ve **Kat. No. 107** figürinlerinin saç şekli biçimsel olarak **Kat. No. 105**’a benzese de **Kat. No. 105**’da saçlar yanlarda başa yapışık olarak tasvir edilirken **Kat. No. 106** ve **Kat. No. 107** de başın yan taraflarında saçların kabarık işlendiği görölmektedir. Figürinlerin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Her iki figürininde yüzü yuvarlak ve dolgundur.

Çocuk veya Eros başı olarak değeriendirilen figürinler arasında yalnızca yüz uzuvları korunmuş olan **Kat. No. 105** figürini için bir tarih önerisinde bulunulabilir. Figürin stlistik özelliklerinden hareketle MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

²⁶³ Fischer 1994,s.173, Lev. 21, fig. 249.

²⁶⁴ Louvre III, Lev.39, D 174.

²⁶⁵ Leyenaar-Plaisier 1979, fig. 977, 981,983,986.

Kat. No. 106 ve **Kat. No. 107** figürinleri aşınmayla yüz uzuvları belirginliğini yitirmiş olmasından dolayı kesin bir tarih önerisinde bulunulamaz. Ancak gerek figürinlerin yuvarlak yüz hatlarından hareketle gerekse Çocuk Eros figürinlerinin MÖ 3. ve MÖ 2. yüzyılda popüler olarak kullanıldığı bilgisinden hareketle **Kat. No. 106** ve **Kat. No. 107** figürinlerinin Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

III.2.6 KAUSİA'LI ERKEK FİGÜRİNLERİ

Erkek figürinleri arasında en kalabalık grubu otuz altı örnekle kausia'lı erkek figürinleri oluşturmaktadır, ancak çalışmada her tipe ait en iyi korunmuş olan on beş figürin incelenmiştir. Tam ve parçalar halinde ele geçen figürinler kendi içinde tipolojik farklar gösterdiği ve bu tiplerden bazılarının aynı veya ikiz kalıplardan çıkma birden fazla örnekle temsil edildiği görülür. Figürinlerin tipolojik farklarının yanı sıra bir erkeğin çocuklukla ergenlik arasında geçirdiği farklı iki evreyi fizyolojik değişimler gözetilerek farklı biçimlerde şekillendirildiği görülmektedir. Çocuk figürinleri tıknaz, yuvarlak yüzlü ve saçları yüzün iki yanında lüleler halinde çeneye kadar inerken, ergenlik çağındaki erkek figürinlerinin daha ince ve uzun vücut yapısına sahip olduğu gözlenmektedir. Bu durum aynı oturan çıplak genç kız figürinlerinde olduğu gibi çocukluk ve gençlik evresine ulaşan erkeklerin tapınaklara bu geçiş dönemlerinde kendi minyatür imajlarını bırakmış olabileceklerini akla getirmektedir. Nitekim Khytnos'da yer alan muhtemelen Demeter'e adanmış tapınaktan ele geçen çelenkli çocuk figürinleri himationa sarınma şekilleri ve duruşları ile çalışmada ele alınan özellikle küçük yaştaki kausialı çocuk figürinleri ile benzerlik taşımaktadır. C. Mitsopoulou, 4 ile 7 yaş arasındaki çocukları tasvir eden bu figürinlerin erişkinliğe geçiş aşamasında erkek çocukların kourotrophik sunular olarak Thesmophoria bayramlarında kullanılmış olabileceklerini ileri sürmektedir²⁶⁶. E. Sjöqvist, Kıbrıs'dan ele geçen Hellenistik Döneme tarihli kausia takan heykel başlarını değerlendirirken bu heykellerin Kıbrıs'da oldukça revaşa olan Aphrodite ve Adonis kültü

²⁶⁶ Mitsopoulou 2007; s.3

ile ilişkilendirilmiştir. Bu heykellerin sıradan vatandaşlardan ziyade Aphrodite – Adonis kültürüne bağlı genç tapınak hizmetkarları tarafından adandığını ileri sürmektedir²⁶⁷.

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinlerin değerlendirilmesine geçilmeden önce Kausialı erkek figürinlerinin kökenine kısaca değinmek faydalı olacaktır.

Literatürde “*Kausia*” olarak geçen başlık kısaca üst kısmı düz kep olarak tanımlanmaktadır. Kökeni Makedonyalılara bağlanan başlık MÖ 4. yüzyıldan MS 3. yüzyıla kadar heykel, kabartma, koroplastik eserler, sikke ve mozaik eserlerde karşımıza çıkar. Kuzey Yunanistan’dan Aleksandria’ya kadar ulaşan kausia Ptolemaioslar hakimiyet döneminde Sicilya, Kıbrıs, Lübnan, Delos, Thasos ve Küçük Asya’ya kadar ulaşmıştır²⁶⁸. Erken dönemlerde kausianın kullanımı kral ve kraliyet ailesi ile sınırlıyken ilerleyen dönemlerde askeri aksesuar olarak kullanılmaya başlanmıştır. Ancak kadın ve Eros figürinlerinde de bu tip başlıkların kullanılıyor olması kausia’nın artan popüleritesiyle birlikte kullanım alanlarının da genişlediği gösterir. Kausia’lı erkek figürinler genellikle khlamys, khiton ve bot giymiş olarak tasvir edilmiştir²⁶⁹. Thompson, Troai’dan ele geçen kausia’lı erkek figürinlerini ele alırken bu başlıkların Makedon hakimiyeti döneminde moda haline geldiğini tapınak ve kutsal alanlardaki dini ritüellere katılan genç erkeklerin başlarında kausia taşıdıklarını dile getirir ve ardından bu başlıkların kullanımının yalnızca dinsel ritüeller ile sınırlı kalmadığını günlük yaşamda da kausia’nın kullanıldığını ekler²⁷⁰.

Elbette ki değişen siyasi yapının kültür üzerindeki etkisi yadsınamaz kaldı ki İskender’le başlayan Makedon hakimiyeti kendisini oldukça geniş bir coğrafyada hissettirmiş, hakimiyeti altına aldığı bölgelere kendi kültürüne ilişkin unsurları da taşımıştır. Kılık kıyafet kısaca modanın kültürün bir parçası olduğu göz önünde bulundurulduğunda hakimiyet kurmak isteyen kültürün baskın kültür üzerinde değiştirebileceği en kolay unsur kılık kıyafettir ki bu çoğu zaman zorlama olmaksızın gerçekleşir. Özellikle, kausia’nın önce kral ve ailesi tarafından kullanılan daha sonra askerlerin de kullandığı bir anlamda asalet ve gücü temsil eden bir aksesuar olması halk

²⁶⁷ Sjöqvist 1955, s.46.

²⁶⁸ Burr-Thompson 1963, s.85.

²⁶⁹ Janssen 2007, s.13.

²⁷⁰ Burr-Thompson 1963, s.85.

arasında daha çabuk kabullenilip bu kadar uzun bir zaman diliminde, bu denli geniş coğrafyaya yayılmasını açıklamaktadır.

Bu başlık altında incelenen **Kat. No. 108** grubuna ait altı örnek farklı stilistik özellikler göstermekle beraber duruş ve kıyafetleri ile aynı tipolojik grup içinde değerlendirilmiştir. Grup için dikkat çeken bir diğer önemli nokta **Kat. No. 108** grubuna ait tüm örneklerin ergenlik yaşına ulaşmış genç erkekleri temsil ediyor olmasıdır. Bu noktada tipolojik benzerliğin yanı sıra figürinlerin temsil ettiği yaş aralığında söz konusu altı figürini bir arada ele almayı gerektirmektedir.

Ön kalıbın baş kısmı dışında tamamı korunan **Kat. No. 108. 1** figürini sarındığı khlamysin arka ve ön parçalarının tutturulması ile oluşan kalın boru şeklindeki kumaş kıvrımı etek kısmında çatallanarak iki parçaya ayrılır. Sol kolun khlamysi içindeki hareketinden dolayı boynun sağ tarafından çıkıp sol dirseğe kadar inen verev bir kumaş katı görülmektedir. Figürin yüksek kare kaide üzerinde yer alır.

Baştan, khlamys'in bittiği diz altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 108. 2** figürinin başı hafifçe sağa yatık verilmiştir. Bu örnekte de khlamys'in kalın kumaş pilileri şişkin olan karın kısmında çatallanarak indiği görülür.

Yüz kısmı tamamen tahrip olan **Kat. No. 108. 3** ön kısmı baştan bel hizasına kadar korunurken arka kısım günümüze kadar ulaşmamıştır. **Kat. No. 108. 3** üzerine giydiği khlamys'in zengin kumaş kıvrımları ile yukarıda ele alınan gruba ait iki örnekten ayrılmaktadır. Figürinin korunan sağ omzunun biraz altına kadar inen kumaş parçası, khlamys'in içine ikinci bir kıyafet giydiğini işaret etmektedir. Gövdenin sağ tarafında kalın ve orta derinlikte işlenen kumaş kıvrımları aşağıya doğru düz bir satıh halinde inerken; gövdenin sol kısmında khlamys'in içinde kalan sol kolun kumaşı germesine koşut olarak meydana gelen paralel kumaş kıvrımları orta kalınlıkta ve orta derinlikte işlenmiştir.

Kat. No. 108. 4 figürinin tamamı günümüze kadar korunmuştur. Figürin başına tepe kısmı düz, başlığın altına oturan kısmı çift pervazlı kausia takmaktadır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitiren **Kat. No. 108. 4**'ün saçlarının kulak hizasına kadar indiği görülür. Baş hafifçe sağa doğru yatıktır. Gruba ait diğer örneklerde olduğu gibi sağ omuz üzerinde khlamys'in ön ve arka parçalarının birleşim kısmından başlayan kumaş kıvrımları verev olarak sol diz kapağına ve sol kolun altına doğru ilerler. Bacaklar hafif aralıklı

olarak verilmiştir. Figürin önde kare şeklinde yüksek bir kaide üzerinde durmaktadır. Arka kısma bakıldığında ayrıntıların işlenmeden düzeltilerek bırakıldığı görülür. Arkada uzun dikdörtgen bir pişirme deliği ve daire şeklinde asma deliği yer almaktadır.

Kat. No. 108. 5'in tepe kısmı hafif yuvarlatılmış olan kausia'sı başı potluk bırakmaksızın sıkıca sarmaktadır. Kausia'nın altına oturduğu kısım dairesel profilli bir bant şeklinde işlenmiştir. Yüz uzuvları aşınmış olmakla birlikte oval ve geniş olan yüzde gözlerin derin, burnun etli ve geniş, dudakların küçük işlendiği fark edilmektedir. Baş dik olarak ileri bakar pozisyonundadır. Açıkta kalan omuz üzerinde görülen kumaş parçası **Kat. No. 108. 5** nın da khalmys'in altında ikinci bir kıyafet giydiğini işaret eder. Khalmys'in sağ omuz üzerinden çıkıp aşağıya doğru genişleyerek inen kumaş kıvrımı şişkin, kalın ve derin işlenmiştir. Aynı şekilde sol kolun khalmys'i germesiyle oluşan birbirine paralel kumaş kıvrımları ince ve derin işlendiği görülür.

Kat. No. 108. 5 figürini ile gerek kıyafet gerek duruş gerekse kausianın başa oturma şekli ile benzer bir örnek Troia'dan ele geçmiştir. Söz konusu Troia örneği, MÖ 2.yüzyıl – 1.yüzyıla tarihlendirilmektedir²⁷¹. **Kat. No. 108. 5**'in özellikle khalmys'e sarınma şekli, kolların konumlandırılması ve sol kolun dirsekten bükülmesi ile oluşan khalmys üzerindeki dikey ve paralel kumaş kıvrımları Tralles'den ele geçen Ephebe heykeli ile yakın benzerlik sergilemektedir. Söz konusu Tralles heykeli, MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilir. Benzer örnekler ışığında **Kat. No. 108. 5** örneği MÖ 2. yüzyıl - MÖ 1.yüzyılın başına tarihlendirilmektedir.

Demetrias'dan ele geçen kausia'lı erkek figürini **Kat. No. 108** grubuna ait figürinler ile benzer özellikler sergilemektedir. Söz konusu Demetrias örneği, MÖ. 3. yüzyıl – 2. yüzyıla tarihlendirilir²⁷². Troia'dan ele geçen benzer bir diğer örnek Burr-Thompson tarafından MÖ 2. yüzyılın sonlarına tarihlendirilmektedir²⁷³. Leiden kataloğunda yer alan kıyı Ionia kökenli kausialı erkek figürini MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir²⁷⁴. Gruba ait benzer örnekler, MÖ 3. yüzyıl – 2.yüzyılı işaret etse de figürinlerinde görülen yoğun aşınmadan dolayı kesin bir tarih önerisinde bulunmak

²⁷¹ Janssen 2007, Lev.24, Tk.132.

²⁷² a.g.e., Lev. 26, Abb. 94.

²⁷³ Burr-Thompson 1963, Lev. XVI, fig. 52.

²⁷⁴ Leyenaar- Plaisier 1979, Lev. 158, fig. 1207.

oldukça güçtür. Ancak benzer örneklerden hareketle **Kat. No. 108** grubuna ait figürinler Hellenistik Döneme ait oldukları söylenebilir.

Kat. No. 109 grubuna ait kausia'lı erkek figürinleri çalışmada dört örnek ile temsil edilmektedir. Gruba ait figürinlerin tamamının mantoya sarınmış oldukları görülür. Figürinlerin mantonun içinde kalan sol kolları dirsekten bükülmüş olarak boyuna doğru ilerlerken, sağ kol dirsekten hafifçe bükülmüş olarak yanda vücuda bitişik olarak yer alır. Sağ el sarındığı mantoyu hafifçe yukarı çeker. Gruba ait figürinlerin genel görüntülerine bakıldığında bunların 5 ile 10 yaş arasındaki erkek çocukları tasvir ettiği görülmektedir.

Gruba ait ilk örnek olan **Kat. No. 109. 1** figürini tüm olarak günümüze kadar korunmuştur. Figürin şişkin karın yapısı ve tıknaz görüntüsü ile tombul bir erkek çocuğu andırmaktadır. Yüz uzuvları tamamen aşınmış olan figürin başını hafifçe sağa doğru yatırmıştır. Vücudu sıkıca saran mantonun altından öne doğru atılmış sol bacağın konturları belirgin olarak görülür. Manto üzerinde yalnızca figürinin sağ eli ile mantoyu kavradığı alandan başlayıp sol bacağına doğru ilerleyen birbirine paralel iki adet kumaş kıvrımı yer almaktadır. **Kat. No. 109. 1** figürini yalnızca ön tarafta profillendirilmiş dairesel bir kaide üzerinde durmaktadır. Figürinin işlenmeden düzeltilerek bırakılan arka kısmında dairesel bir pişirme deliği yer almaktadır.

Kat. No. 109. 2, Kat. No. 109. 1 ile aynı veya ikiz kalıplardan üretilmiştir. İki figürin arasında görülen tek fark **Kat. No. 109. 2** örneğinde pişirme deliğinin kullanılmamış olmasıdır.

Diz altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 109. 3** tepe kısmı yuvarlatılmış kausia taşımaktadır. Figürini yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmasına karşın saçların kulak hizasına kadar indiği görülür. Yüz yuvarlak ve topludur. Vücut ve baş hafifçe sağa yönelmiştir. **Kat. No. 109. 3** gruba ait diğer örneklerle kıyaslandığında daha tıknaz vücut yapısına sahip olduğu görülmektedir. İçi dolu olarak yapılan figürinin arka kısmında dik dörtgen bir boşluğun olduğu görülür²⁷⁵.

²⁷⁵Kat.No.109.3 figürinin arka kısmında görülen pişirme deliği için bkz. Yapım teknikleri bölümü sayfa 8.

Bel altına kadar korunmuş olan **Kat. No.109. 4** figürinin başı hafifçe sağa yatırılmıştır. Figürinin oval ve dolgun yüz hatları, hafifçe, aşağı yönelen bakışları, geniş burun yapısı ve küçük işlenen dudakları belirginliğini korumaktadır.

Gruba ait tüm örneklerde görülen sağa yatırılmış ve hafifçe aşağıya yöneltilmiş baş figürinlerin tamamında bir sakinlik havası yaratmaktadır. **Kat. No. 109** grubuna ait tüm örnekler bu halleri ile bir olay veya gösteri seyrediyor izlenimi uyandırmaktadır. Muhtemelen bu sükunet içindeki erkek çocuklar kutsal alan veya tapınaklarda yapılan törenlere aileleriyle birlikte katılan mürit çocuklarının tasviri olmalıdır.

Kat. No. 109 grubuna ait figürinlere kausia'sının yapısı ve saçları ile benzer bir örnek Dresden'de yer almaktadır. Söz konusu Dresden örneği MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir²⁷⁶. MÖ 280-240'a tarihlendirilen baş kısmı benzer bir diğer örnek Aleksandria'dan ele geçmiştir. Pergamon'dan ele geçen kausia'lı erkek başı, saç ve kausiasının şekli ile **Kat. No. 109** figürinleri ile benzerlik taşımaktadır. Töpperwein, figürini değerlendirirken uzun saçları ve aralık dudakları ile figürini MÖ 2. yüzyıla tarihler²⁷⁷. Greko – Romen Müzesini kataloğunda da **Kat. No. 109** grubuna benzer Kausia'lı erkek figürinleri yer almaktadır²⁷⁸.

Gruba ait figürinler oldukça aşınmış olmasından dolayı kesin tarih önerisinde bulunmak güç olsa da figürinlerin Hellenistik Döneme ait olduğu anlaşılmaktadır.

Kat. No. 110 grubu altında toplanan figürinler stilistik birliktelikten ziyade baştan boyuna geçişte görülen kütleli görünümünden dolayı aynı grup içinde ele alınmıştır. Baş kısımları korunmuş olan **Kat. No. 110. 1, 2, 3 ve 4** figürinlerinin yüz uzuvları aşınmayla tüm belirginliğini yitirmiştir.

Gruba ait ilk örnek olan **Kat. No. 110. 1**'in dışa çıkık elmacık kemikleri dikkat çekmektedir. Figürinin çene kısmı sivri olarak belirtilmesine karşın başın kare formunda olduğu görülür. Fischer, MÖ 1. yüzyıla ait kausia'lı erkek figürinlerini tanımlarken yüzün dikdörtgen şeklinde olduğunu yanakların dışa çıkık olarak işlendiğini dile getirir²⁷⁹. **Kat.**

²⁷⁶ Fischer 1986,s. 44, Lev. 17, fig. 201.

²⁷⁷ Töpperwein 1976, 124, Lev. 76, fig. 529.

²⁷⁸ Adriani 1952, Lev.VI, fig.2.

²⁷⁹ Fischer 1986, s.44.

No. 110. 1 ile yakın benzerlik gösteren Louvre Müzesi kataloğundaki kausia'lı erkek figürinleri Besques tarafından MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir²⁸⁰.

Gruba ait ikinci örnek olan **Kat. No. 110. 2**'nin yüz uzuvları oldukça aşınmış olmakla birlikte figürinin peruka şeklinde işlenen saçları, sarındığı mantoyu çene altına kadar çekmesinden kaynaklanan baştan gövdeye kütsel görünüm figürini kausia'lı erkek figürinleri arasında farklı bir yere sahiptir. Metropolitan müzesinde bulunan kausia'lı erkek figürini peruka şeklindeki saçları ve çenesine kadar çektiği mantosu ile **Kat. No. 110. 2** ile benzerlik sergilemektedir. Thompson, Troia'dan ele geçen kausia'lı erkek figürinlerini ele alırken söz konusu Metropolitan Müzesi örneğine de değinmiştir. Figürinin korunan yüz uzuvlarından hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlemiştir²⁸¹. MS 1. yüzyıla tarihlendirilen Aolis kökenli²⁸² bir diğerk kausia'lı erkek figürini peruka şeklindeki saçları ve baştan gövdeye geçişte görülen kütsel yapısı ile **Kat. No. 110. 2** örneği ile benzer özellikler sergilemektedir.

Yoğun aşınmadan dolayı **Kat. No. 110. 2** figürini tarihlemeye yardımcı tüm stilistik özelliklerini kayıp etmiştir. Figürinin korunan ayırt edici özelliklerinin MÖ 3. yüzyıldan MS 1. yüzyıla kadar geniş bir zaman dilimi içinde karşımıza çıkıyor olması da **Kat. No. 110. 2** için tarih önerisinde bulunmayı güçleştiren unsurların başında yer alır.

Kat. No. 110. 3 aşınmayla uzuvları belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte **Kat. No. 110. 2** örneğinde olduğu gibi saçların peruka şeklinde işlendiği, baştan boyuna geçiş ayırımının bulunmadığı görülür. **Kat. No. 110. 3**, **Kat. No. 110. 2** ile ortak bir prototipten üretilmiş olmalıdır.

Kat. No. 110. 4 örneği kare şeklinde yüzü, çıkık elmacık kemikleri ile dikkat çekmektedir. Figürin korunan uzuvlarından hareketle MÖ 2. yüzyıl - MÖ 1. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

²⁸⁰ Louvre III, Lev. 144, 156-159.

²⁸¹ Thompson 1963, s.86. Lev.LXI d.

²⁸² Jannes 2007 , Lev. 24, Tk.154.

III.3 MİTOLOJİK KİMLİKLER

Figürin çalışmalarında özellikle tanrı ve tanrıça figürinleri ele geçtiği kontekstin mahiyetinin anlaşılabilmesi açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Özellikle kutsal alan ve tapınaklardan ele geçen veya buralarla ilişkilendirilen tanrı ve tanrıça figürinleri tapınım gören kült veya kültürlerin belirlenmesinde önemli rol oynar. Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinler arasında tanrı ve tanrıça figürinleri diğer örneklere oranla oldukça az sayıdadır.

Mitolojik kimliklere ait figürinler çalışmada yedi alt başlıkta incelenecektir:

- *Athena Başları.*
- *Tanrıça Kybele veya Demeter? ile ilişkili olabilecek figürin parçaları*
- *Herme Figürinleri.*
- *Nike (?) Figürini.*
- *Satyr Başı.*
- *Eros Başları.*
- *Apollon Başı*
- *Herakles Başı*
- *Nike ve Eros Kanatları*

III.3.1 ATHENA BAŞLARI

Tanrıça Athena, Yunan Pantehon'un savaşçı kadın tanrıçasının Klazomenai için önemi elbetteki üzerinde Athena tasviri bulunan sikkelerden (MÖ 387-300) açıkça anlaşılmaktadır. Kentin baş tanrıları arasında olduğu anlaşılan Athena ile ilişkili figürinler kuzey yamacı kazılarında üç örnekle temsil edilir. Figürinlerden ikisi miğferli Athena figürinlerine ait baş parçası bir tanesi ise miğfer parçasıdır. Tanrıçanın savaşçı kimliğinin simgeleyen miğferli betimlenmesi gerek heykeltıraşlık eserlerinde, gerekse kabartmalarda, pişmiş toprak figürinlerde ve vazo resimlerinde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Olympia Zeus tapınağının doğu alınlığında yer alan Athena heykeli (MÖ 475-450), bronz baykuşlu

Athena heykeli (MÖ 460/50) , Atina Akropolis'inden ele geçen ünlü düşünen Athena kabartmasında (MÖ 470) ve Myron'un Athena ve Marsyas heykelinde Athena, miğferli olarak tasvir edilmiştir, elbetteki bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Başında tepe kısmı sivriltilmiş miğfer taşıyan **Kat. No. 111**, ortandan ayrılan Knidos tipinde şekillendirilmiş saçları boynun iki yanından omuza doğru inmektedir. Athena figürlerinin en belirgin özelliklerinden biri miğferin altında kalan saçların boynun iki yanından omuzlara doğru bukleler halinde inmesidir. Figürinin yüzü aşınmış olmakla birlikte daha iyi korunmuş olan sağ gözden alt ve üst göz kapaklarının belirgin olarak işlendiği anlaşılr; burun uzun, dudaklar etli, küçük ve aralık işlenmiştir. Burun ile üst dudak arasındaki mesafe oldukça kısa tutulmuştur. Yüz yuvarlağa yakın oval ve dolgundur. Baş hafifçe sağa yatırılmıştır. Bakışların belli belirsiz aşağıya doğru yöneltildiği anlaşılr. Aphrodite halkası boyunda ince bir yivle belirtilmiştir. Figürinin korunan kısmı Praksiteles tipi figürinler ile benzerlik gösterir.

Morgantiana'dan ele geçen Trakya tipi miğfer taşıyan benzer bir örnek MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir²⁸³. Leiden kataloğunda yer alan kıyı İonia kökenli Athena başı stilistik olarak **Kat. No. 111** figürini ile benzer özellikler sergilemektedir. Söz konusu Athena başı MÖ 2. yüzyıla tarihlenir²⁸⁴. Pergamon'dan ele geçen üç sorguçlu Korinth miğferi takan iki adet Athena başı stilistik olarak **Kat. No. 111** ile benzer özellikler sergilemektedir. Pergamon örnekleri MÖ 4. yüzyıl sonu -3. yüzyıla tarihlendirilmektedir²⁸⁵. **Kat. No. 111** korunan stilistik özelliklerinden hareketle MÖ 4. yüzyılın sonu - MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Başında üç sorguçlu miğfer taşıyan **Kat. No. 112**'nin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiş olmasına karşın alt ve üst göz kapaklarının belirgin işlendiği görülür. Dudaklar küçük ve dolgundur. Yüz ovale yakın, çene toktur. Figürinin alın kısmında saçın ortadan ikiye ayrılması sonucunda derin üçgen bir görünüm oluşmuştur. Saçlar yüzün iki yanından boyuna dalgalar halinde inmektedir. Yüz oval ve incedir. Boyuna düzgün bir açıyla yerleştirilen baş hafifçe sola doğru yatırılmıştır. Boyunda kabartma şeklinde Aphrodite halkası yer alır.

²⁸³ Bell 1981, Lev. 56, fig. 221a.

²⁸⁴ Leyenaar - Plasier 1977, D1229.

²⁸⁵ Töpperwein 1976, s.36, Lev. 20, fig. 132-133.

Kent sikkeleri üzerinde yer alan Athena tasvirlerinde tanrıçanın üç sorguçlu miğfer taktığı açıkça görülmektedir²⁸⁶. Ancak sikkeler üzerinde yer alan Athena tasvirleri ile çalışmada ele alınan Athena figürinleri arasında tipolojik benzerlik salt üç sorguçlu miğferle kısıtlı kaldığı görülür. Bu anlama Karantina adası örnekleriyle en yakın örnek Delos'dan ele geçen üç sorguçlu miğfer takan Athena başıdır²⁸⁷. Söz konusu Delos örneği MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir.

Praksiteles tipinde yapıldığı anlaşılan **Kat. No. 112**'nin korunan stilistik özelliklerinden hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Baş kısmının arka kalıbı korunmuş olan **Kat. No. 113**, **Kat. No. 112** örneğinde olduğu üzere üç sorguçlu miğfer taşıyan Athena figürini olduğu anlaşılmaktadır. Korunan arka kalıbın duruş şeklinden başın sola hafifçe yatırıldığı anlaşılr.

Muhtemelen Athena figürinine ait miğfer parçası olan **Kat. No. 114**'ün korunan kısmında, miğferin üst kısmından altına geçişte kabartma olarak yapılmış ince bir bant yer almaktadır. Miğferin yan tarafında dairesel bir eklenti/toka görülür. Delos'dan ele geçen Athena başının miğferinin yan kısmında **Kat. No. 114** örneğine olduğu gibi dairesel toka yer almaktadır²⁸⁸.

Miğferli Athena tasvirlerinin öncüsü elbette ki ünlü heykeltıraş Pheidias'ın Athena Parthenos heykelidir. Antik dönemin en ünlü heykeli olan Athena Parthenos heykelinin taklitlerini ve yansımalarını heykeltıraşlık eserlerinden, sikkeler, kabartmalar ve pişmiş toprak figürinlere kadar farklı pek çok eserde görmek mümkündür²⁸⁹. Goldman, Tarsus'dan ele geçen üç sorguçlu Athena figürinini ele alırken Pheidias'ın ünlü Athena heykeline öykünerek yapılmış eserlerin oldukça yoğun olduğunu dile getirmektedir²⁹⁰. Rumscheid, Priene'den ele geçen MÖ 135'e tarihlenen Athena heykelini incelerken figürinin Klasik Dönem Athena heykelinin etkisinde kaldığını dile getirir²⁹¹. Pergamon'dan ele geçen Parthenos heykelinin Hellenistik Dönem replikası başında üç

²⁸⁶ BMC Ionia, 18, Lev. VI, 14-16.

²⁸⁷ Delos XXIII, Lev. 29, 293,296 . Delos örneği ile yakın benzerlik taşıyan bir diğer Athena başı için Bkz. Rizzo 2001, fig. 424.

²⁸⁸ Delos XXIII, Lev. 29,fig. 296.

²⁸⁹ Stevens 1961, s.2-3.

²⁹⁰ Goldman 1950, s.214, fig. 32.

²⁹¹ Rumscheid 2006,s.212,442-443, Lev. 46, fig. 1-4.

sorguçlu miğfer taşımaktadır²⁹². Rhodos'dan ele geçen Athena başı gerek başında taşıdığı miğferi gerekse stilistik özellikleri ile **Kat. No. 112** ile benzerlik taşımaktadır²⁹³.

III.3.2 TANRIÇA KYBELE İLE İLİŞKİLİ OLABİLECEK FİGÜRİN PARÇALARI

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen kadın figürinlerine ait iki parçanın khitonlarının işlenme şeklinden dolayı Kybele ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Söz konusu figürin parçalarından ilki olan **Kat. No. 115** örneği boyundan göğüs altına kadar korunmuştur. Figürinin sağ kolu dirseğe kadar korunurken sol kol günümüze ulaşmamıştır. **Kat. No. 116'** nın yalnızca göğsünün sağ tarafı boyundan göğüs altına kadar korunmuştur.

Figürin parçalarını tanrıça Kybele ile ilişkilendirilmesinin başlıca sebebi her iki parçada da görülen khitonun Troia ve Pergamon'dan ele geçen Kybele figürinleri ile benzer özellikler sergilemesidir. Gerek Troia²⁹⁴ gerekse Pergamon²⁹⁵ örneklerinde tanrıçanın **Kat. No. 115** ve **116** örneklerinde olduğu gibi göğüs altından bağlı, "V" yakalı khiton giydiği görülür.

Bu denli küçük parçalardan elbette figürinin kimliğine ilişkin çıkarımlarda bulunmak oldukça zordur, ancak her ki parça ile Troia ve Pergamon'dan ele geçen Kybele figürinleri arasında görülen yakın benzerlik **Kat. No. 115** ve **116** figürin parçalarını bu başlık altında ele almayı zorunlu kılmıştır.

III.3.3 HERME FİGÜRİNLERİ

Basit tanımı ile insan başlı, sütun gövdeli, genellikle ithyphallik görünümdeki heykel, kabartma ve pişmiş toprak figürinler Herme olarak isimlendirilmektedir. Arkaik

²⁹² Boardman 1985, fig. 102.

²⁹³ Delos XXIII, Lev. 29, fig. 295.

²⁹⁴ Burr-Thompson 1963, Lev. XIII, 44.

²⁹⁵ Töpperwein 1976, Lev. 30, 188.

Dönemden itibaren görülmeye başlanan Herme figürleri, farklı tanrı, tanrıça ve hatta ölümlü kişileri temsil etmektedir²⁹⁶. Pfuhl ve Möbius, Herme tasvirlerinin genellikle katonik tanrılar veya palaestra tanrıları ile ilişkili olduğunu ileri sürer²⁹⁷. Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında iki adet Herme figürünü ele geçmiştir.

Başında yüksek bir polos bulunan **Kat. No. 117**'nin yüz kısmı aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte yüzün uzun ve sakallı işlendiği anlaşılmaktadır. Burun uzun, ağız küçük ve dolgundur. Neredeyse üst dudağı kapatan bıyıklar dudağın iki yanından aşağıya doğru hilal şekilde iner. Herme'nin uzun olarak tasvir edilmiş sakalları sudan ıslanmış hissi uyandırır. Baştan gövdeye geçişte omuzların iki sivri çıkıntı halinde verildiği görülmektedir.

Kat. No. 118 figürünü de **Kat. No. 117**'de olduğu gibi yüksek poloslu ve uzun sakallı olarak tasvir edilmiştir. Ancak bu **Kat. No. 118**'nin sakalları kareye yakın oldukça şematik yapıldığı görülür. Bu hali ile **Kat. No. 118** Alkamens'in Arkaizan²⁹⁸ özellikler gösteren MÖ 5. yüzyıla tarihli Herme heykeline öykündüğü açıkça görülmektedir²⁹⁹. **Kat. No. 118**'in sol tarafında baş kısmı korunmuş Eros veya çocuk figürünü yer almaktadır.

S. Kielau, Pergamon'dan ele geçen poloslu uzun sakallı Herme figürinlerini ele alırken bu figürinleri "Dionysos veya Serapis Hermes" olarak nitelendirmiştir.

Büyük İskenderin ölümünün ardından Mısır'ı hakimiyeti altına alan Ptolemaios I. Soteris Mısır tanrısı Ousiris-Apis'i Serapis olarak değiştirip Mısır ve Hellen kültürlerinin ortak tanrısı haline getirmiştir. Tanrı Serapis'in kimliğine bakıldığında Mısır tanrıları olan Apis ve Osiris'in kimliği üzerine Yunan Pantheon'unun erkek tanrıları Dionysos, Asklepeios, Hades ve Zeus'un eklendiği görülmektedir³⁰⁰.

Ephesos'dan ele geçen Herme figürünün özellikle bıyık ve sakal kısmının **Kat. No. 117** ile benzer işlendiği görülmektedir. Her iki figüründe bıyık kısmı üst dudak çevresinden sakala doğru belirgin bir şekilde inmektedir. Ephesos örneğinde ve **Kat. No. 117** figüründe çenenin orta kısmından itibaren sakalın ikiye ayrıldığı görülür.

²⁹⁶ Aybek 2004, s.229.

²⁹⁷ Pfuhl – Möbius 1977, Lev 46.

²⁹⁸ Arkaistik Herme başları için bkz. Agora 11, 108-140.

²⁹⁹ Bordman 1985, s.206, fig. 189.

³⁰⁰ Şahin 2001, s.163.

Ephesos'dan ele geçen Herme figürini Hellenistik kontekstin içinden ele geçmiştir³⁰¹. Pergamon'dan ele geçen Herme figürini gerek polosu gerekse sakallarının işlenme şekli ve omuzlarından çıkan sivri çıkıntıları ile **Kat. No. 117** figürini ile benzerlik taşımaktadır³⁰². Phokaia'dan ele geçen bir diğer örnek bıyığın dudak üzerinden inişi ve polosu ile **Kat. No. 117** figüriniyle benzerlik gösterse de Dionysos olarak tanımlanan Phokaia figürinin sakallının **Kat. No. 117** örneğinde olduğu üzere köşeli ve şematik işlendiği görülmektedir. Söz konusu Phokai örneği, Geç Hellenistik Döneme tarihlenir³⁰³. Sakal kısmı **Kat. No. 118** figürininde görüldüğü gibi şematik olarak işlenmiş Pergamon'dan ele geçen bir diğer Herme figürini Kielau tarafından "Bart-Herme" olarak nitelendirilmiştir. Söz konusu Pergamon örneği, MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilir³⁰⁴.

Münih Müzesinde yer alan Amisos üretimi Herme figürini Arkaizan etkili şematize işlenmiş sakallarının yanı sıra çevresinde yer alan çocuk figürinleriyle de **Kat. No. 117** örneğiyle benzerlik gösterir³⁰⁵. Söz konusu Münih örneğinde Herme'nin ikisi sol biri sağ tarafında, bir tanesi de başına tırmanmış halde dört çocuk tasvir edilmektedir. Herme'nin ön kısmında ise köpek veya keçi yer alır. Priene'den ele geçen Herme figürinin yanında arkalıksız bir tabure üzerinde oturur vaziyette giyimli Eros figürini yer almaktadır. Priene örneği MÖ 135'e tarihlendirilmektedir³⁰⁶, Myrina'dan ele geçen MÖ 2. yüzyıla Herme ve yanında köpeklerle oynayan çıplak çocuk figürini **Kat. No. 118** ile benzerlik taşır³⁰⁷.

Arkaistik sanatın etkisi ile yapılmış olduğu açıkça görülen **Kat. No. 117** ve **Kat. No. 118** figürinlerinin Pergamon'dan ele geçen Dionysos-Serapis Herme'leriyle olan yakın benzerliği göz ardı edilemez. Ancak çalışmada ele alınan Herme figürinlerini Tanrı Dionysos ile birbirine bağlayacak kesin kanıtlar ileri sürülemediği için Herme'nin temsil ettiği tanrının kimliğine ilişkin bir öneride bulunulamamaktadır. Figürinler her ne kadar uzun sakalı ve yüksek polosları ile Dionysos'u işaret etse de destekler kanıtlar olmaksızın bu öneride bulunmak oldukça güçtür.

³⁰¹ Lang-Auinger , s.163, fig. 102.

³⁰² Kielau 2009, s.90, fig. 242.

³⁰³ Louvre III, Lev.128, fig. 611.

³⁰⁴ Kielau 2009, s.90, fig. 241.

³⁰⁵ Reeder 1990 , s.83, fig. 71.

³⁰⁶ Rumscheid 2006, Lev. 110, Kat. Nr. 261.

³⁰⁷ Winter 1903, s.282, fig.7.

Figürinlerin yüz uzuvlarının aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmasından dolayı stil kritiği yöntemi ile tarih önerisinde bulunmak zordur. Ancak benzer örnekler ışığında **Kat. No. 117** ve **Kat. No. 118** figürinlerini Hellenistik Döneme tarihlendirilir.

III.3.3 NİKE (?) FİGÜRİNİ

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında tek örnek ile temsil edilen Nike (?) figürini çalışmada ele alınan figürinler arasında özenli işçiliğe sahip ender örneklerin başında gelmektedir. Baş ve sağ kol haricinde tamamına yakını korunmuş olan **Kat. No. 119**'un çıplak üst bedeni, figürinin yürüyüşüne koşut olarak uçuşan eteklerinden ve figürinin arka kısmında sol omuzu üzerinde yer alan ince yarığın kanat eklentisi için kullanılmış olabileceği fikrinden hareketle **Kat. No. 119**'un Nike figürini olabileceği düşünülmüştür.

Üst bedeni çıplak olan figürinin göğüsleri yumru şeklinde belirtilmiştir. Kırık olan sağ kolun hareket halinde olduğu anlaşılır. Sol kol dirsekten hafifçe kıvrılarak vücuda bitişik olarak yanda yer alır. Figürinin sol kolunun dirseğin biraz üzerine kadar kumaşla sarmış olduğu görülür. Söz konusu kumaşın devamı ile figürinin bel kısmını da sardığı görülmektedir. Yürür vaziyette tasvir edilen figürinin ileri attığı sağ bacağı transparan kumaşın altından belirgin hale gelmiştir. Bacağın öne atılmasından dolayı yanlara yığılan kumaş, sırtları yuvarlatılmış orta kalınlıkta piller halinde işlenmiştir. Yürüyüşün ivmesiyle uçuşan etek uçları doğala yakın plastik bir görünüm sergiler. **Kat. No. 119**'un etek olarak sarındığı kumaşın ön ve arka parçalarının birleştiği kısım sol bacak boyunca "S" çizerek aşağı doğru dökülür.

Figürinin arka kısmına bakıldığında ön kısma tezat oluşturacak derecede kötü işçiliğe sahip olduğu görülmektedir. Figürin kürek kemikleri arasında dairesel bir asma deliği yer alır. Sol kürek kemiği üzerinde ince bir yarık muhtemelen kanat eklentisi için kullanılmış olmalıdır. **Kat. No. 119**'un beline sardığı kumaş tomarı genel hatları ile arka tarafta da belirtilmiştir. Figürinin bacak kısmında görülen transparanlığın arkada kalça üzerinde de belirtildiği görülmektedir. Sol bacak boyunca görülen "S" kıvrımını figürinin arka kısmında da takip etmekteyiz.

Kat. No. 119 figürininde görülen uçuşan eteklerin en iyi örnekleri şüphesiz ki Pergamon Zeus Sunağı üzerinde karşımıza çıkmaktadır. Altarın doğu firizinde yer alan Nike figürinin ileri atılan sol bacağı üzerinde oluşan transparanlık ve etek ucunun işleniş tarzı **Kat. No. 119** figürini ile benzerlik taşımaktadır³⁰⁸. Özellikle sunağın kuzey batı frizinde yer alan deniz tanrıları ve Gigant'lar arasındaki mücadelenin tasvirinde Tanrıça Doris'in sağ bacağında görülen transparanlık ve savrulan etek uçlarının hareketi **Kat. No. 119** ile benzemektedir³⁰⁹. Yine altarın kuzey frizinde yer alan Moirai'ların ve Nyx'in (Persephone) eteklerinin uçları **Kat. No. 119** ile benzer şekilde işlenmiştir³¹⁰. Sagalassos Heroon'unda yer alan mantolu dansçı kabartmaları arasında yer alan "*velificans*" figürünün sağ bacağına öne atışı ve harekete bağlı eteğinde görülen dagalanma **Kat. No. 119** figürini ile benzerlik sergiler. Myrina Nekropolinden ele geçen uçan Nike figürinlerinin etek kısmı **Kat.No. 119** figürini ile yakın benzerlik taşımaktadır. Söz konusu Myrina örneği MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilir³¹¹.

Vazo resimleri üzerinde de **Kat. No. 119** figürinin etek kısmının işlenme stiline benzer örnekler bulunmaktadır. Kopenhag'da bulunan kırmızı figür tekniğinde yapılmış Pelike üzerinde yer alan Mantolu Dansçı figürünün hareketle uyumlu olarak dalgalar halinde savrulan eteği **Kat. No. 119** figürini ile benzerlik sergiler³¹². Benzer örnekler ışığında **Kat.No.119**, MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

III.3.4 SATYR BAŞI

Yunan mitolojisinde Tanrı Dionysos'un yoldaşları arasında yer alan Satyr ve Silenoslar çalışmada tek örnekle temsil edilmektedir. **Kat. No. 120** figürinin gür ve kabarık olarak işlenen saç ve sakalları sivri uçlu bir aletle detaylandırılmıştır. Figürinin arka kısmına bakıldığında saçların başın tepe kısmından kulak altına kadar kil topakları yapıştırılarak yapıldığı, kulak altından enseye kadar boş bırakıldığı görülmektedir. Saçın sol ön kısmında dairesel bir eklenti yer almaktadır. Söz konusu dairesel eklentinin

³⁰⁸ Ridgway 2001, s.38, Lev.11.

³⁰⁹ a.g.e., s.38, Lev. 12.

³¹⁰ a.g.e., s.38-39, 41, Lev. 14-15.

³¹¹ Burr 1934, XXIII.

³¹² Friesländer 2001, s.3, fig.1.

simetriği muhtemelen düşmüştür. Başın her iki yanında yer alan sivri kulakların uç kısımları kırılmıştır. Saçın alına yerleştirilme şeklinden dolayı alında bir “M” profili olduğu görülür. Yüz uzuvları korunmuş olan figürinin şakakları çıkık, üst ve alt göz kapakları belirgin, gözler oldukça açık işlenmiştir. Burunun uç kısmı sivri ve burun kanatları geniştir. Üst dudak yalnızca bir çıkıntı ile belirtilirken alt dudak daha kalın ve belirgin işlenmiştir. Yüzde, saçlarda ve alında yer yer korunan siyah boya izleri figürinin tamamının siyaha boyanmış olduğunu gösterir.

Tanagra’dan ele geçen iki satyr başı saç ve sakal detaylandırması ile **Kat. No. 120** benzer özellikler sergiler³¹³. Atina Akropolisi Satyr Sarnıcı’ndan ele geçen satyr başı derin işlenmiş parçalar halindeki saçları, oldukça açık ve sık işlenmiş, alt ve üst göz kapağı, belirgin gözleri, uç kısmı sivri burnu, üst dudağa oranla kalın olan alt dudağı ile **Kat. No. 120** figürini ile benzerlik göstermektedir. Thompson, söz konusu Satyr figürini dağınık ve belirgin işlenmiş saçlarının metal eserlerin etkisi olduğunu ve büyük boyutlu heykelerde Satyr ve Gaul tasvirlerinde kullanıldığını ileri sürer. Araştırmacı, Satyr sarnıcından ele geçen Satyr başının paralellerinin Delos’da bulunduğunu dile getirir³¹⁴ ki Delos örneklerinin saç stilleri ile **Kat. No. 120** arasında da benzerlik olduğu görülmektedir³¹⁵. Burr-Thompson, plastik eklentilerin, *mechanical bold style* ³¹⁶ ve ışık gölge oyunlarının MÖ 2. yüzyıl özellikleri arasında olduğunu dile getirmektedir ³¹⁷. Fogg Müzesinde yer alan bronz satyr heykelinin saçlarının işlenişi kısmen **Kat. No. 120** ile benzerlik taşımaktadır. Söz konusu bronz heykelcik MÖ 200-150’ye tarihlendirilmektedir³¹⁸. Louvre Müzesinde bulunan MÖ 2.yüzyıla tarihli Yaşlı Kentaur ve Eros Heykel grubunda Kentaur’un stilistik olarak **Kat. No. 120** ile benzer özellikler sergilediği görülmektedir³¹⁹. Vatikan Müzesinde bulunan *Laocoon* heykel grubunun merkezinde yer alan Herakles heykelinin yüz şekli, saç ve sakalının işlenişi **Kat. No. 120** örneği ile oldukça yakın benzerlik içerisindedir. Söz konusu heykel grubu her ne kadar MS 1.yüzyıl replikası olsa da eserin orijinali MÖ 2.yüzyıla tarihlenmektedir³²⁰.

³¹³ Winter 1903, s.396, fig.2; 221, fig.6.

³¹⁴ Burr-Thompson 1962, s.246-247.

³¹⁵ Delos XXIII,s.125, Lev. 34, fig. 311-312.

³¹⁶ Türkçe literatürde tam karşılığı bulunamadığı için orijinal dilde yapılan tanıma sağdık kalınmıştır.

³¹⁷ Burr-Thompson 1962,s.247.

³¹⁸ Hanfmann 1954, s.228, Lev. 40, 17-19.

³¹⁹ Bieber 1955 ,s.141, fig.583.

³²⁰ Williams 1982, s.362, Lev.88,C.

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen Satyr figürini, stilistik özelliklerinden hareketle MÖ 2. yüzyıla tarihlenmektedir.

III.3.5 EROS FİGÜRİNLERİ

Genellikle sevimli, tombul çocuklar şeklinde tasvir edilen Eros figürinleri Loumonier'e göre koruyucu niteliği olan apotropik figürlerdir³²¹. Anadolu ve Anadolu dışındaki pek çok merkezde karşımıza çıkan Eros figürinlerinin farklı varyasyonlarının bulunuyor olması bu mitolojik kimlikler için belirlenmiş standart bir tipin olmadığını gösterir. Her ne kadar konuya başlarken bu figürinler sevimli, tombul çocuklar olarak tasvir edilmiş olarak yorumlansa da delikanlı görünümünde oldukça düzgün vücut yapısına sahip Eros figürinleri de sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Thompson, çocuk Eros figürinlerinin Tanagra, Eretrai, Troia ve Atina'da MÖ 3. - 2. yüzyılda yaygın olarak kullanıldığını dile getirir³²². Eros figürinleri farklı yaş evrelerini gösteren örnekler dışında uçar, yürür veya oturur vaziyette, kanatlı veya kanatsız farklı baş tiplerine sahip birden fazla varyasyonu bulunmaktadır.

Çocuk/Eros Figürinleri başlığı altında ele alınacak olan sekiz adet Çocuk/Eros figürinin ait baş kendi içinde üç alt başlık altında incelenecektir.

- *Genç Eros Başı (?)*
- *Oturan Eros (?)*
- *Uçan Genç Eros (?)*

³²¹Delos XXIII,s.164.

³²²Burr-Thompson 1967, s.125.

III.3.5.A GENÇ EROS BAŞI (?)

Kat. No. 121 özellikle saç şekli ve başında taşıdığı nokta bezeli simit çelenkten hareketle en kaliteli örneklerine Myrina figürinleri arasında rastlanılan kanatlı genç Eros figürinleriyle bağdaştırılmış olsa da **Kat. No. 121**'in kimliğine ilişkin soru işaretleri bulunmaktadır.

Kaliteli bir işçiliğe sahip olan **Kat. No. 121**'in yüz uzuvları belirginliğini korumaktadır. Başında nokta bezeli kalın çelenk taşıyan figürinin şakak hizasına kadar başa yapışık olarak verilen saçları şakak hizasından boyuna kabar bukleler halinde iner. Başın orta kısmından, altına inen yaprak yer almaktadır. Figürinin orta derinlikte işlenen alt ve üst göz kapakları kalın ve belirgindir. Plastik olarak işlenen dudaklar küçük ve dolgundur. Üst dudak kavisli olarak işlenmiştir. Alt ve üst dudağın köşe kısımları birleşmeden yüze batık olarak belirtilmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene tok, elmacık kemikleri belirgindir. Baş Praksiteles tipi figürinlerde olduğu gibi sağa döndürülmüştür. Figürin sakin ve melankolik bir yüz ifadesi taşımaktadır. **Kat. No. 121**'in arka kısmına bakıldığında saçların bu kısımda işlenmeden bırakıldığı, başa sonradan eklenen çelengın kulak bitiminden itibaren sonlandığı görülmektedir. **Kat. No. 121** korunan stilistik özelliklerinde hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir.

III.3.5.B OTURAN EROS FİGÜRİNLERİ (?)

Çalışmada iki örnekle temsil edilen oturan Eros/çocuk figürinlerinden ilki olan **Kat. No. 122** baştan bel altına kadar korunmuştur. **Kat. No. 122**'nin saç saç stili **Kat. No. 105** ile benzer şekilde işlenmiş olmakla birlikte **Kat.No. 122**'nin başın üst kısımda kalan saçların süslü topuz şekilde toplandığı görülmektedir. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Giyinik olarak tasvir edilen figürin sarındığı pelerini sırtının arkasına attığı görülür. Figürinin pelerinin altına yarım kollu tunik giymektedir. Dirsekten

hafifçe bükülmüş olan her iki kol vücuda bitişik olarak verilmiştir. Figürinin işlenmeden düzeltilerek bırakılan arka kısmında kanat kullanıldığını işaret eden bir iz bulunmaz.

Gruba ait ikinci örnek olan **Kat. No. 123** oturan çıplak Eros/çocuk figürüdür. Çıplak olarak tasvir edilen figürinin ön kısmı karından bileğe kadar korunmuştur. Figürinin sol bacağına yanında görülen kumaş izi sırtında pelerini olduğunu işaret etmektedir. Muhtemelen çocuk/ Eros başlığı altında ele alınan **Kat. No. 107** figürünü **Kat. No. 122** ve **Kat. No. 123** ile aynı tipolojik gruba aittir.

Troia'dan ele geçen giyimli oturan Eros figürünü tipolojik olarak **Kat. No. 122** ile benzerlik göstermektedir³²³. Aigai'dan³²⁴ ele geçen çıplak Eros figürünü **Kat. No. 123** ile aynı tipolojik grup içinde yer alır. Baş kısmı korunan **Kat. No. 107**'nin Aigai örneği ile yakın benzerlik göstermesinden hareketle bu figürünün de oturan Eros/çocuk grubuna ait olduğu düşünülmektedir. **Kat. No. 122** ve **Kat. No. 123** figürinleri benzer örneklerden hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

III.3.6 EROS VE NİKE FIGÜRİNLERİ İLE İLİŞKİLİ OLABİLECEK KANAT PARÇALARI

Çalışmada kanat kısmı korunan Eros veya Nike figürinine rastlanmazken bu figürinlere ait önemli unsurlardan biri olan kanatlar iki farklı tipte karşımıza çıkmaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere korunan örneğin bulunmuyor olmasından dolayı kanatların ait olduğu figürin tipolojisi, ancak benzer örneklerden hareketle belirlenecektir.

Gruba ait ilk örnek olan **Kat. No. 124**'in tüy detayları yüzeysel olarak işlenmiştir. Kanadın korunan kısmından kısa tüylerin en az üç sıra, uzun tüylerin ise tek sıra halinde işlendiği görülmektedir. Tüyler arasında beyaz astar izleri korunmuştur. Ayrıca yer yer korunan pembe ve açık mavi boya izler kanatta canlı renklerin kullanıldığını işaret eder. Benzer kanat özelliklerine sahip figürinler farklı birçok merkezde karşımıza çıkmaktadır. Smyrna'dan ele geçen genç Eros figürinine ait kanat³²⁵ ve MÖ 2. yüzyıla tarihli

³²³ Thompson 1963, Lev.XXIII, fig.88.

³²⁴ Dereboylu 2012, s.125, Lev.25 , fig. 56.

³²⁵ Leyenaar-Plaisier 1979, fig. 297.

Myrina'dan ele geçen genç Eros figürinin kanat kısmı **Kat. No. 124** ile yakın benzerlik taşımaktadır³²⁶. Söz konusu Myrina örneğinin korunan baş kısmı çalışmada “*Erkek Başları*” başlığı altında ele alınan **Kat. No. 102** figürini ile yakın benzerlik sergilemektedir. Myrina örneği **Kat. No. 102**'nin de benzer tipte bir genç Eros figürinine ait olabileceğini akla getirir. **Kat. No. 124**'ün diğer benzer örnekleri Delos³²⁷, Pergamon³²⁸, Priene³²⁹ ve Aigai'da³³⁰ karşımıza çıkmaktadır.

Kat. No. 124'ün benzer örnekleri gerek çocuk Eros gerekse genç Eros figürinlerinde ortak kullanıldığı görülmektedir. Ancak **Kat. No. 124**'ün kanadının korunan kısmının ölçüleri kanadın genç Eros figürinine ait olabileceğini işaret etmektedir.

III.3.7 APOLLON BAŞI

Dairesel disk üzerine negatif olarak işlenmiş Apollon başına ait matrice, metal ve pişmiş toprak eserler üzerine baskı almak için kullanılmış olmalıdır³³¹. **Kat. No. 125** matricesinin yalnızca sol yarısı korunmuş olmasından dolayı figür üzerine verilebilecek bilgi oldukça kısıtlıdır. Figürin dalgalar halinde işlenmiş olan saçlarının uçtuğu görülmektedir. Göz büyük ve açık işlenmiştir. Göz kapakları belirgindir. Yüzün korunan kısmından geniş ve dolgun olduğu anlaşılır. Burun kanatları etli, dudaklar kalın ve hafif aralıktır.

Klazomenai'dan ele geçen MÖ 375-300 tarihli sikkeler³³² üzerinde yer alan Apollon başları ile **Kat. No. 125** arasındaki yakın benzerlik dikkat çekmektedir. Ancak Klazomenai sikkeleri üzerinde yer alan Apollon tasvirleri ile Satrap sikkeleri (Mausolus sikkesi MÖ 377- 353)³³³, (Hidrieus MÖ 353-344)³³⁴, (Pixodarus MÖ. 3340-330)³³⁵ **Kat.**

³²⁶ Burr 1934, fig. 699.

³²⁷ Delos XXIII, Lev. 53, fig. 503,509.

³²⁸ Kielau 2009, s.68, fig. 152.

³²⁹ Rumscheid 2006, Lev. 96 Nr. 234.

³³⁰ Dereboyu 2012, s.140, Lev.32, fig. 92.

³³¹ Işın 2007, 105., Detaylı bilgi için Bkz. Williams 1976, “Clay Impressionas from Greek Metal Work”, *Hesperia* 45, 1976,s. 41-66.

³³² BMC Ionia, 18, Lev. VI, 8-9.

³³³ BMC Caria, Cos, Rhodos, Lev. XXVIII, 2-3.

³³⁴ a.g.e., Lev. XXVIII, 5-8.

³³⁵ a.g.e., Lev. XXVIII, 13-14.

No. 125 Klazomenai sikkeleri üzerinde yer alan Apollon başları ile göstermiş olduğu stilistik birliktelikten ve korunan kısmından takip edilen; uçuşan saçları, büyük ve açık işlenmiş gözleri, etli burun yapısı, geniş, aralık, kavisli dudakları ve yuvarlak dolgun yüz yapısından hareketle MÖ 4.yüzyıla tarihlendirilmektedir.

III. 3.8 HERAKLES BAŞI

Başın ön kısmı korumuş olan **Kat. No. 126**'nın sağ tarafı kayıptır. Başında kalın bir çelenk taşıyan figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte kabarık, gür ve kıvrıkcık saçlara sahip olduğu görülür.

Yaşlı Herakles tipindeki figürinin benzer örnekleri Smyrna³³⁶ (MÖ 2. Yüzyıla) Troia³³⁷ (MÖ 1. Yüzyıl) ve Tarsus Gözlü Kule'de³³⁸ ele geçmiştir.

III.4 TİYATRAL FİGÜRİNLER VE MASKLAR

III.4.1. TİYATRAL FİGÜRİNLER

Klazomenai Karantina adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen üç adet komedyen figürinin ikisinin yalnızca baş kısmı korunurken bir örnek baştan karın altına kadar koruna gelmiştir.

MÖ 4. yüzyıldan itibaren popülerlik kazanan aktör figürinleri özellikle Kıta Yunanistan ve Adalarda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Anadolu'da Tarsus ve Smyrna'daki terrakotta atölyelerinde üretimi yapıldığı düşünülen aktör figürinleri Priene ve Pergamon'da yoğun olarak karşımıza çıkar.

³³⁶ Louvre III, Lev.175, fig. d 941.

³³⁷ Thompson 1963, s.72, V, fig. 3.

³³⁸ Goldman 1950, fig. 130, 131, 146.

MÖ 5. yüzyıldan Hellenistik Döneme kadar süren Eski Komedinin konuları arasında sıklıkla kullanılan aşçı ve köle tipler, bronz heykelcik, terrekotta figürinler ve hatta kabartmalı kaselere³³⁹ üzerinde karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu aşçı ve köle figürinlerinin başlarının üst kısmı basık, çıkık olarak işlenen kaşlar yay şeklinde veya kavislidir. Komedyen figürinlerinin en belirgin özelliği neredeyse dışarıya fırlayacakmış gibi duran yuvarlak gözleri, yuvarlak etli burnu ve çevresi sakalla kaplı ağızlarıdır. MÖ 330'da değişen siyasi yapının topluma ve sosyal yaşama olan yansıması komedi de yeni bir çıkışın açılmasına yol açmıştır. Yeni komedi olarak isimlendirilen bu dönem içerisinde görülen aktör figürinleri Erken Hellenistik Dönemde, Orta Komedi döneminde görülen komedyen figürinlerinden temelde fark göstermezken Yüksek Hellenistik Dönemde Barok sanatın etkisiyle daha canlı ve abartılı yapılmaya başlanmıştır³⁴⁰.

Bell, Morgantina'dan ele geçen aktör figürinlerini ele alırken bu figürinlerin genellikle Demeter ve Persephone kutsal alanından geldiğini ve figürinlerin tiyatroyla ilişkili müritler tarafından tanrı veya tanrıçaya adanmış olabileceğini ileri sürmektedir³⁴¹. Merker, Korinth Demeter ve Kore kutsal alanından ele geçen aktör figürinlerini ele alırken bu figürinlerin bereketle ilişkili olduğunu ileri sürmüş ve figürinlerin Atina'dan ithal örnekleri olduğu gibi yerel üretim taklit ve adaptasyonlarının Korinth Demeter ve Kore kutsal alanından ele geçtiğini dile getirmiştir. Burn, çocuk mezarlarından ele geçen aktör figürinleri ile ilişkili olarak bunların ölen çocuk için tiyatroya yapılan tören sırasında çocuklara hediye edildiği ve çocuğun bu hediye ile gömüldüğünü dile getirir ve ardından bu görüşün oldukça spesifik olduğunu ekler. Araştırmacıya göre, aktör figürinlerinin apotropik bir anlamı vardır³⁴².

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen üç adet aktör figürini kuvvetle muhtemel yerel atölyenin ürünleri arasındadır. Bu noktada merak uyandıran konuların başında yerel atölyelerde dahi üretimi yapılan bu figürinlerin kutsal alana bırakılma sebebi ve bırakan kişinin kimliğidir. Figürinler gerçekten Merker'in ileri sürdüğü üzere kutsal alanlara bereket için bırakılıyor olabilir miydi veya Bell'in dile getirdiği gibi tiyatral kimliğe sahip müritler mi yalnızca bu tip figürinleri tanrı veya

³³⁹ Romano 1994, Lev. 15, fig. 10.

³⁴⁰ Işın 2007, s.92., Detaylı bilgi için Bkz. Bieber 1961, s.36-50, 87-107; Green 1985, s. 465-472.

³⁴¹ Bell 1981, s. 97.

³⁴² Burn 2012, s.231.

tanrıçalarına adıyordu? Yukarda belirtilen görüşler elbette ki yadsınamaz, ancak figürinlerin özünde temsil ettiği kişiler olan köleler tarafından tapınak ve kutsal alanlara bırakılmış olabileceğinin de göz önünde bulundurulmasında fayda vardır.

Karın altına kadar korunan **Kat.No. 127** figürinin saçları yalnızca başın yanlarında işlenirken üst kısım saçsız olarak verilmiştir. Figürinin alnını boydan boya geçen kaşları kavisli olarak işlenmiştir. **Kat. No. 127**'nin kaşları diğer iki örneğe oranla daha az belirgindir. Her iki kolu da dirsekten kıvrılmış vaziyette göğüs üzerinde yer alan figürin muhtemelen bedenin alt kısmı çıplak kalacak şekilde üzerine giydiği himationu göğüs altına kadar toplamıştır. **Kat. No. 127** de dikkati çeken önemli unsurlardan biri figürinin ağzının yarım açık olmasıdır. Eski ve Orta komedi dönemleri arasındaki farklar belirgin olmamakla birlikte MÖ 330 yılından itibaren görülmeye başlanan yeni komediyle birlikte yeni masklar ve yeni tipler ortaya çıkmaya başlamıştır. Masklarda görülen değişim muhtemelen auditoriumların genişlemesi ile ilişkilidir. Seyirci sayısının artması ile birlikte sesin seyirciye ulaşması için maskların ağız kısmı megafon şeklini almıştır. Apulian'dan ele geçen kırmızı figürü krater "Phlyax vazosu" üzerinde yer alan oyuncu figürü yalnızca başın yan kısımlarında belirtilmiş saçları ve yarım açılmış ağzı ile **Kat. No. 127** örneği ile yakın benzerlik taşımaktadır. Apulian'dan ele geçen "Phylax" vazosu MÖ 380-370'e tarihlendirilmektedir³⁴³. MÖ 375-350'ye tarihlenen Klazomenai Akpınar Nekropolisi'nden ele geçen aktör figürünü tipolojik ve stilistik olarak **Kat. No. 127** ile benzer özellikler sergilemektedir³⁴⁴. **Kat. No. 127** yalın işlenmiş yüz uzuvları, Eski ve Orta Komedi dönemini işaret eden yarım açılmış olan ağız yapısı ve benzer örnekler ışığında MÖ. 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Baştan göğüs başlangıcına kadar korunan **Kat. No. 128**'nin peruka şeklinde işlenen saçları *σπεῖρα* olarak isimlendirilmektedir³⁴⁵. Tek hat halinde çıkık olan kaşlar yay şeklinde işlenmiştir. Gözler dışa çıkıktır. Tamamen açık ve etrafı sakalla çevreli ağız çene kısmında sivri üçgen bir hal almaktadır. Figürinin korunan kısmından sağ elin kulak üzerinde olduğu anlaşılır. Burr-Thompson, bu tip figürinleri oturan köle figürinleri olarak tanımlar ve bu tip figürinlerin Roma Dönemine kadar popüler olarak kullanıldığını dile

³⁴³ Marconi 2012, s.389-390, fig. 19.4.

³⁴⁴ Uzun 1998 , Lev.13.1.

³⁴⁵ Burr-Thompson 1952, s.142.

getirir³⁴⁶ . **Kat.No.128** geniş ağız yapısı, abartıdan uzak yüz uzunluklarıyla Yeni Komedinin ortaya çıktığı Erken Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Baş kısmı korunmuş olan **Kat. No. 129** başı rulo gibi saran saçları, alını boydan boya kaplayan kavisli kaş yapısı, top şeklinde gözleri, oldukça açık ağzı ve ağzı çevreleyen sakalları ile **Kat. No. 127** ve **128** den ayrılmaktadır. Figürinin oldukça açık olan ağzı Yeni Komedi dönemini işaret etmektedir. MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına ait Priene'den ele geçen aktör maskı stilistik olarak **Kat. No. 129** ile benzer özellikler sergilemektedir³⁴⁷. **Kat. No. 129** MÖ 4. yüzyıl- MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

III.4.2 MASKLAR

Klazomenai Karantina adası kuzey yamacı kazılarında dört adet mask parçası ele geçmiştir. Dionysos'la ilişkili kült objesi olarak kullanılan maskların kötülüklerden koruyucu apotropeik gücünden dolayı kutsal alanların dışında ev ve mezar konteskleri içinde de ele geçmektedir. Maskların apotropeik gücüyle ilişkili kullanımın en iyi örneklerinden biri siyah figürü vazo resminde yer alan çömlekçi fırının üzerine asılmış masktır³⁴⁸.

Pollux (*Onomastikon IV, 133-154*) tragedia ve komedi de kullanılan 33 farklı mask tipinin tanımını yapmıştır. Ancak tezdeki örneklerin küçük parçalar halinde korunmuş olmalarından dolayı masklar üzerine verilecek bilgi oldukça kısıtlıdır.

Yüzün sol tarafı kısmen korunmuş olan **Kat. No. 130**'un korunan kısmından alının çıkık, üst göz kapağının belirgin işlendiği anlaşılmaktadır. Gür ve uzun saç yüzün yanından aşağıya dökülmektedir. Yüzün korunan kısmından figürin sakallı olduğu anlaşılmaktadır. Maskın yan tarafında dairesel delik yer almaktadır.

Alın ve saçın bir kısmı korunmuş olan **Kat. No. 131** kadın maskıdır. Kalın parçalar halinde geriye doğru toplanmış olan saçlar muhtemelen Knidos tipidir. Messene Artemis

³⁴⁶ Burr-Thompson 1952, s.142-143.

³⁴⁷ Rumscheid 2006, s.333; Lev.158, Kat.Nr.381.

³⁴⁸ Burford 1972, Lev. 17.

Ortheia³⁴⁹ kutsala alanından ele geçen saç ve alın kısmı korunan mermer heykel dalgalar halinde geriye doğru taranan Knidos tipi saç stili ile **Kat. No. 131** ile benzerlik sergilemektedir.

Saçın orta kısmına ait **Kat. No. 132** üzerinde korunan kırmızı boya izlerinden kadın maskı olduğu anlaşılmaktadır. **Kat. No. 131** ve **132**'nin korunan kısmı ile benzerlik gösteren kadın maskları Morgantina³⁵⁰ ve Priene'den³⁵¹ ele geçmiştir.

Yalnızca burun kısmı korunan **Kat. No. 133** kavisli burun şekli, geriye çekik burun kanatları ve üzerinde korunan siyah boya izleri **Kat. No. 133**'ün erkek maskı olduğunu işaret etmektedir.

III.5 BÜST (YARIM FİĞÜRİN, PROTOM VEYA OMUZLU BÜST)

Literatürde büst, protom, yarım figürin veya omuzlu büst olarak anılan genellikle bel hizasından kesilmiş figürinler Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında tek örnekle temsil edilmektedir. Yalnızca ön kısmı korunmuş olan büstün başı günümüze ulaşamamıştır. Küçük Asya'da oldukça az sayıda karşımıza çıkan pişmiş toprak büstler özellikle güney İtalya ve Morgantina'da yoğun olarak görülür³⁵². Bell, *"The bust is an unusual form in the plastic arts of the Greeks"* olarak tanımladığı pişmiş toprak büstlerin anlamına ilişkin pek çok süpekülatif görüşün varlığını da çalışmasında dile getirir³⁵³. Pişmiş toprak büstlerin kökenine ilişkin olarak Işın ve Bell, P.Orsi'nin 20.yy.ın başında ileri sürdüğü "pişmiş toprak büstler Arkaik Dönem protomlarının üç boyutlu halidir" ideasına çalışmalarında yer vermiş ve Orsi'nin bu görüşünün hala geçerliliğini koruduğunu dile getirmişlerdir³⁵⁴.

³⁴⁹ Themelis 1994, s.112, fig. 14a.

³⁵⁰ Bell 1981, Lev.124, 793, 796, 799.

³⁵¹ Rumscheid 2006, Lev. 156, Kat.Nr.376.

³⁵² Işın 2007, s.89.

³⁵³ Bell 1981, s.85.

³⁵⁴ Işın 2007,s.88; Bell 1981, s.85.

Küçük Asya’da Myrina, Priene ve Patara³⁵⁵ gibi belli merkezlerde karşımıza çıkan pişmiş toprak büstler genellikle tanrıça veya kathonik tanrıların tasvirleridir.

Kat. No. 134’ün korunan sol kolundan kolların vücuda yapışık şekilde dirseğe kadar verildiği görülmektedir. Figürinin sol omuzu üzerinden saç buklesi inmektedir. **Kat. No. 134**’ün korunan göğüs kısmında herhangi bir kıyafete işaret eden kumaş kıvrımı görülmezken çapraz olarak inen bantlar dikkat çekicidir. Söz konusu çapraz bantların orta kısmında düğümü andıran yuvarlak bir kabartı bulunmaktadır. Atina Agorasından ele geçen kadın figürü şeklindeki vazo üzerinde görülen çapraz bant **Kat. No. 134** örneği ile benzerlik taşımaktadır. E. R. Williams, söz konusu figürü ele alırken bunun elinde top taşıyan bakire figürü olabileceğini dile getirmektedir. Araştırmacı, bu çapraz bandın hareket özgürlüğü sağladığını ve genellikle genç kız, Artemis ve Athena figürlerinde görülen bir özellik olduğunu ileri sürmektedir³⁵⁶. Keramaikos’dan ele geçen Nike figürlerinin ön kısmında³⁵⁷ da **Kat. No. 134**’de görülen çapraz bantların kullanıldığı görülmektedir, ancak **Kat. No. 134**’ün düz olan göğüs kısmından erkeğe ait olduğu anlaşılmaktadır.

Kat. No. 134’ün sol omuzu üzerinde korunan saç buklesinin benzer örnekleri Özellikle efemine Dionysos tasvirlerinde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Örneğin Delphi Apollon Tapınağının batı alınlığında yer alan Apollon büstü bu örneklerden yalnızca biridir³⁵⁸. Louvre Müzesi Kataloğunda yer alan Klazomenai kökenli çıplak Dionysos figürinin bukleler halinde omuzlarına inen salarıyla **Kat. No. 134**’le benzer özellik sergilemektedir³⁵⁹. **Kat. No. 134** benzer örneklerden hareketle Dionysos olarak değerlendirilmektedir.

³⁵⁵ Işın 2007, 88.

³⁵⁶ Williams 1978, s.384, Lev. 93, 19.

³⁵⁷ Vierendeel- Schlörb 1997, s.71, fig. 406.

³⁵⁸ Dionysos tasvirleri için bkz. Ridgeway, Lev.3; Kielau 2009,s. 84, fig.212 a; Schmaltz 1974, Lev. 11, 148; Yalovris 1986,307-308,317, 321.

³⁵⁹ Louvre III, Lev.150, D 821.

III.6 KABARTMALAR VE KABARTMA PROTOMLAR

İlk örneklerine Doğu Yunan kentlerinde MÖ 550 dolaylarında rastlanılan protomlar³⁶⁰ kutsal alanlardan nekropolis alanlarına kadar farklı kontekstler içinde karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Troia³⁶¹, Pergamon³⁶², Myrina³⁶³, Delos³⁶⁴, Aigai, Lmyra, Lindos, ve Tarentum³⁶⁵ gibi merkezlerde görülen çan şeklindeki protom ve kabartmalar çalışmada yedi örnek ile temsil edilmektedir.

Başı korunmuş olan **Kat. No. 135**'in üst kısmı yuvarlatılmış düz bir plaka üzerinde yer alır. Aşınmayla yüz uzuvları belirginliğini yitiren kadın figürünün başında şehir surlarını temsil eden polos taşıdığı görülmektedir. Hellenistik Dönemde Kybele'nin şehir koruyucusu vasfından dolayı kuleli polosla tasvir edildiği bilinmektedir³⁶⁶. **Kat. No. 135**'nin arka kısmında asma için kullanılan dairesel bir delik yer almaktadır.

Daskyleion'dan ele geçen iki adet Kybele kabartması tipolojik olarak **Kat. No. 135** ile yakın benzerlik göstermektedir. Daskyleion örnekleri F. Çevirici tarafından Hellenistik Döneme tarihlendirilir³⁶⁷. Troia³⁶⁸ ve Pergamon'dan³⁶⁹ ele geçen Kybele figürinleri başlarında taşıdıkları kuleli polos ile **Kat. No. 135** ile benzerlik göstermektedir.

Kat. No. 136'nın tepe kısmı yuvarlatılmış plaka üzerinde kadın figürünün yalnızca baş kısmı korunmuştur. Figürün zeminini oluşturan plaka üzerinde pembe boya izleri korunmuştur. Yüz uzuvları diğer örneklerle kıyasla daha iyi durumda olan kadın figürünün kavun dilimi saç tipinde şekillendirilen saçları dalgalı olarak işlenmiştir. Saç üzerinde kırmızı boya izleri korunmuştur. Yüz oval ve dolgun, gözler açık ve göz kapakları belirgin işlenmiştir. Burun etli ve uzun, dudaklar hafif aralık ve dolgundur. Klazomenai

³⁶⁰ Thomas 2013-2015, s.7.

³⁶¹ Thompson 1963,76, Lev. 7, fig. 15.

³⁶² Töpperwein 1976, Fig. 203-204.

³⁶³ Louvre II, Lev. 7 f

³⁶⁴ Delos XXIII, 112, Lev. 28, Kat. 274

³⁶⁵ Kielau 2009, s.59. Deotaylı bilgi için Bkz. Bagnasco 2005.

³⁶⁶ Burr-Thompson 1963, s.78.

³⁶⁷ Çevirici 1998, s.53, Lev. 2, Kat no. 2-3.

³⁶⁸ Burr-Thompson 1963, XII, fig.46-47.

³⁶⁹ Kielau 2009, 37, 2-3; 40,17; 42, 25-26.

anakarasında HBT sektörü MÖ 4. yüzyıl tabakası içinde ele geçen kadın protomu³⁷⁰ **Kat. No. 136** ile stilistik birliktelik içindedir. **Kat. No. 136** korunan yüz uzuvlarından ve HBT sektörü örneğinden hareketle MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Kat. No. 137 üst kısmı yuvarlatılmış bir plaka üzerinde yer alan kadın figürü boyuna kadar korunmuştur. Hafifçe sağa yatık olan başın yüz uzuvları belirginliğini yitirmiş olsa da kadın figürünün başında stephane benzeri bir aksesuar taşıdığı görülmektedir. Ortadan ayrılan saçlar başın iki yanından boyuna iner. Yüz yuvarlağa yakın oval ve dolgundur.

Kat. No. 138 çan şeklinde protom üzerinde yer alan kadın başının yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Burun ince ve uzun dudaklar küçük ve kalındır. Alt ve üst dudağın uç kısımları birleşmez. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Baş hafifçe sağa yatıktır. Hellenistik Dönem modasına uygun olarak yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Ortadan ayrılan Knidos tipi saçlar dalgalar halinde işlenmiştir. Alında geniş bir üçgen profil görülür. Kadın figürünün boyun kısmında yer alan Aphrodite halkası plastik olarak işlenmiştir. Protom üzerinde korunan kadın başından hareketle MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Oldukça aşınmış durumda olan **Kat. No. 139**'nın üzerine göğüs altından bağlı, "V" yakalı khiton giydiği görülmektedir. Her iki omuz üzerinden saçlar bukleler halinde göğüse doğru inmektedir. Kadın figürünün göğüs altında yer alan kabarık yapının aşınmayla deforme olmuş obje Athena figürinlerinde karşımıza çıkan aigis olduğu düşünülmektedir.

Boyundan sağ tarafta göğüs altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 140**'nın saçları bukleler halinde omuzlara dökülmektedir. Üzerine kolsuz "V" yakalı khiton giyen figürün sağ elinde göğsünün üzerinde, parmaklarının ucunda oval bir obje tuttuğu görülmektedir. Kadın figürünün korunan boyun kısmında Aphrodite halkasının kabartma şeklinde belirgin olarak işlendiği görülür. Khitonun korunan kısmında yer alan kumaş kıvrımları plastik bir anlatıma sahiptir. **Kat. No. 140** genel görünümü ile özellikle Troia'dan ele geçen oturan Kybele figürinleriyle yakın benzerlik taşımaktadır³⁷¹ Ancak **Kat.No. 140**'ın elinde tuttuğu obje Troia ve Pergamon'dan ele geçen benzer figürinlerde karşımıza çıkmaz. Elinde

³⁷⁰ Uzun1998 , Lev.5, fig.1.

³⁷¹ Burr-Thompson 1963, Lev.X, fig. 28(1.1), Lev. XIII, fig. 44 (1.2)

tomurcuk tutan benzer bir kabartma-protom Pergamon'dan ele geçmiştir. Ancak kabartmada tasvir edilen kişinin kimliğine ilişkin Pergamon örneği için de bilgi verilmemektedir³⁷². Olynthos'dan ele geçen MÖ 5. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen kadın protomu sağ elinde **Kat. No. 140** örneğinde olduğu üzere oval bir obje tutmaktadır. Söz konusu obje araştırmacılar tarafından çiçek olarak nitelendirilir³⁷³. Delos'dan ele geçen bir yazıtta Demeter ve Kore adına düzenlenen Eileithyiaia festivallerinde domuz, koyun, köpek, peynir, nohut, iç bakla, ceviz, susam, lahana, bal, çelenk, ekmek, şarap adandığı yazmaktadır³⁷⁴. Oldukça düşük bir olasılık olmakla birlikte objenin oval yapısından dolayı **Kat. No. 140**'ın elinde ceviz veya iç bakla tutuyor olabileceği de göz önünde bulundurulması gereken öneriler arasında yer alır.

Boyundan göğüs altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 141**, **Kat. No. 140** örneğinde olduğu gibi “V” yakalı kolsuz khiton giymektedir. Kadın kabartmasının boyun kısmında yer alan Aphrodite halkası kabartma şeklinde yapılmıştır. Kadın figürünün kucağında taşımakta olduğu hayvanın yalnızca kulak kısmı korunmuştur. Kucağında hayvan taşıyan **Kat. No. 140** ile benzer bir örnek Lmyra'dan ele geçmiştir. Artemis olarak değerlendirilen Protom MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir³⁷⁵.

Sol tarafı korunmuş olan **Kat. No. 142** kabartmasında figürin üzerinde yer aldığı plakanın yan kenarlarının figürin kolu ile sınırlandırıldığı görülmektedir. Korunan sol koldan figürin kol ve omuzunu şalla kapattığı görülür. Dirsekten bükülmüş vaziyetteki kol göğüs altında yer alırken sol el sarındığı şalı tutmaktadır. Göğüs kısmında khitonun kumaş izlerinin bulunmuyor olması ve kadın figürlerinde görülen belirgin göğüs çıkıntılarının bu figürde karşımıza çıkmaması kabartmada yer alan figürin bir erkeğe ait olabileceğini düşündürmektedir. British Museum'da bulunan Tanagra kökenli iki adet Dionysos protomu gerek plakanın figürle sınırlandırılmış olması gerekse Dionysos'un çıplak gövdesini bir pelerin veya şalla sarması ile **Kat. No. 142** Tanagra'dan ele geçen Dionysos protomlarını birbirine yakınlaştırmaktadır. Tangradan ele geçen Dionysos protomları, MÖ 350'ye tarihlendirilmektedir³⁷⁶.

³⁷² Kielau 2009, s.64, 138.

³⁷³ Robinson 1931, s.18, Lev.11, fig. 63.

³⁷⁴ Hadzisteliou Price 1971, s.53.

³⁷⁵ Zuhuber-Okrog 1990, 62, TK 2.

³⁷⁶ Higgins 1987, s.111-113, fig. 133-134.

Kat. No. 143 düz bir plaka üzerinde kalça altına kadar tasvir edilmiş kadın figürü üzerine “V” yakalı, göğüs altından bağlı, kolsuz khiton giymektedir. Kadın figürünün sarındığı şalın rüzgarda şişen yelken gibi gergin verilmesi figürü Priene’den ele geçen *Aphrodite ? Velificatio*³⁷⁷ figürinleriyle birbirine yaklaştırmaktadır³⁷⁸. **Kat. No. 143** örneği duruşuyla da Priene figürinleriyle benzerlik taşımaktadır. Kadın figürünün sağ eli dirsekten kıvrılmış vaziyette karın üzerinde sarındığı kumaşı kavrarken sol el dirsekten kıvrılmış vaziyette yukarıya doğru kaldırılmış sarınılan kumaşı naif bir şekilde tuttuğu görülür. Kadın figürünün giysi, sarındığı kumaş, kol ve elleri üzerinde siyah boya izleri görülmektedir.

Priene’den ele geçen *Aphrodite? Velificatio* figürinlerinin kimliğine ilişkin farklı görüşler bulunmaktadır. Winnefeld ve Mendel bu figürinleri dansçı olarak yorumlarken, Thompson bu figürinlerin Aphrodite olabileceğini ileri sürmektedir. Burn ve Higgins ise Priene örneklerini tanrıça Selene ile ilişkilendirmektedir³⁷⁹. Benzer bir diğer örnek Roma Ulusal Müzesinde yer alan Prenestina’dan ele geçen yuvarlak sunak üzerinde yer almaktadır. Sunak üzerindeki dansçı figürlerinin şallarını tutma şekli ve şalların rüzgardan şişmişcesine gergin görüntüsü **Kat. No. 143** kadın figürünü ile benzerlik sergiler. Söz konusu yuvarlak sunak MÖ 1. yüzyılın başlarına tarihlendirilmektedir³⁸⁰. Tarentum’dan ele geçen minyatür altar üzerindeki kadın figürünün sarındığı şal denizden gelen esinti ile şişmiş ve gerilmiştir. Söz konusu minyatür altar üzerinde yer alan kadın figürü bu hali ile **Kat. No. 143** ile benzerlik taşımaktadır³⁸¹.

Kat. No. 143 kadın figürünün genelinde görülen durağanlık bu örnek için dansçı önerisini bir kenara bırakmayı gerektiriyor. Figürü üzerinde tanrıça kimliğini işaret eden kanıtların bulunmaması **Kat. No. 143**’yi Aphrodite veya başka bir tanrıçayla ilişkilendirmeye engel olmaktadır. Kabartma üzerinde yer alan kadın figürünün kimliğine ilişkin bir saptamada bulunulamazken korunan stilistik özelliklerinden dolayı MÖ 3. yüzyıla ait olduğu anlaşılmaktadır.

Orta kısmı korunmuş olan **Kat. No. 144** plakası üzerinde yer alan figürler aşınmayla kısmen ayrıntılarını kaybetmiştir. Levha üzerinde yan yana duran iki figürden

³⁷⁷ Latince kökenli *Velificatio* sözcüğü yelken anlamına gelmektedir.

³⁷⁸ Rumscheid 2006,s.241, Lev. 49, Kat. Nr. 118-119.

³⁷⁹ a.g.e.,s.241.

³⁸⁰ Maschek 2008, s.188, Lev. 2, 3, 5.

³⁸¹ Jastrow 1941, s.27, fig. 12.

solda yer alan kadın figürünün belirginliği daha net koruduğu görülmektedir. Khiton üzerine himation giyen kadın figürünün sağ eli ile himationu kavramasından dolayı oluşan himationun pilileri belirgin olarak işlenmiştir. Himationun sol omuz üzerinden atılıp gövdeyi diagonal olarak geçen kumaş tomarı belirgin işlenmiştir. Oldukça aşınmış durumdaki levhanın sağında yer alan ikinci figürin himationa sarınmış olduğu anlaşılmaktadır. Klazomenai FGT sektöründen ele geçen levha üzerinde yan yana duran iki kadın figürü **Kat No. 144** ile yakın benzelik gösterir. Özellikle FGT sektöründen ele geçen levha üzerinde solda yer alan kadın figürünün himationa sarınma şekli, sağ eli ile himationu kavradığı noktada oluşan kumaş kıvrımları ve himationun sol omuz üzerinden çıkıp gövdeyi diagonal olarak kesen kumaş tomarı **Kat.No. 144** örneği ile benzer özellikler taşımaktadır.

Kat.No. 144 örneğinin sağ ve sol kısmı kırık olduğundan levha üzerindeki sahnenin sadece iki kadın figürünün oluşup oluşmadığı anlaşılamamıştır. Ancak levha üzerindeki kadın figürü sayısı iki ile sınırlı ise üzerinde hiçbir tanrısal atribüt bulunmayan bu figürler ölümlü kadınları temsil ediyor olabileceği gibi, Demeter ve Kore, Leto-Artemis gibi tanrıçaları da temsil ediyor olabilir³⁸². Bunu belirlemek şu an için mümkün görünmemektedir.

Klazomenai FGT sektöründen bulunan levha, ele geçtiği tabakadan hareketle MÖ 400-390'a tarihlendirilir³⁸³. Ancak **Kat. No. 144** üzerindeki yoğun aşınmadan ve tarih önerisi sunabilecek bir tabakadan ele geçmedi için, bu figürin için bir tarih önerisinde bulunulmamaktadır.

Üzerindeki ayrıntıların tamamı belirginliğini yitirmiş olan **Kat. No. 145** plakası için kenarları yuvarlatılmış, arkası düz, kare veya dikdörtgen formu olduğu şeklindeki yapısal tanımlar dışında, plakanın üzerindeki sahne hakkında yorum yapmak mümkün görülmemektedir. Plaka üzerinde yer alan aşınmış kabartmaların insan, yapı veya bir objeye ait olduğunu söylemek oldukça güçtür. **Kat. No. 145** plakası üzerindeki tüm figürler belirginliğini yitirmiş olmasına karşın kuzey yamacı çalışmalarından ele geçen plakaların yoğunluğunu göstermek için çalışma kapsamına dahil edilmiştir.

³⁸² Hadzisteliou Price 1971, s.54.

³⁸³ Uzun 1998, s.65, Lev.15, fig.2.

III.7 GÖVDE PARÇALARI

Çalışmada on dört parça ile temsil edilen gövde parçaları kendi içinde el, kol, ayak ve bacak olarak alt gruplara ayrılmaktadır. Gövde parçaları ele alınırken karşılaşılan en belirgin zorluk oldukça küçük bir kısmın korunmuş olmasıdır. Bu denli küçük parçalardan figürinin tipolojisine ilişkin kesin saptamalarda bulunmak oldukça güç olmakla birlikte özellikle kol ve bacak parçaları için kabaca bir tahminde bulunmak mümkün gözükmemektedir.

III.7.1 EL VE KOL PARÇALARI

Çalışmada el parçaları iki örnekle temsil edilmektedir. Bileğe kadar kumaşa sarınmış olan **Kat. No. 146** sol el parçası vücuda bitişik olarak figürinin yanında yer almaktadır. Parmaktan bükülmüş haldeki elin yanında korunan pembe boya izleri kadın yada çocuk figürünü olduğunu işaret eder. Parçanın bileğe kadar şal veya himation ile sarınmış olmasından hareketle **Kat. No. 146**'nın oturan veya ayakta durur vaziyetteki giyimli kadın figürinleri içinde yer aldığı düşünülse de çalışmada ele alınan ayakta duran kadın figürinleri ve oturan giyimli kadın figürinleri içinde **Kat. No. 146** örneğiyle benzerlik gösteren tip saptanamamıştır³⁸⁴. Ancak günümüzde Louvre Müzesinde yer alan Klazomenai kökenli iki adet ayakta duran giyimli kadın figürinin bileklerine kadar şalla sardıkları sol ellerinin duruş şekli **Kat. No. 146** örneğiyle benzerlik taşımaktadır. Söz konusu Louvre Müzesi örnekleri **Kat.No. 146**'nın ait olduğu kadın figürünü tipolojisine ilişkin öngörü oluşturur.

Bilek başlangıcına kadar korunmuş olan **Kat. No. 147**'nin bükülmüş olan parmakları ile bir objeyi kavradığı görülmektedir. **Kat. No. 147**'nin etrafında korunmuş olan kırmızı boya izleri el parçasının kadın figürinine ait olduğunu işaret etmektedir.

³⁸⁴ Benzer el duruşuna sahip örnekler için Bkz. Louvre III, Lev.150, D. 817-818.

Figürinin parmaklarıyla kavradığı şey bir objeden ziyade üzerinde oturduğu veya dayandığı bir yerin parçası gibi gözükmektedir³⁸⁵.

Çalışmada dört örnekle temsil edilen kol parçalarının biri dışında tamamı çıplaktır. Dirsek üzerinden veya altından itibaren kırık olan **Kat. No. 148, 149, 150 ve 151** kol kısımları hareketli figürinlere ait olmalıdır. **Kat. No. 148 ve 149**'un avuç içleri oyuk olarak yapılmıştır. **Kat. No. 148**'in parmaklar korunmazken **Kat. No. 149**'un baş ve işaret parmakları kısmen korunmuştur. Kol parçalarından yalnızca **Kat. No. 148 ve 151** içi boş olarak yapılmıştır. Avuç içinin başlangıcına kadar korunmuş olan **Kat. No. 151** örneği üzerinde yer yer korunan boya izleri figürinin siyaha boyandığını işaret etmektedir. Bu haliyle **Kat. No. 151**'nin Nike ve Eros figürinlerinin dışında kol kısmı hareketli olan farklı bir figürin tipolojisine ait olduğu düşünülmektedir.

İncelenen diğer örnekler ile kıyaslandığında daha rafine ve kaliteli kil yapısına sahip olan kol parçalarının en azından korunan kısımlarından hareketle Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinlerin geneline oranla daha iyi işçiliğe sahip oldukları düşünülmektedir. Parçaların korunan ölçüleriyle oranlandığında yaklaşık 15-20 cm.'lik figürinlere ait olduğu anlaşılır. Söz konusu figürinlerin cinsiyetine ilişkin bir saptama yapmak oldukça güçtür ancak yine de kolların ince ve uzun yapısından hareketle Nike veya genç Eros tipolojisine ait olduklarını ileri sürmek yanlış bir saptama olmayacaktır.

III.7.2 AYAK VE BACAK PARÇALARI

Çalışmada dört örnekle temsil edilen ayak parçalarından **Kat. No. 152** yüksek bir kaide üzerinde birbirine bitişik olarak durmaktadır. Ayak parçaları ile kaide arasında yer alan kalın plaka figürinin giymiş olduğu sandaletin taban kısmıdır. Söz konusu plakanın sandaletin taban kısmı olduğu başparmak ve yanında yer alan ikinci parmak arasındaki girintinin plaka üzerinde de takip ediliyor olmasından anlaşılır. **Kat. No. 152** örneğinde baş parmak ve ikinci parmak arasında görülen ayırım dışında ayrıntıların işlenmediği görülür. Ayak ile sandalet tabanı arasında yer yer kırmızı boya izleri korunmuştur. MÖ. 1.

³⁸⁵ Benzer örnekler için Bkz. Louvre III, Lev. 126, 594.

yüzyılın sonuna tarihlendirilen, Pergamon'dan ele geçen ayakta duran çocuk figürünü ayak yapısı ve üzerinde durduğu yüksek kaide ile **Kat. No. 152** örneği ile benzerlik taşımaktadır³⁸⁶.

Bilek başlangıcına kadar korunan **Kat. No. 153** sol ayaktır. Bu örnekte de aynı **Kat. No. 152**'de olduğu üzere baş parmak ile ikinci parmak arasında girinti belirgin olarak verilmiştir. Aynı girinti kalın plaka şeklindeki sandalet tabanında da görülür. Bu örnekte de **Kat. No. 152** de olduğu üzere ayak parmakları belirtilmezken bilek kısmında yer alan kazımayla yapılmış çapraz bantlar ile sandaletin bağları gösterilmiştir. **Kat. No. 153**'nin üst kısmında kalın astar tabakası korunmuştur.

Yarısına kadar korunmuş olan **Kat. No. 154** yukarıda ele alınan iki örnekten farklı olarak ayak parmaklarının belirtildiği ve sandaletin bantlarının plastik olarak işlendiği görülmektedir. Yalnızca üçüncü, dördüncü ve beşinci parmakların korunduğu **Kat. No. 154** örneğinde "X" şeklindeki sandalet bağlarının merkezinde düğüm yer almaktadır. Bu düğümden çıkan düz bir bant bileğe doğru uzanır.

Bacak parçaları kuzey yamacı kazılarında üç örnekle temsil edilmekle birlikte çalışma kapsamında iyi korunan iki örnek ele alınmıştır. Baldırın alt kısmından bilek başlangıcına kadar korunmuş olan **Kat. No. 155** içi dolu olarak yapılmıştır. Parçanın ince uzun yapısı ve dizden hafifçe bükülmüş olmasından hareketle genç Eros figürinlerine ait olduğu düşünülmektedir. **Kat. No. 155**'de dikkati çeken unsurlardan biride bacağın kıvrılmasıyla diz arkasında oluşan deri kıvrımının plastik olarak belirtilmesidir.

Baldırdan diz altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 156**, **Kat. No. 155** örneğine oranla daha kalın bacak yapısına sahip olsa da bu parçada muhtemelen genç Eros figürinleriyle ilişkili olmalıdır.

³⁸⁶ Leyenaar-Plaisier 1979, fig. 1024.

III.8 HAYVAN FİGÜRİNLERİ

Tarih boyunca insanla yan yana olan hayvan, insanın ürettiği diğer sanatlarda olduğu gibi koroplastik sanatının da vazgeçilmez unsurları arasında yer almaktadır. Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen köpek, kuş, horoz (?), aslan, at/eşek ve koç figürinleri muhtemel kutsal alana yapılan hayvan sunularındaki çeşitliliği göstermektedir.

III.8.1 KÖPEK FİGÜRİNLERİ

Yunan vazo sanatında ve mezar stellerinde özellikle savaşçıların uğurlama sahnelerinde sıklıkla kullanılan köpek, Antik Dönemde de aynı günümüzde olduğu gibi insanın en yakın dostu olmuştur. Tarihsel sürece bakıldığında insanoğlunun evcilleştirdiği ilk hayvan olan köpek, evcilleştirildiği dönemden itibaren insana dost olmanın yanı sıra bekçilik, avcılık ve çoban köpeği olarak insana hizmet etmeye başlamıştır. Ancak Antik Dünyada köpek yalnızca sağdı bir dost ve yardımcı olarak mı kullanılmıştır? Anadolu’da bu sorunun cevabına ilişkin en erken veriler Hitit yazılı kaynaklarında karşımıza çıkmaktadır. Boğazköy’den ele geçen kemik parçaları yavru köpekleri dini ritüellerde kurban edildiğini göstermektedir. Söz konusu bu kurban ayini Hattuşaş da askerler ve halk arasında daha yaygındır³⁸⁷. Köpek kurbanının başlıca nedenleri arasında korunma, arınma ve şifa bulma gelmektedir. Özellikle arınma ve korunma kurbanlarında, yavru köpeklerin parçalandığı veya yakıldığı yazılı kaynaklardan öğrenmekteyiz. Hitit yazılı kaynaklarından ve arkeolojik verilerden köpek kurbanının ritüelin merkezinde olmadığı yavru köpekler ile birlikte domuz, keçi vb. farklı hayvanlarında kurban edildiği anlaşılmaktadır.

MÖ. 6. yüzyılda yaşamış olan Ephesos’lu şair *Hipponaks*’ şiirlerinde Lidya tanrılarını da anlatan bir dördlüğünde *Maeoniaların* tanrısı *Kandaules*dan söz eder. Burada sözü geçen Maeonian kelimesi ile kastedilen Lidyalılar’dır³⁸⁸. Kandaules sözcüğü “köpek boğan” anlamı taşımaktadır. Maeonian’ların tanrısı Kandaules’in kişisel özelliklerine

³⁸⁷ Collins 1990,s. 223.

³⁸⁸ Greenewalt 1978, s.45.

bakıldığında Anadolu’lu bu tanrının Yunan Pantehonun’dan tanıdığımız Hermes ve Herakles ile özdeş yanları olduğu görülür bu yüzdendir ki bazı kaynaklarda tanrı *Hermes Kandaules* veya *köpek Boğan Hermes* olarak da isimlendirilmiştir³⁸⁹.

Şair Plutarchos, tüm Yunanlı topluluklarda köpeğin önemli bir yeri olduğunu ve hepsinin köpek kullanıldığını aktarmaktadır. Plutarchos, aynı zamanda bu köpeklerin arınma törenlerinde kurban edildiğini de söylemektedir³⁹⁰. Karia Bölgesinde köpek kurbanının Ares kültü ile ilişkili olduğu bilinmektedir. Anadolu’da köpek kurban edilen bir diğer kült ise Hekate kultüdür. Anadolu’ya bakıldığında Ephesos, Samothrake, ve Kolophon’da Hekate’ye köpek kurbanının olduğu bilinmektedir. Eleithia kültüründe Demeter’e sunulan adaklar arasında köpeklerin de olduğu bilinmektedir³⁹¹.

Thompson, uzun kıvrıkcık tüylere sahip küçük köpeklerin Hellenistik Dönemde küçük çocuklara oyun arkadaşı olarak beslendiği ileri sürmektedir. Nitekim mezar stelleri üzerinde yer alan çocuk ve köpek tasvirleri Thompson’ın bu görüşünü destekler³⁹². R. Davidson, D. B. Thompson ve H. A. Thompson ortak çalışmalarında kısa bacaklı kabarık tüylü köpeklerinin antik Yunan’da popüler ev hayvanı olduklarını ileri sürmektedirler³⁹³. D. B. Thompson, söz konusu köpeklerin cinsi üzerine de yorumda bulunmuş bu köpeklerin uzun tüylü ve küçük vücut yapısına sahip Malta köpekleri olduğunu ileri sürmüştür. J.M. Grossman ise bu köpeklerin yine uzun tüylü ve küçük beden yapısına sahip Pomeranya köpeği olabileceğini düşünmektedir³⁹⁴. Kutsal alanlarda ele geçen köpek figürinleri hangi amaca yönelik olarak tanrılara armağan edilmiştir? Bu sorunun cevabı köpeğin evcil hayvan olarak hayatın içinde insanla yan yana olmasıyla açıklanabilir mi yoksa köpek ve köpek figürinlerinin temsil ettiği daha derin anlamlar mı vardı? Yunan mitolojisinde Orthos³⁹⁵ ve Kerberos “*Κέρβερος*” yılan kuyruklu, sırtında yılan başları dikilmiş, üç başlı köpek olarak tasvir edilmektedir. Ölüler dünyasının bekçiliğini yapan Kerberos’un görevi canlıların ölüler dünyasına girmesini ölülerin ise bu dünyadan çıkmasını engellemektedir³⁹⁶. Görüldüğü üzere Yunan mitolojisinde yer alan köpek tasviri ile kutsal

³⁸⁹ Greenewalt 1978, s.47.

³⁹⁰ Plutarhos 208C

³⁹¹ Hadzisteliou Price 1971, s.53.

³⁹² Burr-Thompson 1963, s.140. Mezar steli örenği için bkz. Grossman 2001, 18, 19, Kat no. 1.

³⁹³ Davidson vd. 1943, s.126.

³⁹⁴ Burr-Thompson 1963, s.140, Grossman 2001, s.18.

³⁹⁵ Grimal 1997, s.585.

³⁹⁶ a.g.e., s.374-375.

alanlardan ele geçen ufak tefek sevimli köpek figürinleri arasında oldukça büyük imaj farkı vardır.

Köpek figürinlerinin kutsal alanlara adak olarak bırakılmasına ilişkin iki öneri ortaya çıkar. Bunlardan ilki köpeğin mülk ve hane koruyucu vasfı gözetilerek tanrılara sunulması, bir anlamda apotrofik bir obje olarak kullanılmasıdır. Bir diğer öneri ise kutsal alanlara bırakılan köpek imajlarının arınmayla ilişkili olduğudur.

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında toplam dokuz adet köpek figürinlerini ele geçmiştir. Söz konusu figürinlerden yedi adedinin aynı veya ikiz kalıplardan üretildiği anlaşılrken, iki örneğin farklı tipolojiye sahip olduğu görülür.

Sivri kulaklı, üçgen yüzlü, kısa tüylü, kısa bacaklı **Kat. No. 157** örneğinin yüzü sola dönük olarak verilmiştir. Figürinin uzun tüylü kuyruğu spiral şeklinde ve havaya kaldırılmış vaziyettedir. İçi dolu olarak tek kalıptan üretilen figürinin yalnızca ön kısmı işlenmiş arka kısım düzeltilerek işlenmeden bırakılmıştır. **Kat. No. 157** orta yükseklikte dikdörtgen bir kaide üzerinde yer almaktadır.

Kat.No. 158 temel özellikleri ile **Kat.No. 157** benzerlik göstermekle birlikte, **Kat. No. 157** ile kıyaslandığında daha ince, uzun ve çevik vücut yapısına sahip olduğu görülür.

Baştan karın kısmına kadar korunmuş olan **Kat. No. 159** kısa kulaklı ve uzun tüylü olarak tasvir edilmiştir. Bu hali ile **Kat. No. 159**, Pomeranya köpeklerini andırır.

Köpek figürinleri Küçük Asya'dan Kıta Yunanistan'a, İtalya'dan ve Mısır'a kadar farklı birçok coğrafyada karşımıza çıkmaktadır.

Kat. No. 157 ve **158**'in benzer örnekleri Güney Atina Pnyx'den (MÖ 4. yüzyıl)³⁹⁷, Morgantina'dan (MÖ 3. yüzyıl)³⁹⁸ ve Myrina'dan (Hellenistik Dönem) ele geçmiştir³⁹⁹. **Kat. No. 159**'un benzer örneği Mısır ve kıyı İonia'da⁴⁰⁰ görülmektedir. Ayrıca Copue'den⁴⁰¹ ele geçen MÖ 2. yüzyıla tarihli figürin grubunda çocukların bindikleri iki

³⁹⁷ Davidson- Burr Thompson 1943, s.154, fig. 98, 155.

³⁹⁸ Bell 1981,s. 98, 225, Lev. 130, 857-858.

³⁹⁹ Leyenaar-Plaisier 1979, Lev.129, 1005.

⁴⁰⁰ a.g.e.,fig.1418-1421.

⁴⁰¹ Louvre IV-I, Lev.60, D 3675-D3675.

tekerlekli arabaları çeken köpeklerin **Kat.No.198** ile benzer tipolojide olduğu görülmektedir.

Karantina adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen köpek figürinleri, benzer örneklerin yardımıyla Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

III.8.2 ASLAN FİĞÜRİNİ

No.160 kürek kemiklerine kadar işlenen yelesi, küçük, yuvarlak kulakları ve yüz yapısıyla oturur vaziyetteki bir aslan figürünü olduğunu işaret etmektedir. Genellikle tanrıça Kybele ile özdeşleşen aslan tasvirlerine bakıldığında, tanrıçanın kucağında veya iki yanında, oturur yada ayakta olarak tasvir edildiği görülmektedir. Pergamon'dan⁴⁰² ele geçen MÖ 2.yüzyıla tarihlendirilen Kybele figürünün yanında yer alan aslan figürü Kybele'den bağımsız ikinci bir figürin olarak kompozisyonun içinde yer almaktadır. Karantina Adası kuzey yamacından ele geçen oturur vaziyetteki aslan figürünü korunan kısmında hareketle tekil olarak yapıldığı görülmektedir. **Kat.No. 160** ile ilişkili ikinci bir figürin parçasının ele geçmemesi **Kat.No. 160**'ın da Pergamon örneğinde olduğu üzere bir figürin grubunun parçası olup olmadığını akıllarda soru işareti olarak bırakır.

III.7.3 GÜVERCİN VE HOROZ FİĞÜRİNLERİNE AİT PARÇALAR

Yalnızca baş kısmı korunan **Kat. No. 161** güvercin figürüdür. Bell, güvercin figürinlerini Attika evlilik ikonografisinin bir parçası olduğunu dile getirir ve Persephone'nin de elinde güvercin taşıyan tasvirlerinin olduğunu ekler⁴⁰³. Töpperwein, güvercin figürinlerinin mezar hediyesi olarak kullanıldığını da dile getirmektedir⁴⁰⁴. Thompson, Troia'dan ele geçen güvercin figürinlerini ele alırken kaz ve güvercin figürinlerinin Tanrıça Aphrodite'le ilişkili olduğunu söylemektedir⁴⁰⁵. Merker, güvercin

⁴⁰² Töpperwein 1976, lev. 32, fig. 192.

⁴⁰³ Bell 1981, s.98.

⁴⁰⁴ Töpperwein 1976, s.137.

⁴⁰⁵ Burr-Thompson 1963, s.140.

figürinlerinin yakın doğuda bereketle ilişkili olduğunu vurgular ve ardından Aphrodite'le de ilişkilendirildiğini ekler⁴⁰⁶. Ancak kahramanlara ait kutsal alanlarda da güvercin figürinleri ele geçmiştir⁴⁰⁷.

Perachora'dan ele geçen güvercin başı **Kat. No. 161** örneği ile yakın benzerlik göstermektedir. Perachora örneği Klasik - Hellenistik Döneme tarihlendirilir⁴⁰⁸.

Omurgalı yapıya sahip **Kat. No. 162**'nin orta kısımda yer alan tüyleri aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Ancak uç kısımda olması beklenen uzun tüylerin yerine kısa tüylerin yer alması kanatta uzun tüy kullanılmadığını işaret eder. Kanadın uç kısmında yer alan tüylerin iri işlendiği ve tüylerin orta kısmında kanat bayrağının belirtildiği görülmektedir. **Kat. No. 162** horoz benzeri kanatlı bir hayvanın kuyruk kısmına ait olmalıdır. **Kat. No. 162** ile benzer kuyruk yapısına sahip horoz figürinleri Pergamon⁴⁰⁹, Troia⁴¹⁰, Olynthos⁴¹¹ ve Delos⁴¹², dan ele geçmiştir.

III.8.4 KOÇ / KEÇİ (?) FİGÜRİNLERİ

Tek kalıptan içi dolu olarak yapılan **Kat. No. 163** koç figürini bacaklarını kıvrımış halde yerde uzanmaktadır. **Kat. No. 163**' ün uzuvları aşınmış olmakla birlikte uzun tüyleri ve başının üzerinde korunan boynuzlarından hareketle koç figürini olduğu düşünülmektedir. Figürinin uzun tüyleri arasında pembe boya izleri günümüze kadar korunmuştur.

Kulak, boynuz ve göz kısmı korunan **Kat. No. 164** koç figürinidir. **Kat. No. 164** üzerinde yer yer siyah boya izleri korunmuştur. Figürinin alt ve üst göz kapakları orta derinlikte işlenmiştir. Göz yuvarlağı sarıya boyanırken göz bebeği siyahla belirtilmiştir.

⁴⁰⁶ Merker 2001, s.268, dip not:37.

⁴⁰⁷ Williams vd. 1973, s.8.

⁴⁰⁸ Payne 1940, Lev. 100, 157.

⁴⁰⁹ Töpperwein 1976, 84, 578.

⁴¹⁰ Burr 1963, Lev.,284, 288.

⁴¹¹ Robinson 1940, Lev.42.

⁴¹² Delos XXIII , Lev. 100, 1344.

Klazomenai sikkeleri üzerinde yer alan koç protomları kıvrık boynuzları uzun yüz yapıları ve dışa çıkık gözleri ile stilistik açıdan **Kat. No. 164** örneği ile yakın benzerlikler taşımaktadır⁴¹³. Ön yüzünde Athena başı arka yüzünde koç protomu taşıyan Klazomenai sikkeleri MÖ 4. yüzyılın başına tarihlendirilir. Koç protomlarının yanı sıra **Kat. No. 163** örneğiyle benzer şekilde dizleri üzerinde yere uzanan koç figürleri de Klazomenai sikkeleri üzerinde görülmektedir.

Direnç ve hırsla özdeşleştirilen koç figürinleri Tanrıça Kybele'ye ait kutsal alanlarda özellikle boğa figürinleriyle birlikte sıklıkla görülen sunular arasında yer almaktadır⁴¹⁴. Ancak Klazomenai sikkeleri üzerinde dahi tanrıça Athena ile birlikte tasvir edilen koç figürlerinin Karantina adasında yer alan kutsal alana Athena kültüyle ilişkili olarak bırakıldığı düşünülmektedir.

III.8.5.AT/ EŞEK FIGÜRİNİ (?)

Yalnızca sağ bacağı, toynak ve kuyruk kısmı korunan **Kat. No. 165** binek hayvanına aittir. İnce plaka kaide üzerinde duran figürin içi boş yapılmıştır. Sağ bacağın korunan baldır kısmında görülen plastik bant bu kısımda koşum takımları veya araba çekmek için kullanılan aksesuarın belirtilmiş olabileceğini akla getirir. Figürinin kuyruk kısmı oldukça yüzeysel işlenmiştir. İç bükey profile sahip bacaklardan toynağa geçiş yatay kesiyle belirtilmiştir.

Kahramanlık ve savaşla ilişkilendirilen at figürinleri genellikle kabartma şeklinde üzerinde veya yanında binicisiyle birlikte tasvir edilmektedir. Günümüzde Paphos Müzesinde korunan plaka üzerinde binicisiyle birlikte tasvir edilen at figürinin bacak ve kuyruk kısmı **Kat. No. 165** örneği ile yakın benzerlik sergilemektedir. Söz konusu Paphos örneği Hellenistik Döneme tarihlendirilir⁴¹⁵. Tanagra'dan ele geçen yük taşıyan eşek

⁴¹³ BMC, Lev. VI AE15, AE 17. Benzer bir diğer koç figürini için Bkz. Louvre VI-I, lev. 130, fig. D 4074.

⁴¹⁴ Naumann 1983, 254. Koç figürinlerinin Olympia'dan ele geçen erken örnekleri için bkz. Kyrieleis 2006, Lev. 15.

⁴¹⁵ Karageorgis 1970, s.216, 217 fig. 50.

figürinin bacak yapısı **Kat. No. 165** ile benzerdir⁴¹⁶. **Kat. No. 165**'in korunan kısmından hareketle figürinin tarihi veya tipolojisine yönelik yorumlarda bulunmak oldukça zordur.

III.9 MİNYATÜR (ARULAE) ALTARLAR

Kutsal alan, ev ve mezar kontektleri içerisinde ele geçen minyatür atlarlar, üzerlerinde sembolik sunular, tütsü veya kutsal ateşi temsil eden köz halindeki kömürü yakmak için kullanılmış olmalıdır⁴¹⁷. Tek yüzü veya dört yüzü kabartma figürinlerle bezeli minyatür altarlar özellikle Sicilya ve Güney İtalya'da oldukça yaygındır⁴¹⁸. Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında biri tama yakın toplam altı adet minyatür altar ele geçmiştir.

Kaide kısmı dışında tamamına yakını korunmuş olan **Kat. No. 166**'nın birebir benzer örnekleri Pergamon⁴¹⁹, Atina Agorası⁴²⁰, Eretria⁴²¹, Tarente ve Capaue'den⁴²² ele geçmiştir. **Kat. No. 166**'nın kabaca elle şekillendirilen sunu tablası içinde tütsü veya kömür parçası yakılmaya uygun şekilde hafif iç bükey şekillendirilmiştir. Sunu tablasının köşe kısımlarında astragal yer alır. Söz konusu astragallerin arasında kalan boşluklar birleşim yerlerinin üzerinde rozet motifi bulunan yatık spiral motifleriyle doldurulmuştur. Sunu tablası ile minyatür altarın gövde kısmını ayıran taç kısmı dış sırası şeklinde yapılmıştır.

Dört yüzü korunmuş olan minyatür altarın üzerindeki sahneler sırası ile A: Apollon ve Leto, B: Poseidon ve Amyone, C: Dionysia sahne; D: Heykeli süsleyen kadın figürüdür⁴²³.

⁴¹⁶ Wasmuth 1878, Lev. 24.

⁴¹⁷ Pişmiş toprak Arulae ve Thymiateria'lar hakkında detaylı bilgi için bkz. Von Buren 1918, s.15-53, Yavis 1949, s.171- 175. Töpperwein 1976, s.144.

⁴¹⁸ Swindler 1932, s.511.

⁴¹⁹ Töpperwein 1976, s.144, Lev. 87, 604.

⁴²⁰ Burr-Thompson 1962, s.59, fig. 1.

⁴²¹ Louvre III, Lev. 84, D 376,a-c.

⁴²² Louvre IV-I, Lev. 84, fig. 3814-a-c; fig. 3815 d-g.

⁴²³ Minyatür atların dört yüzünde yer alan sahnelerdeki figürlerin kimlikleri Kat. No. 165 ile bire bir aynı olan Atina Agorası, Tarente ve Capaue'den ele geçen örneklerden hareketle tespit edilmiştir.

A- Yüzü Apollon ve Leto: Minyatür atların A yüzünde baştan bel altlarına kadar korunmuş karşılıklı durur vaziyette kadın ve erkek figürleri yer almaktadır. Sahnenin sağında yer alan erkek figürü oturur vaziyette iken kadın figürü elinde bir asa ile ayakta durmaktadır.

B Yüzü Poseidon ve Anymone: Altarın B yüzünde yan yana durur vaziyette kadın ve erkek figürleri yer almaktadır. Cepheden verilmiş kadın figürü “V” yakalı apodygma’lı peplos giymektedir. Figürün dirsekten kıvrılmış sol kolu göğüs üzerinde yer alırken, sağ kol vücuda bitişik vaziyette yanda durmaktadır. Kadın figürünün sağ elinde tutmuş olduğu obje tahrip olmakla birlikte korunan benzer örnekler⁴²⁴ ışığında elinde hydria tuttuğu düşünülmektedir. Figürün giymiş olduğu peplosun pilileri oldukça sık ve ince işlenmiştir. Sahnenin solunda yer alan erkek figürü himationa üst bedeni açıkta kalacak şekilde sarınmıştır. Himationa sarınmış olan sol kol dirsekten hafifçe kıvrılmış vaziyette vücuda bitişik olarak yer alırken, sağ kol yanında duran kadın figürüne doğru uzanmaktadır. Figürün sarınmış olduğu himationun altından sağ bacağın hareketi gözlenmektedir.

C Yüzü Dionysiak sahne: Altarın C yüzünde üç figür yer almaktadır. Sahnenin ortasında yer alan vücudu cepheden verilmiş çıplak erkek kollarıyla iki yanında bulunan figürlere sarılırken başını sağ tarafında bulunan kadın figürüne çevirmiştir. Profilden verilmiş olan kadın figürü ortada yer alan erkek figürüne sarılmış vaziyettedir. Vücudunun yarısı görülen, sahnenin solundaki erkek figürü merkezde yer alan figüre sarılmış halde kadın figürüne bakmaktadır.

D Yüzü Heykeli süsleyen kadın figürü: Altarın D yüzünde yer alan sahnenin sağında khiton üzerine himation giymiş profilden verilmiş kadın figürü yer almaktadır. Kadın figürünün karşısında miğfer ve kalkan kuşanmış heykel yer alır. Kadın figürü sağ elinde tuttuğu objeyi -ki bu obje muhtemelen bir çelenk olmalıdır- karşısındaki heykele doğru uzatır vaziyettedir. Figürin geriye doğru atılan sağ bacağının himationun altından belirgin olarak görülür. Sahnenin genel görüntüsü kadın figürünün askeri teçhizat kuşanmış heykeli süslediği izlenimi uyandırmaktadır.

D. B. Thompson Satyr sarnıcından ele geçen yuvarlak sunağı incelerken Atina Agorası T1376a katalog numaralı minyatür altarıda ele almaktadır. Agora T1376a

⁴²⁴ Louvre IV-I, Lev. 84, fig. D3815.

minyatür atları **Kat.No. 166** örneği ile üzerindeki sahneleri ve altar tipolojisi ile oldukça yakın özellikler sergilemektedir. Thompson, Tarentum tipi olarak adlandırılan bu sunaklar üzerinde yer alan sahnelerin Megara Kaseleri üzerinde de yer aldığını söylemekte ve bu altarlara Tarentum, Atina, Rhodos ve Delos'da benzer örneklerinin bulunduğunu dile getirmektedir⁴²⁵. Schwabacher, 1941 yılında yayınladığı "*Hellenistische Reliefkeramik im Kerameikos*" isimli çalışmasında Kerameikos'dan ele geçen kabartmalı kaseler üzerinde tespit ettiği sahnelerin benzer örneklerinin minyatür altarlarda da görüldüğünü dile getirir. Araştırmacı, detaylı çalışmasında figürlerin kimliklerine ilişkin bilgiler verirken paralel örneklerin listesini vermeyi de ihmal etmemiştir. Şüphesiz ki söz konusu yayının 1941 tarihli olması göz önünde bulundurulduğunda belirlenen bu listeye eklenen yeni veriler olmalıdır⁴²⁶. Megara kaseleri üzerinde oldukça sık rastlanan sahnelerin başında Dionysiak üçlü sahnesi gelmektedir⁴²⁷. Poseidon ve Amymone, Apollon ve Leto, heykel süsleyen kadın figürü Megara kaseleri üzerinde sıklıkla karşımıza çıkan sahneler arasında yer alır. Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen Megara kasesine ait parça üzerinde heykel süsleyen kadın figürünü yer almaktadır. Minyatür altarlarda üzerinde yer alan sahnelerin Megara kaseleri üzerinde de bir arada görüldüğü örneklerde mevcuttur. Örneğin Kerameikos'dan ele geçen kase üzerinde Dionysiak üçlü ve heykel süsleyen kadın figürü, yine Kerameikos'dan⁴²⁸ ele geçen bir diğer kase üzerinde yer alan Poseidon -Amymone ve Dionysiak üçlü, minyatür atlar üzerinde yer alan sahnelerin Megara kaseleri üzerinde de bir arada kullanıldığını kanıtlayan örneklerden yalnızca ikisidir. Minyatür altarlarda sunu tablası ile altar gövdesine geçişte görülen köşe palmetleri ve bu palmetler arasında yer alan birleşim yerleri üzerinde rozetlerin bulunduğu spiral motifleri de Megara kaseleri üzerinde sıklıkla kullanılan bezeme motifleri arasında yer almaktadır. Sunu tablası ile altar gövdesini ayıran pervazda yer alan dış sırası özellikle Hellenistik Dönem altarlarda sıklıkla kullanılan bezeme elemanları arasında yer alır⁴²⁹.

⁴²⁵ Thompson 1962, s.259.

⁴²⁶ Detaylı bilgi için bkz. Schwabacher 1941,s.186-228.

⁴²⁷ Dionysiak üçlü ve Apollo- Leto, Poseidon- Amymone sahneleri için bkz. Rotroff 1988, Lev. 41, 208-213,pl. 42, 214-216, Lev.42, 214;Günay Tuluk 2001, Lev. 30, fig. 3a-3b;. Heykel süsleyen kadın sahnesi için bkz. Lev. 38, 200. Spiral ve birleşim noktaları üzerinde yer alan rozet için bkz. Lev. 36, 193; Lev. 46, 240, Lev. 58, 316. Palmet için bkz. Lev. 94, 122.

⁴²⁸ Schwabacher 1941, Lev.1, fig. A.1 ve fig. B.4.

⁴²⁹ Dış sırasının Hellenistik Dönem altarlarda kullanımı için bkz. Berges 1996, Lev. 25, 1,3,4; Lev. 26,1-4.

Kat. No. 166 üzerinde korunan sahneleri ve altar tipolojisi ile Agora T 1376a minyatür altarı⁴³⁰, Eretria'dan⁴³¹ ele geçen MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen minyatür altar, Tarentum'dan⁴³² ele geçen MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı –MÖ 3.yüzyıla tarihlenen minyatür altar ve Capaeu'dan⁴³³ ele geçen MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen minyatür altar ile yakın benzerlik taşır. Pergamon'dan ele geçen Geç Hellenistik Döneme tarihli yalnızca sunu tablası korunmuş minyatür altar parçası, altar gövdesinden sunu tablasına geçişte görülen diş sırası, spiral motifi ve köşe palmetleriyle **Kat. No. 166** ile aynı tipolojik grup içinde yer aldığını göstermektedir. Ancak yukarıda bahsi geçen tüm benzer örnekler arasında **Kat.No.166** ile gerek sunu tablası, köşe palmetleri ve bu palmetler arasında yer alan spiral ve rozet bezemelerinin işleniş ile gerekse korunan dört sahnedeki figürlerin işleniş tarzıyla Capaeu 'dan ele geçen minyatür altar neredeyse birebir aynı özellikleri sergiler. Söz konusu stilistik ve tipolojik benzerliğin yanı sıra Capaeu örneğinin ölçülerinin de **Kat.No.166** ile yakınlık gösteriyor olması dikkate değer bir konu olarak karşımıza çıkar⁴³⁴. İki örnek arasındaki yadsınamaz tipolojik, stilistik ve ölçü bazındaki benzerlik her iki altların aynı atölyenin ürünü olabileceği fikrini uyandırmaktadır. Benzer örnekler ışığında **Kat. No. 166** minyatür altarı MÖ 4. yüzyıl - MÖ 3.yüzyıla tarihlendirilir.

Kaide ve altar gövdesinin küçük bir parçası korunmuş olan **Kat. No. 167**'nin dikdörtgen formda yüksek kaidesinin altar gövdesi ile aynı kalıptan çekildiği anlaşılmaktadır. Altar gövdesinin korunan kısmında Eros (?) figürinine ait ayak yer almaktadır.

Sunu tablasından altar gövdesini geçişte yer alan pervaz kısmına kadar korunan **Kat. No. 168** örneğinin korunan kısmında atların ön ve yan pervazlarında kazıma çizgiyle yapılmış volüt motifi görülmektedir. Volütlerin üzerinde yer yer korunan beyaz astar izleri bu kısmın boya ile detaylandırıldığını işaret eder. Altar gövdesine veya sunu tablasına ilişkin korunan kısımların bulunmayışı altar hakkında detaylı bilgi vermeyi engellemektedir. Ancak Troia'dan ele geçen benzer bir örnek Thompson tarafından "*Volütlü Altar*" olarak ele alınmış bu atların kökeni olarak **Kat. No. 166** örneğinde olduğu gibi Tarentum'u göstermiştir. Thompson, söz konusu Troia örneği volütlü altar

⁴³⁰ Thompson 1962, Lev. 91, Agora T1376a,.

⁴³¹ Louvre III, Lev. 84, D 376.

⁴³² Louvre VI-I, Lev.84, D 3814.

⁴³³ a.g.e., Lev. 84, D 3815.

⁴³⁴ Capaeu'den ele geçenminyatür atların ölçüleri için bkz. Louvre IV-I,84, fig. 3815.

üzerinde **Kat. No. 166** örneğinden bildiğimiz Dionysiak üçlünün bulunduğunu ileri sürmektedir. Araştırmacı Troia örneğini MÖ 2. yüzyılın sonu- 1. yüzyıla tarihlendirir⁴³⁵. Yine Troia'dan ele geçen bir diğer dikdörtgen minyatür altarın sunu tablasının kenarlarının yükseltilerek ortada derin bir alan oluşturulması **Kat. No. 168** örneği ile benzerlik göstermektedir. Söz konusu Troia örneği Geç Hellenistik Döneme tarihlendirilir⁴³⁶. Ephesos'dan ele geçen minyatür altar⁴³⁷, etrafı yükseltilmiş sunu tablası ve sunu tablasından altar gövdesine geçişte yer alan pervaz üzerindeki volütler ile **Kat. No. 168** ile benzer özellikler sergilemektedir. Atina Agora'sından⁴³⁸ ele geçen kalıp yapımı Megara kasesi üzerinde yer alan altar tasviri **Kat.No. 168** ile benzer özellikler sergilemektedir. **Kat. No. 168** benzer örneklerden hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilebilir.

İnce ve dikdörtgen yapıya sahip olan **Kat. No. 169** üzerinde boğa kurban sahnesi yer almaktadır. Sadece baş kısmı verilmiş olan boğa figürünün boynuzları, alın perçemi, kulakları, burun delikleri ve gözlerinin plastik olarak işlendiği görülmektedir. Altarın köşe kısmında boğa figürüne dayanır vaziyette yandan verilmiş çıplak erkek figürü (?) kabartma şeklinde işlenmiştir. Boğa figürünün başının erkek figürünün (?) Ayaklarının dibinde verilmesi boğanın kurban edilme seremonisinin gerçekleştiği veya gerçekleşmek üzere olabileceği izlenimi uyandırır. Louvre Müzesi kataloğunda yer alan Küçük Asya kökenli plaka üzerinde yer alan kurban sahnesi işlenişi ile **Kat. No. 169** üzerindeki kurban sahnesiyle birliktelik gösterir⁴³⁹.

Boğa figürü üzerinde dikkat çeken önemli noktalardan biri boğanın geniş işlenmiş boynuzları, iki boynuzun arasından alına üçgen olarak inen perçemi, üçgen kulak yapısı, geriye doğru çekik ve açık işlenmiş burun delikleri ve badem şeklinde belirgin işlenmiş göz yapısı ile II. Eumenes Döneminden itibaren sunaklar üzerinde kullanılmaya başlanan bukranyonlar ile benzerdir⁴⁴⁰.

Kat. No. 169 üzerinde belirgin olarak korunan boğa başının bukranyonlarla olan stilistik yakınlığından hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilebilir. .

⁴³⁵ Burr-Thompson 1963, 142, Lev. LVII, 294a.

⁴³⁶ a.g.e., 143, Lev. LVII, 298a.

⁴³⁷ Auinger 2007, s.164, Lev. 53, Tk. 105.1-105.2.

⁴³⁸ Rotroff 1982, lev. 82, fig. 176.

⁴³⁹ Louvre III, Lev.167, D898.

⁴⁴⁰ Fraser 1977, s.28.

III.10. KALIPLAR

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında toplam on yedi adet kalıp ele geçmiştir. Ancak söz konusu kalıplardan yalnızca tipolojisi belirlenen on bir örnek çalışma konusuna dahil edilirken oldukça küçük parçalar halinde korunan kısımlarından tipolojisi belirlenemeyen dört tip çalışmanın konusu dışında bırakılmıştır. Söz konusu kalıpların sayısal yoğunluğu Klazomenai’da bir veya birden fazla atölyede pişmiş toprak figürin üretildiğini kanıtlamaktadır. Tekrar belirtmekte fayda var ki çalışma kapsamında incelenen figürinler Klazomenai Karantina adası kuzey yamacı’nda 2011 kazı sezonunda ele geçen figürinler ile sınırlandırılmıştır. 2012 - 2013 kazı sezonlarında kuzey yamacının üzerindeki terasta yapılan kazı çalışmalarında dört adet kalıp ele geçmiştir. Elbette ki bu sayı ileriki yıllarda yapılacak çalışmalarda artacaktır.

Miğferli Athena başına ait ön kalıp olan **Kat. No. 170**’in ayrıntıları günümüze kadar bozulmadan korunmuştur. Sağa yatık olarak işlenen Athena başının ortadan ikiye ayrılan saçları dalgalar halinde geriye taranmıştır. Boynun yanından aşağıya sarkan bukleler omuza doğru inmektedir. Gözler orta derinlikte işlenmiştir. Üst göz kapağı oldukça kalın ve belirgindir. Burun etli ve uzundur. Burun ile üst dudak arasındaki mesafenin oldukça az olduğu dikkati çeker. Dudak geniş ve kavisli işlenmiştir. Yüz yuvarlak çene toktur. Kalıp korunan yüz uzuvlarından hareketle MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir. **Kat. No. 170** *Mitolojik Kimlikler* başlığı altında incelenen (**Kat. No. 109 - 110**) Athena başlarıyla gerek kronolojik gerekse stilistik olarak birliktelik göstermesi miğferli Athena figürinlerinin Klazomenai’da üretildiğini işaret etmektedir.

Başında yukarıya doğru açılan yüksek polos ve ense arkasına toplanan dalgalı saçları ile **Kat. No. 171** Thyke figürinine ait arka kalıptır. Anadolu’da Thyke betimlerinin özellikle Hellenistik Dönemden itibaren yaygın olarak görülmektedir⁴⁴¹. Smyrna’dan⁴⁴². ele geçen Hellenistik Döneme tarihlendirilen Thyke figürini polos ve saçın işlenişi ile **Kat. No. 171** örneği ile benzerdir.

⁴⁴¹ Rous, Çaldıran-Işık-Kongaz 2015; s.51.

⁴⁴² a.g.e., s.50-51, fig. 23.

Kat. No. 126 Apollon başına ait kalıp mitolojik kimlikler başlığı altında ele alınmıştır⁴⁴³. Kuzey yamacının üst tarafında yer alan terasta, 2013 kazı sezonunda yürütülen kazı çalışmalarında ele geçen madolyon (?) parçası üzerinde yer alan Apollon başı muhtemelen **Kat. No. 126** ile benzer bir kalıbın ürünü olmalıdır. Atina Agora'sından⁴⁴⁴ ele geçen kalıp yapımı kaselerin tondosu üzerinde yer alan kabartmalar, muhtemelen **Kat.No. 126** ile benzer şekildeki bir kalıptan üretilmiştir. **Kat.No. 126**'nın Atina Agora'sından ele geçen örneklerde de görüldüğü üzere kalıp yapımı kaselerin tondosunda kullanılmış olabileceği de varsayımlar arasında yer alır.

Kat. No. 172 çocuk Eros figürinine ait ön kalıptır. Çıplak olarak tasvir edilen tombul bir çocuk görünümündeki Eros (?) kollarını göğüs altında bağladığı görülür. Baş sağ tarafa yönelmiştir. Yüz yuvarlak, göz kapakları kalın ve şişkin işlenmiştir. Dudaklar küçük ve dolgundur. Figürin başında geniş bir çelenk taşımaktadır. **Kat. No. 172** korunan stilistik özelliklerinden hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilir.

Kat. No. 173 sarınmış çocuk figürinine ait ön kalıp parçasıdır. Himationu ile başına kadar sarınan figür erkek çocuğa ait olmalıdır. Himationun sağ omuza doğru verrev olarak ilerleyen kumaş kıvrımları bu kısımda kumaşın elle büzüldüğünü işaret etmektedir. Hellenistik Döneme tarihlendirilen Smyrna'dan ele geçen sarınmış erkek çocuk figürini **Kat. No. 172** ile benzerlik göstermektedir⁴⁴⁵.

Ayakta duran kadın figürinlerine ait arka kalıp olan **Kat. No. 174** örneğinin tamamının korunmuş olması figürinin kalıplama aşamasının anlaşılmasında da önem taşımaktadır. **Kat. No. 174** örneğinin arkasında yer alan kazımayla yapılmış "H" ön ve arka kalıbı bir birinden ayırt etmek için teknik amaçlı bir simge olarak kullanılmış olmalıdır. Kalıbın arka kısmında yer alan altı adet kil parçası, ki bunlardan iki adedinin simetriği kayıptır, muhtemelen ön ve arka kalıpları birbirine hizalamak için kullanılmış olmalıdır⁴⁴⁶. **Kat. No. 174** Tanagra tipi ayakta duran giyimli kadın figürinlerinin Klazomenai atölyelerinde taklitlerinin üretildiğini göstermesi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Kalıpta yer alan figürinin Sophokles tipinde olmasından dolayı **Kat. No. 3**

⁴⁴³ Mitolojik Kimlikler, s. 119.

⁴⁴⁴ Rotroff 1982, lev. 7, fig. 44, lev. 27, fig. 144.

⁴⁴⁵ Rous, Çaldıran-Işık-Kongaz 2015; s.68-69, fig. 37.

⁴⁴⁶ Detaylı bilgi için bkz. Tahberer 2006, s.56-57.

grubu ile ilişkilendirilir. Kalıp özellikle **Kat. No. 3. 3** figürini ile yakın benzerlik taşımaktadır.

Göğüs altına kadar korunmuş olan **Kat. No. 175** ayakta duran veya oturan giyimli kadın figürinine ait ön kalıptır. Kalıp figürinin omuz kısmına kadar korunmuş olduğundan dolayı bu noktada figürinin oturuyor veya ayakta durduğuna ilişkin kesin bir ayrımda bulunmak oldukça güçtür. Figürinin ortadan ikiye ayrılan saçlarının işlenmeden bırakıldığı görülmektedir. Yüz uzuvları oldukça küçük olan figürinin yüzü uzun ve ovaldir. Himationa sarınmış olan kadın figürini göğüs üzerinde sol eliyle himationu tutmaktadır. Himationun sol omuz üzerinde yer alan kıvrımları omuzdan göğüs üzerine doğru paralel olarak iner. Kalıp çalışmada ele alınan benzer örneklerden hareketle MÖ 4. yüzyıl- MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilir.

Kat. No. 176 çiftli figürin grubuna ait ön kalıptır. Kalıbın sağında yer alan kadın figürini cepheden verilmiştir. Saçları kavun dilimi şeklinde sık yivlerle işlenen figürinin başının üst kısmında bant şeklinde aksesuar taşıdığı görülmektedir. Göğüs başlangıcına kadar korunmuş olan figürinin yüz uzuvları ve kıyafeti aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Buna rağmen figürinin himationa sarınmış olduğu göğüs üzerinde yer alan yatay olarak işlenmiş kumaş katlarından anlaşılmaktadır. Kalıbın sol tarafında yer alan kadın figürini sağda yer alan kadın figürinine yönelmiş şekilde profilden verilmiştir. Bu figürininde ince şeritler halinde işlenen kavun dilimi stilineki saçlarına ilk figürinde olduğu gibi bant şeklinde aksesuar taktığı görülür. Söz konusu her iki figürinin de saç şekli “*Kadın Başları*” başlığı altında ele alınan **Kat. No. 90** ile benzerlik taşımaktadır. Yan yana birbiriyle iletişim halindeki kadın figürinleri gerek Tanagra⁴⁴⁷ gerekse Myrina⁴⁴⁸ figürin repertuarında sıklıkla karşılaşılan konular arasındadır. Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında **Kat. No. 176** tipine ait kalıbın bulunması söz konusu ana üretim merkezlerinin yerel atölyeler tarafından yakından takip edildiklerinin göstergeleri arasındadır. Yukarıda incelenen Athena başı, ayakta duran kadın figürini veya oturan kadın başı kutsal alanlarda hemen hemen her merkezde karşımıza çıkan figürin tipleri arasında yer alır. Bu figürinlerin yerel atölyeler tarafından üretilmesi de şaşırtıcı değildir. Ancak kadın, Nike, Eros vb. figürin gruplarına nazaran daha az sayıda üretilen ve kült işlevinden

⁴⁴⁷ Kleiner 1985, Lev. 16.

⁴⁴⁸ Burr 1934, Lev. XL.

ziyade dekoratif kullanıma daha uygun olan bu ikili figürinlerin Klazomenai atölyelerinde üretiliyor olması figürin üretiminin kentte önemli bir yeri olduğunu işaret etmektedir. Ancak söz konusu Klazomenai figürin atölyelerin aslında çağdaşı olan birçok merkezde tespit edilen yerel figürin atölyelerinde olduğu gibi özgün üretiminin olmadığı görülür

Aşınmayla ayrıntılarını tamamen yitirmiş olan **Kat. No. 177**'nin korunan kısmından hareketle çıplak kadın figürini olduğu düşünülmektedir. Ancak aşınma yoğun olduğundan dolayı kesin bilgi vermek oldukça güçtür.

Kat. No. 178 yüksek dairesel bir kaide üzerinde yan yana duran ayak parçasıdır. Kalıp muhtemelen Kausia'lı erkek figürini üretmek için kullanılmış olmalıdır⁴⁴⁹.

Baş kısmına ait arka kalıp olan **Kat. No. 179**'un dış yüzeyinde yer alan beş adet ince yiv kalıbın bu kısımlardan bağlandığını işaret etmektedir. Yine kalıbın dış yüzeyinde yer alan "A" işareti muhtemelen ön ve arka kalıbı bir birinden ayırt etmek için harflerin kullanıldığını işaret etmektedir. Kalıbın korunan kısmından saçların kıvrıkcık olarak işlendiği anlaşılmaktadır.

Kat. No. 180 elini başına uzatan kadın (?) figürinine ait arka kalıp parçasıdır. Kalıbın korunan kısmından omuzlara kadar inen saçların **Kat No. 179**'da olduğu üzere dalgalı olarak işlendiği görülmektedir⁴⁵⁰.

III.11 GRUPLANDIRILAMAYAN FİGÜRİNLER VE FİGÜRİN PARÇALARI

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen bazı parçalar yapılan sınıflandırmanın dışında kalmıştır. Özellikle anlamlandırılmayan objeler bu tip bir gruplandırma yapmayı zorunlu kılmıştır.

Çalışmada üç örnekle temsil edilen pişmiş toprak çiçeklerin üçünün de stilistik olarak birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Pişmiş toprak çiçeklerin her birinin orta

⁴⁴⁹ Louvre III, Lev.145, D 762; Louvre IV-I, Lev.52, D/E 3630

⁴⁵⁰ Elini başının üzerine kaldıran kadın figürinleri için bkz. Louvre IV-I, Lev.1, D4169, Louvre III, Lev.77, D352,

kısımında delik yer almaktadır. Muhtemelen çiçekler kullanılacakları yerlere bu deliklerden geçirilen sicim veya benzeri bir objeyle tutturuluyordu.

Birbirinden stilistik farklarla ayrılan çiçeklerden **Kat. No. 181. 1** örneği dört yapraklı yonca şeklindedir⁴⁵¹. **Kat. No. 181. 2** taç yapraklarının belirgin olarak işlendiği görülmektedir. **Kat. No. 181. 3** örneğinde çiçek dışı doğru bombeli yapılmıştır. **Kat. No. 181. 3** örneğinde diğer iki çiçekten farklı olarak taç yaprakların arasına da plastik olarak işlenmiş ince bir yiv kullanıldığı görülür. Louvre katalogunda⁴⁵² yer alan Amisos kökenli benzer bir örnek çiçek tacının bir parçası olarak değerlendirilmiştir. Karantina adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen ortası delik pişmiş toprak çiçeklerin işlevi kesin olarak anlaşılamamakla birlikte Amisos örneğinde olduğu gibi pişmiş topraktan yapılmış çiçek tacının bir parçası olma ihtimali akla uygun gelmektedir.

Kaba hamurdan üretilmiş olan **Kat. No. 182**'nin kullanım amacı henüz belirlenememiştir. Ön kısmı yaprak şeklinde üçe ayrılan **Kat. No. 182**'nin arka kısmı boru şeklindedir. Kullanım amacı belirlenemeyen **Kat.No. 182** figürin parçasından ziyade pişmiş toprak obje veya aparat olarak değerlendirilmelidir.

Tipolojisi henüz belirlenemeyen **Kat.No. 184**'ün üzerinde yuvarlatılmış baklava dilimi şekilleri yer almaktadır. Söz konusu baklava dilimlerinin birbirinden ayıran derin yivlerin içinde ve kenarlarında kırmızı boya izleri korunmuştur. **Kat.No.184**'ün üst kısmında sap olduğu düşünülen bir çıkıntı bulunmaktadır. Yarıları korunmuş olan objenin ne olduğuna ilişkin çıkarımda bulunmak oldukça güçtür. Louvre Müzesi katalogunda⁴⁵³ yer alan üzüm salkımı tipolojik olarak **Kat. No. 184**'e benzese de Louvre örneğinde üzüm tanelerinin doğala özdeş olarak dairesel yapıldığı görülür. Delos'dan ele geçen pişmiş toprak incir form olarak **Kat. No. 184** örneğine benzemekle birlikte **Kat. No. 184** örneği üzerinde yer alan kabartmalar Delos örneğini **Kat. No. 184**'den uzaklaştırmaktadır⁴⁵⁴.

Yukarıda da belirtildiği üzere **Kat.No.184** örneği için kesin bir öneride bulunmak oldukça zordur. Figürinin üst kısmında sap benzeri bir çıkıntının bulunuyor olması ve kabartmaların arasında kırmızı boya izlerinin korunması **Kat. No. 184**'ün böğürtlen

⁴⁵¹ Louvre III, lev. 108, D 505; Louvre IV-I, lev. 120, fig. D 409- D 411; lev. 123, D 432, D 433, D 437.

⁴⁵² a.g.e., Lev.105, D 478.

⁴⁵³ a.g.e., Lev. 125, Myrina 820.

⁴⁵⁴ Delos XXIII, Lev.100, 1390.

olabileceğini akla getirse de obje üzerinde yer alan yuvarlatılmış baklava motifi akıllarda soru işareti bırakmaktadır.



BÖLÜM IV: KLAZOMENAI KARANTİNA ADASI KUZEY YAMACI KAZILARINDAN ELE GEÇEN FİGÜRİNLERİNİN KÜLT AÇISINDAN DEĞERLENDİRMESİ

Geçmişten günümüze insan ve tanrılar arasındaki ilişkinin ana düğüm noktası çıkarlar doğrultusunda tanrıların memnun edilmesiyle doğrudan ilişkili olmuştur. İbadetin özüne bakıldığında aslında temel unsurun istenilen şey için -ki bu istekler çocuk sahibi olmaya, berekete, sağlığa hatta ulaşılamayan daha basit meta ve isteklere kadar geniş bir yelpazeye sahiptir- yapılması gereken kurallar oldukça açık ve basittir. Bu isteklere ulaşmak için kullanılan yöntemler kimi zaman basit ve içten gelen bir duayken kimi zaman boğa kurbanından, tanrıya adanmış görkemli bir heykele kadar uzanan, dileyen kişinin maddi durumuna bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Tanrıyı memnun etmek için adanan ihtişamlı ve ihtişamıyla orantılı ölçüde pahalı olan bu adakları sunmak elbette refah düzeyi yüksek vatandaşlarla sınırlıydı. İşte bu noktada pişmiş toprak figürinler zenginle fakiri eşit düzeye getiren tanrılar gözünde inananları kısmen de olsa aynı seviyeye taşıyan basit, ucuz ancak etkin objeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen mitolojik kimliğe sahip figürinler ile kentte tespit edilen kültler arasındaki bağlantı ele alınacaktır.

Kuzey yamacı kazılarında ele geçen buluntuların karakterine bakıldığında bunların bir kutsal alanın bothrosundan taşınıp dolgu malzemesi olarak kullanıldığı açık bir şekilde görülmektedir. Figürinlerin yanı sıra minyatür adak kandilleri, minyatür kaplar ve ağırşaklar bu kanıyı güçlendiren verilerin başında yer alır. Bu noktada Klazomenai'da ilk arkeolojik kazıları başlatan Oikonomos'un Karantina adasının kuzeyinde yer alan tepede, yüzeyde görülen stylobat parçalarını Athena Polias tapınağı ile ilişkilendirmesi ayrı bir önem taşımaktadır⁴⁵⁵. Araştırmacı, Athena Polias tapınağı olarak nitelendirdiği alanda yaptığı kazı çalışmaları sırasında içinde bol miktarda Hellenistik Döneme tarihlediği oturan tanrıça figürini bulunan depozit tespit etmiştir. Oikonomos⁴⁵⁶, söz konusu depozit içinden

⁴⁵⁵ Oikonomos 1921, s.74.

⁴⁵⁶ Yazıtın yalnızca modern Yunancaya çevrilmiş hali yayınlanmıştır. Bkz. Oikonomos 1921, s.74. Simon 1986, s.66.

ele geçen Arkaik Döneme tarihlendirdiği figürinlerden hareketle adada yer alan Athena Polias tapınağının en erken evresinin Arkaik Dönem olduğu kanısına varmıştır⁴⁵⁷.

Bu durumda Oikonomos'un söz ettiği bu tapınak gerçekten de Athena Polias'a ait olabilir mi? Günümüzde hala bu soruyu net bir şekilde cevaplayabilecek verilere henüz sahip değiliz ancak Athena kültünün Klazomenai'daki geçmişine bir göz atmak ve Oikonomos kazılarında ele geçen figürinlerin gerekse kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürin gruplarına kısaca değinmek bir öngörü yaratmaya yardımcı olacaktır.

Anakarada yerleşimin güneybatısında etrafı basit bir temenos duvarı ile çevrelenmiş yapı veya yapı grupları⁴⁵⁸ kutsal alan olarak değerlendirilmiştir. Bu alandan ele geçen minyatür kalkanlardan⁴⁵⁹ dolayı kutsal alanın Athena'yla ilişkili olabileceği öne sürülür. Alanda temenos duvarı ile çevrelenen yükseltinin ardında yürütülen kazı çalışmaları sırasında üç farklı seramik fırınına ait izler tespit edilmiştir. Salt seramik üretimi yaptığı tespit edilen fırınlar MÖ 6. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlendirilir⁴⁶⁰. Yerleşimin güneybatısında yer alan kutsal alan, çevresinde tespit edilen üç adet ışikten hareketle Athena Ergane kültü ile ilişkilendirilmektedir⁴⁶¹. Zeka ve savaşla özdeşleştirilen Athena, ergane epiteti⁴⁶² ile aynı zamanda zanatkarların da koruyucusu vasfını üstlenir.

Kentte MÖ 4. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanan üzerinde miğferli Athena başı bulunan sikkeler güçlü bir Athena kültünü işaret eden bir diğer veridir.

Kentin gerek coğrafi gerekse kültürel yakınlık içinde olduğu Erythrai, Phokaia, Teos, Miletos ve Smyrna gibi Ionia kentlerinde görülen güçlü Athena kültü yalnızca Klazomenai'da değil tüm Batı Anadolu'da Athena kültünün saygın bir yeri olduğunu işaret etmektedir.

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen Athena'yla ilişkili figürinler iki adet miğferli Athena başı, iki adet miğfer parçası ve bir adet miğferli Athena figürünü yapımında kullanılan kalıptan ibarettir. Söz konusu miğferli Athena başları MÖ 4. yüzyılın

⁴⁵⁷ Simon 1986, s. 65.

⁴⁵⁸ Ersoy 2014, s. 271.

⁴⁵⁹ Pişmiş toprak minyatür adak kalkanlarının benzer örnekleri Smyrna Athena Tapınağından ele geçmektedir. Bkz. Akurgal 1997, s.99, Lev. 111, a-b.

⁴⁶⁰ Ersoy 2014, s.271.

⁴⁶¹ Paylaştığı değerli görüşleri için Prof. Dr. Güven BAKIR'a teşekkürü borç bilirim.

⁴⁶² Athena Ergane kültü için bkz. Hadziaslani 1997.

Klazomenai sikkeleri üzerinde yer alan Athena tasvirleri ile benzer tipolojiye sahip olması dikkat çekicidir. Özellikle sikkeler ile pişmiş toprak Athena başlarının (söz konusu Athena figürinlerinden yalnızca **Kat. No. 109 - 110** ve **170** tarihlendirilebilmiştir) yakın tarihli oluşu kentte MÖ 4. yüzyılda Athena kültürünün oldukça yaygın olduğunu işaret eder. Ancak yine de Athena'yla ilişkili pişmiş toprak figürin parçalarından hareketle “*Karantina adasında*” bir Athena Polias tapınağının varlığından söz etmek oldukça zordur.

Kuzey yamacı kazılarında 160 örnekle en kalabalık figürin grubunu oturan kadın figürinleri oluşturmaktadır. Söz konusu figürinlerinin benzer örnekleri ilk kez Klazomenai'da 1920'li yıllarda kazılar yapan Oikonomos'un Karantina Adasında yürüttüğü çalışmalarda açığa çıkmıştır. Athena Polias ile ilişkilendirdiği tapınak çevresinde yürüttüğü kazı çalışmaları sırasında, içinde Hellenistik Döneme tarihli oturan tanrıça figürinleri de bulunduğu, farklı tiplerdeki çok sayıda adak figürini tespit ettiğini notlarında aktarmaktadır⁴⁶³. Oikonomos'un not ettiği figürinlere ait yeterli fotoğraf ya da çizim bulunmadığı için araştırmacının Hellenistik Döneme tarihlediği⁴⁶⁴ oturan tanrıça figürinleri ile kuzey yamacı çalışmalarından ele geçen oturan giyimli kadın figürinlerinin aynı tipolojide olup olmadığını söylemek oldukça güçtür. Ancak, aynı tipte figürin örnekleri, Oikonomos'un kazdığı alana yakın bir konumda olan tiyatronun üst yamacındaki kutsal alanda 2012-2013 yıllarında yürütülen kazı çalışmalarında da ele geçmiştir. Bu ip uçları, Oikonomos'un oturan tanrıça olarak nitelendirdiği kadın figürinleri ile bu çalışmada incelenen örneklerin aynı tipolojik grup içinde olduğu kanısını kuvvetlendirmektedir.

Simon, İonia kültürlerini ele aldığı çalışmasında Klazomenai'daki Oikonomos Dönemi kazılardan ele geçen buluntuları değerlendirirken oldukça önemli bir noktaya dikkat çeker. Araştırmacı, oturan kadın figürinlerinin bölgede bulunan diğer Athena Polias kutsal alanlarında görülmemesinden hareketle, Karantina Adası'nda bulunan kutsal alanın Athena Polias'dan ziyade Kybele veya Demeter'le ilişkili olabileceğini dile getirmektedir⁴⁶⁵. Klazomenai'daki Kybele kültürüne ilişkin verilere geçmeden önce Kybele kültürünün yayılımına ve İonia'daki Kybele kültürünün görüldüğü diğer kentlere kısaca göz atmak yerinde olacaktır.

⁴⁶³Oikonomos 1921, s.74.

⁴⁶⁴a.g.e., s.74.

⁴⁶⁵Simon 1979, s.65.

Doğanın, kadın ve genç kızların, cinselliğin, doğumun, yaratıcılığın tanrıçası olan Kybelenin tüm bu vasıfları dışında kentlerin koruyucu tanrısı görevini de üstlenmektedir. Geçmiş Neolitik Dönemin tahtta oturan çıplak ve şişman tanrıçalarına dayanan Kybele'nin kökenine bakıldığında Anadolu menşeli olduğu açıkça görülür. Phryglerin ana tanrıçası Yunan kültüründe *Meter*, Roma kültüründe *Mater* olarak kendine saygın bir yer bulmuştur. Nitekim Anadolu'da Kyme, Miletos ve Smyrna'dan ele geçen adak kabartmaları⁴⁶⁶, Anadolu dışında Sicilya, Güney Fransa ve İtalya'da⁴⁶⁷ Kybele kültürünün görülüyor olması ana tanrıça kültürünün Anadolu'da bulunan Yunan kent devletlerinde olduğu kadar Anadolu dışın da oldukça rövanşta olduğunu işaret etmektedir.

Anadolu'nun yerel tanrısı olan Kybele'nin Yunan kent devletlerinde bu denli önemli bir rol üstlenmesinde elbette ki Yunan kolonizasyonu öncesinde bölgede bulunan Anadolu halkının etkisi yadsınamaz. Ancak kültürün Batı Anadolu'daki yayılımına ilişkin olarak öne sürülen en geçerli görüş Ana Tanrıça kültürünü benimseyen Lydialıların Batı Anadolu kent devletleriyle kurdukları ilişkiler sonucunda kültürün kıyı bölgesinde yayılım göstermiş olduğudur⁴⁶⁸. Lidyalıların Anadolu'daki Yunan kent devletlerini ele geçirmelerinin ardından muhtemelen Kybele'nin rahipleri olan *Galloslar* kültürü Phokaia, Kyme, Khios gibi şehirlere yaymış olmalıdırlar⁴⁶⁹. İonia bölgesine bakıldığında özellikle Phokaia, Erythrai, Ephesos ve Metropolis de güçlü bir ana tanrıça kültürünün varlığı görülmektedir.

Klazomenai kentinde ana tanrıça kültürünün varlığı sikkeler üzerinde yer alan Kybele tasvirlerinden⁴⁷⁰ ve günümüzde Louvre Müzesi'nde yer alan *naiskos* içinde oturur vaziyette tasvir edilen Kybele kabartmasından açıkça anlaşılmaktadır⁴⁷¹. Söz konusu Kybele kabartması, Klazomenai'de Arkaik Dönemden itibaren Kybele kültürünün etkin olduğunu gösteren önemli veriler arasında yer alır. Kentteki ana tanrıça kültüne işaret eden bir diğer önemli bilgi Pausanias tarafından aktarılmaktadır⁴⁷². Buna göre Klazomenai'da Pyrrhos isimli bir çobanın annesi kutsal sayılarak tapınılmaktadır. Bean, söz konusu kültle ilişkili olarak Klazomenai khorası içinde bulunan Ayazma'daki mağarayı işaret ederken,

⁴⁶⁶ Oral 2014, s.161.

⁴⁶⁷ Roller 2013,

⁴⁶⁸ Erdoğan 2003, s.305,

⁴⁶⁹ a.g.e., 305.

⁴⁷⁰ Kybele tasvirli sikkeler için Bkz. BMC 1892, 33. No. 128, 35, No. 135.

⁴⁷¹ Ridgway 1977, s.98 ve 117.

⁴⁷² Pausanias (7.5.11.).

Graft mağaranın kentin içindeki tepelik bölgelerde aranması gerektiğini ileri sürmektedir⁴⁷³. Klazomenai kent sınırları içinde tespit edilen dört adet kült mağarasından özellikle Söğüt mevkiinde bulunan mağara, tanrıça Kybele ile ilişkilendirilir⁴⁷⁴.

Mevcut verilerden hareketle Klazomenai’da köklü bir Kybele kültürünün varlığı açık bir şekilde görülmektedir. Ancak kentte bu denli köklü bir ana tanrıça kültü olmasına karşın Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinler arasında kuleli polos taşıyan bir adet figürin başı ve bir adet protom dışında Kybele ile doğrudan ilişkilendirilen buluntu tespit edilmemiştir⁴⁷⁵. Söz konusu iki figürin dışında oturan kadın figürinlerinin özellikle Kybele, Demeter ve Hera gibi Kuotrophoros tanrıçalarına ait kutsal alanlarda sıklıkla ele geçiyor olması Karantina Adasındaki kutsal alanın da bir kadın tanrıçaya adandığını işaret etmektedir.

Simon’un oturan giyimli kadın figürinlerinin ilişkili olabileceğini önerdiği bir diğer kadın tanrı Demeter’dir. Kaunos, Knidos, Priene ve Pergamon’da bulunan Demeter tapınakları; ayrıca Parion (MÖ 2. yüzyıl), Lampsakos (MÖ 4. yüzyıl), Perperene (MÖ 3. yüzyıl), Magnesia, Erythrai (MÖ 1. yüzyıl), Smyrna⁴⁷⁶ ve Phokaia’da⁴⁷⁷ üzerinde Demeter tasviri bulunan sikkelerin darp edilmiş olması Demeter kültürünün, Batı Anadolu’da saygın bir yeri olduğuna işaret etmektedir. Klazomenai’da Demeter kültüne ilişkin tek veri İmparatorluk Dönemi sikkeleri ile sınırlıdır. Sikkenin ön yüzünde imparator Gallienus portresi bulunurken arka yüzünde elinde meşale tutan Demeter tasviri yer alır⁴⁷⁸. Klazomenai’da Demeter kültüne ilişkin veriler oldukça az olduğu için oturan kadın figürinlerinin Demeter kültü ile ilişkili olabileceği savı zayıf kalmaktadır.

Klazomenai’da Roma İmparatorluk Dönemine ait sikke üzerinde yer alan Demeter tasviri dışında kentte Demeter kültüne işaret eden veriler bulunmamasına karşın kentte köklü bir Kybele kültürünün varlığı Karantina Adasında yer alan kutsal alanda Kybele kültürünün de tapınım gördüğü kanısını kuvvetlendirmektedir.

⁴⁷³Graft 1985, s.389.

⁴⁷⁴ Ersoy-Koparal 2007, s.75. Meriç, Öz, Uhri 2012, s.43.

⁴⁷⁵ Kuleli başlık taşıyan Kybele figürinleri için Bkz. Burr-Thompson 1963, VIII, 16; Kielau 2009, s.40, fig. 14, 15, 17, 42, fig. 24-26.

⁴⁷⁶Usman 1988, s.121 ve 123.

⁴⁷⁷ Erdoğan 2003, s.299.

⁴⁷⁸Graft 1985, s.388; BMC 1892; 35,137.

Klazomenai’ın da içinde bulunduğu Panionion birliğinin baş tanrısı olarak Apollon görülmektedir⁴⁷⁹. Panionion birliğine üye on iki şehirden biri olan Klazomenai’de sanatın, müziğin ve pastoral yaşamın koruyucusu olan Apollon kültünün varlığına ilişkin oldukça güçlü kanıtlar bulunmaktadır. Özellikle ön yüzünde Apollon başı arka kısmında kuğu veya kithara bulunan Klazomenai sikkeleri Apollo’un kent için değerini vurgulayan önemli veriler arasında yer alır⁴⁸⁰.

Kentteki Apollon kültüne ilişkin bir diğer bilgi Strabon tarafından aktarılır. Strabon (XIV.1.36) Smyrna ve Klazomenai arasında yer alan bir Apollon Tapınağından bahsetmektedir. Muhtemelen Balçavo yakınlarındaki Agamemnon kaplıcaları civarında olduğu düşünülen Apollon tapınağı Klazomenai kent sınırları içinde kalmaktadır.

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinler arasında madalyon yapımında kullanıldığı düşünülen kalıp üzerinde (**Kat. No. 126**) Apollon başı yer almaktadır. Stilistik özelliklerinden hareketle MÖ 4. yüzyıla tarihlendirilen Apollon başı sikkeler üzerinde yer alan ve aynı döneme tarihli Apollon başları ile yakın benzerlik taşımaktadır. Buluntular arasında Apollon kültüyle ilişkili olabilecek bir diğer örnek minyatür altınlar arasında yer alır. **Kat. No. 169** üzerinde yer alan kurban sahnesi Apollon ile ilişkilendirilebilir. Zira Apollon için yapılan törenlerde boğaların kurban edildiği bilinmektedir. Çalışmada ele alınan buluntular arasındaki kithara parçasını direkt Apollon ile ilişkilendirmek oldukça güçtür. Her ne kadar Apollonun atribütleri arasında yer alan kithara Klazomenai sikkelerinin arka yüzlerinde kullanılmış olsa da **Kat. No. 60**’ın Apollon’dan ziyade kithara çalan müzisyen kadın figürinleriyle de ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Klazomenai’da Dionysos kültünün Arkaik Dönemden itibaren önemli bir yeri olduğunu işaret eden en önemli veriler bu döneme tarihlenen Klazomenai vazoları üzerinde sıklıkla karşımıza çıkan satyr figürleridir⁴⁸¹. Ayrıca tanrının kent sikkeleri üzerindeki tasviri ve Klazomenai’den ele geçen pişmiş toprak Dionysos figürini kentteki Dionysos

⁴⁷⁹ Apollon Kitharoidos/Kitharist figürinleri için Bkz. Doğan Gürbüz 2012, s.75-85.

⁴⁸⁰ Üzerinde Apollon tasviri bulunan Klazomenai sikkeleri için Bkz. Hirsch 1909, Lev. XXIV, AR 273-277; Médailles Grecques Antiques, Lev. XVII, 331-333; Brett 1974, Lev.86, 1850-1874.

⁴⁸¹ Üzerinde Satyr figürü bulunan Klazomenai siyah figür vazoları için bkz. Cook 1952, Lev.30, Lev.32; Özer 2006, Lev. G, 1,4; Lev. K, 1,4.

kültüne ilişkin bir diğer önemli veri olarak karşımıza çıkar⁴⁸². Graft, Kuzey İonia kültürlerini incelediği çalışmasında Klazomenai Karantina Adasının kuzey yamacında Dionysos adına yapılmış bir tiyatronun varlığından söz etmektedir⁴⁸³. 18.yy. gezginlerinden Chandler, Karantina Adasının kuzeydoğu yamacında cavea sırasına benzer izlerden söz etmektedir. Been, adayı 2. Dünya savaşıdan önce ve sonra ziyaret etmiş ikinci ziyaretinde ilk ziyaretinde gördüğü oturma sıralarının tahrip olduğunu aktarmıştır. Ancak son yıllarda adanın kuzey yamacında yapılan kazı çalışmaları bu alanda bir tiyatronun olduğuna ilişkin kesin veriler henüz elde edilememiştir.

Dionysos alaylarında Menadlar ile birlikte coşkun bir eğlencenin içinde tasvir edilen Satyrlerin ikonografide farklı tasvirleri bulunmaktadır. Belden yukarısı insan belden aşağısı at olarak tasvir edilen örneklerin yanısıra belden yukarısı insan belden aşağısı teke olarak tasvir edildiği örneklerde bulunmaktadır. Her iki tasvirde de at kuyruğunu andıran uzun ve geniş kuyrukları olduğu görülür⁴⁸⁴. Vazo resimleri üzerinde genellikle Dionysos ve Menadlarla birlikte tasvir edilen Satyrler, Dionysos kültü ile ilişkilendirilir. Karantina Adası kuzey yamacı buluntuları arasında yer alan bir adet satyr başı (**Kat.No.118**) çalışmada ele alınan mitolojik kimlikli figürinler arasında Dionysos kültürüyle ilişkilendirilen tek figürindir.

Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen iki adet poloslu ve uzun sakallı Herme figürini (**Kat.No.115 - Kat.No. 116**) Dionysos kültü ile ilişkili olduğu düşünülse de **Kat. No. 116'** nın kalathosu andıran yüksek ve dar başlığı, **Kat. No. 115'**in sakalının işlenme biçimi Herme figürinlerinin Serapis kültü ile ilişkili olabileceğini de akla getirmektedir.

Büyük İskenderin Mısırı fethiyle başlayan Yunan kültürü ile Akdeniz kültürünün kaynaşma sürecinin ortaya çıkardığı olgulardan biride Mısır dininin Yunan dini üzerindeki etkileri olmuştur. Yunan dünyasına hiç de yabancı olmayan Serapis (Osiris - Apis) kültürünün Yunan dininde bu denli önemli bir yer tutmasındaki sebeplerden en önemlisi şüphesiz Osiris-Apis ile Yunan Panteheon'unda Zeus, Dionysos, Asklepion gibi önemli tanrılar arasındaki benzerliklerdir. Kültürün Anadolu'ya yayılışı Ptolemaios Soter'in Kaunos,

⁴⁸² Louvre III, Lev. 150, D 821.

⁴⁸³ Graft 1985, s.386.

⁴⁸⁴ Grimal 1997, s.526.

Myndus, Ksanthos, Kos ve Phaselis'i hakimiyeti altına aldığı MÖ 4.yüzyılın sonuna denk gelmektedir. Bu dönemden itibaren Serapis kültünün Batı Anadolu'daki varlığı nümüzmatik eserler ve epigrafik buluntular ile desteklenmektedir⁴⁸⁵. Klazomenai kentinde Serapis kültüne ilişkin veriler bulunmamakla birlikte söz konusu Herme figürinlerinin Dionysos veya Serapis kültü ile ilişkili olabileceği bir öneri olarak sunulmaktadır.

Karantina Adası kuzey yamacı buluntuları arasında ele geçen ön kısmı korunmuş büst parçası **Kat. No. 134** omuzu üzerinden göğse doğru düşen saç buklesinden hareketle Dionysos kültüyle ilişkilendirmelidir. Omuz üzerinden göğse inen tek bir parça halindeki saç buklesi özellikle efemine Dionysos heykellerinde sıklıkla karşımıza çıkmaktadır⁴⁸⁶.

Yunan kültüründe güç, dayanıklılık ve zeka ile ilişkilendirilen Herakles, Yunan mitolojisinin oldukça gözde karakterlerinden biri olarak popülaritesini Klasik çağın sonuna kadar korumuştur⁴⁸⁷. Graft, Ionia'da Erythrai ve Phokaia'da Herakles kültünün bulunduğunu aktarmaktadır. Klazomenai kentinde Herakles kültüne ilişkin en kesin veri Geç Hellenistik Dönem- Erken Roma Dönemine tarihlendirilen adak kabartmasıdır⁴⁸⁸. Bunun yanında Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen bir adet yaşlı Herakles başı (**Kat.No.126**) Klazomenai'dan ele geçen ikincil bir veri olarak karşımıza çıkar.

Mitolojik kimliğe sahip figürinlerin Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında oldukça sınırlı sayıda ele geçmesinden dolayı adada yer alan kutsal alanın hangi kültü adandığını belirlemek oldukça güçtür. Ancak özellikle Demeter, Kybele ve Hera gibi kourotraphos tanrılarına adanmış kutsal alanlardan yoğun olarak ele geçen oturan kadın figürinleri, Karantina Adasındaki kutsal alanda kadın bir tanrıçanın da tapınım gördüğünü işaret etmektedir.

⁴⁸⁵ Erekinici Saygı 2000, s.4.

⁴⁸⁶ Benzer örnekler için Bkz.Yalovris 1986,307-308,317, 321.

⁴⁸⁷ Grimal 1997, s.252.

⁴⁸⁸ Graft 1985,s.388.

Graft Tarafından Klazomenai’da Belirlenen Kùltler	Karantina Adası Kuzey Yamacından Ele Geçen Buluntular Işığında Kùltler
Zeus	-
Poseidon	-
Athena	▣
Apollon	▣
Artemis	-
Hermes	-
Dionysos	▣
Askeplios	-
Herakles	▣
Meter	▣
Hermotimos	-
Agamemnon	-
İmparator Kùltü	-

BÖLÜM V: KLAZOMENAI KARANTİNA ADASI KUZEY YAMACI KAZILARININ STRATİGRAFİK DEĞERLENDİRMESİ⁴⁸⁹

2011 yılında Karantina Adası'nda, 18. yüzyıl gezgini R. Chandler⁴⁹⁰ ve G. Bean⁴⁹¹ de konumunu belirterek sözü edilen tiyatro yapısını tüm birimleri ile ortaya çıkarmak amacıyla kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Adanın kuzeydoğu ucunda yer alan çanak biçimindeki yamacın, gerek içbükey profilinin, gerekse topografyası ile görsel konumunun tiyatro inşasına uygun olması ve yamacın üstünde kısmen izlenebilen aynı aks üzerinde sıralanmış taş bloklarının bulunması çalışmaların bu alanda yoğunlaştırılmasına sebep olmuştur⁴⁹².

Tiyatro yamacındaki kazı çalışmaları, yamacın orta kesimlerinde oturma sıralarını bulabilme amacıyla kuzey-güney doğrultusunda başlamış ve bu alanda ondört ayrı sondaj açılmıştır. Kazı çalışmaları sırasında, tiyatronun alt yapısını oluşturduğu düşünülen teraslama ve tesviye amaçlı yapı kalıntıları ortaya çıkarılmıştır⁴⁹³.

Çalışmanın konusunu oluşturan pişmiş toprak figürinler yoğunlukla Açma 1'den ele geçmekle birlikte sondaj 1, 8-10 ve Açma 2'den de pişmiş toprak figürinler bulunmuştur. Figürinlerin bulunduğu alanların hiçbirinde belirgin bir tabakalanma olmadığı gibi alt ve üst tarih sınırları belli kapalı bir kontex içinden de ele geçmemişlerdir. Örneğin, figürinlerin en yoğun bulunduğu Açma 1'de üst yapıyı taşıması için inşa edilmiş 1 no.lu mekan (hücre) içindeki sıkı seramik dolgu her ne kadar konteks olarak düşünülmüş olsa da bu dolgunun mekan ile sınırlı kalmadığı ve mekanın duvarlarını aşarak üst kotlara kadar ulaştığı ve temel mimarisi ile ilişkili tüm alanlarda görüldüğü tespit edilmiştir. **(Bkz. Tablo 1).**

⁴⁸⁹ Ersoy 2013, 200-201. Bu bölümün tamamı Karantina adası 2011 yılı sonuç raporlarından ve Karantina Adası kazılarında sorumlu hafirlerin görüşlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur. Değerli görüşlerini paylaştığı için Yrd. Doç. Dr. Fikret ÖZBAY ve Dr. Ümit GÜNGÖR'e teşekkürü borç bilirim.

⁴⁹⁰ Chandler 1825, s.108.

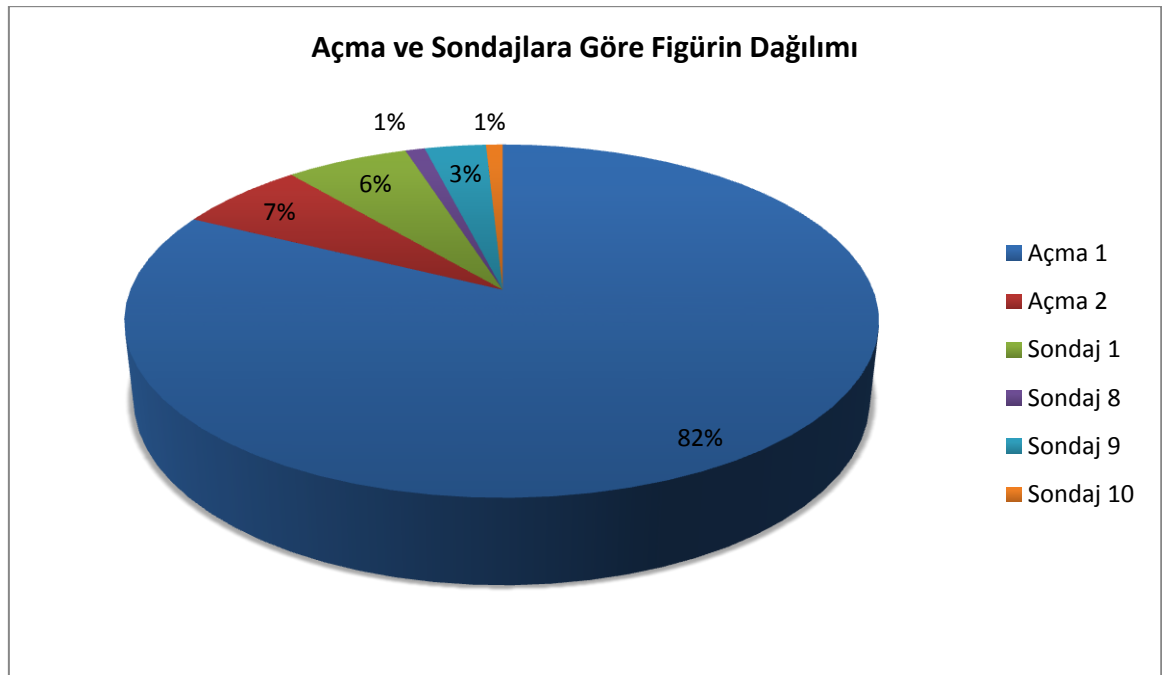
⁴⁹¹ Bean 1966, s.134. Bu konuda ayrıca bakınız, R.Van Beek – J.Beelen 1988, s.139.

⁴⁹² Ersoy 2013, s.200.

⁴⁹³ a.g.e., s. 200.

Çalışmanın bu bölümünde figürinlerin yoğun olarak ele geçtiği sondaj ve açmaların stratigrafik bir değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu noktada pişmiş toprak figürinlerin en yoğun ele geçtiği Açma 1 ayrı bir önem taşımaktadır.

Figürinlerin ele geçtiği açma ve sondajların değerlendirmesine geçmeden önce figürinlerin nerede yoğunlaştığını istatistiksel olarak bir tablo halinde verilmesi açma ve sondajların değerlendirilmesi yapılırken konun daha net anlaşılmasında yardımcı olacaktır.



Tablo 1.

Yukarıdaki basit istatistiksel tablodan da görüldüğü üzere 2011 yılı Karantina adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen toplam yediyüz yedi adet figürinden beşyüz seksen iki adedi Açma 1 den ele geçmiştir.

Açma 1 (Lev-4, 5-7; Lev.5, 8, Lev. 6, 11-12): Açmanın güneydeki üst kodu 16.80m. kuzeydeki üst kodu ise 14.65 m.'dir. Eğimli bir arazi üzerinde yer alan açmanın yumuşak kahverengi ve seramikli yüzey toprağı, sondaj 1 ve sondaj 2'deki yüzey toprağı karakteriyle aynı özelliğe sahiptir. Yamacın üzerindeki terasın yıkılmasının ardından akan toprağın birikmesiyle oluşan yüzey toprağının hemen altında açmanın kuzeyinde mimari bir yapıyla karşılaşmıştır. Yapının, güney duvarı 15.70 m. koduna kadar korunmuştur. Doğu ve batı duvarları ise, 2.30m. ye kadar kuzeye düz bir şekilde uzanmakta, sonrasında 1.76 m. lik bölümü eğimli bir şekilde doğu-batı doğrultusunda kuzey duvara

dayanmaktadır. Bu bölümde duvarların kodu 15.02 m. seviyesindedir. Mekanın kuzey duvarı 70 cm., doğu, batı ve güney duvarları ise 50 cm. ölçülerindedir.

Mekanın kuzey duvarının mekanın sınırları aşarak batıya doğru ilerlemektedir. Hem kalınlığı, hem de yamaç boyunca batı yönünde aynı seviyede yaklaşık 15m. ilerlemesinden dolayı kazıcıları tarafından teras duvarı olarak yorumlanmıştır. Nitekim doğudaki Açma 2’de düzgün levha şeklindeki taşlardan oluşturulmuş aynı akstaki teras duvarı da bu teras duvarının bir parçasıdır. Mekanın duvarları, küçük ve orta boy taşlardan oluşturulmuş düzgün bir duvar örgüsüne sahiptir. Duvarın köşeleri büyük plaka taşlarla güçlü tutulmuş ve düzgün plakalar duvarın derinliği boyunca bir normal bir dik plaka olacak şekilde yerleştirilerek duvarların ve dolayısıyla mekanın sağlamlığı arttırılmıştır. Açmanın geneline yayılan ve döküntü niteliğindeki yüzey toprağının hemen altında görülen bol seramikli toprak mekanın üzerinden aşarak kuzey kesite dayanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi alanın bütününe yayılan dolgu mekanın içini doldurup üzerini de kaplamaktadır. Kısacası dolgu mekanla sınırlı değildir. Bu seramik dolgu açmanın güneyinde daha derindedir. Dolgunun üzerinde, Sondaj 1’in üst kodlarından tanıdığımız sarı renkli, sert, killi toprak görülür. Bu dolgu toprağının altından başlayan ve açma geneline yayılan yoğun seramikli dolgu, güney bölümde çalışmanın bitirildiği 14.30 m. kodlarına kadar inmektedir. Açmanın doğu bölümünde ilginç bir durum söz konusudur. Bol seramikli dolgu, doğu ve kuzey kesite doğru yerini Sondaj 1’den tanıdığımız sarı sert killi toprağa bunun altında ise bol kepirli toprağa bırakmaktadır. Belirgin bir sınırla ayrılmayan iki dolgu, kazı sırasında ayrıştırılamamıştır. Ancak özellikle kuzey kesitte net bir şekilde iki dolgunun konumu belirlenebilmiştir. Kuzey kesitten anlaşıldığı kadarıyla, alan önce sarı killi sert toprakla daha sonra kepirli bir dolgu ile Sondaj 1’deki dolgular gibi eğimli bir şekilde tesviye edilmiştir. Ancak bu tesviyenin terası ve üzerine gelecek tiyatro yapısına ait mimariyi taşıyamayacağının anlaşılması üzerine tekrar kazılmış ve alana mekan ve mekanla bağlantılı duvarlar eklenmiştir. Daha sonra alan tekrar bol seramikli bir dolguyla tesviye edilmiştir. Bu tesviye sırasında terasa destek için inşa edilen mimari elemanlarında üzeri kapatılmıştır. Açmanın doğu kesitinde yaklaşık 8 derecelik bir eğimle birbiri üzerine gelen kepirli dolgu izlenebilmektedir. Doğru kesitinden anladığımız kadarıyla, bol seramikli dolgu yukarıda bahsedildiği gibi sadece mimari elemanların bulunduğu alanda yoğunlaşmaktadır. Açmanın orta ve kuzey bölümlerinde ise, mekanın oturduğu düzleme kadar seramik dolgunun devam ettiği düşünülmektedir.

Açma 1'in kuzeyinde açığa çıkarılan 4.06 x 4.27 m. ölçülerindeki mekanın güney duvarına yaslanan ve devamı Sondaj 1'deki levha taşlardan yapılmış terasa dayanan duvar iki teras arasındaki bağlantıyı da kanıtlamaktadır. Duvarın bu açma içinde kalan bölümü, 85 cm. genişliğinde ve 15.70 m. üst kodundadır.

Şekilsiz kireç taşlarından yapılmış zayıf örgülü duvarın bütün taşlarının aynı seviyede korunmuş olması herhangi bir mimari yapının temeli olmadığını ve alt ve üst terasa destek için yapıldığını göstermektedir. Bu duvarı doğu- batı yönde dik kesen ve açma içinde küçük bir bölümü açığa çıkarılabilen diğer bir duvarda bu amaç için inşa edilmiş olmalıdır.

Mekanın işlevini anlamaya yönelik olarak içinde yürütülen çalışmada oldukça ilginç sonuçlara ulaşılmıştır. Mekan içinde 15.70m. seviyesinde başlayan ve mekan dışındaki alanlarda da gözlenen taş dolgu, mekanın temel bloklarının oturduğu zemine kadar aynı karakterde devam etmektedir. Mekanın oturduğu 13.50 m. seviyesindeki düzlemde herhangi bir tabanla karşılaşılmamıştır. Mekan inşa edildikten sonra tek seferde sadece seramikle doldurulmuştur. Bu mekanın ne amaçla kullanıldığına dair yapılan araştırmada, benzer örnekleriyle Korinth⁴⁹⁴ tiyatrosunda karşılaşılmıştır. Korinth tiyatrosundaki örnekler, üst yapıyı ve yamacı tutmak için yapılmış hücre duvarları olarak tanımlanmış ve bu örneklerin de iç kısımları küçük taşlarla doldurulmuştur. Mekanla ilgili bir diğer ilginç tespit ise, doğu ve batı duvarlarıyla ilişkilidir. Yukarıda da bahsettiğimiz gibi her iki duvarda da kuzeye doğru 2.30 m. uzunluğundaki bir bölüm düz bırakılırken, duvarın diğer bölümü kuzeydeki teras duvarına kadar eğimli bir şekilde profillendirilmiştir. Sondaj 1'deki blok taşlardan yapılmış temelin genişliği 2.30m. dir. Olasılıkla tiyatronun diazomalarından biridir. Her iki örneğinde aynı ölçüye sahip olması, tiyatroya ait diazomalardan birinin bu duvar üzerinden geçmiş olabileceğini göstermektedir.

Açma ve mekan içindeki seramik dolgunun içinden, mutfak kapları, pişirme kapları, adak kapları, siyah fırnisli içki kapları, batı yamacı seramiği, kandiller ve pişmiş toprak figürünler ele geçmiştir. Bu seramiklerin bir bölümü olasılıkla, tiyatro terasının üst kısmındaki Athena Tapınağı'nın bothrosundan buraya getirilmiştir. Ancak tiyatronun deniz tarafındaki terasın çevresinde yer alan seramik fırınlarının atıklarının da dolgu içinde yer

⁴⁹⁴ Stillwel 1952, s.29 Fig 21, s.46 Fig. 39.

alabileceğini akılda tutmak gereklidir. Açmadan ele geçen buluntular, MÖ. 4. yüzyılın son çeyreğinden MÖ. 2. yüzyılın ortalarına kadar geniş bir tarih aralığına aittir.

Açma 1'in en üst kodu olan 16.80m. seviyesinden (TN. 1003) ele geçen buluntular ile açmanın en alt seviyesi olan 13.75m. seviyesinden ele geçen buluntuların (TN. 1021) aynı tarih aralığına sahip olması (MÖ 4.yüzyıl – MÖ 2.yüzyıl), mekanın tek seferde doldurulduğuna işaret etmektedir. Dolayısıyla bu durum 1 no.lu açma içinde bir tabakalanmanın olmadığına kanıtlarından biridir. Açma 1 içinden ele geçen tüm torbalar için aynı durumdan söz etmek mümkündür.

Figürin grupları içinde özellikle de aynı kalıptan üretildiği düşünülen figürinlerin farklı seviyelerdeki torbalardan ele geçmesi, yine Açma 1'in tek seferde doldurulduğunu işaret eden önemli kanıtlar arasında yer almaktadır. Örneğin 16.80m.-15.70m. seviyelerinden ele geçen (TN. 1003) Kat.No. 3.1 kadın figürini ile aynı veya ikiz kalıptan üretildiği anlaşılan 14.20m.-13.75m. seviyelerinden ele geçen (TN.1021) Kat.No.3.2 figürinin, yine aynı kalıptan üretildiği açıkça görülür.

Açma 2: Açma 1'deki teras duvarı doğu-batı doğrultusunda hücrenin doğu duvarı ile organik bir şekilde birleşerek batı yönünde yaklaşık 11.40 m. devam eder. Ancak bu duvarın terasın doğu bölümündeki varlığı tespit edilememiştir. Teras duvarı hücrenin doğu duvarı ile birleşerek sona ermektedir. Duvarın dayandığı doğu kesitte kuzey-güney doğrultusunda yerleştirilmiş iri kireç taşı bloğun teras duvarının devamı olabileceği düşünülmüş ve bloğun mahiyetini anlayabilmek için duvar genişliğinde küçük bir eklenti açılmıştır. Bu çalışmada 90 cm. kalınlığında ve düzensiz taşlardan yapılmış bir “moloz” duvarla karşılaşmıştır.

Bu duvar örgü tekniği ve kullanılan malzeme açısından batısındaki teras duvarı ile herhangi bir benzerlik göstermemekte ve daha çok bir dolgu niteliğindedir. Açmanın doğusunda yapılan çalışmalar sırasında moloz duvarın devam ettiği tespit edilmiştir. Söz konusu moloz duvarın derinliğini anlayabilmek için kuzeyinde derinleştirilmiş ve yoğun şekilde orta boy taşların bulunduğu seramikli bir dolgu ile karşılaşmıştır. Bu dolgu karakter açısından tiyatronic temel dolgularından farklı değildir. Doğuya doğru duvarı takip edebilmek için uzatılan sondajda, kireç taşıdan yapılmış ve “moloz” duvarın üzerine

oturan 15.42m. seviyesinde 50x75 cm. ölçülerindeki plakalarla karşılaşmıştır. Bu plakalar doğuya doğru kuzeydoğu yönünde dönerek devam etmektedir.

Duvar doğu-batı doğrultulu teras duvarının devamıdır ve “moloz” çekirdeğin üzerine oturmaktadır. Bu plakaların hemen batısında takip ettiğimiz “moloz” çekirdek de bu üzeri plakalarla kaplı duvarın iç dolgusu olmalıdır. Bu bölümde teras duvarı üst üste dört sıra taştan oluşur ve kuzey-güney aksından kalın bir duvara yaslanarak sona erer. Teras duvarının dayandığı iri kireç taşlarından yapılan 1.00 m. genişliğindeki duvar olasılıkla tiyatronun doğu sınır duvarıdır (analemma). Teras duvarının güneyine doğru uzanan benzer karakterdeki plaka taşlardan yapılmış döşeme dikkat çekicidir. Yaklaşık 15.57 m. üst koduna kadar yükselen bu döşeme blokları, üzerine oturan ve yüzeye yakın olmasından dolayı dönemi anlaşılamayan bir taban dolgusu tarafından kısmen tahrip edilmiştir. Döşemenin daha güneyde durumu bilinmemektedir. Döşeme bloklarının hücre yapısı üzerindeki ikinci diazoma ile aynı teras üzerinde olması diazomanın doğudaki devamı olduğunu düşündürmektedir. Tiyatronun doğu sınırını oluşturan analemma duvarı üst üste yerleştirilmiş iki sıra taştan oluşur ve küçük taşlardan oluşturulmuş kuzeye doğru eğimli 14.50 m. üst kodundaki taş bir düzlemin üzerine oturur. Teras duvarının alt blokları, üstteki bloklardan doğuya doğru kısmen ötelenmiştir. Altındaki bu bloklar aynı seviyedeki taş bloklardan da kısmen ayrılmıştır. Bu durum, teras duvarı üzerindeki bloklarda da izlenebilmektedir. Duvar üzerindeki bu ötelenmeler yapının inşası sırasında ya da daha sonraki bir dönemde güçlü bir depreme maruz kaldığını kanıtlamaktadır. Bu durum Açma 2’deki diğer mimari bloklarda da görülebilmektedir.

Açma 2’nin batı sınırında, kuzey-güney doğrultulu iki mimari oluşum dikkat çekicidir. Bunlardan batıda olanı kireç taşı düzgün bloklardan oluşturulmuş ve teras duvarına yaslanmıştır. Bu duvar kuzey-güney doğrultusunda eğime uyum sağlayarak iner ve analemma duvarı ile aynı aksta sona erer.

Analemma duvarı da eğime uyarak kuzeye doğru tahrip olarak iner ve duvarın bittiği noktada sadece temel blokajları izlenebilmektedir. Açmanın batı kesitindeki duvarın doğusunda kalan ve kısmen bu duvara yaslanan Klimakhes (kerkis) kuzey-güney aksında basamaklar halinde 15.40 m. üst kodundan, tahrip olduğu 14.55 m. koduna kadar inmektedir. Bu seviyeden sonra sadece temel blokları korunmuştur. Klimakhes taşları ile oturma basamakları bindirme tekniğinde inşa edilmiştir. Teras duvarının altında sadece

birer taşı korunmuş iki sıra oturma bloğu yer alır. Teras duvarının 40 cm. altında bulunan oturma bloğu depremin etkisiyle doğuya doğru yatmıştır. Bu oturma bloğunun altında iri taş yongalarından yapılmış marnlı dolgu tiyatronun oturma sıraların alt dolgusu olmalıdır. Açmanın kuzeyine doğru inildiğinde kahverengi yumuşak ve bol taşlı ve seramikli dolgunun altında, sarı renkli, sert taşlı sıkı bir dolgu vardır. Ancak tiyatronun orijinal dolgusu olan söz konusu seramik dolgu, kuzeydeki sınır duvarının yıkılmasından ötürü kuzeye doğru akmıştır.

Bu dolgunun ortasında 30 cm. kalınlığındaki kuzey-güney doğrultulu destek duvarı kısmen korunmuştur. Teras duvarından kuzey yönünde 9.70 m. uzaklıktaki doğu-batı doğrultulu tahrip olmuş plaka taşlar oturma sıralarından biri olmalıdır. Açma 2'deki tiyatroya ait mimari, kuzeyde 12.38m. kodundaki doğu-batı doğrultulu kireç taşından yapılmış plaka taşlar ile sona erer. Bu plaka taşlar, Sondaj 7 ve Sondaj 8'de açığa çıkarılan diazoma temelleri ile aynı akstadır. Bu bölümdeki yoğun tahribat plaka taşlarının işlevini anlamamızı engellemektedir. Ancak yukarıda bahsettiğimiz sondajlardaki diazoma temelleri ile aynı aksta olmaları, diazomanın doğudaki devamı olabileceklerini göstermektedir.

Açma 2' den ele geçen pişmiş toprak figürinlerin içinden geldiği dolgunun genel karakterine bakıldığında Açma 1'de tespit edilen dolgu ile benzer özellikler sergilediği görülmektedir. Söz konusu dolgu içinde gelen tarihlenebilir figürinler den hareketle dolgu için önerilen en erken tarih MÖ 5.yüzyılın sonu- MÖ 4.yüzyıl iken, en geç tarih olarak MÖ 2.yüzyılın sonudur. Yine açma içinden gelen eserlerin toplandığı, içinde “pişmiş toprak figürinlerinde” bulunduğu torbalarda kronolojik bir ayırmadan söz etmek mümkün değildir. Örneğin 15.40m. – 14.55m. (TN.1008) seviyeleri arasında tespit edilen en erken tarihli figürin MÖ 4. yüzyıla ait iken en geç tarihli figürinin MÖ 2. yüzyıla ait olduğu görülmektedir. Söz konusu alt ve üst tarihli figürinlerin dışında yoğunluğun MÖ 3.yüzyıla tarihli figürinlerde olduğu dikkat çeker.

Sondaj 1 (Lev. 5, 11-12): Güneyde 20.61 m. kuzeyde ise 16.88 m. kodlarında eğimli bir yüzeyde yer alan sondaj 1'in üst seviyesinde kutsal alanın terasından akan yumuşak kahverengi toprak yer almaktadır. Yüzey toprağının sona ermesinin ardından, sondaj genelinde sarı renkli kireçli ve marnlı bir toprak izlenmiştir. Sondajın kuzeyinde ise

yumuşak yüzey toprağının hemen altında büyük ve orta taşlardan oluşan dolgu dikkati çekmiştir.

16.63 m. seviyesine kadar aynı karakterdeki dolgu devam etmiştir. Sondajın güney kesiti yakınlarında 16.63 m. seviyesine oturan ve kısmen doğu kesite giren yarım işlenmiş bir sütun tamburu açığa çıkarılmıştır. Yaklaşık 50 cm. çapındaki sütun tamburu in situ değildir. Buraya ya atılmış ya da yamacın üst bölümlerinde düşmüş olmalıdır. Bu sütun tamburunun hemen kuzeyinde, üst kodu 16.63 m. olan plaka taşlar açığa çıkarılmıştır. 2.30 m. genişliğindeki düzgün işlenmiş temel, doğu-batı doğrultusunda ve özenli yerleştirilmiş üç sıra taştan oluşturulmuştur. Blokların kuzey yönüne bakan bölümleri dikkatle incelendiğinde aynı doğrultu üzerinde olmadıkları anlaşılır. Taşlar doğudan batıya doğru kuzey yönünde 2 cm. kaydırılarak temelini oluşturdukları yapının kavisli bir form almasını sağlamışlardır. Blokların üzerindeki çıkıntılar ve kurşun kenet izleri temelin sadece bu bloklardan oluşmadığını üzerine taş sıralarının gelmesi gerektiğini göstermiştir. Taş blokların gerek 2.30 m. genişliğinde olmaları gerekse dairesel bir yapıya sahip olmaları bu temelin tiyatronun diazomalarından biri olduğunu düşündürmüştür. Güney bölümde blok taşların çıkmasıyla, çalışma sondajın kuzeyinde yoğunlaşmıştır. 16.60 m. üst kodunda kısmen batı kesite paralel giden ve Açma 1'de devamı izlenebilen bir duvar açığa çıkarılmıştır. Duvar, blok taşlardan oluşturulan temelin kısmen altına girmekte, kısmen de kuzey yüzüne dayanmaktadır. Duvarın üst seviyesi orta büyüklükteki kireç taşlarından oluşturulurken alt kesimde iri taşlardan yapılmış güçlü bir temeli vardır. Zayıf üst örgüsü bir yapıyı taşımaktan uzaktır. Daha çok bir destek duvarı izlenimi vermektedir. Sondaj 1'de 14.50 m. seviyesi kadar sürdürülen kazı çalışmalarında dolgunun devam etmesi üzerine daha alt seviyelere inilmemiş ve çalışma bu seviyede bırakılmıştır. Sondajın doğu kesitinde rahatlıkla izlenebilen ve temel bloklarından başlayarak çalışmanın bırakıldığı seviyeye kadar inen dolgular, belirli bir eğimi takip etmektedir. Bu eğimli dolgunun devamı sondajın kuzeyindeki Açma 1'de de izlenebilmektedir. Temel bloklarından başlayarak sondajın alt seviyelerine kadar inen eğimli dolguyu, sırasıyla küçük kireç taşı killi toprak, küllü bol seramikli toprak, yoğun kepirli toprak ve en altta bol seramikli toprak oluşturmaktadır. Söz konusu dolguların tümünün kuzeye doğru yaklaşık 8 derece eğime sahip olmaları belirli bir amaç için yapıldıklarını göstermektedir. Güneydeki temel bloklarından (diazoma (?)) başlayarak kuzeye doğru belirgin bir eğimle inen bu dolgu tiyatroya ait tesviye dolgusu olmalıdır.

Pişmiş toprak figürinlerin ele geçtiği 1 no.lu sondajda tespit edilen dolgu, 1 no.lu açmada bulunan seramikli dolgunun güneydeki devamıdır. 1 no.lu sondajdan ele geçen pişmiş toprak figürinler sayısal yoğunluğu aynı açma 2’de olduğu üzere oldukça az olmakla birlikte içinde pişmiş toprak figürinlerin de bulunduğu torbalarda tarihlenebilir en erken örnekler MÖ 4.yy.a ait iken en geç tarihli örnek MÖ 2.yüzyıla aittir. Figürinlerin kronolojik anlamda homojen bir yapı göstermemesi Sondaj 1’ , Açma 1 ve Açma 2’de figürinlerin ele geçtiği tabakalarda olduğu gibi belirgin bir stratigrafi olmadığını gösterir.

Degerlendirme

- Tiyatro yamacının üzerinde, kutsal alanın bulunduğu terası sınırlayan özensiz işçiliğe sahip büyük bloklardan oluşan teras duvarı yer almaktadır. Bu terasının tiyatro kavisine uygun bir şekilde inşa edilmiş olması teras duvarının tiyatro için özel olarak yapıldığını göstermektedir. Söz konusu duvar aynı zamanda yamacın üzerinde yer alan kutsal alanın kuzey sınır duvarını da oluşturmaktadır. Kutsal alan işlev dışı kaldıktan sonraki bir tarihte teras duvarının bir kısmının yıkıldığı görülmektedir. Bundan dolayı kutsal alanın terasından akan toprağın erozyonla yamaç boyunca kaydığı ve yamacın bir kısmını örttüğü anlaşılr. Bu alanda günümüze kadar tarım faaliyetleri yürütülmediği için söz konusu kutsal alan terasından akan toprak ile yamaç toprağı birbirine karışmamıştır. Tiyatro kazıları sırasında açılan sondajlarda bu akıntı topraktan ele geçen buluntular ayrı toplanmıştır. Çalışmada incelenen figürinler arasında erozyonla gelen toprak içinden alınan örneklerde yer almaktadır. Söz konusu akıntı toprağın içinden ele geçen figürinler tipolojik ve kronolojik açıdan sondaj tabakalarından ele geçen figürinler ile aynı karakteri gösterir. Örneğin, Kat No. 80 (kadın başı) ile akıntı toprağın içinden ele geçen ancak tez kapsamına dahil edilmeyen kadın başının aynı kalıptan üretildiği görülmektedir. Seramik dolgu içinde yoğun olarak ele geçen oturan kadın figürinlerinin akıntı toprağın içinde de ele geçmesi kutsal alandan akan toprak ile seramik dolgu içinden ele geçen figürinlerin aynı karakterde olduğunu işaret eden bir diğer önemli veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum tiyatro temellerinde kullanılan dolgu malzemesinin kutsal alandan getirilmiş olduğunu işaret eder.

- Figürinlerin ele geçtiği bol seramikli dolgu en iyi Açma 1’de izlenebilmektedir. Açmanın kuzey kesitinden anlaşıldığı üzere teras, ilk önce sarı renkli, killi ve kepirli bir dolguyla doldurulmuş ancak bu dolgu ilk oluşturulduğunda bir teras duvarıyla desteklenmemiştir. Daha sonra bu dolgunun üzerine gelecek büyük yapıyı taşımayacağı anlaşılmaması üzerine alan tekrar kazılmış ve Korinth tiyatrosunun temelinde kullanılan hücre yapıları ve bu hücre yapılarının birbiriyle bağlantısını sağlayan destek duvarlarına benzer yapı birimleri Klazomenai örneğine de uygulanmıştır. Korinth tiyatrosunda hücre yapılarının ve destek duvarlarını çevresi küçük taşlarla doldurulmuş ve yamacın teras duvarlarına olan baskısı azaltılmaya çalışılmıştır. Klazomenai tiyatrosunda ise Korinth örneğinden farklı olarak küçük taş dolgu yerine seramik dolgu kullanıldığı görülür. Bu seramik dolgu mekan ve bunu sınırlayan teras duvarlarının bulunduğu alanların tamamında görülmektedir. Bazı bölümlerde yaklaşık 2 m. kalınlığa kadar ulaşan dolgu içinde belirgin bir tabakalaşma yoktur. Özellikle söz konusu dolgunun kuzey kesitten takip edilebilen profili mekanların tek seferde doldurulduğunu kanıtlamaktadır. 1 no.lu açma içinde yer alan temeli desteklemek için inşa edilen hücre yapılarından olan 1 no.lu mekanda bu dolguyla doldurulmuştur. Burada dikkat değer önemli noktalardan biri seramik dolgunun mekanın üzerini aşarak tüm alana yayılmasıdır. Bu da dolgunun sadece mekan için değil teras için inşa edilen temel yapı komplekslerini desteklemek için inşa edildiğini kanıtlar niteliktedir.
- Alandaki tüm mimari öğelerin tek seferde kapatıldığını işaret eden önemli kanıtlardan bir diğeri sondaj ve açmalarda tüm seviyelerde MÖ 4.yüzyıl malzemesi ile MÖ 2.yüzyıl malzemesinin bir arada ele geçmesidir. Örneğin 1 no.lu açmanın en üst kodlarından gelen buluntular arasında (15.40m.-14.55m. TN.1008) MÖ 4.yüzyıla ait eserler ile birlikte MÖ 2.yüzyıla ait eserlerin bir aradadır. Aynı şekilde 1 no.lu açmanın en alt kodlarında da (13.75m.- 13.50m. TN. 1022) MÖ 4. yüzyıla ait eserler ile MÖ 2. yüzyıla ait eserlerin bir arada ele geçtiği görülür. H.S.Egeci⁴⁹⁵ Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında bulunan (1 no.lu açma ve 9 no.lu sondaj) siyah firnisli seramikleri incelediği çalışmasında aynı durumun kronolojik anlamda daha sağlam veriler sunan siyah firnisli seramikler içinde geçerli olduğunu

⁴⁹⁵ Egeci 2014.

belirtmektedir. Figürin grupları içinde özellikle de aynı kalıptan üretildiği düşünülen figürinlerin farklı seviyelerdeki torbalardan ele geçmesi yine açma 1'in tek seferde doldurulduğunu işaret eden önemli kanıtlar arasında yer almaktadır. Örneğin 16.80m.-15.70m. (TN. 1003) kodlarından ele geçen Kat.No. 3.1 kadın figürini ile aynı veya ikiz kalıptan üretildiği anlaşılan Kat.No.3.2 figürini (14.20m.-13.75m. TN.1021), 1 no.lu açmanın tek seferde doldurulduğunun gösteren birkaç örnek arasında yer almaktadır. Söz konusu seramik dolgunun 1 no.lu açmayı aşarak alt yapı mimarisine ilişkin tüm alanlarda takip ediliyor olması seramik dolgunun tüm alana eş zamanlı olarak döküldüğünü göstermektedir.



SONUÇ

Klazomenai'in inanç sistemi ve etkileşim içinde olduğu diğer merkezlerle ilişkili önemli veriler sunan pişmiş toprak figürinler, kent içinde kült alanlarından yerleşimlere ve hatta nekropolis alanlarına kadar pek çok farklı kontekst içinde karşımıza çıkmaktadır. Tezde incelenen figürinler ise, Karantina Adasının kuzeyindeki tiyatro yamacı kazılarında ele geçmiştir. Tiyatro yamacında, sadece temel konstrüksiyonları günümüze kadar ulaşmış büyük bir yapının varlığı belirlenmiş ancak yapının üst mimarisine ait kalıntılara rastlanmamıştır. Yamaç üzerinde oluşturulmuş yapay terasları desteklemek ve mimari üst yapıyı ayakta tutabilmek için temel duvarlarının arasında güçlü seramik dolgular kullanılmıştır. Bu seramik dolguların içinden figürinlerle birlikte, kaba hamurlu günlük kullanım kapları, siyah firnisli seramikler, mega kaseleri, batı yamacı seramikleri, mühürlü/mühürsüz ağırşaklar ve kandiller ve ele geçmiştir. Seramikleri, tipolojik karakterleri ve genel özelliklerinden yola çıkarak MÖ 5.yüzyıl. ile MÖ 2. yüzyıl. arasına tarihlenmek mümkündür. Siyah firnisli seramik grubu, bir yüksek lisans tezi kapsamında değerlendirilmiş ve benzer bir tarih aralığı saptanmıştır. Seramik gruplarından oluşturulan bu tarih aralığı figürinlerin değerlendirilmesinde de yol gösterici olmuştur.

Dolgu içindeki seramiklerin çoğu kaba hamurlu kaplara aittir. Söz konusu kaplar birlikte ele geçtikleri figürinlerin aşınması sebep olmuştur. Figürinlerin yüzeyindeki bu aşınmalar, figürinler üzerinde stilistik saptamalar yapmayı zorlaştırmıştır. Ancak, özellikle Tanagra, Myrina ve Pergamon gibi ana üretim merkezlerinde görülen tipler ve bu tiplerin bir çok merkezde yerel atölyeler tarafından taklitlerinin üretilmiş olması araştırmacıların işini kolaylaştırdığı gibi, bizim de tipolojiyi oluştururken başvurduğumuz ana kaynakları oluşturmuştur.

Çalışmada kullanılan bu pişmiş toprak figürinler kentin Hellenistik Dönemine koroplastik sanat vasıtasıyla ışık tutacaktır. Çalışmanın yapılmasında gözetilen ana hedef Klazomenai kentinden ele geçen Hellenistik Döneme tarihli pişmiş toprak figürinleri bilim dünyasına tanıtmak ve eldeki kısıtlı veriler ışığında Karantina adasındaki kutsal alanın mahiyetine ilişkin yeni veriler ortaya koymaktır.

Çalışma da kullanılan pişmiş toprak figürinler ana karadan 500 m. uzaklıktaki Klazomenai Karantina Adasından ele geçmiştir. Karantina Adasındaki yerleşime ilişkin ilk izler MÖ 499 yılından itibaren karşımıza çıkar. Pers baskısından kaçan Klazomenai halkı Karantina Adasında yeni bir yerleşim kurduklarını antik yazar Pausanias'dan öğrenmekteyiz⁴⁹⁶. Yüzyılın sonunda Attika-Delos deniz birliğine isyan ederek ayrılan kent devletleri arasında Klazomenai'da yer almakta idi. Thukydides, deniz birliğine karşı başlatılan bu isyan sonucunda kent halkının ikiye bölündüğünü oligarşi yanlısı Klazomenai'lıların adadan ayrılarak anakarada *Polikhne* isimli bir yerleşim kurduğunu, Atina yanlısı demokrat halkın ise Karantina adasında yaşamaya devam ettiğini belirtmektedir⁴⁹⁷. MÖ 387 yılında Atina'da yayınlanan dekret'ten Klazomenai'ın çift konumlu bir kent olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

MÖ 334 de İskenderin Persleri Granikos'da yenmesi ile birlikte Anadolu'da Pers hakimiyeti sona ermiştir. Bu dönemden itibaren Klazomenai halkının anakaradaki yerleşimi tamamen terk ederek adaya yerleştiği, anakarada MÖ 300'den daha geç bir tarihe giden yerleşime ilişkin izlerin bulunmamasından anlaşılmaktadır⁴⁹⁸.

Karantina adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinlerin kronolojik dağılımına bakıldığında yoğunluğun MÖ 4.yüzyıl - MÖ 3.yüzyıl'a ait figürinlerde olduğu görülmektedir, ki söz konusu tarihlerin anakarada yerleşimin son bulduğu tarihle de uyuşması ayrı bir önem arz eder.

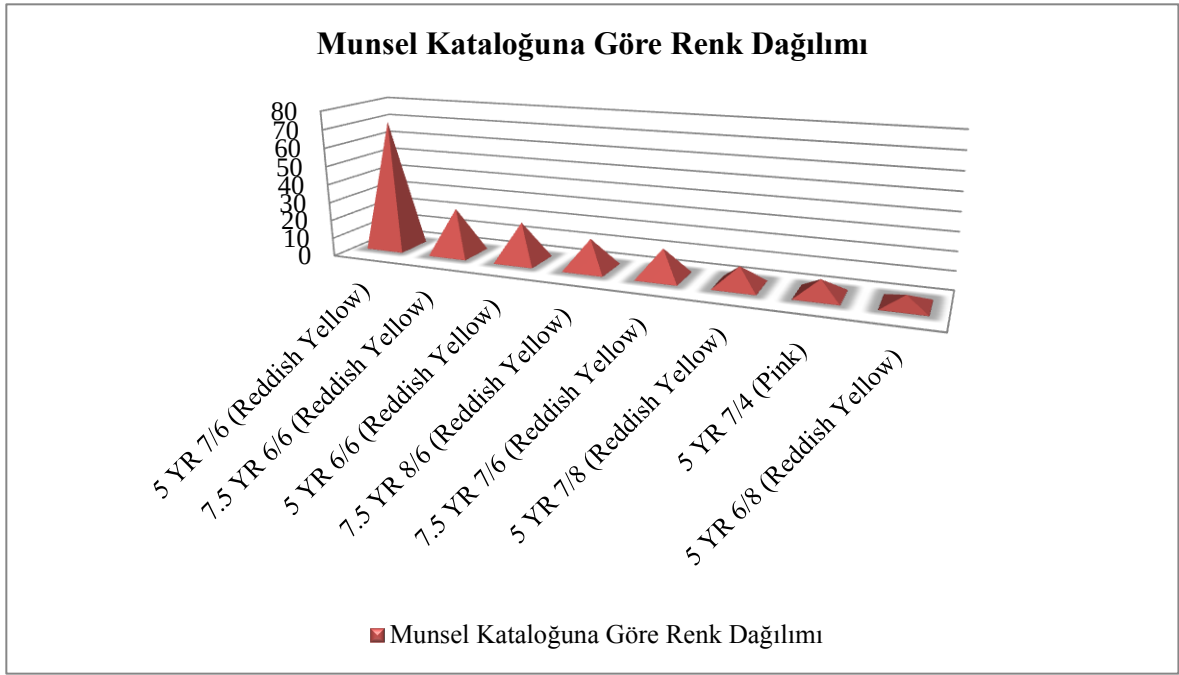
Klazomenai Karantina Adasında 2011 yılında, R. Chandler ve G. Bean'in notlarında aktardığı tiyatroya ait izlerin tespit edilebilmesi amacıyla adanın kuzeyinde kazı çalışmaları başlatılmıştır. Kazı çalışmaları sırasında muhtemel tiyatronun alt yapısını oluşturan mimari öğeler içinde tespit edilen dolgu toprağından seramik eserlerle birlikte toplam 707 adet pişmiş toprak figürin ele geçmiştir. Tüm ve parçalar halinde ele geçen figürinler arasından seçilen 260 adet figürin bu çalışmada kullanılmıştır. Söz konusu bu figürinlerin kil yapısına bakıldığında genellikle mika ve taşçık katkılı kil kullanıldığı görülmektedir. Ancak figürinlerin %10'luk bir diliminde iri taşçık katkılı kaba hamurun kullanıldığı dikkati çeker. Bu grubu ilginç kılan özellik, kaba hamurlu yapılarına rağmen,

⁴⁹⁶ Pausanias 7.3.9

⁴⁹⁷ Ksenophon, V. 31.

⁴⁹⁸ Özbay 2006, s. 32

diğer örneklere göre daha kaliteli bir işçiliğe sahip olmalarıdır. Bir diğer grubu oluşturan Nike ve Eros figürinleri ile ilişkili olduğu düşünülen kol, bacak ve kanat parçalarında ise oldukça rafine bir kilin kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu rafine kil ve figürinlerde görülen kaliteli işçilik bu figürinlerin ithal ürünler olabileceğini akla getirmektedir. Çalışmanın konusunu oluşturan figürinlerin kil yapısında olduğu gibi kil renginde de büyük oranda birliktelik olduğu saptanmıştır (**Bkz. Tablo 2**).



Tablo 2

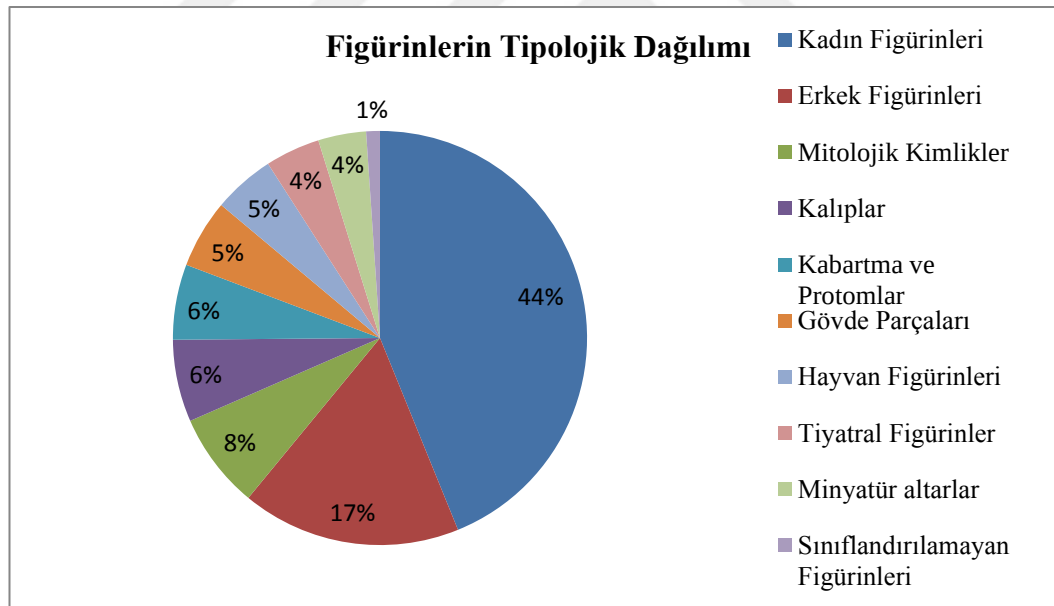
Tabla 2’den de anlaşılacağı gibi figürinlerin % 60’ına yakını 5 YR. 7/6 (Reddish Yellow) kil rengine sahiptir. Tabloda yer alan kil renkleri dışında 5 YR 4/8 (Red), 5 YR 6/2 (Pale Red), 5 YR 7/8 (Reddish Yellow), 5 YR 5/6 (Strong Brown) kullanılan kil renkleri arasındadır.

Kronolojik ve tipolojik ayırım gözetilmeksizin kil yapısında görülen büyük ölçüdeki birliktelik figürinlerin Klazomenai’da üretildiğini işaret eden verilerden yalnızca biridir. Kentteki pişmiş toprak figürin üretimini işaret eden bir diğer önemli veri Kuzey yamacı çalışmalarında ele geçen on yedi adet kalıptır. Söz konusu kalıpların sayısal yoğunluğunun

yanında bu kalıplarla eşleşen figürinlerin de bulunması üretimin kent atölyelerinde yapıldığını göstermektedir.

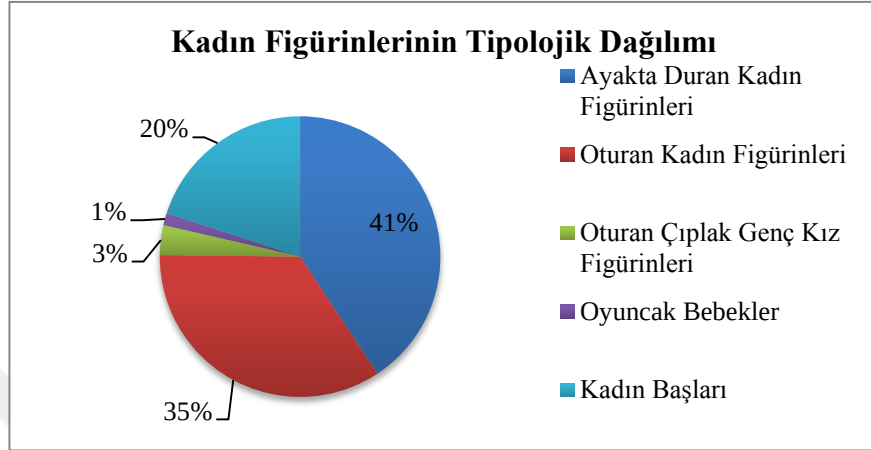
Ayakta duran kadın figürinleri, Kausia'lı erkek figürinleri ve köpek figürinleri arasında aynı kalıptan üretildiği tespit edilen örnekler, bu figürinlerin yerel atölyelerde üretilmiş olduğu savını desteklemektedir.

Çalışmada incelenen figürinler kendi içinde tipolojik olarak on bir ana başlık altında ele alınmıştır (**Bkz. Tablo 3**). Figürinler üzerine yapılan analogik inceleme sonucunda Karantina Adası örneklerinin Hellenistik Dönemde hemen hemen tüm merkezlerde görülen Tanagra ve Boeotia kökenli figürinlerin yerel taklitleri olduğu, kente özgün yerel bir tipin üretiminin yapılmadığı sonucuna varılmıştır.



Tablo 3

Figürinlerin %44 lük dilimini kadın figürinleri oluşturmaktadır. Tezde kullanılan kadın figürinleri kendi içinde beş alt başlıkta incelenmiştir (Kadın figürinlerin yüzdelik dağılımı için **Bkz. Tablo 4**).



Tablo 4

Yukarıda yer alan tabloda açıkça görüldüğü gibi kadın figürinlerinin %41 lik dilimini ayakta duran kadın figürinleri oluşturmaktadır. Tanagra tipi giyimli kadın figürinlerinin yerel taklitleri olduğu açıkça görülen ayakta duran kadın figürinleri korunan stilistik özelliklerinden ve benzer örneklerden hareketle MÖ 4.yüzyıl - MÖ 3.yüzyılın sonu/ 2.yüzyılın başına tarihlendirilmektedir. Gruba ait en erken örnekler olan **Kat. No.1** grubuna ait figürinlerin Erken Tanagra figürinlerine öykünerek yapıldığı görülür.

Kadın figürinleri arasında en kalabalık grubu oturan kadın figürinleri oluşturmaktadır. Tabure üzerinde giyinik vaziyette otururken tasvir edilen figürinler kuzey yamacı kazılarında oldukça yoğun olarak ele geçmiştir. 2011 yılında bulunan mevcut figürinlere ek olarak, kuzey yamacın üst terasında 2012-2013 yıllarında yapılan kazı çalışmalarında çok sayıda oturan kadın figürini bulunmuştur. Özellikle dile getirmekte fayda var ki, 2013 yılında kutsal alandan ele geçen oturan kadın figürinlerinin sayısı yüzlerle ifade edilirken Tanagra tipi giyimli kadın figürinlerinin sayısının onlu hanelerde kaldığı görülmektedir.

Çalışmada ele alınan oturan kadın figürinlerini, gerek tam olarak korunan örneklerin azlığından gerekse çoğu figürinin yüzeylerindeki yoğun aşınmayla stilistik özelliklerini kaybetmesinden dolayı kronolojik bir dizine oturtmak oldukça güçtür. Ancak, bu tip figürinleri, tipolojik değişim göstermeksizin, ait oldukları dönemin stilistik

özellikleri gözetilerek, MÖ 4.yüzyılın ilk yarısından başlayarak MÖ 3.yüzyıl sonuna kadar geniş bir zaman dilimi boyunca üretildiği görülmektedir.

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen oturan kadın figürinlerinin tipolojik olarak en yakın benzerleri Atina Agorası ve Pergamon Mermutkale Kybele kutsal alanından ele geçen oturan kadın figürinleridir. Atina ve Pergamon örnekleri araştırmacılar tarafından oturan tanrıça olarak nitelendirilmektedir. Aynı şekilde, Oikonomos'da Karantinanın Adasındaki Athena Polias tapınağının stylobat duvarlarının kazısı sırasında, ortaya çıkardığı oturan kadın figürinlerini, oturan tanrıça olarak nitelendirmiştir. Oikonomos'un notlarında aktardığı oturan tanrıça figürinlerine ilişkin fotoğraf veya çizim bulunmadığı için bu figürinlerin tipleri hala bilinmemektedir. Ancak 2012-2013 yıllarında, Oikonomos'un kazı yaptığı alanın yakınlarında yürütülen kazılarda ele geçen oturan kadın figürini Oikonomos'un tanrıça olarak tanımladığı figürinler ile, bu çalışmada incelenen oturan kadın figürinlerinin aynı tipolojik grup içinde olduğu kanısını güçlendirmektedir. Üzerlerinde tanrıçalara ait herhangi bir atribüt taşımayan oturan kadın figürinlerini tanrıçadan ziyade külte ilişkin mürit veya rahibe figürinleri olarak değerlendirmek daha doğru bir yaklaşım olacaktır.

Kadın figürinleri içinde incelenen diğer figürin grupları, Hellenistik Dönem boyunca farklı birçok merkezde karşımıza çıkan oturan çıplak genç kız figürinleri; kolsuz ve bacaksız oyuncak bebekler, Müzisyen kadınlar ve Dansçı figürinleridir.

Kadın figürinlerinin son grubunu Kadın *Başları* oluşturur. Bu grup kendi içinde altı alt başlıkta değerlendirilmiştir. Özellikle tanrıça figürinleri ile ilişkilendirilen Polos'lu ve stephaneli kadın başları üzerinde görülen yoğun aşınmadan dolayı kesin bir tarih önerisinde bulunmak veya tanrıçanın kimliğine ilişkin bir görüş ortaya koymak mümkün olmamıştır. Daha iyi durumda korunan örtülü kadın başlarına ilişkin en belirgin sorun özellikle **Kat.No.71** , **Kat.No. 74** ve **Kat.No.77** örneklerinin dansçı figürinlerinde de kullanılıyor olmasıdır. Söz konusu figürinlerin tipolojisi net olarak belirlenemediği için örtülü kadın başı olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada ele alınan örtülü kadın başları arasında stilistik özellikler daha net korunan **Kat.No.77** MÖ 4.yüzyıl.-3.yüzyılın ilk yarısı **Kat.No. 71** ve **72** örnekleri MÖ 3.yüzyılın ilk yarısına tarihlenirken stilistik özelliklerini kısmen kaybetmiş olan **Kat.No. 73-75, 77** korunan yüz uzuvlarından hareketle Hellenistik Döneme tarihlendirilir.

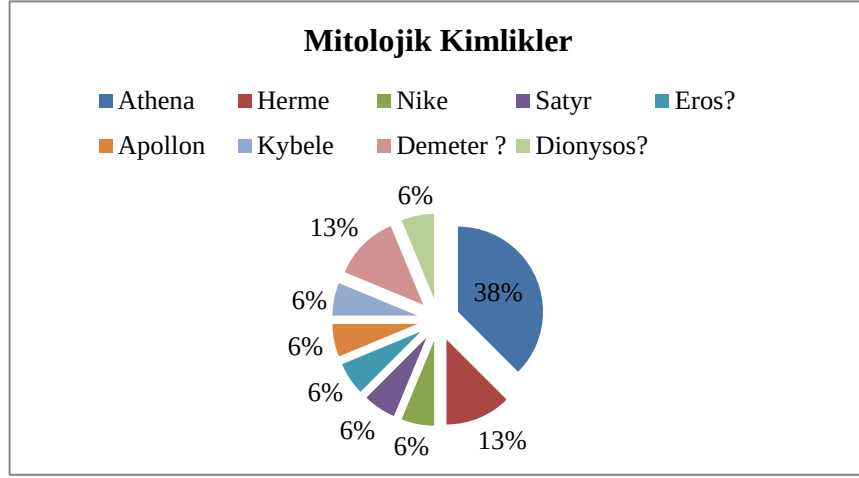
Çalışmada ele alınan Knidos tipi saç düzenine ve kavun dilimi stili saç düzenine sahip kadın figürinlerinin benzer örnekleri Troia, Pergamon, Miletos, Aigai, Klaros, Korinth gibi pek çok farklı merkezden ele geçmektedir.

Figürinlerin %17'lik dilimini erkek figürinleri oluşturmaktadır. Söz konusu erkek figürinleri arasında sayısal yoğunluğu ile kausialı erkek figürinleri ön plana çıkmaktadır. Çocuk (**Kat.No. 108, 111**) ve yetişkin (**Kat.No. 107, 113**) erkekleri tasvir eden kausialı erkek figürinleri, oturan genç kız figürinlerinde olduğu gibi çocukluktan ergenliğe geçiş aşamasındaki veya ergenlikten yetişkinliğe geçiş aşamasındaki erkekler tarafından adak olarak sunulduğu anlaşılmaktadır. Kausialı erkek figürinleri benzer örneklerden ve stilistik özelliklerinden dolayı MÖ 3.yüzyıl - 2.yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Benzerlerine Smyrna ve Ephesos'dan ele geçen mezar stellerinde rastladığımız giyimli erkek figürinleri (**Kat.No.98-99**) ve Hellenistik Dönemde oldukça popüler olan çıplak ayakta duran erkek çocuk figürinleri çalışmada birer örnekle temsil edilirken, erkek başları ise çalışmada dört örnekle temsil edilmektedir. Erkek başlarının tamamının çelenk taşıdığı görülür.

Erkek başlarından, yüz uzuvları belirginliğini kısmen koruyan (**Kat. No. 101**) örneği için yalnızca MÖ 3.yüzyıl - MÖ 2.yüzyıl tarihi önerilirken diğer üç örnek (**Kat. No. 102-103**) Hellenistik Döneme tarihlendirilmektedir.

Özellikle figürinlerin ilişkili olduğu kült alanının hangi tanrı veya tanrıçaya adandığını gösteren mitolojik kimliğe sahip figürinler Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında çok az sayıda ele geçmiştir (Mitolojik kimliğe sahip figürinlerin yüzdelik dağılımı için **Bkz. Tablo 5.**).



Tablo 5

Athena (**Kat. No. 111-114, 170**), Kybele (**Kat. No. 135**), Herme (**Kat. No. 117-118**), Nike (**Kat. No. 119**), Satyr (**Kat. No. 120**), Dionysos? (**Kat. No. 134**), Apollon (**Kat. No. 125**), Karantina Adası kuzey yamacı çalışmalarından ele geçen mitolojik kimliğe sahip figürinlerdir. Ancak bu figürinlerden hareketle kuzey yamacının üzerinde yer alan kutsal alanın hagi tanrı veya tanrıçaya adandığının belirlenmesi oldukça zordur.

Klazomenai kentinde Arkaik Dönemden itibaren Kybele kültünün tapınım gördüğü arkeolojik materyaller ışığında ispatlanmıştır. Ancak kuzey yamacı çalışmalarında doğrudan Kybele ile ilişkilendirilecek yalnızca bir adet protom (**Kat. No. 135**) ve kuleli polos taşıyan figürin başı ele geçmiştir. Söz konusu protom dışında kalan iki kabartma üzerinde yer alan kadın figürinlerinin (**Kat. No. 140-141**) Demeter veya Kybele ile de ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

MÖ 6.yüzyıl dan itibaren kentte güçlü bir ana tanrıça kültü olduğu bilinmektedir. Özellikle Klazomenai'da khorası içinde tespit edilen kült mağaraları ana tanrıça kültünün Yunan kolonizasyonu öncesinde de etkin olduğunu işaret etmektedir. Klazomenai Karantina Adasında yer alan kutsal alanda kadın bir tanrıçanın da tapınım gördüğü anlaşılmakla birlikte eldeki mevcut veriler ışığında bu kadın tanrıçanın Kybele olup olmadığı henüz tespit edilememiştir.

MÖ 4.yüzyıldan itibaren rağbet gören aktör figürinleri özellikle Kıta Yunanistan ve Adalarda sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Anadolu'da Tarsus ve Smyrna'daki terrakotta

atölyelerinde üretimi yapıldığı düşünülen aktör figürinlerinin Priene ve Pergamon'da ele geçen örnekleri sayıca fazladır. Karantina Adası kuzey yamacı çalışmalarında üç örnekle temsil edilen aktör figürinlerinden iki örneğin eski komedi dönemine ait olduğu görülür **(Kat.No. 127-128)**. **Kat.No. 129**'un Megafon şeklindeki ağız yapısı ve korunan yüz uzuvlarından hareketle yeni komedi dönemine ait olduğu görülmektedir. Dionysos ile ilişkili kült objesi olarak kullanılan maskların kötülüklerden koruyucu apotropeik gücünden dolayı kutsal alanların dışında ev ve mezar konteksleri içinde de ele geçmektedir. Çalışmada dört parçayla temsil edilen maskların oldukça küçük kısımları korunduğundan dolayı Pollux'un⁴⁹⁹ tanımladığı mask tiplerinden hangileriyle örtüştükleri belirlenememiştir.

Çalışmada yedi örnekle temsil edilen kabartma ve kabartma protomlar **(Kat.No. 135-138)**, özellikle Pergamon, Myrina, Delos, Troia, Tarent, Olbia, Aigai, Lmyra ve Priene'de benzer örneklerine rastlanan çan şeklindeki protom ve kabartmalar üzerinde yer alan figürler ile Klazomenai Karantina Adası örnekleri ile benzerlik taşıdıkları görülür.

Klazomenai Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen köpek, kuş, horoz?, aslan, at/eşek ve koç figürinleri kutsal alana yapılan hayvan sunularındaki çeşitliliği göstermektedir. Çalışmada incelenen üç adet köpek figürini tipolojik olarak özellikle Attika mezar stellerinde sıklıkla karşımıza çıkan kısa bacaklı, uzun tüylü malta köpekleri ile yakın benzerlik göstermektedir. Köpek figürinleri muhtemelen hayvanın koruyucu vasfından dolayı apotropeik bir obje olarak kutsal alanlara bırakılmış olmalıdır. Köpek figürinlerinin yanı sıra koç, aslan, güvercin ve eşek figürinlerinin de adak eşyası olarak kullanıldığı görülmektedir. Ancak bu figürinleri tek bir kültle ilişkilendirmek mümkün değildir. Örneğin güvercin Persephone ile ilişkilendirilmekle birlikte tanrıça Aphrodite ile de ilişkilendirilmektedir. Hayvan figürinleri arasında oturan aslan figürini dikkat çekicidir.

Çalışmada ele alınan beş adet pişmiş toprak altardan dört örnek Tarentum tipi pişmiş toprak altarlara ile yakın benzerlik göstermektedir. Söz konusu altarlara yakın benzerleri özellikle Pergamon ve Troia'da karşımıza çıkar. Pişmiş toprak Minyatür altarlara

⁴⁹⁹ Sutton 1984, 174-184.

arasında **Kat. No. 166**'nın birebir benzer örneklerinin özellikle Pergamon⁵⁰⁰, Atina Agorası⁵⁰¹, Eretrie⁵⁰², Tarantum ve Capua'dan⁵⁰³ ele geçmektedir. Capuae'den ele geçen minyatür altarla **Kat. No. 165**'nin arasında tespit edilen benzer özellikler, Capua ve Karantina Adası örneklerinin aynı atölyenin ürünü olduğunu işaret etmektedir.

ÇALIŞMADA ELDE EDİLEN SONUÇLAR

- Çalışmada ele alınan figürinlerin tamamının kil rengi ve kil yapısında birliktelik olduğu saptanmıştır. Yalnızca **Kat.No.4** grubuna ait figürinlerin kaliteli işçiliğine karşın kaba hamur yapısı ile diğer figürin gruplarından ayrılmaktadır. Ancak kil yapısından hareketle figürinler üzerinde dönemsel veya tipolojik bir ayrım da bulunmak mümkün değildir.
- Kentte MÖ 4. yüzyılın sonundan itibaren yoğun bir pişmiş toprak figürin üretimi görülmektedir. Özellikle çalışmada ele alınan figürinler arasında görülen benzer kil yapısı, aynı kalıptan üretildiği tespit edilen figürin grupları ve figürin yapımında kullanılan on yedi adet kalıp, figürinlerin yerel atölyeler tarafından üretildiğini göstermektedir. Figürinlerin kalitesiz işçiliklerinden de anlaşılacağı üzere figürinler iç pazara dönük olarak üretilmişlerdir.
- Çalışmada ele alınan figürinlerin büyük oranda Tanagra figürinlerinin taklidi olduğu görülmektedir. Sadece hareketli kol ve kanat kısmı korunmuş olan Eros/Nike figürinleri, Klazomenai koroplastik atölyelerinde Myrina tipi örneklerin de üretildiğini işaret etmektedir. Bu veriler ışığında Klazomenai'nın ana üretim merkezlerini yakından takip ettiği anlaşılır. Yukarıda da belirtildiği üzere kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürin repertuarına bakıldığında özgün bir üretimin olmadığı açıkça görülmektedir.
- Karantina Adası kuzey yamacında dolgu malzemesi olarak kullanılan figürinler yamacın üzerinde yer alan kutsal alandan taşınmış olmalıdır. Özellikle 2011 yılı

⁵⁰⁰ Töpperwein 1976, 144, Lev. 87, 604.

⁵⁰¹ Burr-Thompson 1962, 59, fig. 1.

⁵⁰² Louvre III, Lev. 84, D 376,a-c.

⁵⁰³ Louvre IV-I, Lev. 84, fig. 3814-a-c; fig. 3815 d-g.

kuzey yamacı kazılarında ele geçen oturan kadın figürinleri ile tiyatro yamacının üzerinde yer alan kutsal alanda 2012 - 2013 yılında yürütülen kazı çalışmalarında ele geçen oturan kadın figürinleri arasında ikiz kalıptan veya ortak bir prototipten üretilmiş figürinlerin bulunması ve tiyatro terasının yıkılması ile bu alandan yamaç boyunca akan toprak içinden ele geçen figürinler ile seramik dolgu içinden ele geçen figürinlerin benzer karakterde olması seramik dolguda kullanılan malzemenin kutsal alandan taşınıp tiyatro yapısının temellerinde dolgu malzemesi olarak kullanıldığını işaret etmektedir.

- Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen figürinler kısmende olsa kutsal alan malzemesinin bilim dünyasına tanıtılmasıyla ayrı bir önem arz etmektedir.
- Mitolojik kimliklerin oldukça az sayıda ele geçmesi adada yer alan kült alanının kime adandığına ışık tutmamakla birlikte, figürinlerin desteğiyle kentte Hellenistik Dönemde Kybele, Athena, Dionysos, Apollon kültlerinin devam ettiği görülmektedir.
- Çalışmada ele alınan figürinlerin genel karakterine bakıldığında, özellikle çok sayıda ele geçen oturan giyimli kadın figürinleri, kutsal alanda ana tanrıça kültüne de tapınının olduğunu işaret eder. Özellikle kutsal alanda yapılan kazılar sırasında bu alandan ele geçen aslan pençesi ve üzerinde karşılıklı duran aslan figürinleri bulunan pynax kalıbı kutsal alandaki ana tanrıça kültüne işaret eder.

Katalog

Kat. No: 1.1

Kazı Envanter No: 1013/11

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 8.3 cm. Genişlik: 2.3 cm.

Kalınlık: 1.7 cm. **Pişirme deliği ölçüsü:** 0.6 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6. Mika ve taşçık katkılı, orta sıklıkta, gözeneksiz hamur.

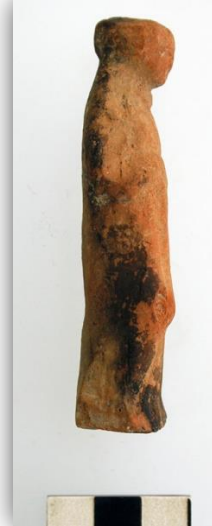
Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Tüm olarak korunan figürin khiton üzerine giydiği himationla baş kısmını kapatmıştır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette göğüs altında yer alırken, sağ eli ile himationu kavrar. Dirsekten hafifçe bükülmüş olan sağ kol vücuda bitişik olarak yanda yer almaktadır. Khitonun pililerinin kalın, derin ve aralıklı işlendiği görülmektedir. Figürinin katı ve frontal duruşuna karşın sağ bacak dizden kıvrılarak geriye atılmıştır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 5. yüzyıl sonu - MÖ. 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 151, fig. 1162-1163.



Kat. No: 1.2

Kazı Envanter No: 1008/25

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 7 cm. Genişlik: 2 cm. Kalınlık: 1.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 . Az miktarda mika ve kum katkılı, orta sıklıkta, gözenekli hamur.

Buluntu Durumu: Baştan bilek kısmına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Oldukça aşınmış durumdaki figürinin ayrıntıları belirginliğini yitirmekle birlikte **Kat. No. 1. 1** örneği ile aynı veya ikiz kalıptan üretildiği anlaşılmaktadır.

Tarih: MÖ 5. yüzyıl sonu - MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 151, fig. 1162-1163.



Kat. No: 1.3

Kazı Envanter No: 1003/20

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 6 cm. Genişlik: 2 cm.

Kalınlık: 2 cm.

Kiade ölçüsü: 2.5cm. x 2.1cm.

Kaide yüksekliği: 0.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6. Az miktarda mika ve taşçık katkılı, orta sıkılıkta, gözenekli hamur.

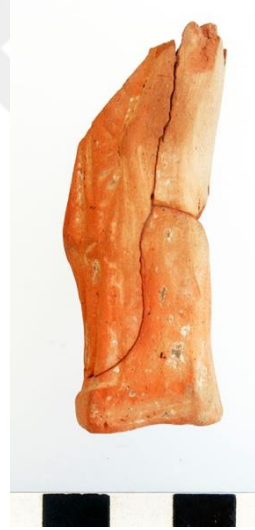
Buluntu Durumu: Belden kaideye kadar korunmuştur

Yapım Tekniği: Çift kalıptan İçi boş olarak üretilmiştir. .

Tanım: Khiton üzerine himation giyen kadın figürinin korunan sol kolu vücuda bitişik biçimde yanda yer almaktadır. Sağ bacağın yana açılarak geriye ayrılmasından dolayı khitonun bu kısımda yer alan pililerinde hareket gözlenmekle birlikte gerek himationun gerekse khitonun pilileri katı ve şematik işlendiği görülür. Figürinin arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır. Figürinin üzerinde durduğu kaidenin ön kısmı dikdörtgen şeklinde profilendirilirken arka kısmı yuvarlatılarak bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 5 yüzyıl sonu - MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, Lev. 151, fig. 1162-1163.



Kat. No:1.4

Kazı Envanter No: 8001/36

Buluntu yeri: Açma 2

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 4 cm. Genişlik: 2 cm.

Kalınlık: 1.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6. Az miktarda mika ve taşçık katkılı, gözenekli hamur.

Buluntu Durumu: Bel altından kaide kısmına kadar korunmuştur.

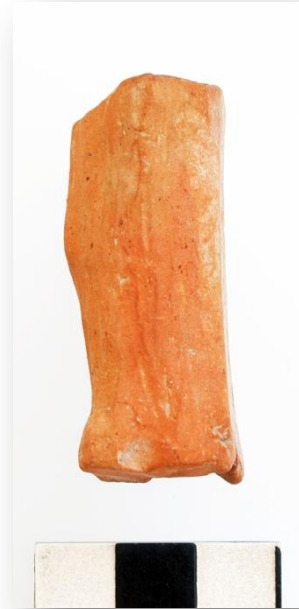
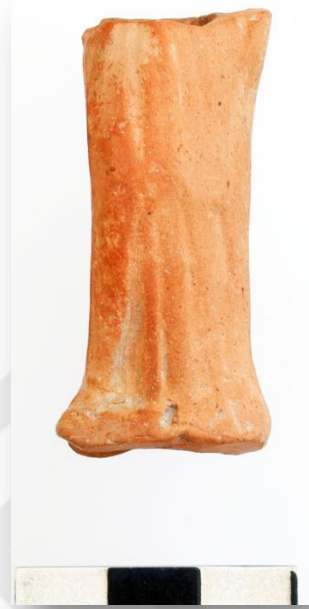
Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Oldukça aşınmış durumdaki figürin

Kat.No.1.1 örneği ile aynı veya ikiz kalıptan üretilmiştir.

Tarih: MÖ 5.yüzyıl sonu - MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, Lev. 151, fig. 1162-1163.



Kat. No: 1.5

Kazı Envanter No: 1021/178

Buluntu yeri: Açma 1

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.2 cm. **Genişlik:** 2.1cm.

Kalınlık: 1.8 cm. **Kaide ölçüsü:** 2.4 cm.x 1.6 cm. **Kaide Yüksekliği:** 0.7 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6. Az miktarda mika ve taşçık katkılı, gözenekli hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

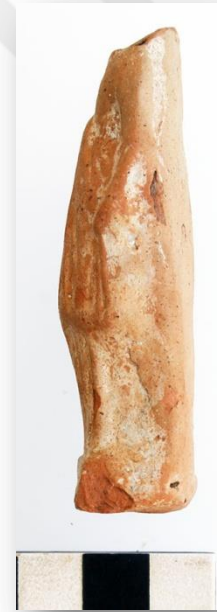
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Kıyafet ve duruşuyla **Kat.No.1.1** ile benzer özellikler sergileyen **Kat. No.1.5**'in sarındığı himation diz üzerinde düz bir satıh halinde sonlanmaktadır. Figürin orta kalınlıkta kare bir kaide üzerinde durmaktadır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 5. yüzyıl sonu - MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 151, fig. 1162-1163.



Kat. No: 1.6

Kazı Envanter No: 1021/177

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.7 cm.

Genişlik: 2.1 cm. **Kalınlık:** 1.8 cm.

Kaide ölçüsü: 2.3cm. x 1.6cm.

Kaide yükseklik: 0.7 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sıklıkta hamur.

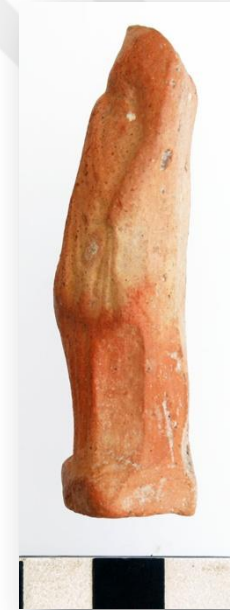
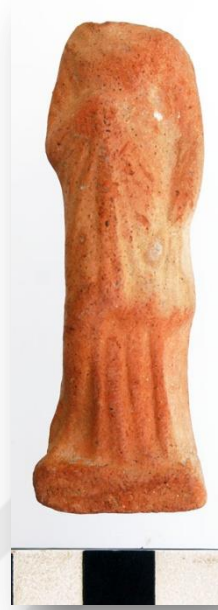
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Kat.No. 1.5 figürini ile aynı kalıptan üretilmiştir.

Tarih: MÖ 5. yüzyıl sonu – MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev.151, fig. 1162-1163.



Kat. No: 1.7

Kazı Envanter No: 1013/49

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 7 cm. **Genişlik :** 2.1

Kalınlık: 1.7cm.

Kaide ölçüleri: Genişlik: 2cm.

Yükseklik: 0.7cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Az miktarda mika ve taşçık katkılı, orta sıklıkta, gözenekli hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish white)

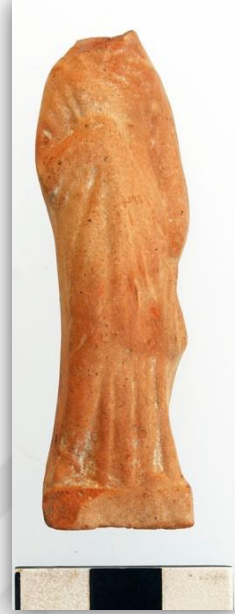
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak yapılmıştır.

Tanım: Kat. No. 1. 5 ile aynı kalıptan üretilmiştir.

Tarih: MÖ 5. yüzyıl sonu – MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 151, fig. 1162-1163.



Kat. No:1.8

Kazı Envanter No: 1012/21

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.8 cm. **Genişlik:** 2.1cm. **Kalınlık:** 1.8cm.

Kaide ölçüleri: **Genişlik:** 2 cm.

Yükseklik: 0.6 cm. **Pişirme deliği ölçüsü:** 0.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6(Reddish Yellow). Az miktarda mika ve taşçık katkılı orta sıklıkta, gözenekli hamur.

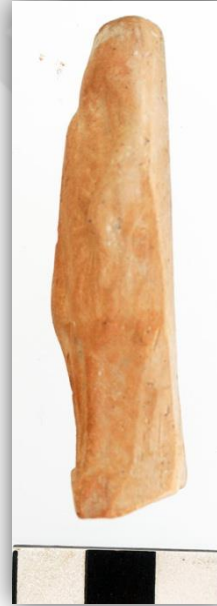
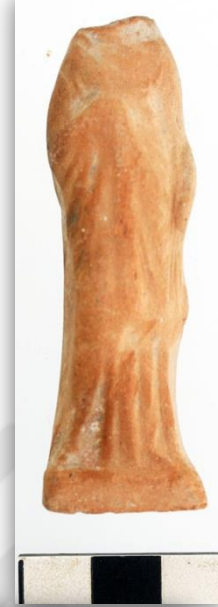
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: **Kat. No. 1. 5** ile aynı kalıptan üretilmiştir.

Tarih: MÖ 5. yüzyıl sonu - MÖ. 4. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 151, fig. 1162-1163.



Kat. No: 2

Kazı Envanter No: 1013/48

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükselik** : 6.4cm. **Genişlik:** 2.5cm. **Kalınlık:** 1.5 cm.

Kaide ölçüsü: 2.3 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, hamur.

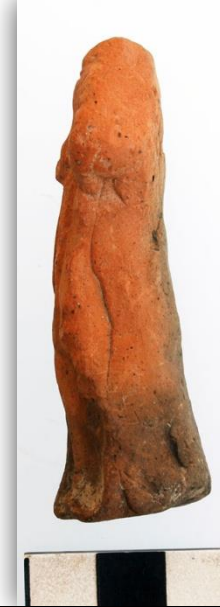
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan, içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himationa sarıyan figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette göğüs altında yer alırken sol kol dirsekten kıvrılarak belin arka kısmına yerleştirilmiştir. Himationun omuz ve göğüs üzeri gelen kısmında kumaş kıvrımları doğallıktan uzak sığ kabartmalar şeklinde işlenmiştir. Sağ kolun himationu yukarıya doğru girmesinden dolayı karından bacak başlangıcına uzanan kalın pili plastik bir anlatıma sahiptir. Khitonun pilileri kalın, derin ve aralıklı işlenmiştir. Figürin kaidesiz olarak zemine oturmaktadır. Arka kısım işlenmeden kabaca düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4.yüzyıl'ın ilk yarısı.

Kaynakça: Özcan 2007, Lev. 83, TK 124 a; Higgins 1987, 126,fig.148.



Kat. No: 3.1

Kazı Envanter No: 1003/32

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini (Sophokles tipi).

Ölçüler: **Yükseklik:** 8.9 cm. **Genişlik:** 3.0 cm. **Kalınlık:** 1.2 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/8 (Reddish Yellow).

Mika, az miktarda kum ve taşçık katkılı.

Gözenekli, orta sıklıkta hamur.

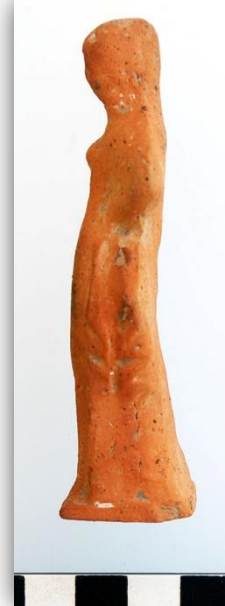
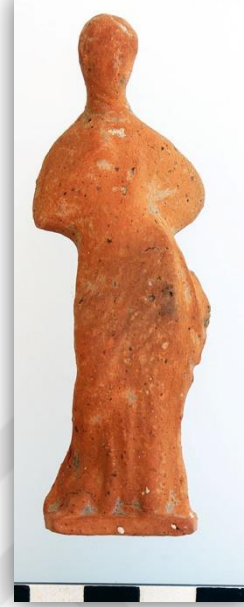
Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürin başını himation ile kapattığı görülmektedir. Himationun kumaş kıvrımları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılan figürin Tanagra tipi plaka kaide üzerinde durmaktadır.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Özcan 2007, lev. 85, Tk. 551a-551b; Higgins 1987, 123- 124 fig.145; Louvre III, lev.12, D54; Kleiner 1984, lev.5, fig. b ve d.



Kat. No: 3.2

Kazı Envanter No: 1021/80

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini (Sophokles tipi)

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.5 cm. **Genişlik:** 3.0 cm. **Kalınlık:** 1.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). İnce mika katkılı, gözeneksiz ve sıkı hamur.

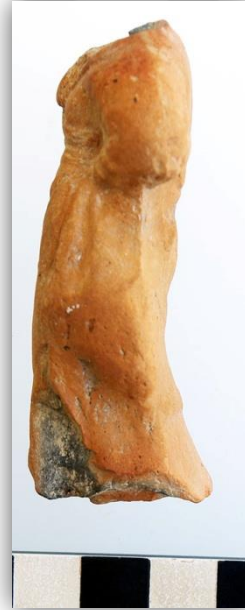
Buluntu Durumu: Boyundan bileğe kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin khiton üzerine himation giymektedir. Sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru uzanırken sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette belin arkasına yerleştirilmiştir. Vücut ağırlığının sol bacak üzerine binmesinden dolayı sol kalça hafifçe yukarıya kalkmış vücutta "S" profili oluşmuştur. Serbest kalan sağ bacak dizden kıvrılarak geriye atılmıştır. Himation üzerinde korunan yatay ve paralel kumaş kıvrımları doğala yakın işlenmiştir. Khitonun korunan pılleri ince ve derindir. Figürinin arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Özcan 2007, lev. 85, Tk. 551a-551b; Higgins 1987, 123- 124 fig.145; Louvre III, lev.12, D54; Kleiner 1984, lev.5, fig. b ve d.



Kat. No: 3.3

Kazı Envanter No: 1017/1

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini (Sophokles tipi).

Ölçüler: Yükseklik : 4.3 cm. Genişlik: 2.9 cm. Kalınlık: 1.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow) Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sıklıkta hamur.

Buluntu Durumu: Boyundan kalça altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Kat. No. 3. 2 örneği ile aynı kalıptan üretilmiştir.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Özcan 2007, lev. 85, Tk. 551a-551b; Higgins 1987, 123- 124 fig.145; Louvre III, lev.12, D54; Kleiner 1984, lev.5, fig. B ve d.



Kat. No: 3.4

Kazı Envanter No: 1018/2

Buluntu yeri: Sondaj 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini (Sophokles tipi).

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.7 cm. **Genişlik:** 2.7 cm. **Kalınlık:** 1.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/8 (Reddish Yellow).

Mika ve kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur. .

Buluntu Durumu: Boyundan kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Grubun diğer örnekleri ile ortak özellikleri paylaşan figürinin belirgin olarak korunan kumaş kıvrımları plastik olarak işlenmiştir. Figürinin arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Özcan 2007, lev. 85, Tk. 551a-551b; Higgins 1987, 123- 124 fig.145; Louvre III, lev.12, D54; Kleiner 1984, lev.5, fig. b ve d.



Kat. No: 4.1

Kazı Envanter No: 1008/15

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.5 cm. **Genişlik:** 2.1 cm. **Kalınlık:** 2.2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve taşçık katkılı, orta sıklıkta gözenekli hamur.

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürin başını himation ile kapatmıştır. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette göğüs altında yer alır. Sağ elin himationu kavramasından dolayı oluşan kordon şeklindeki kumaş katı derin ve kalın işlenmiştir. Sol kol dirsekten kıvrılarak belin arka kısmına yerleştirilmiştir. Boyun ve göğüs üzerinde görülen yatay ve verrev kumaş kıvrımları plastik olarak işlenmiştir. Vücut ağırlığı sol bacak üzerine binmesinden dolayı sol kalça yukarıya kalkmış, Serbest kalan sağ bacak geriye atılmıştır. Himationun sağ diz kapağı üzerinde transparanlık görülür.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonu-MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Özcan 2007, s.98, lev.81, TK 963.;Winter 1903, s.19 fig.8; Kleiner 1984, s.133, lev..30 fig.A; Louvre III, lev. 72, D 351, lev. 64, D 367, lev. 20, D 86, D 87.



Kat. No: 4.2

Kazı Envanter No: 1003/25

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.3 cm. **Genişlik:** 2.7 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika, kum ve taşçık katkılı, Orta sıklıkta, gözenekli, hamur.

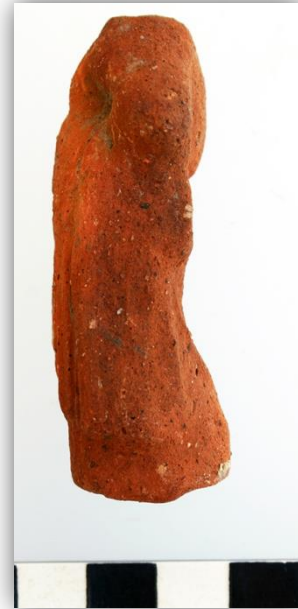
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan, içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Kat. No. 4. 1 ile aynı özellikleri sergiler (bkz. Kat. No. 4. 1). Vücut ağırlığı sol bacak üzerinde binmesinden dolayı sol kalçanın yukarıya kalkması abartılı olarak verilmiş, vücutta görülen "S" profili abartılı yapısıyla doğallıktan uzaklaşmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonu - MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı

Kaynakça: Özcan 2007, s.98, lev.81, TK 963.; Winter 1903, s.19 fig.8; Kleiner 1984, s.133, lev.30, fig.A; Louvre III, lev. 72, D 351, lev. 64, D 367, lev. 20, D 86, D 87.



Kat. No: 4.3

Kazı Envanter No: 1017/7

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.1 cm. **Genişlik:** 2.1 cm. **Kalınlık:** 1.6 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, sıkı hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Kat. No. 4. 1 ile aynı kalıplardan üretilmiştir.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonu – MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Özcan 2007, s.98, lev.81, TK 963.; Winter 1903, s.19 fig.8; Kleiner 1984, s.133, lev.30, fig.A; Louvre III, lev. 72, D 351, lev. 64, D 367, lev. 20, D 86, D 87.



Kat. No: 5

Kazı Envanter No: 8001/29

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.6 cm. **Genişlik:** 2.2 cm. **Kalınlık:** 2.2 cm.

Kaide Ölçüsü: 2.6 x 1.7cm. **Yükseklik:** 0.7 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

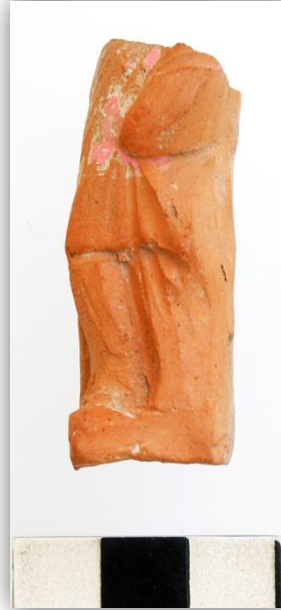
İnce mika katkılı, gözeneksiz, hamur.

Buluntu Durumu: Bacak başlangıcından kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürinin vücut hatları kıyafetlerin altında kaybolmuştur. Himationu kumaş kıvrımları sıg ve paralel işlenmiştir. Muhtemelen figürin sol eli ile himationu germektedir. Kalçanın sağ kısmında himationun bir parçası görülmektedir. Khitonun pilileri üst kısımda çatal şeklinde iken aşağıya doğru birleşerek orta derinlikte işlenmiş kalın pili şeklini alırlar. Figürin orta kalınlıkta kare kaide üzerinde yer almaktadır. Korunan kısımdan arka tarafın işlenmeden düzeltilerek bırakıldığı görülmektedir.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonu - MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.



Kat. No: 6.1

Kazı Envanter No: 1012/20

Buluntu yeri: Açma1.

Tip: Ayakta duran kadın figürini.

Ölçüler: yükseklik: 5.9 cm. **Genişlik:** 2.3 cm. **Kalınlık:** 1.8cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White)

Boya: Mavi boya izleri.

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: İçi boş olarak çift kalıptan üretilmiştir.

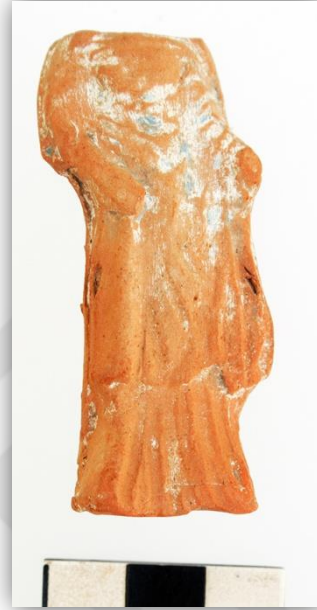
Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürin her iki koluda gövdenin önünde yer alır. Himationun göğüs ve karın kısmında yer alan sıg işlenmiş orta kalınlıktaki yatay kumaş kıvrımları şematik bir görüntü sergiler. Khitonun pilileri orta kalınlıkta, aralıklı ve sıg işlenmiştir. Figürin kaidesiz olarak zemine direkt oturmaktadır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı – MÖ 3. yüzyılın başı.

Kaynakça: Higgins 1987 , s.133, fig. 165;

Louvre III, lev. 77, fig. D351, lev.82 fig.

D371 , Kleiner 1984, s.51. lev.2, fig.a.



Kat. No: 6.2

Kazı Envanter No: 1016/14

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik :** 6.2 cm. **Genişlik:** 2.3 cm. **Kalınlık:** 2.1 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White)

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: İçi boş olarak çift kalıptan üretilmiştir.

Tanım: Kat. No. 6. 1 ile aynı kalıptan üretilmiştir. (Bkz. Kat. No. 6. 1) Kat. No. 6. 2'nin arka kısmında Tanagra tipi dikdörtgen pişirme deliği bulunmaktadır.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı – MÖ 3. yüzyılın başı.

Kaynakça: Higgins 1987 , s.133, fig. 165; Louvre III, lev. 77, fig. D351, lev.82 fig. D371 , Kleiner 1984, s.51. lev.2, fig.a.



Kat. No: 7.1

Kazı Envanter No: 1003/23

Buluntu yeri: 1 No.lu açma.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik : 8.0 cm. Genişlik: 3.2 cm.

Kalınlık: 1.6 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/8 (Reddish Yellow). Mika, taşçık ve kum katkılı, orta sıklıkta gözenekli hamur.

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Tüm olarak korunan figürinin yüz uzuvları belirginliğini yitirmiştir. Başını himationla yarıya kadar kapatan figürinin alın kısmında derin üçgen profil yer alır. Yüz oval ve dolgundur. Baş hafifçe yukarıya kaldırılarak sola yatırılmıştır. Khiton üzerine himation giyen figürinin her iki kolu da himationun içinde öne doğru uzanmaktadır. Sağ omuzdan sol omuza doğru bir bant şeklinde gelen kumaş tomarı sol omuzun arkasından katı bir şekilde dökülür. Himationun gövde altında görülen verev kumaş kıvrımları sığ ve stilize işlenmiştir. Khitonun korunan pililer ince sığ ve sıktır. Arka kısım işlenmeden bırakılmıştır. Figürin kaidesiz olarak zemine direkt oturur.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl - MÖ 3. yüzyılın başı.

Kaynakça: Bell 1981, lev. 94 fig. 485, 487; Higgins 1987, s.167, fig. 165; Higgins 1973, lev.42, fig.71-72; Winter 1903, s.48, fig.6.



Kat. No: 7.2

Kazı Envanter No: 1013/13

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 8.4 cm. **Genişlik:** 3.2 cm. **Kalınlık:** 1.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

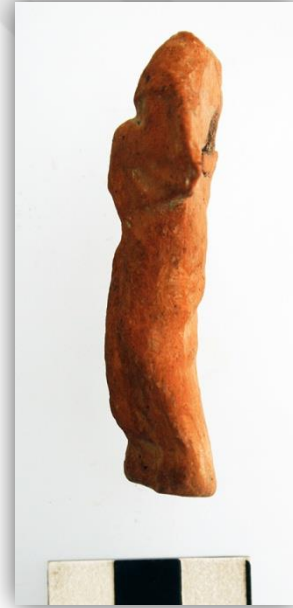
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Kıyafet ve duruş **Kat. No. 17. 1** ile aynı özellikleri sergilemektedir (**Bkz. Kat. No. 7. 1**). Sol kolun arkasından dökülen kumaş tomarı yuvarlatılarak yumuşatılmış, **17. 1** örneğine oranla daha doğal bir görünüm kazanmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonu - MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Bell 1981, lev. 94 fig. 485, 487; Higgins 1987, s.167, fig. 165; Higgins 1973, lev.42, fig.71-72; Winter 1903, s.48, fig.6.



Kat. No: 7.3

Kazı Envanter No: 1008/28

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 6.22 cm. Genişlik: 3.4 cm. Kalınlık: 1.4 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/4 (Pink). Mika ve kum katkılı, gözeneksiz hamur.

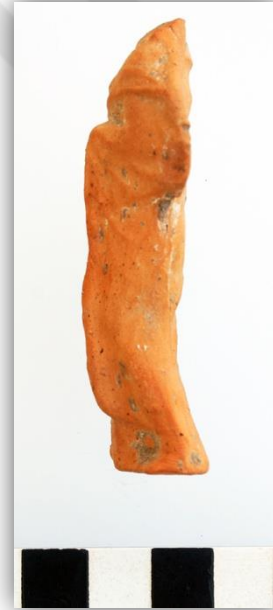
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Kat. 7.2 örneği ile aynı kalıptan üretilmiştir.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonu – MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Bell 1981, lev. 94 fig. 485, 487; Higgins 1987, s.167, fig. 165; Higgins 1973, lev.42, fig.71-72; Winter 1903, s.48, fig.6.



Kat. No: 7.4

Kazı Envanter No: 1009/59

Buluntu yeri: Açma 1

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik : 6.5 cm Genişlik: 2.9 cm. Kalınlık: 1.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve az miktarda taşçık katkılı, orta sıklıkta, gözenekli hamur.

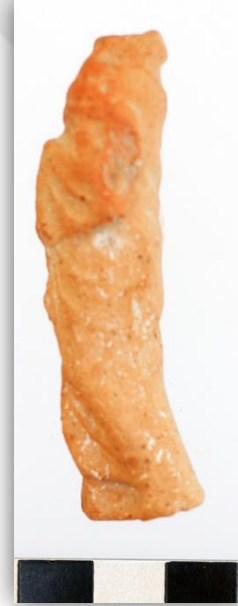
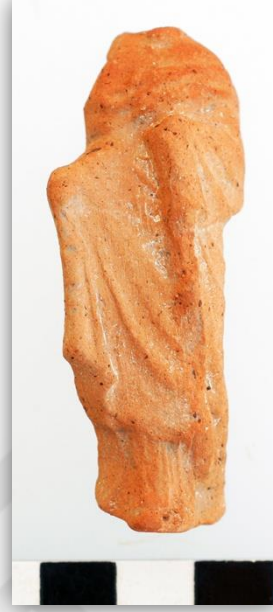
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Kat.No. 7.2 örneğiyle aynı kalıptan üretilmiştir.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonu - MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Bell 1981, lev. 94 fig. 485, 487; Higgins 1987, s.167, fig. 165; Higgins 1973, lev.42, fig.71-72; Winter 1903, s.48, fig.6.



Kat. No: 8

Kazı Envanter No: 1017/11

Buluntu yeri: Açma1 .

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.1 cm. **Genişlik:** 2.1cm. **Kalınlık:** 1.1 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz, orta sıklıkta hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıp boyundan kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürinin sarındığı himation üzerinde yalnızca karın altında verev bir kumaş kıvrımı görülmektedir. Himation etek kısmı diz üstünde yarım ay şeklinde sonlanır. Figürinin himationun içinde kalan her iki kolu da dirsekten hafifçe kıvrılmış vaziyette önde vücuda bitişik olarak konumlandırılmıştır. Khitonun pilileri kalın ve sık işlenmiş bantlar şeklinde belirtilmiştir. Figürin kalın kare kaide üzerinde yer almaktadır.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın sonu - MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.



Kat. No: 9.1

Kazı Envanter No:1021/41

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.1 cm. **Genişlik:** 2 cm. **Kalınlık:**1.2 cm.

Kaide Ölçüsü: 1.9 cm. x 2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himationa sarınan figürininin sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru ilerlerken, sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette bele yerleştirilmiştir. Himation üzerindeki kumaş kıvrımları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Sağ bacadan çıkıp solda bel kısmına doğru ilerleyen birbirine paralel iki adet kumaş kıvrımı orta kalınlıkta ve sık işlenmiştir. Khitonun kumaş pilileri orta kalınlıkta, orta derinlikte ve sık işlenmiştir. Figürin kare formunda ince kare kaide üzerinde yer alır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı- MÖ 3. yüzyılın başı.



Kat. No: 9.2

Kazı Envanter No: 1021/74

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.4 cm. **Genişlik:** 2.2 cm. **Kalınlık:** 2.0 cm.

Kaide Ölçüsü: 2.9 cm.x2.1 cm. **Yükseklik:** 0.7 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

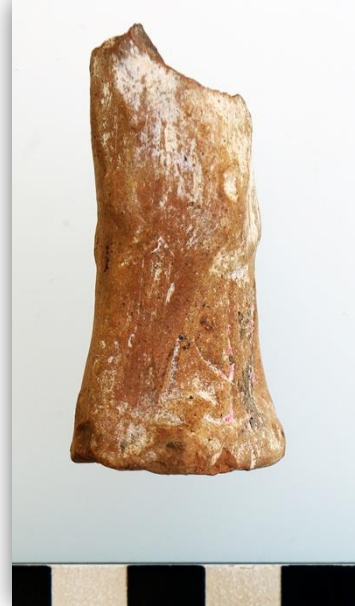
Boya: Khitonun pililerinde pembe boya izleri.

Buluntu Durumu: Diz üzerinden kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin korunan kısmı **Kat. No. 9. 1** ile benzer özellikler sergiler (**Bkz. Kat. No. 9. 1**). Himationun korunan kısmında kalın astar tabakasından dolayı ayrıntılar belirginliğini yitirmiştir. Ancak sağ bacadan solda bele doğru ilerleyen kumaş kıvrımı orta kalınlıkta ve orta derinlikte işlenmiştir. Khitonun pilileri, orta kalınlıkta sık ve sık işlenmiştir.

Tarih: MÖ 4. yüz yılın sonu – MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.



Kat. No: 10

Kazı Envanter No: 1016/2

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 6.3 cm. Genişlik: 3.0 cm.

Kalınlık: 1.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika ve taşçık katkılı, orta sıklıkta, gözenekli hamur.

Buluntu Durumu: Boyundan diz altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette belin arkasına yerleştirilirken, sol kol dirsekten kıvrılarak karın üzerine yerleştirilmiştir. Sağ omuz üzerinden gelip sol kol üzerinden dökülen kumaş tomarı katı işlenmiştir. Sol elin himationu kavramasından dolayı oluşan "S" şeklindeki kumaş kıvrımı doğala yakındır. Himationun üzerinde yer alan kumaş kıvrımları derin, sık ve diagonal olarak işlenmiştir. Khitonun pilileri orta derinlikte ince ve sıktır. Vücut ağırlığı sağ bacak üzerine verilirken, sol bacak dizden hafifçe bükülerek geriye atılmıştır. Bacakta görülen harekete koşut olarak diz kısmında transparanlık görülür. Figürinin arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Özcan 2007, s.107, lev. 83, 946a; Kleiner 1985, s.116, lev.27, fig.b; Louvre III, lev. 24, D112; Beraccia 1930, lev.1, fig.2; lev. II, fig. 3,5,6.



Kat. No: 11

Kazı Envanter No: 8001/12

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.4 cm. **Genişlik:** 2.4 cm. **Kalınlık:** 1.5 cm.

Kil Özelliği: 5YR 7/6 (Reddish Yellow).

Az miktarda mika, taşçık ve kum katkılı, gözenekli, orta sıkılıkta hamur.

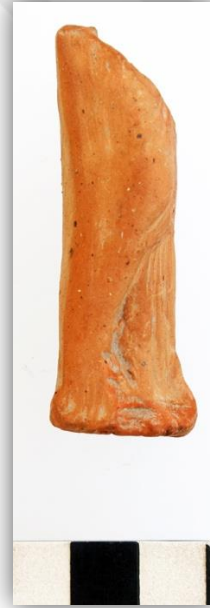
Buluntu Durumu: Kalça altından kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin khiton üzerine himation giymektedir. Himationun kumaş kıvrımları sık ve paralel işlenmiştir. Vücut hatları kalın kumaşın altında kaybolmasına karşın dizden hafifçe kıvrılan sağ bacağın himationu germesinden dolayı bacak konturu belirgin hale gelmiştir. Khitonun pilileri yukarıda çift olukla belirtilmiş aşağıya doğru oluklar birleşerek kalın ve tek bir pili haline dönüşmüştür. Figürinin sol ayakucu khitonun altından görülmektedir. Figürin orta kalınlıkta plaka kaide üzerinde yer almaktadır.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Louvre IV-I, lev.19, D4269.



Kat. No: 12

Kazı Envanter No: 8001/30

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 8.9 cm. **Genişlik:** 2.5 cm. **Kalınlık :** 1.1.cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). taşçık ve kum katkılı, gözenekli, orta sıklıkta hamur.

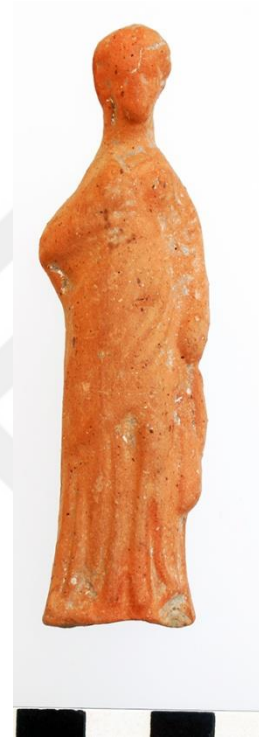
Buluntu Durumu: Ön kısım tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette vücuda bitişik olarak yanda yer alırken, sol kol boyuna doğru uzanmaktadır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz oval, saçlar, kavun dilimi şeklindedir. Boyun uzun, omuzlar oldukça düşüktür. Karın kısmı şiş ve gergin olarak işlenen himationun sağ bacak üzerinden çıkıp solda bel kısmına doğru ilerleyen kumaş kıvrımları sık, orta kalınlıkta ve birbirine paraleldir. Khitonun pilileri derin, kalın ve aralıklı işlenmiştir. Figürin kaidesiz olarak direkt zemine oturur.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Thompson 1963, s.38, fig. 247 – 250; Higgins 1969, lev.49, fig.c; Higgins 1973, lev.43 fig.76



Kat. No: 12.2

Kazı Envanter No: 1003/37

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.1 cm. **Genişlik:** 2.6 cm. **Kalınlık:** 1.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Taşçık ve kum katkılı, gözenekli, orta sıklıkta hamur.

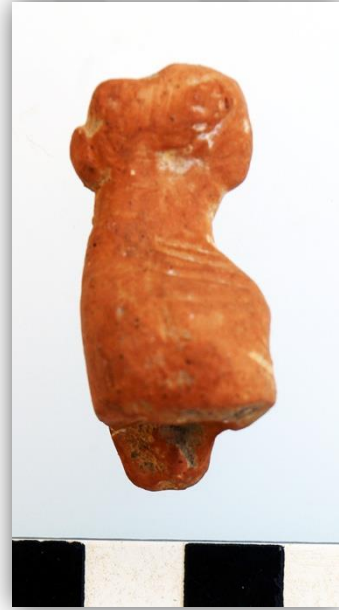
Buluntu Durumu: Baştan göğüs altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin khiton üzerine himation giymektedir. Sol kol dirsekten kıvrılarak bele yerleştirilirken, sağ kol dirsekten kıvrılarak boyuna doğru uzanmaktadır. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Saçlar ortadan ayrılarak rulo halinde geriye toplanıp ensenin üzerinde topuz yapılmıştır. Arka kısımda dikdörtgen pişirme deliği bulunur.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Higgins,1969, lev.49, fig.c;
Higgins 1973, lev.43, fig.76



Kat. No: 13.1

Kazı Envanter No: 1013/10

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.7 cm. **Genişlik:** 2.5 cm.

Kalınlık: 1.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/4 (Pink). İnce mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

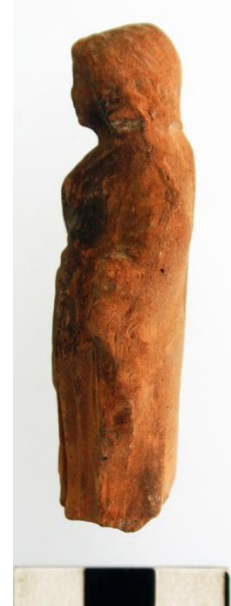
Buluntu Durumu: Baştan diz altına kadar tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş kısmı korunan figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz oldukça yuvarlak ve toktur. Ortadan ikiye ayrılan saçlar ensede sonlanır. Khiton üzerine himationa sarınan figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette göğüs üzerinde yer alırken, sol kol dirsekten kıvrılmış halde yanda vücuda bitişik yer alır. Himation üzerinde karın kısmında kumaş kıvrımları kullanılmazken sağ kolun altında sıkışmış orta kalınlıkta paralel iki adet kumaş kıvrımı görülür. Khitonun pilileri orta kalınlıkta derin ve aralıklı olarak işlenmiştir. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Louvre III, lev. 43, fig. D194, lev. 53, fig. D3633; Fischer 1994, lev. 8 fig. 54; Thompson 1965, s.57 , lev.19, fig.7.



Kat. No: 13.2

Kazı Envanter No: 1021/60

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.9 cm. **Genişlik:** 1.7 cm. **Kaide Ölçüsü:** 2.5 cm. x 2.5 cm.

Yükseklik: 0.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Az miktarda mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sıkılıkta hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

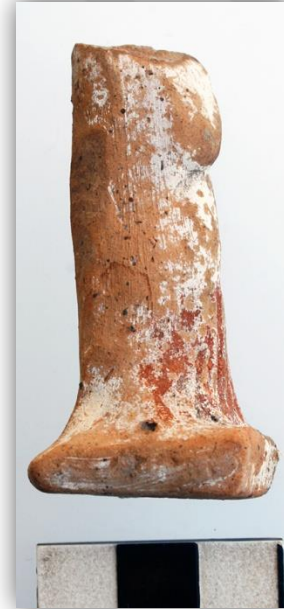
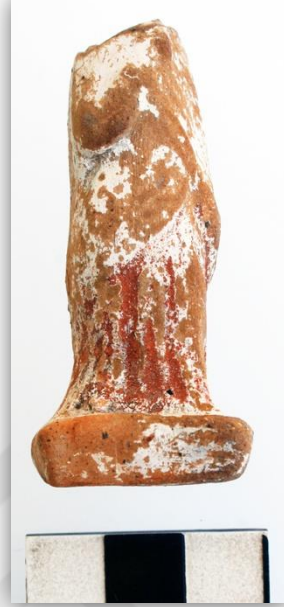
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuş olan figürin khiton üzerine himationa sarınmaktadır. Sağ el himationun içinde dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru ilerlerken, sol kol yanda vücuda bitişik olarak yer alır. Himationun kumaş kıvrımları kalın astar tabakası altında belirginliğini kaybetmiştir. Khitonun pilileri kalın, aralıklı ve orta derinlikte işlenmiştir. Figürin orta kalınlıkta kare kaide üzerinde durmaktadır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Benzer Örnekler: Louvre III, lev. 43, fig. D194, lev. 53, fig. D 3633; Fischer 1994, lev. 8 fig. 54; Thompson 1965, s.57 , lev.19, fig.7.



Kat. No: 14.1

Kazı Envanter No: 1003/1

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.8 cm. **Genişlik:** 2.1cm. **Kalınlık:**1.8 cm.

Kaide Ölçüleri: 2.5 cm. x 2.7 cm. **Yükseklik:** 0.7 cm. **Pişirme deliği ölçüsü:** 1.8 cm.x0.8 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6. Mika katkılı, gözeneksiz ve sıkı hamur.

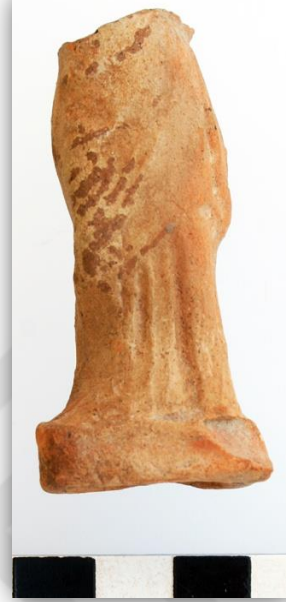
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin khiton üzerine himationa giymektedir. Kolların her ikisi de himationun içinde vücuda bitişik olarak konumlandırılmıştır. Kumaş kıvrımları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmakla birlikte, himationun kumaş kıvrımlarının sol omuza doğru paralel olarak ilerlediği görülmektedir. Kumaş kıvrımları orta kalınlıkta ve orta derinlikte işlenmiştir. Khitonun pilileri derin ve aralıklıdır. Sol bacak yana atılarak khitonun altından görünür hal almıştır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır. Figürinin üzerinde durduğu dikdörtgen kaide önde profillendirilirken arkada yuvarlatılarak bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl

Kaynakça: Louvre III, lev. 43, fig. D194, lev. 53, fig. D 3633; Fischer 1994, lev. 8 fig. 54; Thompson 1965, s.57 , lev.19, fig.7.



Kat. No: 14.2

Kazı Envanter No: 1003/17

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.3 cm. **Genişlik:** 2 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kaide Ölçüleri: 2.4 cm. x 2.7 cm.

Yükseklik: 0.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/8 (Reddish Yellow).

Az miktarda mika ve taşçık katkılı, gözeneksiz ve sert hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: **Figürin** Kıyafet, kolların konumlandırılması ve bacak duruşu ile **Kat.**

No. 14. 1 örneği ile benzer özellikler sergiler (**Bkz. Kat. No. 14. 1**). Figürinin sarındığı himationun kumaş kıvrımları doğallıktan uzak, kalın bantlar halinde işlenmiştir. Khitonun pilileri sıg ve kalındır. Figürin orta kalınlıkta kare kaide üzerinde yer almaktadır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4.yüzyıl

Kaynakça: Louvre III, lev. 43, fig. D194, lev. 53, fig. D 3633; Fischer 1994, lev. 8 fig. 54; Thompson 1965, s.57, fig.7.



Kat. No: 14.3

Kazı Envanter No: 1013/12

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.4 cm. **Genişlik:** 2.2 cm. **Kalınlık:** 1.4 cm.

Kaide ölçüleri: 2.0 cm. x 1.7 cm. **Yükseklik:** 2.1cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish yYellow). Mika katkılı, sıkı ve gözenekli hamur.

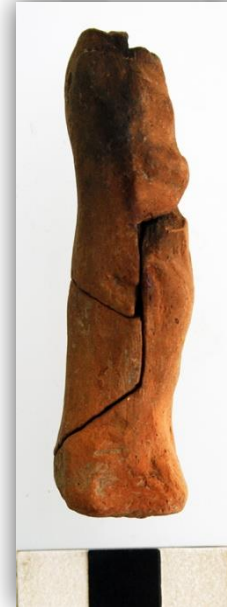
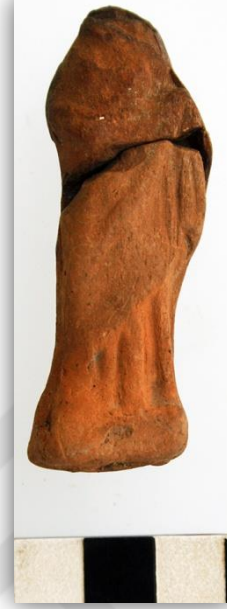
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürinin her iki kolu da sarındığı himationun altında kalmıştır. Sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru uzanırken, sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette bele yerleştirilir. Himationun üzerinde sağ diz üstünden başlayıp sol kola doğru ilerleyen orta kalınlıkta verev kumaş kıvrımı yer almaktadır. Aşınmadan dolayı himationun ayrıntıları belirginliğini yitirmiştir. Khitonun korunan etek pilileri kalın, aralıklı ve orta derinlikte işlenmiştir. Figürinin üzerinde durduğu kare kaide önde profilendirilirken arkada yuvarlatılarak bırakılmıştır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 3.yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Louvre III, lev. 43, fig. D194, lev. 53, fig. D 3633; Fischer 1994, lev. 8 fig. 54; Thompson 1965, s.57, fig.7.



Kat. No: 15.1

Kazı Envanter No: 1022/25

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.7 cm. **Genişlik:** 2.6 cm.

Kalınlık: 1.9 cm.

Kaide Ölçüleri: 2.3 x 2.9 cm. **Yükseklik:** 0.8 cm.

Kil Özelliği: 7, 5 YR 6/6. Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, hamur.

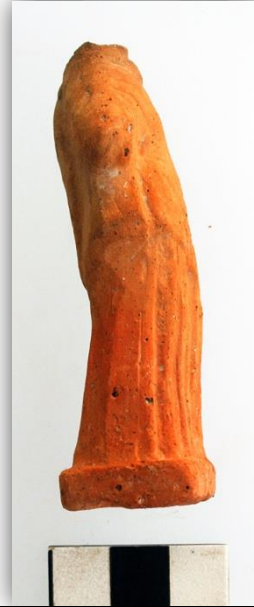
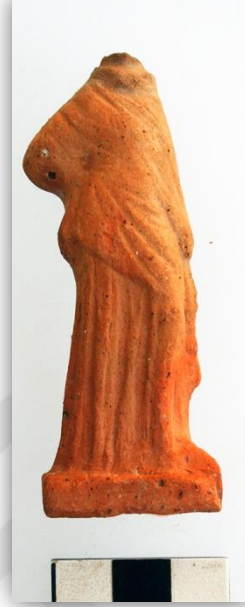
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin üst bedenini sarındığı şalla sarmıştır. Şalın kumaş kıvrımları sıg yarıklar ile belirtilmiştir. Figürinin her iki koluda sarındığı şalın içinde kalmıştır. Sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette belin arkasına yerleştirilirken, sol kol vücuda bitişik olarak yanda yer alır. Khitonun pilileri aralıklı ve kalın olarak işlenmiştir. Vücut hatları kıyafetlerin altında kaybolmakla birlikte vücut ağırlığının sağ bacak üzerine binmesinden dolayı vücutta belli belirsiz "S" profili oluşmuştur. Serbest kalan sol bacak dizden hafifçe kıvrılmıştır. Figürin orta kalınlıkta kare kaide üzerinde durmaktadır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Thompson1963, s.63 lev. XXXI, fig.150. Fisceher 1994, s.124, lev.6, fig.37; Breccia 1930, Lev.E, fig.1-2.; Fisceher 1994, s.124, lev.6, fig.37.



Kat. No: 15.2

Kazı Envanter No: 1007/2

Buluntu yeri: Sondaj 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.8 cm. **Genişlik:** 2.6 cm. **Kalınlık:** 2.2 cm.

Kaide Ölçüleri: 2.3 cm. x 2.8 cm. **Kaide yükseklik:** 0.8 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/4 (Pink). Taşçık ve kum katkılı, orta sıklıkta gözenekli hamur.

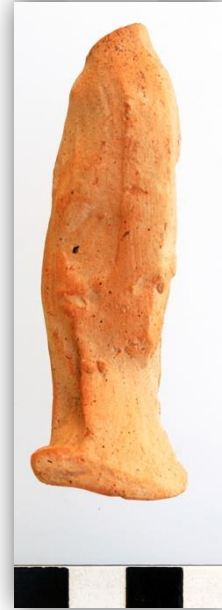
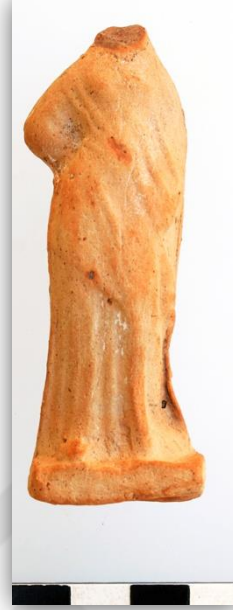
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Temel özellikler **Kat. No. 15. 1** örneğiyle aynı olan (**Bkz. Kat. No 15. 1**) figürinin sarındığı şalın kumaş kıvrımları orta kalınlıkta paralel bantlar halinde işlenmiştir.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Thompson1963, s.63 lev. XXXI, fig.150. Fisceher 1994, s.124, lev.6, fig.37; Breccia 1930, Lev.E, fig.1-2.; Fisceher 1994, s.124, lev.6, fig.37.



Kat. No: 16

Kazı Envanter No: 1003/39

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 6.5 cm. Genişlik: 2.7 cm.

Kalınlık: 1.3 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika ve taşçık katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte, hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıp karından kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himationa sarıyan figürinin korunan sol kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette karın altında yer almaktadır. Himationun muhtemelen sağ kol veya omuz üzerinden gelen parçası sol kol üzerinden bacak boyunca dökülmektedir. Himation üzerinde yer alan kumaş kıvrımları paralel ince, sık ve oldukça sık işlenmiştir. Khitonun kumaş pilileri orta kalınlıkta, orta derinlikte ve sıktır. Yana doğru açılan sol bacağın hatları khitonun altında kaybolmuştur. Figürin kaidesiz olarak zemine oturur.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Leyenaar - Plaisier 1979, lev.37, fig. 214, lev. 212, fig. 1603; Kleiner 1985, lev.20 fig.c-d; Louvre IV-I, lev. 19, fig. D; Goldman 1950, fig.273; Bell 1984, s. 33-34,132, lev.13, fig.56, s. 137, lev. 19, fig. 76.; Töpperwein 1976, s.28, lev. 12, fig.77; Burr 1933, s.188, lev.3, fig.5; Fischer 1994, s.127-128, lev. 7, fig. 45.



Kat. No: 17

Kazı Envanter No: 1021/149

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 10.2 cm. **Genişlik:** 3.2 cm.

Kalınlık: 1.8 cm.

Pişirme Deliği ölçüsü: 1.8 cm. x 2.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6(Reddish Yellow). İnce mika katkılı, sert ve gözeneksiz hamur.

Buluntu Durumu: Baş ve kaide kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin khiton üzerine himation giymektedir. Sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna uzanırken, sol kol dirsekten hafifçe kıvrılmış vaziyette vücuda bitişik olarak yanda yer alır. Sol el himationu yukarıya doğru çekmektedir. Himationun üst gövdeyi kaplayan kısmında, kumaş üzerinde geniş boşluklar bulunmaktadır. Himationun sağ bacak üzerinden çıkıp solda bele doğru ilerleyen paralel kumaş kıvrımı ve karın altında yer alan yarım ay şeklindeki kumaş kıvrımı doğala yakın işlenmiştir. Figürinin vücut ağırlığı sol bacak üzerine bindirilmiş, serbest kalan sağ bacak dizden kıvrılarak geriye atılmıştır. Bacakta görülen bu harekete koşut olarak himationda oluşan gerilmeden dolayı sağ bacak konturları himationun altından belirgin olarak görülmektedir. Khitonun pilileri ince, sık ve derin işlenmiştir. Arka kısımda üçgen pişirme deliği kullanıldığı görülmektedir.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı.



Kat. No: 18.1

Kazı Envanter No: 1003/41

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 9.0 cm. **Genişlik:** 3.1cm. **Kalınlık:**1.9 cm.

Pişirme Deliği ölçüsü: 1.8 cm x 2.1cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White)

Buluntu Durumu: Boyundan kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin üst gövdesini şalla sarmıştır. Şal üzerinde görülen yatay kumaş kıvrımları plastik işlenmiştir. Dirsekten kıvrılan sağ kol belin arka kısmına yerleştirilirken, sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette karın altına yerleştirilmiştir. İnce kumaştan yapıldığı anlaşılan khitonun kumaş kıvrımları ince ve sık işlenmiştir. Khiton sıyrılarak, dizden kıvrılmış olan sol bacağı açıkta bırakmıştır. Figürinin arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır. Arkada oval pişirme deliği bulunmaktadır.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Higgins 1967, 60 fig.B., Winter 1903, 13 fig.6, fig. 8, s. 24, fig.5, s. 29 fig.3, Bell 1990, s.67, fig. 54. , Louvre III, lev.73, fig.b, lev.58 fig.



Kat. No: 18.2

Kazı Envanter No: 1021/104

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.5 cm. **Genişlik:** 3.2 cm. **Kalınlık:** 1.5 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika, taşçık ve kum katkılı, orta sıklıkta gözenekli hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıp boyundan diz üstüne kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin Kat.No. 18.1 ile aynı kalıptan üretilmiştir. **(Bkz. Kat. No. 18. 1).**

Tarih: MÖ 3. yüz yıl.

Benzer Örnekler: Higgins 1967, 60 fig.B., Winter 1903, 13 fig.6, fig. 8, s. 24, fig.5, s. 29 fig.3, Bell 1990, s.67, fig. 54. , Louvre III 1972, lev.73,lev.58 fig.



Kat. No: 18.3

Kazı Envanter No: 1022/38

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik : 4.2 cm. Genişlik: 2.7 cm. Kalınlık: 1.7 cm.

Pişirme Deliği Ölçüsü: 1 cm. x 1.8 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

İnce mika ve az miktarda taşçık katkılı, orta sıkılıkta, gözenekli hamur.

Buluntu Durumu: Boyundan kalça altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin genel özellikleri için **Bkz. Kat. No. 18. 1.** Figürinin sarındığı şalın kumaş kıvrımları kabartma şeklinde işlenmiştir.

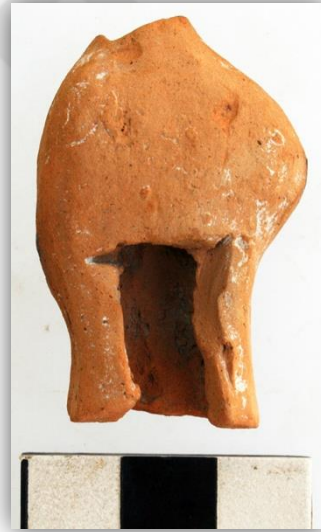
Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Higgins 1967, 60 fig.B.,

Winter 1903, 13 fig.6, fig. 8, s. 24, fig.5, s.

29 fig.3, Bell 1990, s.67, fig. 54.; Louvre

III, lev.73, fig.b, lev.58 fig.



Kat. No: 18.4

Kazı Envanter No: 1013/14

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.3 cm. **Genişlik:** 5.1 cm. **Kalınlık:** 1.3 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz hamur.

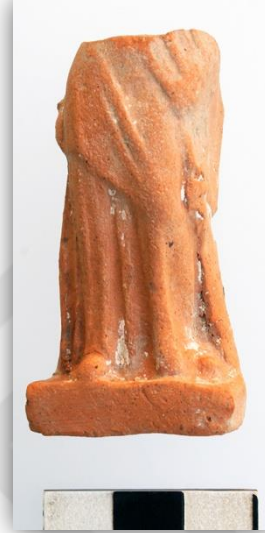
Buluntu Durumu: Bel altından kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin genel özellikleri için **Bkz. Kat. No. 18. 1.** Bel altından kaideye kadar korunan figürinin khitonun altından sıyrılarak görünür hale gelen sol bacağı **Kat. No. 18. 1** örneğine oranla doğal bir görünüm sergiler.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl

Kaynakça: Higgins 1967, 60 fig.B., Winter 1903, 13 fig.6, fig. 8, s. 24, fig.5, s. 29 fig.3, Bell 1990, s.67, fig. 54. , Louvre III, lev.73, fig.b, lev.58 fig.



Kat. No: 19.1

Kazı Envanter No: 1003/2

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 9.1 cm. **Genişlik:** 3.4 cm.

Kalınlık: 2.0 cm.

Kaide Ölçüleri: 2.9 cm. x 2.7cm. **Yükseklik:** 0.8 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR. 6/6 (Reddish Yellow). Mika, kum ve taşçık katkılı, orta sıklıkta gözenekli hamur.

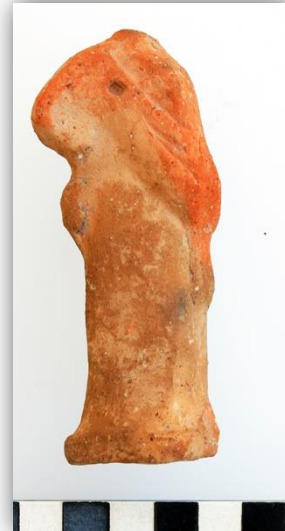
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: “V” yakalı göğüs altından bağlı khiton giyen figürin kollarını şalla kapatmıştır. Sağ kol dirsekten hafifçe kıvrılmış vaziyette yanda vücuda bitişik olara yer alırken, sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette bele yerleştirilmiştir. Khitonun göğüs altından itibaren görülen merkezdeki pili, yanlarda ince şeritler halinde işlenmiş pililerle desteklenmektedir. Sol bacak khitonun altında düz olarak dururken khitonun sağ kısmındaki kumaş katlarında görülen ayrılma sağ bacağın dizden kıvrılmış olabileceğini akla getirmektedir. Figürin orta kalınlıkta kare kaide üzerinde yer alır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 3.yüzyılın ikinci yarısı.

Kaynakça: Thompson 1963, s. 25, fig.44.2; Bell 1981, s.51-52, lev. 76, fig. 361-363; Fischer 1994, s. 128, lev.8, Nr.49; Higgins 1971, s. 73,75, lev.42, fig.104 bis, s. 49. fig. 126; Boehlau –Schefold 1942, s.41, lev.9, fig.6.



Kat. No: 19.2

Kazı Envanter No: 1021/126

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 4.7 cm. Genişlik: 2.1 cm. Kalınlık: 1.6 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika ve kum katkılı, orta sıklıkta gözenekli hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıp boyundan bacak başlangıcına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin **Kat. No. 19. 1** ile aynı kalıptan üretilmiştir. (**Bkz. Kat. No. 19. 1**)

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ikinci

Kaynakça: Thompson 1963, s. 25, fig.44.2; Bell 1981, s.51-52, lev. 76, fig. 361-363; Fischer 1994, s. 128, lev.8, Nr.49; Higgins 1971, s. 73,75, lev.42, fig.104 bis, s. 49. fig. 126; Boehlau – Schefold 1942, s.41, lev.9, fig.6.



Kat. No: 19.3

Kazı Envanter No: 1009/21

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.7 cm. **Genişlik:** 2.6 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/8 (Reddish Yellow).

İnce mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sıklıkta hamur.

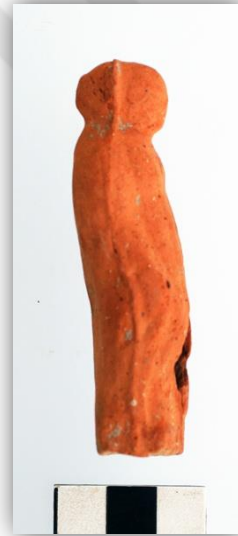
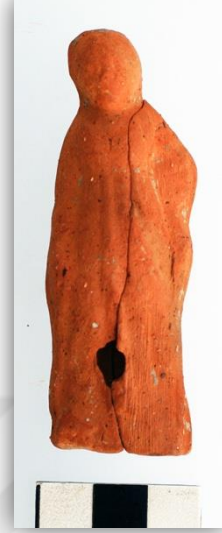
Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Temel özellikleri **Kat. No. 19. 1** örneği ile benzer olan figürin **Kat. No. 19. 1** figürinine kıyasla baha tıknaz vücut yapısına sahiptir. Tüm olarak korunan figürinin yüz ve elbise detayları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı.

Kaynakça: Thompson 1963, s. 25, fig.44.2; Bell 1981, s.51-52, lev. 76, fig. 361-363; Fischer 1994, s. 128, lev.8, Nr.49; Higgins 1971, s. 73,75, lev.42, fig.104 bis, s. 49. fig. 126; Boehlau –Schefold 1942, s.41, lev.9, fig.6.



Kat. No: 19.4

Kazı Envanter No: 1003/30

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.8 cm. **Genişlik:** 2.4 cm. **Kalınlık:** 1.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözenekli, orta sıkılıkta hamur.

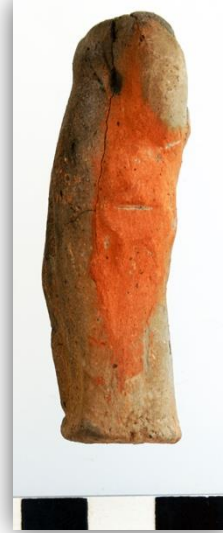
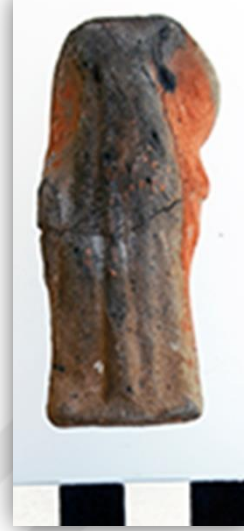
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Oldukça aşınmış durumdaki figürinin gövde kısmına yanık izleri görülmektedir. Tanım için **bkz. 19.1**

Tarih: MÖ. 3. yüzyılın ikinci yarısı.

Kaynakça: Thompson 1963, s. 25, fig.44.2; Bell 1981, s.51-52, lev. 76, fig. 361-363; Fischer 1994, s. 128, lev.8, Nr.49; Higgins 1971, s. 73,75, lev.42, fig.104 bis, s. 49. fig. 126; Boehlau – Schefold 1942, s.41, lev.9, fig.6.



Kat. No: 20

Kazı Envanter No: 1012/23

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 8.5 cm. **Genişlik:** 2.0 cm.

Kalınlık: 2.8 cm.

Kaide Ölçüleri: 2.9 x 2.6 cm. **Yükseklik:** 0.9 cm. **Pişirme Deliği Ölçüsü:** 1.5 x 0.7cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Boya: Khitonun pilileri 5 YR 3/4 (Dark Reddish Brown) boya izleri.

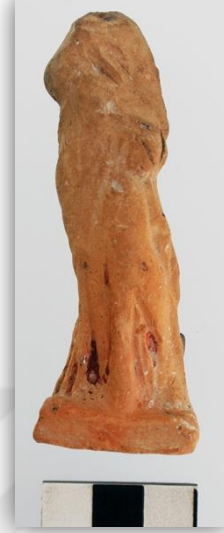
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna uzanırken sol kol dirsekten hafifçe kıvrılmış halde yanda vücuda bitişik olarak yer alır. Himationun korunan kumaş kıvrımları stilize işlenmiştir. Khitonun pilileri kalın, orta derinlikte ve sık işlenmiştir. Dizden kıvrılarak geriye atılan sol bacak çıplak olarak verilmiştir. Figürin kalın kare kaide üzerinde durmaktadır. Arka kısımda üstte deformasyona uğramış hilal şeklinde pişirme deliği bu pişirme deliğinin altında dikdörtgen şeklinde bozuk formda ikincil bir pişirme deliği yer almaktadır.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı- MÖ 2 yüzyılın başı.

Kaynakça: Töpperwein 1976, 111, lev.4 fig.20.



Kat. No: Kat. No. 21.1

Kazı Envanter No: 1012/12

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 7.1 cm. Genişlik: 2.5 cm.

Kalınlık: 1.2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

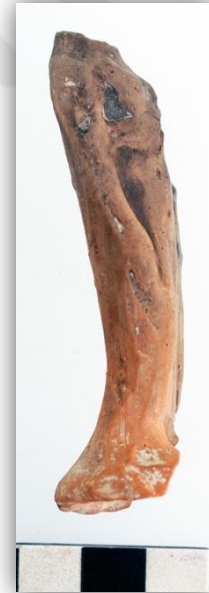
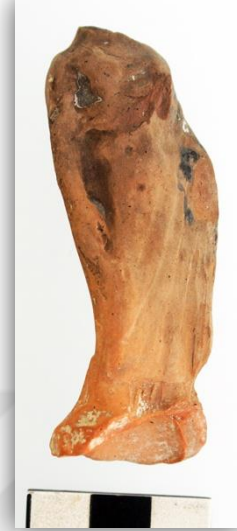
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himationa giyen figürinin sağ kolu himationun dışında dirsekten hafif kıvrılmış vaziyette vücuda bitişiktir. Himationun içinde kalan sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette yanda yer alır. Bileğe kadar inen himationun kumaş kıvrımları sık, kalın ve aralıklı işlenmiştir. Bu hali ile himationun kumaş kıvrımları doğala yakın bir görüntü sergiler. Himationun altından oldukça küçük bir kısmı görülen khitonun pılleri ince ve sık işlenmiştir. Figürinin vücut ağırlığı sol bacak üzerine verilmiş serbest kalan sağ bacak dizden kıvrılarak geriye atılmıştır. Hafifçe geriye yaslanan figürine yandan bakıldığında “)” şeklinde olduğu görülür. Figürin orta kalınlıkta kare kaide üzerinde durmaktadır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih:MÖ 3. yüzyılın sonu– MÖ 2. yüzyıl.

Kaynakça: Louvre III, lev. 150, D817-D818, lev. 129, D618.



Kat. No: 21.2

Kazı Envanter No: 1013/9

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.1 cm. **Genişlik:**1.9cm.

Kalınlık: 1.4cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

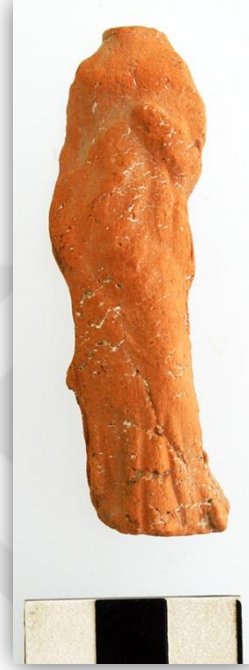
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin khiton üzerinde giydiği himationa sarınmaktadır. Himationun birbirine paralel kabartma şeklinde işlenmiş olan kumaş kıvrımları stilize bir görünüm sergiler. Himationun dışında kalan sağ kolu vücuda bitişik şekilde yanda yer alırken, sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru uzanır. Dizden kıvrılarak geriye atılan sol bacak himation altından belirgin olarak görülür. Vücut ağırlığının sol bacak üzerine binmesinden dolayı vücutta belli belirsiz “S” profili oluşmuştur. Khitonun korunan pılleri kalın ve derin bantlar halinde işlenmiştir. Figürin kaidesiz olarak zemine direkt oturur. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın sonu – MÖ 2. yüzyıl.

Kaynakça: Louvre III, lev. 150, D817-D818, lev. 129, D618.



Kat. No: 22

Kazı Envanter No: 1022/18

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.8 cm. **Genişlik:** 1.8 cm. **Kalınlık:** 1.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

İnce mika ve taşçık katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baştan diz üstüne kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürinin aşınmadan dolayı tüm ayrıntıları belirginliğini yitirmiştir. Baş kısmı korunan figürinin başını himation ile kapattığı görülür. Himationun içinde kalan sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette önde karın altında yer almaktadır. Dirsekten kıvrılan sol kol yanda yer alır. Sol elin himationu kavramasından dolayı bu kısımda belden bacağa doğru uzanan kalın bir kumaş tomarı oluşmuştur. Figürinin arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: Erken Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Töpperwein 1976, lev.5, fig.32; Boehlau ve Schefold 1942, s.41, lev.9, fig.5; Goldman 1950, s.354, fig.355.



Kat. No: 23

Kazı Envanter No: 1008/5

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.2 cm. **Genişlik:** 4.8 cm. **Kalınlık:** 1.6cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Arka kısım boyundan bel başlangıcına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Korunan arka kısımdan figürinin boyun ve kolları açıkta bırakan kıyafet giydiği görülmektedir. Figürinin giymiş olduğu kıyafet sol omuzdan kayarak omuz kısmını açıkta bırakmıştır. Kıyafetin korunan kısımlarındaki kumaş kıvrımları sağ omuz üzerinde sıg ve ince işlenmiş paralel kordonlar halinde işlenirken; sol omuzda kıyafetin omuzdan kaymasına koştut olarak sıg ve ince işlenmiş yatay kordonlar halindedir. Kolların korunan kısmından hareket halinde oldukları anlaşılmaktadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Leyenaar- Plaisier 1979, lev. 95, fig. 677; Basques 1972, lev. 121, fig.D570; Louvre IV-II, lev. 18, fig. D4259-D4260; Uhlenbrock 1990, s.74, fig.60, fig.75.



Kat. No: 24

Kazı Envanter No: 8001/31

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.1 cm. **Genişlik:** 3.6 cm. **Kalınlık:** 2.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika, taşçık katkılı, gözenekli orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Bacak başlangıcından kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin sol kalça üzerinde yer alan kumaş parçası apoptigmali peplos giydiği anlaşılmaktadır. Peplosun korunan pilileri ince sık ve derin işlenmiştir. Yana doğru hafifçe açılan sağ bacağın konturları peplosun altından görünmektedir. Bu kısımda pililer işlenmeden düz bir alan bırakılmış böylece bacak hareketinden doğan gerilme belirtilmeye çalışılmıştır. Figürin kaidesiz olarak zemine direkt oturur. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: Hellenistik Dönem (?)

Kaynakça: Higgins 1969a, lev. 38, Fig.223,lev. 127, fig. 878; Higgins 1969, lev. 49, fig.d.



Kat.No. 25

Kazı Envanter No: 1009/10

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.1 cm. **Genişlik:** 4 cm. **Kalınlık:** 2.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/4 (Light Reddish Brown). Mika, taşçık katkılı, gözenekli orta sertlikte hamur.

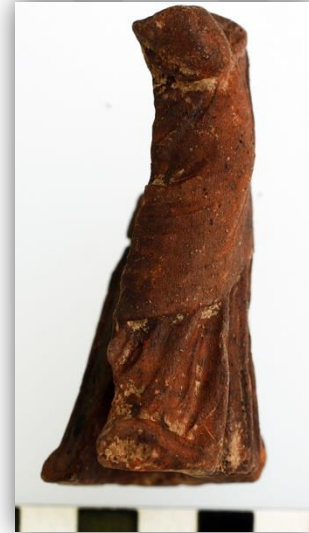
Buluntu Durumu: Karın altından kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürinin korunan sağ elinden sağ kolun dirsekten kıvrılmış vaziyette vücuda bitişik olarak yanda yer aldığı anlaşılır. Himationun korunan kısmında sağ bacak üzerinden solda kalçaya doğru ilerleyen birbirine paralel, orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiş kumaş kıvrımları plastik bir görüntü sergilemektedir. Khitonun aralıklı ve derin işlenmiş pilileri arasında yer alan daha ince pililer vurguyu artırarak plastik görüntüyü güçlendirir. Geriye atılan sağ bacağı himationun altından kendini hissettirmektedir.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Higgins 1987, fig. 160.



Kat.No.: 26

Kazı Envanter No: 1009/90

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.5cm. **Genişlik:** 1.5 cm. **Kalınlık:** 2.7cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/4 (Light Reddish Brown). Mika, taşçık katkılı, gözenekli orta sertlikte hamur.

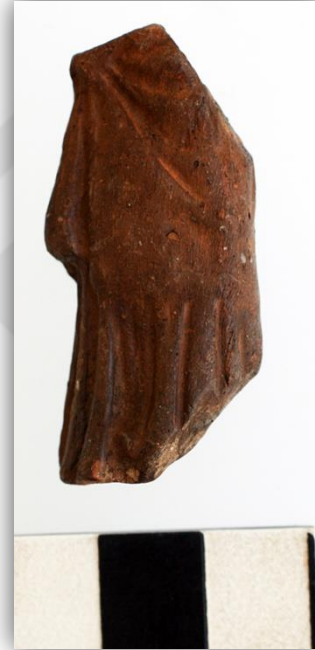
Buluntu Durumu: Sağ diz üstünden bilek başlangıcına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin khiton üzerine himation giymektedir. Himationun orta kalınlıkta ve orta derinlikte işlenen kumaş kıvrımlarının vücudun sağ tarafına doğru ilerler. Himationun sağ bacak boyunca korunan parçasından hareketle sağ elin himationu geridiği anlaşılmaktadır. Khitonun derin ve sık işlenen pilileri aşağıya doğru açılarak iner.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Kleiner 1984, lev.8, fig. d; Louvre IV-I, lev. 24, fig. D 3464- 3465.



Kat.No. 27

Kazı Envanter No: 1013/3

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayakta duran giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.2 cm. **Genişlik:** 4.3 cm. **Kalınlık:** 3.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika, gözenekli orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Boyundan göğüs altına kadar korunmuştur

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürinin Himationun içinde kalan sağ kolu dirsekten kıvrılarak boyuna doğru uzanmaktadır. Vücudu sıkıca saran himationun kumaş kıvrımları göğüs üzerinde yatay kalın bantlarla işlenmiştir

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Klainer 1984, lev. 14, fig. a-f, lev. 19, fig. d-e, lev. 20, fig. a, lev. 21, fig.a.



Kat.No. 28

Kazı Envanter No: 1022/30

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip:Kadın figürinine ait göğüs parçası.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.0 cm. **Genişlik:** 3.8 cm. **Kalınlık:** 2.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika, gözenekli orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Sol göğüs kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin korunan kısmından göğüs altından bağlı khiton giydiği anlaşılmaktadır. Göğüs belirgin olarak işlenmiştir. Khitonun bağlandığı noktadan itibaren oluşan pililer kalın ve derin işlenmiştir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça:Töpperwein 1976, lev. 30, fig. 188, lev. 31, fig. 190.



Kat.No.29

Kazı Envanter No: 1009/22

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip:Kadın figürinine ait göğüs parçası.

Ölçüler: Yükseklik: 7.5 cm. Genişlik: 5.0 cm. Kalınlık: 1.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözenekli orta sertlikte hamur.

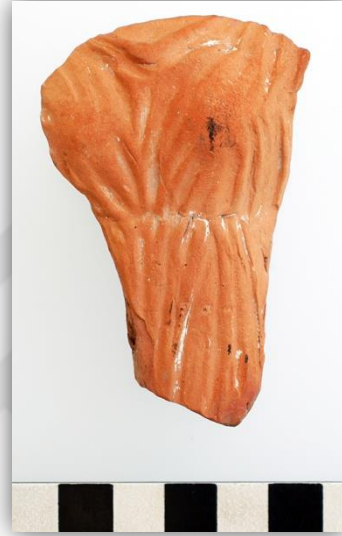
Buluntu Durumu: Boyun başlangıcından karın altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin korunan kısmından göğüs altından bağlı khiton giydiği anlaşılmaktadır. Khitonun kumaş kıvrımları linear olarak işlenmiştir.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Merker 2002, s.33, s.35, lev. 4, fig. C34; Higgins 1973, s.60, lev. 38, fig. 50a.



Kat. No: 30

Kazı Envanter No: 8002/1

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 8.8 cm. **Genişlik:** 3.3 cm.

Kalınlık: 3.1cm.

Pişirme Deliği Ölçüleri: 3.8 cm. x 1.3 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White)

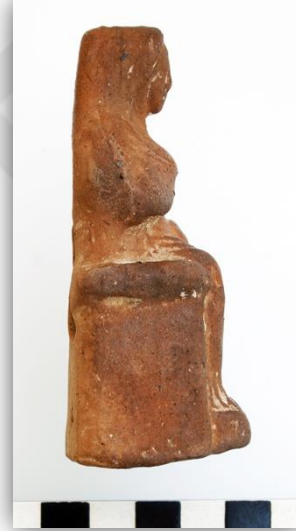
Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen figürin himationla başını kapattığı görülmektedir. Dudaklar dolgun, burun geniş, yüz ovaldir. Figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru uzanırken, sağ eli ile himationun kenarını kavrur. Sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette karın altına yerleştirilmiştir. Himationun kumaş kıvrımları boyun kısmında orta kalınlıkta, sıg ve paralel işlenirken karın kısmında ince ve sıg yatay işlenmiştir. Bacakların birbirinden ayrı durmasından dolayı himationun bacak kısmında oluşan potluk kalın ve sıg işlenmiş yatay bantlarla belirtilmiştir. Bacak konturları kalın kıyafetlerin altından görülebilmektedir. Bilek kısmından itibaren takip edilen khitonun pilileri ince sıg ve sık işlenmiştir. Figürin tabure üzerinde oturmaktadır. Taburenin arka ve yan taraflarında yuvarlatılmış pervazlar bulunmaktadır. İşlenmeden düzeltilerek bırakılan arka kısımda dikdörtgen pişirme deliği yer almaktadır.

Tarih: MÖ 4.yüzyılın başı.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 202 fig. 1561, lev. 191, fig.1499; Miller 1974, s.222 – 223, lev.44, fig. 119, T2207; Töpperwein 1976, s.14, lev. 2, Nr. 13; Nicholls 1995,s. 429 – 430, lev. 106, fig. 48; Robinson 1931,lev. 36, fig. 355; Burr Thompson 1952, s.140, lev. 37, fig. 42; Caminneci 1995, lev. XI, 2, 4.



Kat. No: 31

Kazı Envanter No: 1008/21

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 9.5 cm. **Genişlik:** 3.4 cm. **Kalınlığı:** 3.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). İnce mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur. **Astar:** 5 YR 8/2 (Pinkish white). Kırmızı boya izleri

Buluntu Durumu: Kaide kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Saçların ortadan ikiye ayrılmasından dolayı alında üçgen profil görülür. Yüz oval ve dolgundur. Boyunda plastik işlenmiş Aphrodite halkası görülür. Her iki omuz üzerinde yer alan paralel kumaş kıvrımları orta kalınlıkta ve orta derinlikte işlenmiştir. Himationun gövde kısmında kumaş kıvrımı kullanılmamıştır. Himation üzerinde oturmadan kaynaklanan kumaş kıvrımları kucak kısmında orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiş yatay kumaş kıvrımları ile belirtilirken, alt bacakta orta kalınlıkta ve orta derinlikte işlenmiş birbirine paralel kumaş kıvrımları ile belirtilmiştir. Figürinin üzerinde oturduğu arkalıksız sandalyenin iki yanda ve arkada görülen pervazları dairesel profile sahiptir. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4.yüzyılın sonu - MÖ 3.yüzyıl.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 202 fig. 1561, lev. 191, fig.1499; Miller 1974, s.222 – 223, lev.44, fig. 119, T2207; Töpperwein 1976, s.14, lev. 2, Nr. 13; Nicholls 1995,s. 429 – 430, lev. 106, fig. 48; Robinson 1931,lev. 36, fig. 355; Burr Thompson 1952, s.140, lev. 37, fig. 42; Caminneci 1995, lev. XI, 2, 4.



Kat. No: 32

Kazı Envanter No: 8001/21

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 8 cm. **Genişlik:** 3.3 cm. **Kalınlık:** 3.3 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Az miktarda ince mika ve kum katkılı, gözenekli orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Kat. No. 31 ile aynı kalıptan üretilmiştir. (Bkz. Kat. No. 31).

Tarih: MÖ 4. yüzyıl - MÖ 3. yüzyıl

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 202 fig. 1561, lev. 191, fig.1499; Miller 1974, s.222 – 223, lev.44, fig. 119, T2207; Töpperwein 1976, s.14, lev. 2, Nr. 13; Nicholls 1995,s. 429 – 430, lev. 106, fig. 48; Robinson 1931,lev. 36, fig. 355; Burr Thompson 1952, s.140, lev. 37, fig. 42; Caminneci 1995, lev. XI, 2, 4.



Kat. No: 33

Kazı Envanter No: 4001/7

Buluntu yeri: Sondaj 8.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.2 cm. **Genişlik:** 2.4 cm. **Kalınlık:** 2.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika, kum ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Kat. No. 31 ile aynı kalıptan üretilmiştir. (Bkz. Kat. No. 31)

Tarih: MÖ 4. yüzyıl – MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Plaisier 1979, lev. 202 fig. 1561, lev. 191, fig.1499; Miller 1974, s.222 – 223, lev.44, fig. 119, T2207; Töpperwein 1976, s.14, lev. 2, Nr. 13; Nicholls 1995,s. 429 – 430, lev. 106, fig. 48; Robinson 1931,lev. 36, fig. 355; Burr Thompson 1952, s.140, lev. 37, fig. 42; Caminneci 1995, lev. XI, 2, 4.



Kat. No: 34

Kazı Envanter No: 6000/3

Buluntu yeri: Sondaj 10.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.9 cm. **Genişlik:** 3.2 cm. **Kalınlık:** 3.1 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

Az miktarda taşçık, mika ve şamot katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Bel altından kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Himationun üzerinde bacakların ayrı durmasından dolayı oluşan potluklar kucak kısmında sığ ve orta kalınlıkta iki adet kumaş kıvrımı ile belirtilirken, diz altından itibaren görülen kumaş kıvrımları kabartmalar şeklinde, sığ ve kalın işlenmiş çapraz kumaş kıvrımlarıyla belirtilmiştir. Khitonun pilileri orta kalınlıkta, sığ ve sıktır. Khitonun bilek üstünden itibaren takip edilen etek kısmı ayakucuna doğru balık kuyruğu şeklinde açılarak iner. Figürinin her iki ayakucu da khiton altından görünmektedir.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ilk yarısı (?)

Kaynakça: Fischer 1994, lev. 133, fig. 1262.



Kat. No: 35

Kazı Envanter No: 1003/22

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 9.0 cm. **Genişlik:** 2.8 cm. **Kalınlık:** 2.4 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika, kum ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

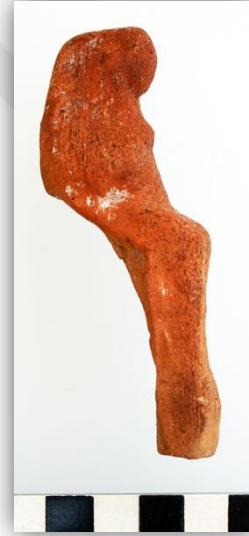
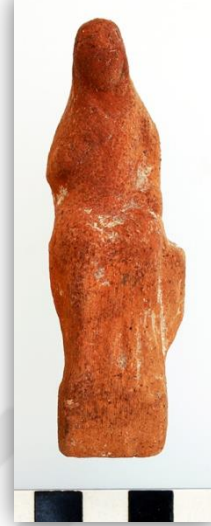
Buluntu Durumu: Ön kalıp tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khiton üzerine himation giyen kadın figürini aşınmadan dolayı tüm ayrıntılarını yitirmiştir. Figürinin yüz uzuvları korunmamakla birlikte yuvarlak yüz hatlarına sahip olduğu anlaşılır. Kadın figürini ince ve uzun beden yapısına sahiptir. Ayak taburesi üzerinde ayakucuları görünmektedir. Figürin yüksek bir ayak taburesine sahiptir.

Tarih: Hellenistik Dönem (?)

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 202 fig. 1561, lev. 191, fig.1499; Miller 1974, s.222 – 223, lev.44, fig. 119, T2207; Töpperwein 1976, s.14, lev. 2, Nr. 13; Nicholls 1995,s. 429 – 430, lev. 106, fig. 48; Robinson 1931,lev. 36, fig. 355; Burr Thompson 1952, s.140, lev. 37, fig. 42; Caminneci 1995, lev. XI, 2, 4.



Kat. No: 36

Kazı Envanter No: 1013/52

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 8.5 cm. **Genişlik:** 3.5 cm. **Kalınlık:** 3.9 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

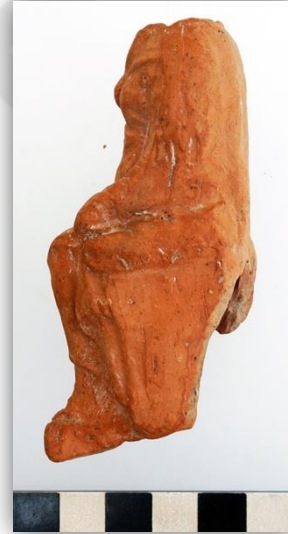
Buluntu Durumu: Figürinin başı ve oturduğu taburenin arka kısmı korunmamıştır.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin sarındığı himationun kumaş kıvrımları gövdenin üstünde ince, sırt kısmı sivri, sık ve sıkışık işlenmiştir. Himationun diz altından itibaren görülen kumaş kıvrımı kabartma şeklinde, orta kalınlıkta ve sıkışık işlenmiştir.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl (?)

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 202 fig. 1561, lev. 191, fig.1499; Miller 1974, s.222 – 223, lev.44, fig. 119, T2207; Töpperwein 1976, s.14, lev. 2, Nr. 13; Nicholls 1995,s. 429 – 430, lev. 106, fig. 48; Robinson 1931,lev. 36, fig. 355; Burr Thompson 1952, s.140, lev. 37, fig. 42; Caminneci 1995, lev. XI, 2, 4.



Kat. No: 37

Kazı Envanter No: 1018/1

Buluntu yeri: Sondaj 1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.5 cm. **Genişlik:** 4.2 cm. **Kalınlık:** 3.3 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika, taşçık ve kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

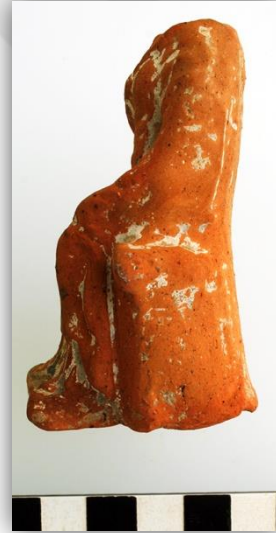
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin sarındığı himationun tamamında kumaş kıvrımları kabartma şeklinde orta kalınlıkta, sık, sık ve birbirine paralel işlenmiştir. Oturduğu taburenin pervazları arkadan öne doğru genişlemektedir. Koltuğun pervazları oldukça kalın ve dairesel profile sahiptir. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 202 fig. 1561, lev. 191, fig.1499; Miller 1974, s.222 – 223, lev.44, fig. 119, T2207; Töpperwein 1976, s.14, lev. 2, Nr. 13; Nicholls 1995,s. 429 – 430, lev. 106, fig. 48; Robinson 1931,lev. 36, fig. 355; Burr Thompson 1952, s.140, lev. 37, fig. 42; Caminneci 1995, lev. XI, 2, 4.



Kat. No: 38

Kazı Envanter No: 1021/27

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.5 cm. **Genişlik:** 2.5 cm. **Kalınlık:** 3.2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1(White)

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin sarındığı himationun tümünde kumaş kıvrımları orta kalınlıkta, sık ve sık işlenmiştir. Figürinin oturduğu taburede pervaz kullanılmamıştır.

Tarih: MÖ 4.yüzyıl (?)

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 202 fig. 1561, lev. 191, fig.1499; Miller 1974, s.222 – 223, lev.44, fig. 119, T2207; Töpperwein 1976, s.14, lev. 2, Nr. 13; Nicholls 1995,s. 429 – 430, lev. 106, fig. 48; Robinson 1931,lev. 36, fig. 355; Burr Thompson 1952, s.140, lev. 37, fig. 42; Caminneci 1995, lev. XI, 2, 4.



Kat. No: 39

Kazı Envanter No: 1022/16

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.6 cm. **Genişlik:** 3.1cm. **Kalınlık:** 3 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).
İnce mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/3 (Pink).

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin sarındığı himationun kumaş kıvrımları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Himationun etek kısmı diz altında sonlanır. Khitonun korunan pilileri ince sıg ve sık işlenmiştir. Figürinin oturduğu taburede pervaz kullanılmamıştır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 202 fig. 1561, lev. 191, fig.1499; Miller 1974, s.222 – 223, lev.44, fig. 119, T2207; Töpperwein 1976, s.14, lev. 2, Nr. 13; Nicholls 1995,s. 429 – 430, lev. 106, fig. 48; Robinson 1931,lev. 36, fig. 355; Burr Thompson 1952, s.140, lev. 37, fig. 42; Caminneci 1995, lev. XI, 2, 4.



Kat. No: 40

Kazı Envanter No: 1016/1

Buluntu yeri: Açma1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.3 cm. **Genişlik:** 2.7 cm. **Kalınlık:** 2.1 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

Mika kum ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Boya: Kırmızı.

Buluntu Durumu: Baştan göğüs altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin başını sarındığı himationla yarıya kadar kapatmıştır. Ortadan ikiye ayrılan saçlar ince dalgalar halinde arkaya taranmış ve arkada topuz yapılmıştır. Saçların ortadan ikiye ayrılmasından dolayı alında geniş bir üçgen profil oluşturur. Yüz yuvarlağa yakın çene toktur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Töpperwein 1976, 18, lev. 5, fig. 32.



Kat. No: 41

Kazı Envanter No: 5001/4

Buluntu yeri: Sondaj 9.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.4 cm. **Genişlik:** 2.9 cm. **Kalınlık:** 3.1 cm.

Kil Özelliği: 5 YR. 7/6 (Reddish Yellow).
Mika katkılı, gözenekli, orta sıklıkta hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

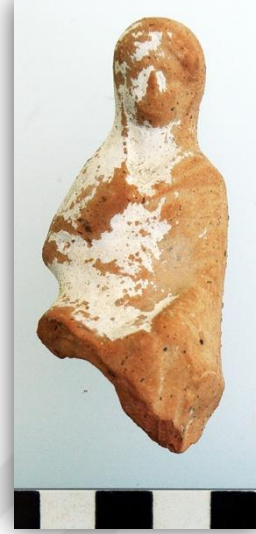
Buluntu Durumu: Baştan bacak başlangıcına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak yapılmıştır.

Tanım: Yüz uzuvları ve himation üzerindeki kumaş kıvrımları kalın astar tabakası altında belirginliğini yitirmiştir. Yüz oval ve dolgundur, ortadan ayrılan saçlar başın arkasında topuz yapılmıştır. Saçların ortadan ayrılmasından dolayı alında derin üçgen profil oluşmuştur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Töpperwein 1976, 18, lev. 5, fig. 32.



Kat. No: 42

Kazı Envanter No: 5001/12

Buluntu yeri: Sondaj 9.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 4.0 cm. Genişlik: 3.0 cm. Kalınlık: 3.3 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözenekli, orta sıkılıkta hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

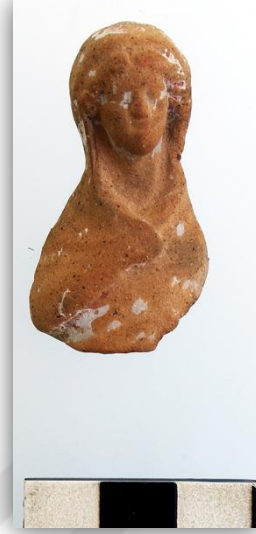
Buluntu Durumu: Ön kısım baştan göğüs altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Töpperwein 1976, 18, lev. 5, fig. 32.



Kat. No: 43

Kazı Envanter No: 1004/36

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.4 cm. **Genişlik:** 2.6 cm. **Kalınlık:** 2.0 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

İnce mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/3 (Pink)

Boya: Kırmızı.

Buluntu Durumu: Ön kalıp baştan göğüs altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin aşınmayla bütün ayrıntıları belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Figürinin korunan kısmından vücut yapısının da oldukça dolgun olduğu anlaşılır.

Tarih: Hellenistik Dönem.



Kat. No: 44

Kazı Envanter No: Yüzey 9.

Buluntu yeri: Karantina Adası kuzey yamacı yüzey.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.4 cm. **Genişlik:** 2.4 cm. **Kalınlık:** 1.2 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Baştan göğüs altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Saçın geriye toplanmasından dolayı altında derin üçgen profil görülür. Alt ve üst göz kapakları belirtilmiştir. Sığ işlenen göz kapakları orta açıklıkta ve göz kapaklarının uç kısımları aşağıya sarkıktır. Himationun omuz kısmında yer alan kumaş kıvrımları orta derinlikte, orta kalınlıkta ve kalın işlenmiştir.

Tarih: Hellenistik Dönem.



Kat. No: 45

Kazı Envanter No: 8001/7

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.1 cm. **Genişlik:** 5.7 cm. **Kalınlık:** 2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). İnce mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baştan karın altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak yapılmıştır.

Tanım: Yüz oval ve dolgundur. Saçın geriye toplanmasından dolayı alında derin üçgen profil görülür. Alt ve üst göz kapakları şişkin işlenmiştir. Burun geniş, dudaklar orta kalınlıkta ve aralıklıdır. Himation üzerinde yer alan kumaş kıvrımları boyun kısmında orta derinlikte, kalın ve yatay işlenmiştir. İşlenmeden düzeltilerek bırakılan arka kısımda dikdörtgen pişirme deliği kullanılmıştır.

Tarih: Klasik Dönem.

Kaynakça: Özcan 2007, lev.19, fig. TK 143a; lev 20, fig. TK 143b-c.



Kat. No: 46

Kazı Envanter No: 1021/8

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3 cm. **Genişlik:** 1.3 cm. **Kalınlık:** 2 cm.

Kil Özelliği: 7.5 YR. 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Baştan göğüs başlangıcına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak yapılmıştır.

Tanım: Ayrıntılar aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz oval ve dolgundur. Alında geniş üçgen profil görülür. Gözler sığ işlenmiş ve birbirine yakındır. Burun etli ve geniş, dudaklar orta kalınlıkta ve geniştir.

Tarih: Klasik Dönem.

Kaynakça: Özcan 2007, lev.19, fig. TK 143a; lev 20, fig. TK 143b-c.



Kat. No: 48

Kazı Envanter No: 1021/81

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan giyimli kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.6 cm. **Genişlik:** 2.3 cm. **Kalınlık:** 1.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

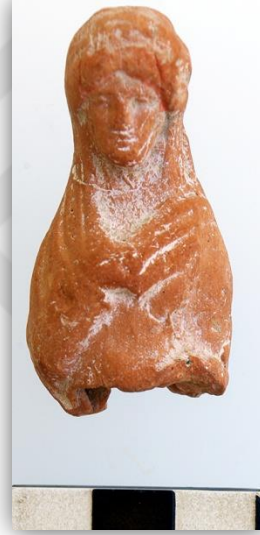
Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Baştan bel altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin başını himationla kapatmaktadır. Başın üst kısmında görülen şişkin yapı himationun altında yer alan ikincil bir örtü/bone'den kaynaklanmaktadır. Yüz oval ve dolgundur. Alında oldukça yayvan üçgen profil görülür. Göz kapakları kalın ve belirgin işlenmiştir. Dudak ve burun arasındaki aralık dar, dudaklar küçük, dolgun ve aralık işlenmiştir.

Tarih: Hellenistik Dönem.



Kat. No: 49.1

Kazı Envanter No:1007/1

Buluntu yeri: Sondaj 1.

Tip: Oturan çıplak genç kız figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.1 cm. **Genişlik:**1.5 cm.

Kalınlık: 1.2 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Boya: Pudra rengi.

Buluntu Durumu: Ayak kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Saç ayrıntıları işlenmeden geriye toplanmış arkada başın üst kısmında topuz yapılmıştır. Yüz yuvarlak ve dolgunur. Göğüsler yumru şeklinde belirtilmiştir. Birbirine bitişik olan bacaklar hafifçe dizden bükülerek öne doğru uzatılmıştır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Boccard, lev.44. fig. 425-426, lev.45, fig. 428-429,431-432; Lang-Auinger 2007, lev.50, fig. Tk.74; Burr-Thompson 1954, s.89, lev. 18, fig.1; Burr-Thompson 1963, s.94, lev. XVI, fig. 59 -60, lev. XVIII, fig. 61-63; Töpperwein 1976, s. 56-60. lev. 37, fig. 23-25; Leyenaar-Plaisier 1979, s. 124-125, lev.44, fig. 252-256, 422, lev. 153, fig. 1170.



Kat. No: 49.2

Kazı Envanter No: 1013/19

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan çıplak genç kız figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.9 cm. **Genişlik:** 2 cm. **Kalınlık:** 2.3 cm.

Pişirme Deliği Ölçüsü: 0.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika ve kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

Buluntu Durumu: Omuzdan diz üstüne kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Göğüsler yumru şeklinde işlenmiştir. Karın kısmı belirgindir. Karından kasıklara geçiş sığ yivlerle belirtilmiştir. Arkada kalça kısmı belirtilmiştir. Vücut ince ve uzundur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Boccard, lev.44. fig. 425-426, lev.45, fig. 428-429,431-432; Lang-Auinger 2007,lev.50, fig. Tk.74; Burr-Thompson 1954, s.89, lev. 18, fig.1; Burr-Thompson 1963, s.94, lev.XVI, fig. 59 -60, lev. XVIII, fig. 61-63; Töpperwein 1976, s. 56-60. lev. 37, fig. 23-25; Leyenaar-Plaisier 1979, s.124-125,lev.44, fig.252-256, 422, lev. 153, fig. 1170.



Kat. No: 50.1

Kazı Envanter No: 1004/47

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan çıplak genç kız figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.2 cm. **Genişlik:** 2.7 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Az miktarda kum ve mika katkılı, gözenekli, gevşek ve yumuşak hamur.

Buluntu Durumu: Boyundan baldıra kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Sağ kol dirsekten kıvrılmış vaziyette göğüs üzerinde yer alırken sol kol dirsekten hafifçe kıvrılmış vaziyette yanda vücuda bitişik olarak yer alır. Sol el, sol bacak üzerindedir. Sağ göğüs, sağ elin altında kaybolurken, sol göğüs yumru şeklindedir. Göbek deliği, karın alt çizgisi ve bacaklardan kasıklara geçiş belirgindir. Korunan baldır kısımlarından bacakların bitişik olduğu anlaşılmaktadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça:Burr-Thompson 1963, s.94, lev. XVII, fig. 58; Töpperwein 1976, s.58, lev. 37, fig. 228-229; Rumscheid 2006, s.224, lev. 82, fig. Nr. 81; Leyenaar-Plaisier 1979, lev.99, fig. 295-298,s. 422, lev.153, fig. 1172; Dereboylu 2012, lev. 33, fig. 97-103.



Kat. No: 50.2

Kazı Envanter No: 1021/53

Buluntu yeri: Açma 1

Tip: Oturan çıplak genç kız figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.5 cm. **Genişlik:** 2.1cm. **Kalınlık:** 2.3 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika ve kum katkılı, gözenekli, gevşek hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Karın altından diz üstüne kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Korunan sol el yanda, bacağı bitişiktir. Genel özellikleri için bkz. **Kat. No. 50. 1.**

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Burr-Thompson 1963, s.94, lev. XVII, fig. 58; Töpperwein 1976, s.58, lev. 37, fig. 228-229; Rumscheid 2006, s.224, lev. 82, fig. Nr. 81; Leyenaar-Plaisier 1979, lev.99, fig. 295-298,s. 422, lev.153, fig. 1172; Dereboylu 2012, lev. 33, fig. 97-103.



Kat. No: 51

Kazı Envanter No: 1009/53

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan çıplak genç kız figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:**10.6 cm. **Genişlik:** 3.2 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/8 (Reddish Yellow).

İnce mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Ön kısım boyundan diz altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin sol omuz başlangıcı korunmuştur. Göğüsler yumru şeklinde işlenmiştir. Karın çizgisi, karın altı çizgisi ve kasık çizgileri belirgindir. Kalça kısmı üst bedene oranla daha geniştir. Diz altına kadar korunan bacaklar bitişiktir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Rumscheid 2006, s. 433, lev. 31, fig. Nr. 78.



Kat. No: 52

Kazı Envanter No: 5001/5

Buluntu yeri: Sondaj 9.

Tip: Oturan çıplak genç kız figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2 cm. **Genişlik:** 1.5 cm. **Kalınlık:** 1.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 4/4 (Reddish Brown).

Az miktarda mika ve kum katkılı, orta sertlikte gözenekli hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Boya: Pudra rengi.

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Ayrıntıları işlenmeyen saç ortadan ayrılarak başın arka kısmında topuz yapılmıştır. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Alında saçın ayrılmasından dolayı yayvan üçgen profil görülür. Gözler birbirine yakın ve orta derinlikte işlenmiştir. Burun küçük ve geniştir. Üst göz kapağı belirgindir. Dudaklar dolgun, küçük ve aralıklıdır. Boyunda Aphrodite halkası görülür.

Tarih: Erken Hellenistik Dönem.



Kat. No: 53

Kazı Envanter No: 1004/24

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan ıplak genç kız figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.4 cm. **Genişlik:** 1.5 cm. **Kalınlık:** 1.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Az miktarda mika ve kum katkılı, orta sertlikte gözenekli hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüz uzuvları kalın astar tabakası altında belirginliğini yitirmiştir. Ortadan ayrılan saçlar geriye doğru taranarak başın arka kısmında topuz yapılmıştır. Alında saçın ortadan ayrılmasından dolayı üçgen profil oluşmuştur. Başın üst kısmında yarım ay şeklinde diadem görölür. Yüz yuvarlak ve dolgundur.

Tarih: Hellenistik Dönem.



Kat. No: 54

Kazı Envanter No: 1009/9

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kolsuz ve bacaksız figürinler.

Ölçüler: **Yükseklik:** 9.3 cm. **Genişlik:** 4 cm. **Kalınlık:** 3 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Brown).

İnce mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Vücut ince ve uzundur. Kollar dirseklerin biraz üzerinden kesilmiştir. Bacaklar ise dizin üzerinden kesilmiştir. Göğüsler yumru şeklinde belirtilmiştir. Karın hafif şişkindir. Karın altı çizgisi ve kasık çizgileri belirtilmiştir.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Uzun 2002, s.66, fig. 1-2, s.67, fig.3.



Kat. No: 55

Kazı Envanter No: 1009/66

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kolsuz ve bacaksız figürinler

Ölçüler: **Yükseklik:** 9.7 cm. **Genişlik:** 4 cm. **Kalınlık:** 3.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Brown).

İnce mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

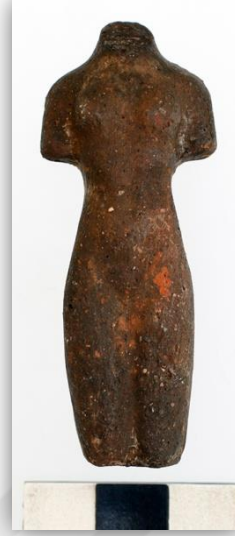
Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Tanım için bkz. **Kat. No. 54.**

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Uzun 2002, s.66, fig. 1-2, s.67, fig.3.



Kat. No:56

Kazı Envanter No: 1009/67

Buluntu yeri: Açma 1

Tip: Oyuncak Bebek Başı (?)

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.9 cm. **Genişlik:** 2.2 cm. **Kalınlık:** 2.0 cm.

Kil Özelliği: 2,5 YR 6/8 (Light Red). İnce mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

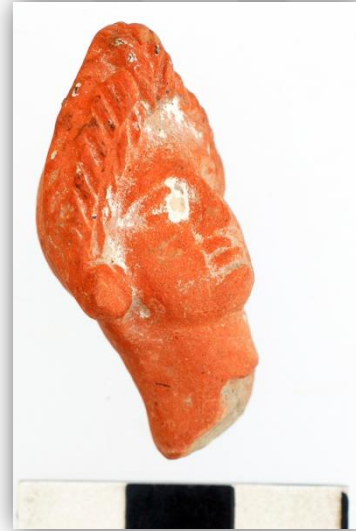
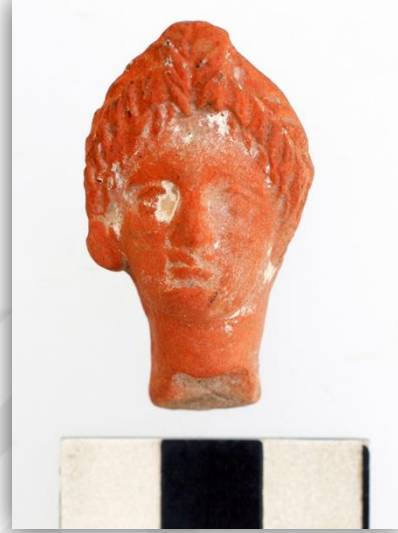
Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Saçlar iki örgü halinde arkadan öne doğru toplanmış, ön kısımda yüksek topuz yapılmıştır. Saçların önde topuz yapılmasından dolayı başın ön kısmında üçgen bir görünüm oluşmuştur. Alt ve üst göz kapakları belirgin olarak işlenmiştir. Gözler oldukça açıktır. Burun küçük ve etli, üst dudak kavislidir. Dudak hafif aralıktır. Boyun ince ve uzundur. Başın arka kısmı işlenmeden kabaca düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Merker 2000, lev. 15 fig. C164, C144, lev.34, fig. C102; Köstler 1926, s.16, lev. 29.



Kat. No: 57

Kazı Envanter No: 8003/12

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Flüt çalan genç kız figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.2 cm. **Genişlik:** 2.3 cm.

Kalınlık: 1.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin khiton üzerine himation giymektedir. Dirsekten bükülen her iki kol önde göğüs üzerinde yer alır. Figürin her iki eliyle çalmakta olduğu aulos'u kavramaktadır. Kalın kumaştan yapıldığı anlaşılan himationun kumaş kıvrımları kalın ve derin işlenmiştir. Vücut hatları himationun altında kaybolmuştur. Yürür vaziyetteki figürinin sol bacağı öne atılmış, bacakta görülen harekete koşut olarak bu kısımda bacak konturları belirgin olarak görülür. Figürin kaidesiz olarak zemine direkt oturur. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl

Kaynakça: Louvre VI-II, lev. 12, fig. D4230; Şahin 2005, lev.73, fig. c; Winter 1903, s. 145, Fig.

7



Kat. No: 58

Kazı Envanter No: 1021/27

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kithara çalan kadın figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.9 cm.

Genişlik: 4.8 cm. **Kalınlık:** 2.3 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baştan omuza kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş yarıya kadar himationla örtülmüştür. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlak ve toktur. Baş figürinin solunda yer alan kithara'ya bitişiktir. Kithara'nın üst pervazında altı adet çentik yer alır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Burr-Thompson 1963, lev. XXVI, fig. 102; Rumschild 2006, lev. 142, fig. Kat. Nr. 333; Louvre IV-I, lev.50, fig. D3615.



Kat. No.: 59

Kazı Envanter No: 1009/6.

Buluntu yeri: Açma1.

Tip: Kithara çalan kadın (?)
figürini .

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.8 cm.

Genişlik: 3.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Kithara'nın gövde kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak yapılmıştır.

Tanım: Gövde kısmı korunan kithara üzerinde el yer almaktadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Thompson 1963, lev. XXVI, fig.102; Rumscheid 2006, lev. 142,fig. 2; Fischer 1994, lev.9, fig.58.



Kat. No: 60

Kazı Envanter No: 1003/45

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kithara parçası.

Ölçüler: Yükseklik: 2.8 cm. Genişlik: 3.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Yan ve üst pervazı korunmuştur

Yapım Tekniği: Kalıp yapımı

Tanım: Yan ve üst pervazı korunan kithara parçasının pervazların birleştiği kısımlarda dairesel eklentiler görülmektedir.

Tarih: (?)

Kaynakça: Louvre III, lev.59, D285, D287, D288; Breitenstein 1941, lev.65, fig. 537.



Kat. No: 61

Kazı Envanter No: 1009/16

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip:Dansçı figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.1 cm **Genişlik:** 3.1 cm. **Kalınlık:** 2 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Yoğun ince mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Boya: Tende Pudra rengi, manto üzerinde 2,5/1 (Black).

Buluntu Durumu: Baştan göğse kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin başını himationla kapatmaktadır. Baş sola döndürülerek geriye atılmış, sağ omuz hafifçe yukarı kalkmıştır. Yüz yuvarlak ve dolgun, gözler sıg ve birbirine yakın işlenmiştir. Dudaklar küçük ve dolgundur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Friesländer 2001, s., 18, fig. 14, s. 20, fig. 16, s. 21, fig. 17.



Kat. No.: 62

Kazı Envanter No:1022/3

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Dansçı figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 8.2 cm. Genişlik: 2.1 cm. Kalınlık: 1.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/4, mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş ve kollar dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak yapılmıştır.

Tanım: Figürinin baş ve kolları dışında tamamına yakını korunmuştur. Figürinin üst bedeni saran giysisi aşağı doğru genişleyerek iner. Giysi üzerinde kumaş kıvrımları gözlenmezken etek kısmında, sağ bacağın öne doğru atılması ile oluşan kumaştaki hareketlilik bacağın her iki yanında oluşan simetrik pililer ile desteklenmiştir. Vücut ağırlığının sol bacağın üzerine binmesiyle sağ kalça yukarı kalmış, vücutta doğallıktan uzak “S” kıvrımı ortaya çıkmıştır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça:-



Kat. No: 63

Kazı Envanter No:1013/51

Buluntu yeri: 1 No.lu açma.

Tip:Dansçı figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.7 cm. **Genişlik:** 3.2 cm. **Kalınlık:** 2.0 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/4 (Pink). Mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Boya: Pembe.

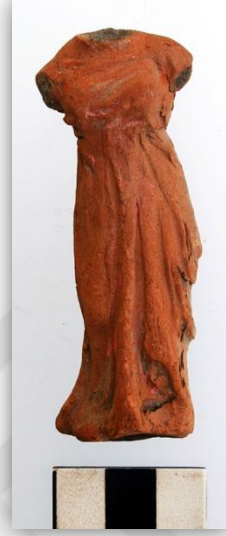
Buluntu Durumu: Baş ve kol kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin göğüs altından khiton giymektedir. Figürin hafifçe öne eğilerek, gövdesini sağa doğru yatırmıştır. Sağ bacak dizden bükülerek geriye atılmıştır. Sağ bacağın hareketi khiton altından takip edilebilmektedir. Sağ kol omuzdan kırılırken, sol kol omuzun biraz altından kırılmıştır. Kollar muhtemelen hareket halindedir. Khitonun pilileri derin ve kalın işlenmiştir. Figürinin arka kısmı işlenmeden kabaca düzeltilmiştir.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Louvre IV-I , lev 37, fig. 3544.



Kat. No: 64

Kazı Envanter No: 1017/6

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Dansçı figürini

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.2 cm. **Genişlik:** 4 cm.

Kalınlık: 2.7 cm.

Pişirme Deliği Ölçüsü: 2.0x2.0 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). İnce mika, taşçık katkılı, gözenekli, orta sıklıkta hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Figürin boyundan kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: İnce kumaştan yapılmış transparan manto giyen figürin, vücudunu geriye doğru atarak kollarını iki yana açmaktadır. Sağ bacak öne atılmıştır. Figürinin sarınmış olduğu manto vücuda yapışmasından dolayı figürinin vücut hatları belirgin olarak görülmektedir. Mantonun savrulan kısımlarında ortaya çıkan kumaş kıvrımları sağ bacak boyunca düz ve ince işlenirken, sağ kol ve koltuk altına gelen kısımlar "S" kıvrımları şeklinde işlenmiştir. Dansçının sol kolunu yukarıya kaldırmasına koşut olarak mantonun bu kısmı gergin olarak işlenmiştir. Figürinin arka kısmında kare pişirme deliği yer almaktadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Louvre III, lev. 90, D422; Robinson 1931, s. 75, lev. 41, fig. 376.



Kat. No: 65

Kazı Envanter No: 1009/56

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Dansçı figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.7 cm. **Genişlik:** 3.3 cm. **Kalınlık:** 1.2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, gözenekli gevşek hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Ön kısım göğüs altından diz altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin ince kumaştan yapılmış, transparan himation giymektedir. Himation figürinin hareket hızına koşut olarak vücuda yapışmış izlenimi yaratır. Vücut hafifçe sağa doğru yatmıştır. Sağ kol korunmazken sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette sol göğüs altına doğru uzanmaktadır. Sol kolun altında, himationun sarkan kumaş kıvrımları birbirine paralel, orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiştir. Sağ bacak öne atılmıştır. Her iki bacağın arka kısmında himationun sık işlenmiş kumaş kıvrımları görülür. Kasık çizgileri sık işlenmiştir. Vücut ince ve uzundur.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kaynakça: -



Kat. No: 66

Kazı Envanter No: 1009/49

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Dansçı figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.8 cm. **Genişlik:** 3.4 cm. **Kalınlık:** 2.9 cm.

Kaide ölçüsü: 3.9 m. **Kaide yükseklik:** 1.1 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Bacak başlangıcından kaideye kadar korunmuştur.

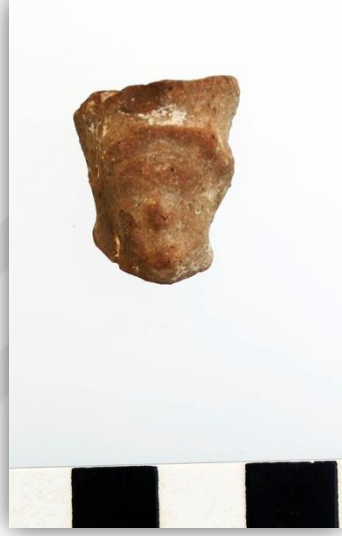
Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin ince kumaştan yapılmış tüm vücut hatlarını belirgin kılan khiton ve himtion giymektedir. Himtion bilek hizasında sonlanmaktadır. Himtionun bitim noktasından itibaren görülen khitonun pilileri ince sık ve sık işlenmiştir. Öne atılan sağ bacak üzerindeki kumaş tamamen transparandır. Bacak khiton ve himtionun altından net olarak görülür. Vücut ince ve uzundur. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır. Figürin orta kalınlıkta ön kısmı profillendirilmiş dairesel kaide üzerinde yer almaktadır.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kaynakça: -



Kat. No: 67 Kazı Envanter No: 1008/38 Buluntu yeri: Açma 1. Tip: Poloslu kadın başı. Ölçüler: Yükseklik: 2.3 cm. Genişlik: 1.5 cm. Kalınlık: 2.0 cm. Kil Özelliği: 5 YR 6/2 (Pinkish Gray). Mika ve kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur. Astar: 5 YR 8/1 (White). Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur. Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir. Tanım: Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Figürin başında sığ ve yayvan polos taşımaktadır. Yüz sivri, çene belirgin yanaklar hafif çıkıktır. Tarih: (?) Kaynakça:-	

Kat. No:68

Kazı Envanter No: 1004/49

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Poloslu kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.7 cm. **Genişlik:** 1.8 cm. **Kalınlık:**1.4 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika ve kum katkılı gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmının ön kalıbı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin başında yüksek ve mazgallı polos taşımaktadır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yuvarlak ve toktur. Ortadan ayrılan saç burgular halinde geriye toplanmıştır.

Tarih: Hellenistik Dönem (?)

Kaynakça: Kielau 2009, s. 40, fig. 14 -15.



Kat. No: 69

Kazı Envanter No: 1009/81

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Yüksek stephaneli kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.9 cm. **Genişlik:**1.5 cm. **Kalınlık:**1.5 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/8 (Reddish Yellow).

Taşçık ve ince mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

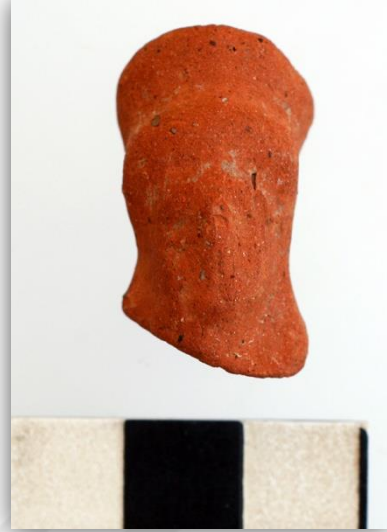
Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin yüz uzuvları aşınmayla ayrıntılar belirginliğini yitirmiştir. Figürin başında yüksek stephane taşımaktadır. Yüz ovaldir.

Tarih: MÖ 5. yüzyılın sonu –MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Özcan 2007; lev. 19, fig. TK365, TK426, Tk.143; Robinson 1931; lev. 20, fig. 167, lev. 25, fig. 277.



Kat. No: 70

Kazı Envanter No: 1009/45

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Stephaneli kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.5 cm. **Genişlik:** 1.9 cm. **Kalınlık:** 2.0 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/8 (Reddish Yellow). İnce mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta yumuşaklıkta hamur.

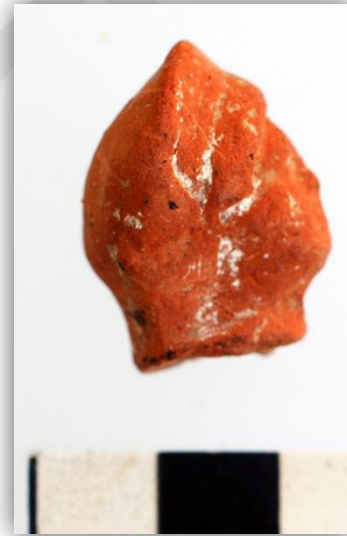
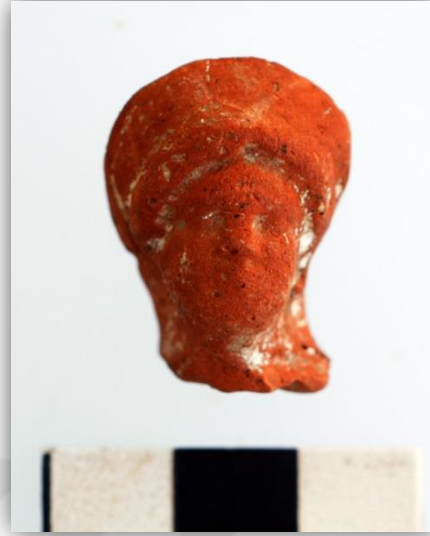
Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin başında yarım ay şeklinde yayvan staphane taşımaktadır. Stephane'nin alına gelen kısmında, ortada "V" işareti yer almaktadır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir, ancak gözlerin birbirine yakın, burunun yayvan olduğu anlaşılmaktadır. Yüz ovaldir. Baş hafifçe sola döndürülmüştür.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Louvre IV-I, lev. 119, fig. 4001, Delos XXIII, fig. 956-957; Romano 1995, lev. 27, fig. 94. Guggisberg 1988, s. 205, fig. 71.



Kat. No: 71

Kazı Envanter No: 1013/22

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Stephaneli kadın başı (?)

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.0 cm. **Genişlik:** 2.0 cm. **Kalınlık:** 1.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

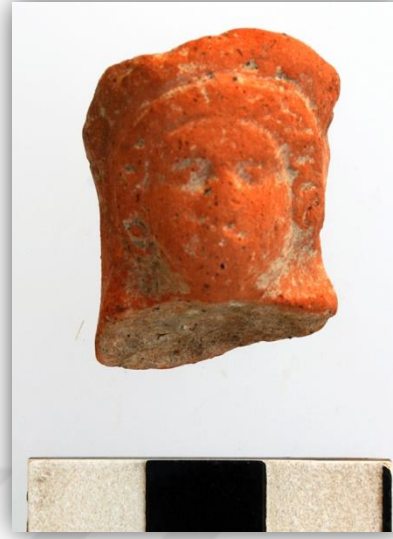
Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlaktır. Alından kulak üstüne kadar yüzü çevreleyen saç dalgalı olarak işlenmiştir. Figürin pervaz kısmı dairesel profilli üstü düz bir staphene taşımaktadır.

Tarih: (?)

Kaynakça: Pissani 2006, 342, 343, Fig. 30.



Kat. No: 72

Kazı Envanter No: 1021/170

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Örtülü kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 9.0 cm. **Genişlik:** 2.5 cm.

Kalınlık: 4.1 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Az miktarda ince mika ve taşçık katkılı, gözeneksiz hamur.

Astar: 5 YR 8/3. (Pink)

Buluntu Durumu: Baş boyuna kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin saçın tamamı içinde kalacak şekilde himationu ile başını kapatmıştır. Himationun alının üzerine gelen kısmında kumaş potluğu görülmektedir. Örtünün boyun üzerine gelen kısmı orta derinlikte ve orta incelikte verev olarak işlenmiştir. Baş hafifçe öne eğilerek sağa döndürülmüştür. Alt ve üst göz kapakları belirgin gözler açıktır. Burun etli, dudaklar küçük ve dolgundur. Yüz dolgun ve ovaldir.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl sonu – MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1976, lev. 33, fig. 194; Rumscheid 2006, lev. 75, Fig. Kat. Nr. 184; Louvre III, lev. 22, fig. 93-94; Louvre IV-I, lev. 27, fig. 3484; Kielau 2009, s.129, fig. 460; Thompson 1963, 127, lev. XXXIX, fig. 178; Higgins 1973, s. 82, lev. 57, fig. 186.



Kat. No: 73

Kazı Envanter No: 1009/79

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Örtülü kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.6 cm. **Genişlik:** 2.0 cm. **Kalınlık:** 2.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). İnce mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözeneksiz hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

Boya: Pembe.

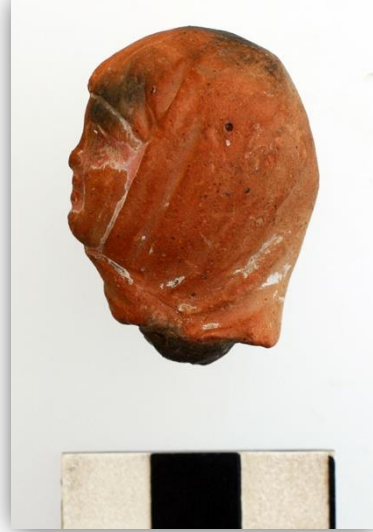
Buluntu Durumu: Baştan boyuna kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş kısmını saçın tamamı örtülecek şekilde himation ile kapatmaktadır. Örtünün altına gelen kısmında potluk görülür. Başın yan tarafında örtünün kumaş kıvrımlar orta derinlikte ve birbirine paralel işlenmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Göz kapakları belirgindir. Burun küçük ve etli, dudaklar küçük ve dolgundur.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1976, lev. 33, fig. 194; Rumscheid 2006, lev. 75, fig. Kat. Nr. 184; Louvre III, lev. 22, fig. 93-94; Louvre IV-I, lev. 27, fig. 3484; Kielau 2009, s. 129, fig. 460; Thompson 1963, lev. XXXIX, fig. 178; Higgins 1973, lev. 57, fig. 186.



Kat. No: 74

Kazı Envanter No: 1022/14

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Örtülü kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.6 cm. **Genişlik:** 2.2 cm. **Kalınlık:** 3.0 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Az miktarda ince mika ve kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

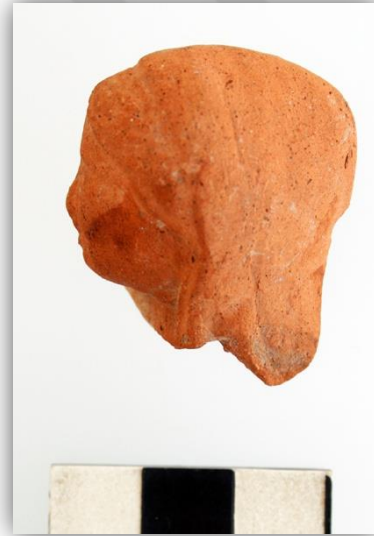
Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin saçın ön kısmı açıkta kalacak şekilde başını himation ile kapatmıştır. Saçın açıkta kalan kısmı parçalar halinde işlenmiştir. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Göz kapakları sıg ve ince, gözler küçük ve birbirine yakındır. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Töpperwein 1976, lev.46, 301-303, 305-307; Kielau 2009, 130, fig. 468.



Kat. No: 75

Kazı Envanter No: 1003/38

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Örtülü kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.2 cm. **Genişlik:** 3.2 cm. **Kalınlık:** 4.4 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

İnce mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White)

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin, başını saçın ön kısmı açıkta kalacak şekilde himationla kapatmaktadır. Sağa döndürülen baş hafifçe aşağıya yönelmiştir. Himationun yüzün sağ tarafından inen parçası alt dudak ve çeneyi kapatmaktadır. Saçın arkada topuz yapıldığı himationun altından hissedilmektedir. Himation üzerine korunan kumaş kıvrımları orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiştir. Alt ve üst kapakları belirgindir.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Στυλιανός 2012, fig. 22; Kielau 2009, fig. 455-465; Delos XXIII, lev. 64, fig. 644; Güçlü 2006, lev. 10, fig. 14 a,b.



Kat. No: 76

Kazı Envanter No: 1021/186

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Örtülü kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.1 cm. **Genişlik:** 1.5 cm. **Kalınlık:** 2.0 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin başını saçın ön kısmı açıkta kalacak şekilde himationla örtmüştür. Ortadan ayrılarak arkada topuz yapılan saç önde kıvrıkcık olarak işlenmiştir. Saçın ortadan ikiye ayrılmasından dolayı alında geniş bir üçgen profil oluşmuştur. Kaşlar çıkık, göz kapakları belirgindir. Dudaklar dolgun ve aralıklıdır. Yüz oval ve dolgundur.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Burr-Thompson 1963, lev.XXXIX, fig. 185.



Kat. No: 77

Kazı Envanter No: 1017/14

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Örtülü kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.3 cm. **Genişlik:** 2.0 cm. **Kalınlık:** 3.1 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, gözenekli orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin saçın ön kısmı açıkta kalacak şekilde başını himation ile kapatmıştır. Himation boynun iki yanından serbest olarak aşağıya iner. Dalgalı olarak işlenen saçlar başın arka kısmında topuz yapılmıştır. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Göz kapakları şişkin gözler kısıktır.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kaynakça: Bell 1981, lev. 108, fig. 657, lev. 109, fig. 677; Thompson 1963, lev. XXXIX, fig. 176, 178.



Kat. No: 78

Kazı Envanter No: 1017/10

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: sınıflandırılmayan kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.5 cm. **Genişlik:** 2.4 cm. **Kalınlık:** 1.4 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Boya: 5 R 3/6 .

Buluntu Durumu: Başın ön kalıbı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin başını sarındığı himation ile yarıya kadar örtmüştür. Dalgalı olarak işlenen saç ortada ayrılarak geriye taranmıştır. Yüzün yan tarafında açık bırakılan saçlar boyundan omuz doğru inmektedir. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Burun etli, dudaklar, küçük ve dolgundur. Alt ve üst dudağın uç kısımları birleşmez. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça:-



Kat. No: 79

Kazı Envanter No: 5001/6

Buluntu yeri: Sondaj 9.

Tip: Örtülü kadın başı.

Ölçüler: Yükseklik: 4.3 cm. Genişlik: 1.5 cm. Kalınlık: 1.2 cm.

Kil Özelliği: 7.5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

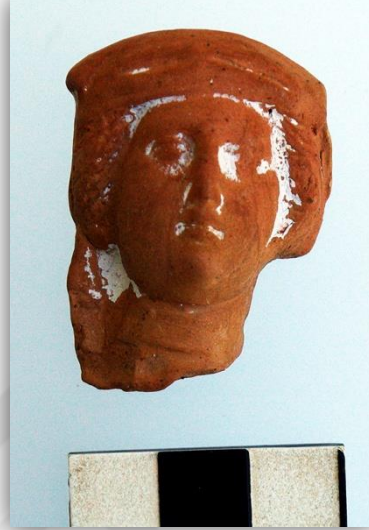
Buluntu Durumu: Başın ön kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin yüzünü örttüğü tegedionu başın üstüne atmıştır. Yüzün iki yanında görülen saçlar burgu şeklinde geriye toplanmıştır. Yüz oldukça dolgun ve yuvarlaktır. Göz kapakları belirgin, gözler açıktır. Ağız küçük, aralıklı ve dolgun yapılmıştır. Boyunda Aphrodite çizgisi ince bir kabartma şeklinde verilmiştir.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Mallios 2004, fig. 2.2.; Kielau 2009, fig. 469-470.; Burr-Thompson, lev. XLII, fig. 194-199; Merker 2000, lev. 39, fig. 173-174; Delos XXIII, lev. 86, fig. 1153; Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 101, fig. 702; Dereboylu 2012, lev. 34, fig. 111.



Kat. No: 80

Kazı Envanter No: 8001/26

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Sakkoslu /Boneli (?) kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.8 cm. **Genişlik:** 2.1 cm. **Kalınlık:** 2.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

İnce mika ve taşçık katkılı gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

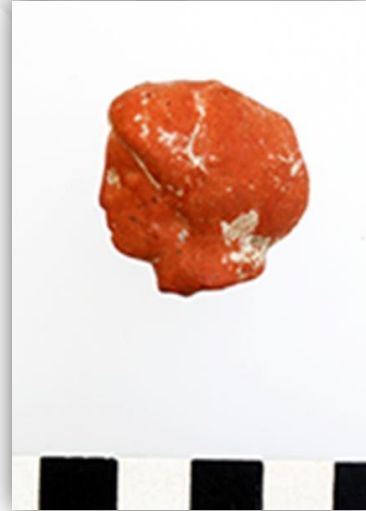
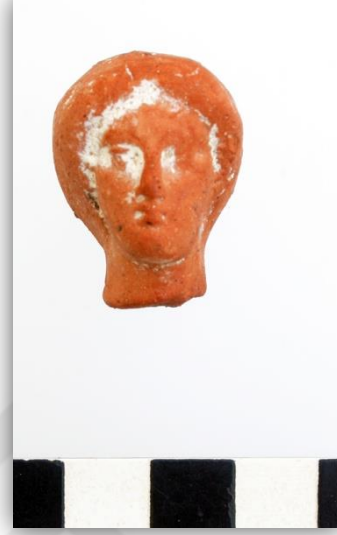
Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş kısmı saçın tamamını örtecek şekilde sakkos/bone ile kapatılmıştır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Korunan sağ üst kapağı belirgin işlenmiştir. Dudak küçük, dolgun ve aralıktır. Yüz ovaldir.

Tarih: MÖ 4.yüzyıl.

Kaynakça:-



Kat. No: 81

Kazı Envanter No: 6001/7

Buluntu yeri: Sondaj 10.

Tip: Sakkoslu/ Boneli (?) Kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.7 cm. **Genişlik:** 2.2 cm. **Kalınlık:** 1.2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika, kum ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüz uzuvları belirginliğini yitirmiştir. Baş sakkos benzeri bir başlıkla kapatılmıştır. Gözler birbirine yakın ve sıkışmıştır. Yüz yuvarlaktır.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No: 82

Kazı Envanter No: 1021/90

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Knidos tipi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.8 cm. **Genişlik:** 3.8 cm. **Kalınlık:** 2.5cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Az miktarda ince mika katkılı, gözeneksiz sert hamur.

Astar: 5 YR 8/3 (Pink)

Buluntu Durumu: Başın ön kısmı boyuna kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş hafifçe sağa döndürülmüştür. Knidos tipindeki saç ortadan ayrılarak geriye toplanmıştır. Saçın ortadan ayrılmasından dolayı alında derin üçgen profil oluşmuştur. Üst göz kapakları belirgindir. Burun ince ve uzun, dudaklar küçük ve etlidir. Dudak köşeleri birleşmez. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Boyunda kabartma şeklinde Aphrodite halkası görülür.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça : Bell 1986, lev. 108.



Kat. No: 83

Kazı Envanter No: 1021/168

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Knidos tipi saç stili)

Ölçüler: **Yükseklik:** 3 cm. **Genişlik:** 2.8 cm. **Kalınlık:** 2.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz sert hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

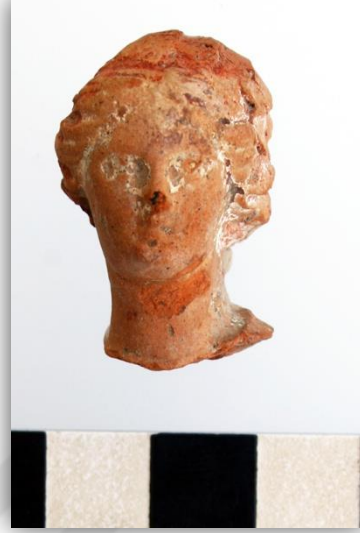
Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin Knidos stilineki saçları ortadan ayrılarak geriye taranmıştır. Saçın ortadan ayrılmasından dolayı alında yayvan bir üçgen profil oluşmuştur. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz oval, çene toktur. Baş hafifçe sola doğru yatırılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça:-



Kat. No: 84

Kazı Envanter No: 1004/33

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Knidos tipi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.9 cm. **Genişlik:** 3.4 cm. **Kalınlık:** 3.5 cm.

Kil Özelliği: 2,5 YR 6/6 (Light Red). İnce mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

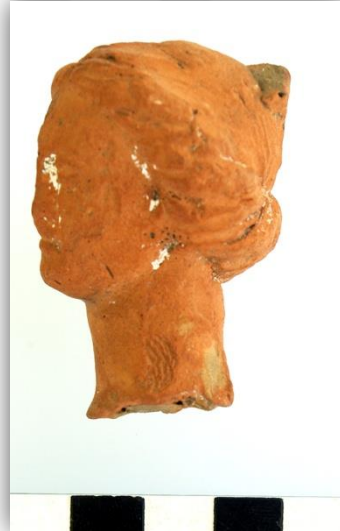
Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Saç arkaya doğru toplanmış, arkada topuz yapılmıştır. Saçın arkaya toplanmasından dolayı alında oluşan üçgen profil oldukça yayvandır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Alt ve üst göz kapakları orta kalınlıkta ve sıg işlenmiştir. Alt ve üst göz kapakları birleşim noktasında aşağıya sarkıktır. Yüz ovaldir. İnce ve uzun olan boyun sağ tarafa yönelirken baş sola yatırılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısı - MÖ 2. yüzyıl.

Kaynakça: Bell 1981; lev. 95, fig. 493, fig. 502a, lev. 96, fig. 498, fig. 500, fig. 505, fig.15.



Kat. No: 85

Kazı Envanter No: 1011/10

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Knidos tipi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.4 cm. **Genişlik:** 3.4 cm. **Kalınlık:** 3.6 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

İnce mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Astar: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow)

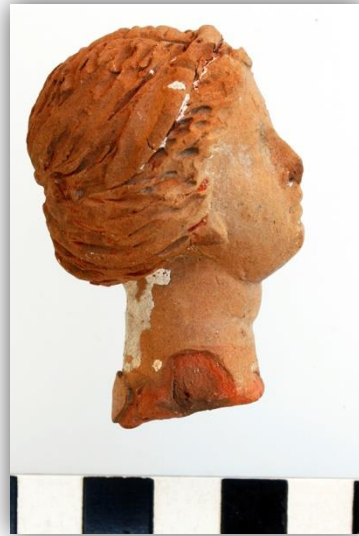
Buluntu Durumu: Baş kısmı boyuna kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Saç geriye doğru taranıp, başın arkasına toplanmıştır. Başın üst kısmında rulo şeklinde taç yer almaktadır. Saçın ortadan ayrılmasından dolayı alında yayvan üçgen profil görülür. Yüz uzunları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Alt ve üst göz kapakları orta kalınlıkta ve sıkışık işlenmiştir. Gözler açıktır. Burun ince ve uzun, dudaklar küçük ve etlidir. Yüz oval ve dolgundur. Boyuna açılı olarak yerleştirilen baş hafifçe sağa yatırılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça:-



Kat. No: 86

Kazı Envanter No: 1021/185

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Knidos tipi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.4 cm. **Genişlik:** 1.9 cm. **Kalınlık:** 2.4 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

İnce mika katkılı gözeneksiz sert hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish white)

Buluntu Durumu: Baş kısmı boyuna kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Geriye doğru taranan saçlar önde işlenirken başın arka kısmında işlenmeden düz olarak bırakılmıştır. Başın üst kısmında yer alan girinti bu kısımda aksesuar kullanıldığını işaret eder. Yüz uzuvları kalın astar tabakası altında belirginliğini kaybetmiştir. Alında saçın ortadan ayrılmasından dolayı üçgen profil yer alır. Yüz yuvarlağa yakın ve dolgundur. Boyun üzerinde kabartma şeklinde yapılmış Aphrodite halkası görülür.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça:-



Kat. No: 87

Kazı Envanter No: 1008/33

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Knidos tipi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.0 cm. **Genişlik:** 3.0 cm. **Kalınlık:** 2.9cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7,4 (Pink). İnce kum ve mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish white)

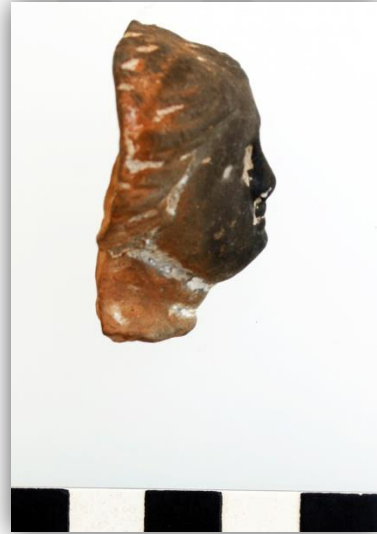
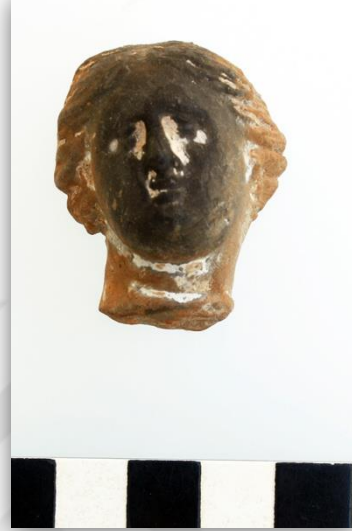
Buluntu Durumu: Başın ön kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüz yuvarlaktır. Yüz uzuvları aşınmadan dolayı belirginliğini kısmen yitirmiştir. Alında saçın ortadan ayrılmasından dolayı üçgen profil oluşmuştur. Sığ işlenen gözler birbirine yakındır. Burun etli, dudaklar küçük ve kalındır. Baş hafifçe sağa yatırılmıştır. Boyun üzerinde Aphrodite halkası görülür.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça:-



Kat. No: 88

Kazı Envanter No: 1021/118

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Knidos tipi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.9 cm. **Genişlik:** 2.9 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, ince gözenekli, sert hamur.

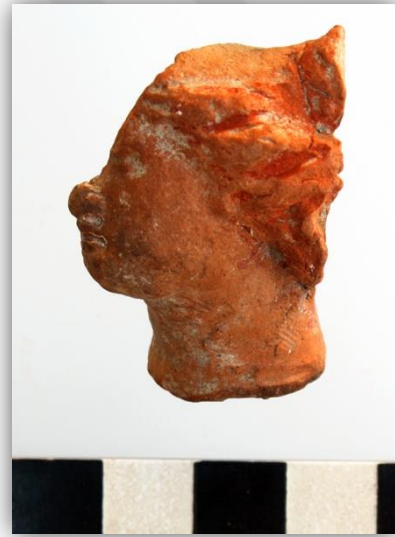
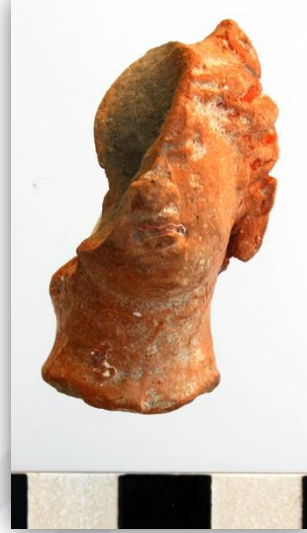
Buluntu Durumu: Başın sol kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Geriye taranan saç arkada topuz yapılmıştır. Göz kapakları orta derilikte ve şişkin işlenmiştir. Dudaklar küçük ve kalındır. Yüz yuvarlak, çene toktur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça:-



Kat. No: 89

Kazı Envanter No: 1011/4

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Kavun dilimi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.3 cm. **Genişlik:** 1.6 cm. **Kalınlık:** 2.0 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı ,gözeneksiz, sert hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish white).

Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Saçlar sekiz parça halinde kabarık işlenmiştir. Geriye taranan saçlar arka kısımda yelpaze şeklinde topuz yapılmıştır. Yüz oval ve incedir. Alt ve üst göz kapakları orta kalınlıkta işlenmiştir. Gözler birbirine yakındır. Bakışlar aşağıya yönelmiştir. Burun küçük ve etli, dudaklar küçük kalın ve kapalıdır. Baş hafifçe sola yönelmiştir.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Rumscheid 2006, lev. 86, fig. Nr. 211.



Kat. No: 90

Kazı Envanter No: 1003/4

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Kavun dilimi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 4 cm. **Genişlik:** 2.8 cm. **Kalınlık:** 4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Kalın ve sık işlenen saçlar on dört parçaya bölünmüştür. Saçlar arkada topuz yapılmıştır. Başın üst kısmında görülen iki adet ince yivle belirtilmiş aksesuar bulunmaktadır. Yüz uzuvları aşınmayla kısmen belirginliğini yitirmiştir. Alt ve üst göz kapakları sık işlenmiştir. Yüz ince ve ovaldir. Boyun üzerinde iki adet ince yivle belirtilmiş Aphrodite halkası görülür.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça:-



Kat. No: 91

Kazı Envanter No: 1012/13

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Kavun dilimi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.5 cm. **Genişlik:** 3.6 cm. **Kalınlık:** 5.8 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/4 (Pink). Mika katkılı, gözeneksiz ve sert hamur.

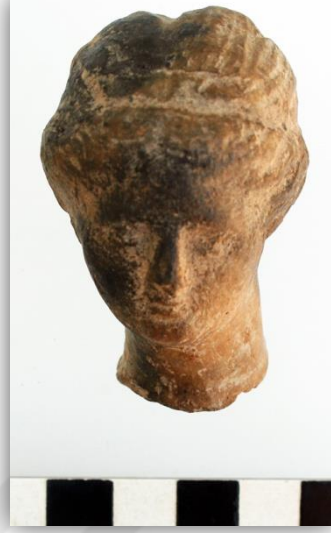
Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Saçlar geriye doğru ince parçalar halinde taranmıştır. Başın üst kısmında kullanılan aksesuarlar iki adet ince yivle belirtilmiştir. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Alt ve üst göz kapakları sıg işlenmiştir. Baş hafifçe sola yatırılmıştır. Bakışlar aşağıya yönelmiştir. Burun ince ve uzun, dudaklar küçük ve dolgundur. Yüz yuvarlaktır.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça:-



Kat. No: 92

Kazı Envanter No: 1009/106

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Kavun dilimi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 9.0 cm. **Genişlik:** 3.5 cm. **Kalınlık:** 2.0 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR. 6/0. Aza miktarda mika ve kum katkılı, gözenekli hamur, sert hamur.

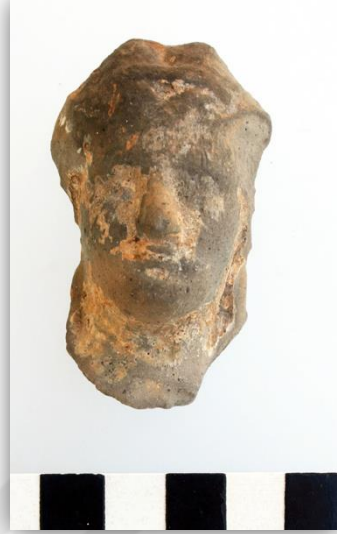
Buluntu Durumu: Ön kısımda baş ve boyun korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin korunan kısmı aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgun çene toktur. Baş belli belirsiz sağa doğru çevrilmiştir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça:-



Kat. No: 93

Kazı Envanter No: 1021/180

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Kavun dilimi saç stili).

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.1 cm. **Genişlik:** 1.4 cm. **Kalınlık:** 2.1 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Saçlar sekiz eşit parçaya ayrılarak geriye taranmıştır. Yüz uzuvları aşınmayla kısmen belirginliğini yitirmiştir. Göz kapakları sığ işlenmiştir. Gözler birbirine yakındır. Yüz yuvarlak, çene toktur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Burr- Thompson 1963, lev. L, fig. 248; Delos XIII, lev. 85, fig. 1220.



Kat. No: 94

Kazı Envanter No: 1021/172

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kadın başı (Çelenk taşıyan).

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.9 cm. **Genişlik:** 4.1 cm. **Kalınlık:** 3.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

İnce mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

Boya: 5 YR 4/8 (Red).

Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Önde dalgalı olarak işlenen saçlar başın arka kısmında çizgisel olarak işlenmiştir. Figürin nokta bezeli çelenk taşımaktadır. Çelengin ön kısmında dairesel iki adet obje (meyve) yer almaktadır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz oval ve dolgundur. Boyunda Aphrodite halkası görülür.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Burr-Thompson 1963, lev. LI, fig. 160; Leyenaar-Plaisier 1979, lev. 133 fig. 1032; Goldman 1950, lev. 248, fig. 501; Rumscheid 2006, lev. 78, fig. Nr. 193 -194; 508, lev. 135, fig. Nr. 313; Delos XXIII, lev. 78, fig. 924.



Kat. No: 95

Kazı Envanter No: 1013/21

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: elenkli kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.9 cm. **Genişlik:** 1.7 cm. **Kalınlık:** 2.2 cm.

Kil Özelliğı: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika ve kum katkılı, ince gözenekli orta sertlikte hamur.

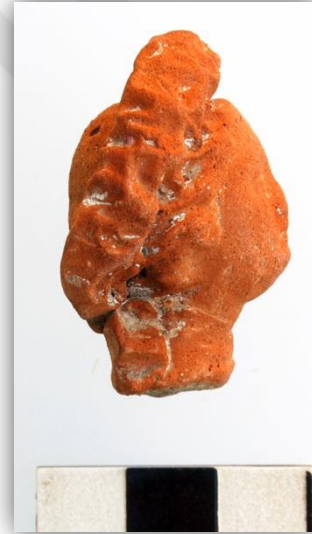
Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniğı: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: elengin sağ kısmı korunmuştur. elenk üzerinde görülen bezemeler oldukça derin işlenmiştir. Önde dalgalı işlenen saçlar başın arka kısmında işlenmeden bırakılmıştır. Yüz uzuvları kısmen belirginliğini yitirmiştir. Göz kapakları sığ işlenmiştir. Gözler birbirine yakındır. Ağız küçük ve dolgun, yüz yuvarlak ve toktur. Boyunda Aphrodite çizgisi görölmektedir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça:-



Kat. No: 96

Kazı Envanter No: 1022/35

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Sınıflandırılamayan kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:**4.2 cm. **Genişlik:** 2.8 cm. **Kalınlık:** 2.2 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Az miktarda ince mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White)

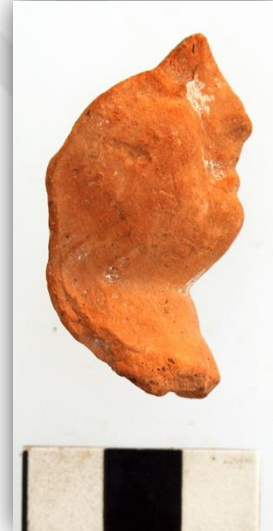
Buluntu Durumu: Ön kalıp kaş başlangıcından boyuna kadar korumuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Burun küçük ve burun kanatları etli, dudaklar küçük, etli ve aralıktır. Üst dudak kavislidir. Yüz yuvarlak ve dolgundur.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No: 97

Kazı Envanter No: 1003/24

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Sınıflandırılmayan kadın başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.6 cm. **Genişlik:** 2.2 cm. **Kalınlık:** 1.6 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

İnce mika katkılı, gözenekli orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıp burun üstünden boyun başlangıcına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Burun etli, dudaklar orta büyüklükte, etli ve aralıktır. Yüz yuvarlak ve dolgun çene toktur.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No: 98

Kazı Envanter No: 1009/105

Buluntu yeri: Açma 1

Tip: Giysili erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.9 cm. **Genişlik:** 3.1 cm. **Kalınlık:** 3.1 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 5/6 (Strong Brown). İnce mika katkılı gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Karın altından kaideye kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıpta içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Khlamys giyen figürinin korunan sağ eli vücuda bitişik olarak yanda yer almaktadır. Vücudun sağ tarafında khlamys'in kenarları volümlü bir şekilde aşağı dökülür. Kalın kumaştan yapılan giysinin altından sol bacağın dizden bükülmüş olduğu anlaşılmaktadır. Figürinin sarındığı khlamys üzerinde karnın sağ ve sol kısmından çıkıp bacaklara doğru inen yay şeklindeki kumaş kıvrımları plastik işlenmiştir. Figürin dairesel forma yakın ince bir kaide üzerinde durmaktadır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Leyenaar- Plaisier 1979, lev. 38, fig. 219.



Kat. No: 99

Kazı Envanter No: 1003/36

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.0 cm. **Genişlik:** 3.5 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 7/2 (Pinkish Gray).

Buluntu Durumu: Boyundan kalça altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin himationa sarınmıştır. Himationun içinde kalan sağ kol dirsekten kıvrılarak göğüs üzerine yerleştirilmiştir. Sağ el bilekten itibaren himationun içinden çıkmıştır. Sol kol yanda vücuda bitişik olarak yer almaktadır. Himationun arkadan öne atılan kısmının pilileri omuzdan itibaren orta kalınlıkta ve derin işlenmiştir. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kaynakça: Pfuhl-Möbius 1977, lev. 48, fig. 250 -251.



Kat. No: 100

Kazı Envanter No: 1021/11

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip:Çıplak erkek çocuk figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.7 cm. **Genişlik:** 3.2 cm. **Kalınlık:** 1.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).
İnce mika ve az miktarda kum katkılı, gözenekli, orta sıkılıkta hamur.

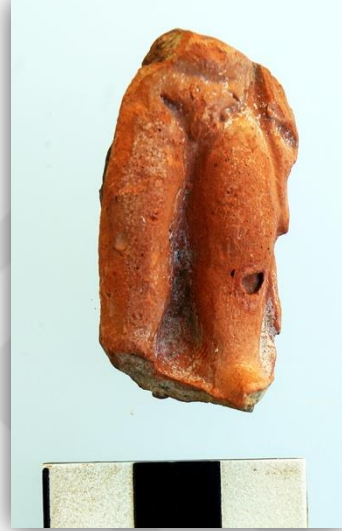
Buluntu Durumu: Ön kalıp karın altından bileğe kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin sarındığı şalın parçası sol bacak boyunca görülmektedir. Şişkin olan karından genital bölgeye geçiş yay şeklinde orta kalınlıkta bir yivle belirtilmiştir. Kasıklardan genital bölgeye geçişte yine kalın ve derin yivlerle belirtilmiştir. Bacaklar kısa ve dolgundur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Louvre III, lev. 40, fig. D 175; Karageorghis 2000, fig. 449; Lebessi 1976, fig. 3.



Kat. No:101

Kazı Envanter No: 1008/35

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Güreşçi figürinleri.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.3 cm. **Genişlik:** 3.8 cm. **Kalınlık:** 2.5 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

İnce mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White)

Boya: Kırmızı boya izleri.

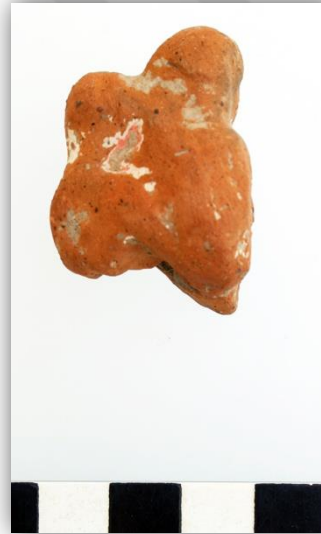
Buluntu Durumu: Önde yer alan figürin bel altına kadar, arkada yer alan figürin göğüs altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Her iki figürinin de ayrıntıları aşınma sebebiyle belirginliğini yitirmiştir. Önde yer alan erkek figürü başını sola doğru çevirmektedir. Dirsekten kıvrılan her iki kolda belin arkasına yerleştirilmiştir. Arkada yer alan daha küçük boyutlu figür her iki koluyla öndeki figürü sıkıca sarmaktadır.

Tarih: (?)

Kaynakça: Bieber 1955, fig. 644.



Kat. No: 102

Kazı Envanter No: 1013/17

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Çelenkli erkek başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.5 cm. **Genişlik:** 2.0 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White)

Boya: 10R 2/1(Black)

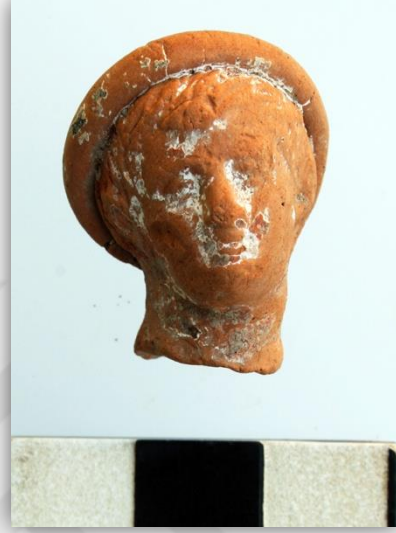
Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Başında ince ve bezemesiz çelenk taşıyan figürinin yana taranan saçları linear olarak işlenmiştir. Saçın ön kısmı işlenirken arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Korunan alt ve üst göz kapakları orta derinlikte ve kalın olarak işlenmiştir. Burun etli, dudaklar küçük ve dolgundur. Oval yüz hatlarına sahip olan figürinin çene kısmının tok olduğu görülür. Baş hafifçe sağa yatık verilmiştir.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl sonu – MÖ 2. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Bell 1981, lev. 114, fig. 714; Rumscheid 2006, lev. 133, fig. 307; Louvre III, lev. 138, fig. 706; Fischer 1994, lev. 26, fig. 309.



Kat. No: 103

Kazı Envanter No: 1021/167

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Çelenkli erkek başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.5 cm. **Genişlik:** 2.6 cm. **Kalınlık:** 1.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözenekli, orta sıklıkta hamur.

Boya: 7, 5 YR 4/0 (yüzde korunan boya), 5 YR 2,5/1 (göz kapaklarında korunan boya), 5 YR 5/8 (çelenk üzerinde korunan boya).

Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Kalın çelenk üzerindeki bezemeler orta kalınlıkta yivlerle belirtilmiştir. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen belirginliğini yitirmiştir. Alt ve üst göz kapaklarının orta kalınlıkta ve belirgin, gözlerin açık işlendiği görülmektedir. Yüz ovaldir. Baş hafifçe sağa yatırılmıştır.

Tarih: Hellenisik Dönem.

Kaynakça:-



Kat. No: 104

Kazı Envanter No: 1016/6

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Çelenk taşıyan erkek başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.2 cm. **Genişlik:** 1.8cm. **Kalınlık:** 1.7 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/4 (Light Red). Mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

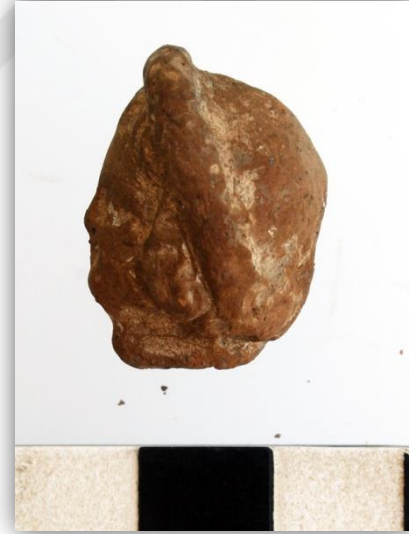
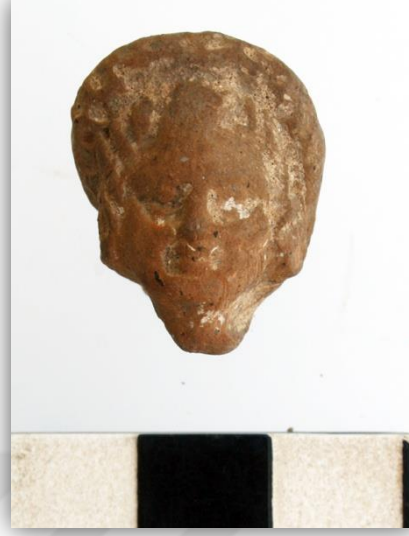
Buluntu Durumu: Baş ve Boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: İçi boş olarak çift kalıptan üretilmiştir.

Tanım: Nokta bezeli çelenk taşıyan figürinin önde çene hizasına kadar belirtilen saçları başın arka kısmında işlenmeden bırakılmıştır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Burun küçük ve etli, dudaklar küçük ve dolgundur. Yüz yuvarlaktır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, s. 38, fig. 223-224; Louvre III, lev. 40, fig. D 175; Fischer 1994, lev. 21, fig. 249.



Kat. No: 105

Kazı Envanter No: 1021/187

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Çocuk veya Eros başı (?) .

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.9 cm. **Genişlik:**1.8 cm. **Kalınlık:**1.9 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika ve az miktarda kum katkılı, gözeneksiz orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş kısmı korunan Çocuk/Eros (?) figürinin saçları başın üst kısmında örgü şeklinde işlenirken saç yan taraflarda başa yapışık olarak verilmiştir. Saçlar kulak hizasında kabarık ve belirgin olarak işlenmiştir. Başın üst kısmında dairesel bir eklenti yer almaktadır. Figürinin yüz uzuvları belirginliğini kısmen korumaktadır. Alt ve üst göz kapakları orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiştir, gözler açıktır. Burun küçük, burun kanatları etlidir. Dudaklar küçük ve dolgundur. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kaynakça: Louvre III, lev.39, D 174;

Leyenaar-Plaisier 1979, s.127, fig. 977,

983, 981, 986.



Kat. No: 106

Kazı Envanter No: 1004/12

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Çocuk veya Eros başı?

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.5 cm. **Genişlik:** 1.9 cm. **Kalınlık:** 0.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş kısmı korunan çocuk/Eros figürinin saçları başın üst kısmında **Kat. No. 105** örneğinde olduğu gibi örgü şeklindedir. Çeneye kadar inen saçlar **Kat. No. 105** örneğine kıyasla daha kabarık ve belirgindir. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgun çene toktur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Leyenaar- Plaisier 1979, s. 128, fig. 995; Dereboylu 2012, lev. 25, fig. K 56.



Kat. No: 107

Kazı Envanter No: 1004/50

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Eros başı (?)

Ölçüler: Yükseklik:1.9 cm. Genişlik: 1.7 cm. Kalınlık: 2.1 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş kısmı korunan figürinin saçları başın üst kısmında **Kat. No. 105** ve **Kat. No. 106** örneklerinde olduğu gibi örülüdür. Figürinin saçları **Kat. No. 105** örneğinde görüldüğü üzere üst kısımlarda başa yapışık, çene hizasında kabarıktır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur.

Tarih: Hellenistik Dönem

Kaynakça: Louvre III, lev. 39, D 174; Leyenaar-Plaisier 1979, s. 127, fig. 977, 983, 981, 986.



Kat. No: 108.1

Kazı Envanter No: 1009/2

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.9 cm. **Genişlik:** 3.0 cm.

Kalınlık: 3.6 cm.

Kaide Ölçüsü: 2.7 cm. x 1.6 cm.

Kaide kalınlığı: 0.9 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Taşçık ve mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıbın baş kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin khlamys'e sarınmıştır. Ön ve arka parçaları sağ omuz üzerinde tutturulan khlamys'in yan tarafı açıktır. Khlamys'in sağ omuz üzerinden başlayıp eteğe kadar inen düz ve kalın işlenmiş kumaş kıvrımı göğüs üzerinde daha kısa ve sık işlenmiş kumaş kıvrımlarıyla desteklenmektedir. Figürinin khlamys'in açık olan kısmından çıkan sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette yanda vücuda bitişik olarak yer alır. Khlamys'in içinde kalan sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna uzanmaktadır. Bacaklar birbirinden ayrı durmaktadır. Figürin orta kalınlıkta kare bir kaide üzerinde yer alır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Janssen 2007, lev. 26, fig. Abb. 94; Burr-Thompson 1963, lev. XVI, fig. 52; Leyenaar- Plaisier 1979, s.158, fig. 1207.



Kat. No: 108.2

Kazı Envanter No: 1013/5

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.2 cm. **Genişlik:** 3.4 cm. **Kalınlık:** 2.6 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve az miktarda kum katkılı, gözenekli, gevşek hamur.

Buluntu Durumu: Baştan diz üstüne kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Diz üstüne kadar korunan kausia'lı erkek figürini kıyafet ve kolların konumlandırılması ile **Kat. No. 108. 1** ile ortak özellikler taşır. Aşınmadan dolayı yüz uzuvları belirginliğin yitirmiştir. Figürin tepe kısmı sivri, alın kısmında dairesel bant bulunan kausia takmaktadır. Baş hafifçe sağa yatırılmıştır. Vücut **Kat. No. 108. 1** örneğine nazaran daha geniştir. Arka kısım düzeltilerek işlenmeden bırakılmıştır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Janssen 2007, lev. 26, fig. Abb. 94; Burr-Thompson 1963, lev. XVI, fig. 52; Leyenaar- Plaisier 1979, s. 158, fig. 1207.



Kat. No: 108.3

Kazı Envanter No: 1022/33

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 8.7 cm. **Genişlik:** 2.3 cm. **Kalınlık:** 1.6 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Az miktarda taşçık ve mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıp baştan karın altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baştan karın kısmına kadar korunmuş olan kausia'lı erkek figürünü kıyafet ve kolların konumlandırmasıyla **Kat. No. 108. 1** ile ortak özellikler sergiler. Figürün tepe kısmı sivri, altına oturan kısmı kalın bantla belirtilmiş kausia takmaktadır. Figürünün sağ omuz üzerinden tutturulan khlamys'nin kumaş kıvrımları orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiştir. Khlamys'in kenar kısmında kalan kumaş kıvrımları düz bir şekilde aşağıya inerken göğüs üzerinde yer alan kumaş kıvrımları sol kolun khlamys'i germesinden dolayı verev olarak işlenmiştir. Figürünün yüz kısmı kırıktır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Janssen 2007, lev. 26, fig. Abb. 94; Burr-Thompson 1963, lev. XVI, fig. 52; Leyenaar- Plaisier 1979, s. 158, fig. 1207.



Kat. No: 108.4

Kazı Envanter No: 1013/4

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 8.7 cm. Genişlik: 1.3 cm. Kalınlık: 1.6cm.

Pişirme Deliği Ölçüsü: 2.5 cm. x 0.9 cm.

Kaide Ölçüsü: 26 cm.x 1.9 cm.

Kaide kalınlığı: 0.90 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/8 (Reddis Yellow). Mika katkılı gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Tüm olarak korunan kausia'lı erkek figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Figürin tepe kısmı düz, alnı kavrayan kısmı bant şeklinde belirtilmiş kausia takmaktadır. Saç küt olarak çene hizasına kadar indiği görülür. Figürin üzerine diz altına kadar inen khlamys giymektedir. Khlamys'in ön ve arka parçaları sağ omuz üzerinde birleştirilmiştir. Khlamys'in açıkta kalan sağ kısmından sağ kol görünmektedir. Dirsekten hafifçe bükülen sağ kol vücuda bitişik olarak yanda yer alır. Khlamys'in içinde kalan sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette çeneye doğru uzanır. Khlamys'in sağ omuz üzerinde birleştirilmesinden dolayı oluşan kumaş kıvrımları omuzdan dize kadar orta kalınlıkta ve sıkışık işlenmiştir. Sol kolun hareketiyle ilişkili olarak sağ omuz üzerinden çıkıp sol kola doğru ilerleyen kumaş kıvrımları orta kalınlıkta, sıkışık ve verev olarak işlenmiştir. Diz altından itibaren takip edilen bacaklar ince ve aralıklı yapılmıştır. Figürin kalın, dikdörtgen kaide üzerinde durmaktadır. Arka kısım khlamys'in pilileri iki kalın şeritle belirtilmiştir. Arkada dikdörtgen pişirme deliği mevcuttur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Janssen 2007, lev. 26, fig. Abb. 94;

Burr-Thompson 1963, lev. XVI, fig. 52;

Leyenaar- Plaisier 1979, lev. 158, fig. 1207.



Kat. No: 108.5

Kazı Envanter No: 1017/2

Buluntu yeri:Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: Yükseklik: 6.9 cm. Genişlik: 3.1 cm. Kalınlık: 2.1cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). İnce mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Baştan diz üstüne kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Baştan diz üstüne kadar korunan figürin kıyafet ve kolların konumlandırılması ile **Kat. No. 108. 1 – Kat. No. 108. 4** figürinleri ile ortak özellik sergiler. Figürinin tepe kısmı hafifçe sivriltilmiş kausia takmaktadır. Oldukça küçük olan yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Gözler derin işlenmiştir. Burun etli ve küçük, dudaklar küçük ve kapalıdır. Yüz oval ve dolgundur. Baş belli belirsiz sağa yatırılmıştır. Figürinin sarındığı khlamys'in kumaş kıvrımları gruba ait diğer örneklerle benzer işlenmesine karşın daha belirgin ve plastiktir. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.- MÖ 1. yüzyıl.

Kaynakça: Janssen 2007, lev.24, fig. Tk.132.



Kat. No: 109.1

Kazı Envanter No: 1008/27

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 8 cm. **Genişlik:** 2.4 cm.

Kalınlık: 1.6 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/4 (Pink). Mika, az miktarda kum ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

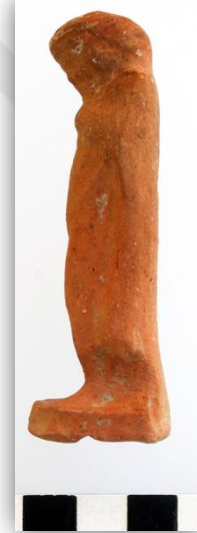
Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Tüm olarak korunan figürin üst kısmı yuvarlatılmış kausai takmaktadır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Saçlar kulak hizasına kadar inmektedir. Baş hafifçe aşağıya doğru eğilip sola çevrilmiştir. Sağ kol dirsekten hafifçe kıvrılmış vaziyette vücuda bitişik olarak yanda yer almaktadır. Sol kol dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru uzanır. Her iki kolda himationun altındadır. Sağ elin himationu germesinden dolayı sağ bacak üzerinde orta kalınlıkta, orta derinlikte ve verev işlenmiş iki adet kumaş kıvrımı yer görülür. Öne atılan sol bacak himationun altından belli olmaktadır. Figürin orta kalınlıkta dairesel bir kaide üzerinde yer almaktadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Fischer 1986, lev. 17, fig. 201;

Töpperwein 1976, lev. 76, fig. 529; Adriani 1952, lev.VI, fig.2.



Kat. No: 109.2

Kazı Envanter No: 1009/50

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yüseklik:** 8.8 cm. **Genişlik:** 2.5 cm. **Kalınlık:** 2.1 cm.

Kaide Ölçüsü: 2.5 cm. **Kaide Kalınlığı:** 0.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve az miktarda kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

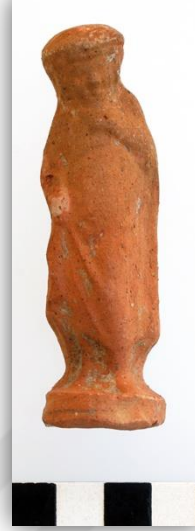
Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Kat. No. 109. 1 ile aynı kalıptan üretilmiştir bkz. Kat. No. 109. 1.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Fischer 1986, lev. 17, fig. 201; Töpperwein 1976, lev. 76, fig. 529; Adriani 1952, lev. VI, fig. 2.



Kat. No: 109.3

Kazı Envanter No: 1004/13

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.8 cm. **Genişlik:** 3.5 cm. **Kalınlık:** 2cm.

Pişirme Deliği Ölçüsü: 3.8cm. x 1.7cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/4 (Pink). Mika ve ince kum katkılı, sıkı ve seyrek gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baştan bilek kısmına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak korunmuştur.

Tanım: Figürinin temel özellikleri **Kat. No. 109. 1** ve **109. 2** figürinleriyle ortaktır bkz.

Kat. No. 109. 1. Figürinin karın kısmı diğer iki örneğe kıyasla daha şişkindir. Baş ve gövde hafifçe sağa yatırılmıştır. Figürinin arka kısmına bakıldığında dikdörtgen şeklinde içi dolu pişirme deliği olduğu görülmektedir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Fischer 1986, lev. 17, fig. 201; Töpperwein 1976, lev. 76, fig. 529; Adriani 1952, lev. VI, fig. 2.



Kat. No:109.4

Kazı Envanter No: 1021/94

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip:Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.1 cm. **Genişlik:** 2.8 cm. **Kalınlık:** 2.2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözenekli, gevşek hamur.

Buluntu Durumu: Baştan bacak başlangıcına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Baştan bacak başlangıcına kadar korumuş olan figürinin temel özellikleri **Kat. No. 109. 1** ile ortaktır. Figürin başına tepe kısmı yuvarlatılmış yanlara doğru yayvan kausia takmaktadır. Yüz uzuvları kısmen aşınmış olmakla birlikte bakışları aşağıya yöneldiği, burnun küçük ve etli, dudakların küçük ve dolgun olduğu görülmektedir. Yüz yuvarlaktır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Fischer 1986, lev. 17, fig. 201; Töpperwein 1976, lev. 76, fig. 529; Adriani 1952, lev. VI, fig. 2.



Kat. No: 110.1

Kazı Envanter No: 5001/8

Buluntu yeri: Sondaj 9.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.9 cm. **Genişlik:** 2.5 cm. **Kalınlık:** 2.2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Az miktarda mika, taşçık ve kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

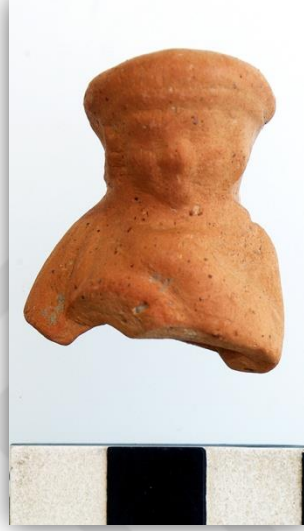
Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Baştan göğüs altına kadar korunmuş olan figürin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiş olmasına karşın elmacık kemiklerinin çıkık olduğu görülmektedir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Fischer 1986, lev. 17, fig. 201.

Besques 1973, lev. 144, fig. 156-159.



Kat. No: 110.2

Kazı Envanter No: 1021/107

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.7 cm. **Genişlik:** 2.1 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/8 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözenekli, yumuşak hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

Boya: 5 R. 6/4 (Pale Red).

Buluntu Durumu: Baştan omuz kısmına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Tepe kısmı sivriltilmiş kausia takan figürinin yüzün iki yanında korunan saçları peruka görünümündedir. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Baştan boyuna, boyundan gövdeye geçiş bir bütün olarak verilmiştir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Thompson 1963, lev .LXI d.; Jannes 2007 , lev. 24, fig. Tk.154.



Kat. No: 110.3

Kazı Envanter No: 1021/144

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.0 cm. **Genişlik:** 1.9 cm. **Kalınlık:** 0.9 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Yüz kısmının ön tarafı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak yapılmıştır.

Tanım: Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlaktır. Baştan boyuna geçiş ayrımı belirtilmeden bütün halinde verilmiştir. **Kat. No. 110. 2** ile aynı veya ikiz kalıplardan üretilmiştir bkz. **Kat. No. 110. 2**.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça Thompson 1963, lev .LXI d.; Jannes 2007 , lev. 24, fig. Tk. 154.



Kat. No: 110.4

Kazı Envanter No: 1021/131

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kausialı erkek figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.7 cm. **Genişlik:** 1.9 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Önde yalnızca baş kısmı korunurken, arka taraf bel altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Önde tarafta yüz kısmı korunan figürinin, arka kısmı bel altına kadar korunmuştur. Blok görüntüsündeki figürinin vücut bölümleri arasındaki geçişlerin belirtilmediği anlaşılmaktadır. Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No: 111

Kazı Envanter No: 1013/40

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Miğferli Athena başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.0 cm. **Genişlik:** 2.5 cm. **Kalınlık:** 3.5 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR. 8/6 (Reddish Yellow). Kum ve mika katkılı, gözeneksiz orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş kısmı korunan Athena figürini başına tepe kısmı yüksek sorguçlu miğfer takmaktadır. Önde dalgalar halinde işlenen saçlar boynun iki yanından omuzlara doğru inmektedir. Yüz uzuvları belirginliğini kısmen yitirmiş olmasına karşın korunan sağ gözden alt ve üst göz kapaklarının belirgin işlendiği, gözlerin açık olduğu anlaşılmaktadır. Yüz ovaldir. Baş boyuna hafifçe sağa yatık olarak yerleştirilmiştir. Boyunda kabartma şeklinde işlenmiş Aphrodite halkası görülür.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl sonu - MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Bell 1981, lev. 56, fig. 221a; Töpperwein 1976, lev. 20, fig. 132-133.



Kat. No: 112

Kazı Envanter No:1012/33

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Miğferli Athena başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.4 cm. **Genişlik:** 3.0 cm. **Kalınlık:** 3.1 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/8 (Reddish Yellow). Mika ve az miktarda kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Miğferli Athena başı. Figürin başında yanaklıkları yukarıya kaldırılmış sorguçlu miğfer taşımaktadır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmesine karşın ortadan ayrılan saçların boynun iki yanından bukleler halinde omuzlara doğru indiği görülür. Saçın ortadan ayrılmasından dolayı alında derin bir üçgen profil oluşmuştur. Yüz oval ve incedir. Baş boyuna hafifçe sola yatık olarak yerleştirilmiştir.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı - MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Delos XXIII, lev. 29, fig. 293, 296 ; Rizzo 2001, fig. 424.



Kat. No: 113

Kazı Envanter No: 1022/ 37

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Miğfer Parçası.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.9 cm. **Genişlik:** 2.5 cm. **Kalınlık:** 2.2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Yoğun ince mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Başın arka kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Arka kısmı korunan figürin tepe kısmında korunan sorguç ve korunan sağ yanaklıktan hareketle **Kat. No. 110**'da olduğu gibi yanaklık kısmı yukarıya kaldırılmış, sorguçlu miğfer taşıdığı anlaşılmaktadır.

Tarih: (?)

Kaynakça: Delos XXIII, lev. 29, fig. 293,296 ; Rizzo 2001, fig. 424.



Kat. No: 114

Kazı Envanter No: 1022/43

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Miğferli parçası.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.9 cm. **Genişlik:** 1.8 cm. **Kalınlık:** 2.1 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

İnce mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Miğferin sol yan kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Sol yan kısmı korunan miğfer parçasının alın kısmına geçişte plastik bir bant bulunmaktadır. Miğferin yan tarafında dairesel bir toka yer almaktadır.

Tarih: (?)

Kaynakça: Delos XXIII, lev. 29,fig. 296.



Kat. No: 115

Kazı Envanter No: 1004/25

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kybele figürini?

Ölçüler: Yükseklik: 1.4 cm. Genişlik: 1.6 cm. Kalınlık: 1.3 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 4/2 (Brown). Mika ve kum katkılı, gözenekli, sıkı hamur.

Buluntu Durumu: Boyundan göğüs altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin üzerine "V" yakalı ve göğüs altından bağlamalı khiton giymektedir. Khitonun iki göğüs üzerinde yer alan kumaş kıvrımları orta kalınlıkta ve derin işlenmiştir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Burr-Thompson 1963, lev. XIII, 44; Töpperwein 1976, lev. 30, 188.



Kat. No: 116

Kazı Envanter No: 1013/43

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kybele (?)

Ölçüler: Yükseklik: 1.3 cm. **Korunan**

Genişlik: 1.0 cm. **Korunan Kalınlık:** 1.2

cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 4/4 (Brown). Mika katkılı, gözeneksiz, sıkı hamur.

Buluntu Durumu: Sağ göğüs kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin üzerine "V" yakalı, göğüs altından bağlı khiton giymektedir. Göğüs belirgindir. Khitonun kumaş kıvrımları sağ göğüs üzerinde orta kalınlıkta ve derindir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Burr-Thompson 1963, lev.

XIII, 44; Töpperwein 1976, lev. 30, 188.



Kat. No: 117

Kazı Envanter No: 1003/42

Buluntu yeri: Açma1.

Tip: Herme.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.0 cm. **Genişlik:** 2.7 cm. **Kalınlık:** 1.3cm.

Kil Özelliği: 2,5 YR 6/8 (Light Red). Mika ve kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baştan göğse kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Başında polos taşıyan Herme figürünün yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Burun uzun, ağız küçük ve dolgundur. Sakallar neredeyse göğse kadar uzanmaktadır. Üst dudağın tamamını kapatan bıyıklar dudağın iki yanından inerek sakalla birleşir. Omuz kısmında sivri çıkıntılar yer almaktadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Şahin 2001, s. 163; Lang-Auinger 2007, fig. 102



Kat. No: 118

Kazı Envanter No: 8003/6

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Herme ve Eros (?)

Ölçüler: Herme ölçüleri: Yükseklik: 6.0 cm. Genişlik: 1.7 cm. Kalınlık: 1.6 cm.

Eros ölçüleri: Yükseklik: 2.3 cm. Genişlik: 1.8 cm. Kalınlık: 2.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/8 (Reddish Yellow). Mika ve kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Herme figürini baştan göğüs altına kadar, Eros figürünün baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Göğüs altına kadar korunmuş olan Herme'nin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmekle birlikte sakalının kare şeklinde ve oldukça şematik işlendiği görülmektedir. Figürin başında tüksek dar ve dairesel bir polos taşımaktadır. Hermenin solunda yer alan baş kısmı korunan Eros/çocuk figürünün yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Ancak figürünün saçlarının çeneye kadar indiği yüzün yuvarlak ve dolgun olduğu anlaşılmaktadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Lang-Auinger 2007, fig. 102; Kielau 2009, 90, fig. 241-242; Louvre III, lev.128, fig. 611; Reeder 1990, fig. 71; Rumscheid 2006, lev. 110, Kat. Nr. 261; Winter 1903, 282, fig.7; Agora 11, fig.108 140.



Kat. No: 119

Kazı Envanter No: 1003/40

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Nike (?)

Ölçüler: Yükseklik:10.6 cm. Genişlik: 3.0 cm. Kalınlık: 2.0 cm.

Kil Özelliği: 7.5 YR 7/6 (Reddish Brown). Mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Buluntu Durumu: Baş ve sağ kol dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Bele kadar çıplak olarak tasvir edilen figürinin hareketli olan sağ kolu korunmamıştır. Dirsekten hafifçe bükülen sol kol vücuda bitişik olarak yanda yer alır. Alt bedeni saran kumaşın bir parçası ile sol kol dirseğin biraz üzerinden bileğe kadar sarılmıştır. Göğüsler yumru şeklinde belirtilmiştir. Sol kol ve bel kısmında görülen kalın kumaş tomarı üzerinde yer alan kıvrımlar orta derinlikte, sık ve birbirine paralel işlenmiştir. Figürinin öne atılan sağ bacağı ince olduğu anlaşılan kumaşın altından belirgin bir şekilde görülmektedir. Figürinin yürüme hızına koşut olarak geriye savrulan eteği üzerindeki kumaş kıvrımları üst kısımda orta kalınlıkta ve derin işlenirken hareketin ivmesiyle uçuşan etek kısmındaki kumaş kıvrımları kalın ve derin işlenmiştir. Oldukça özensiz işlenen arka kısımda yalnızca bele sarılan kumaş tomarı ve kalça kısmı özensizce belirtilmiştir.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kaynakça: Ridgway 2001, lev.11-12, lev. 14-15; Friesländer 2001, fig.1.



Kat. No: 120

Kazı Envanter No: 1021/189

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Satyr başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.1 cm. **Genişlik:** 3.6 cm.

Kalınlık: 3.6 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve kum katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Boya: 10 YR 2,1 (Black).

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş kısmı korunan satyr figürinin parçalar halinde işlenmiş kabarık saçları önde derin yarıklarla belirtilirken başın arka kısmında kulak bitimine kadar kil topaklarıyla yapılmıştır. Önde başın sol kısmında saçların arasında dairesel obje bulunmaktadır. Başın iki yanında yer alan kulakların uç kısımları kırıktır. Figürinin yüz uzuvları belirginliğini korumaktadır. Şakaklar çıkık, alt ve üst göz kapakları belirgin ve gözler açıktır. Burun kanatları geriye çekik ve geniş, burnun uç kısmı sivridir. Alt dudak kalın dışa çıkık verilirken, üst dudak ince bir satıh halinde belirtilmiştir. Yüzün neredeyse tamamını kaplayan gür sakal sivri uçlu bir aletle yapılan derin yarıklarla detaylandırılmıştır.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kaynakça: Winter 1903, 396, fig.2; 221, fig.6; Burr-Thompson 1962, lev. 87,fig. 2. ; Delos XXIII, lev. 34, fig. 311-312; Hanfmann 1954, lev. 40, 17-19; Williams 1982, lev.88,fig. C.



Kat. No: 121

Kazı Envanter No: 1016/3

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Genç Eros başı (?)

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.7 cm. **Genişlik:** 4.9 cm.

Kalınlık: 4.3 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika, kum ve taşçık katkılı, gözeneksiz sert hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş kısmı korunan genç Eros (?) figürini nokta bezemeli çelenk taşımaktadır. Nokta bezemelerin arasında çelengın etrafına sarılan kumaş parçası orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiş kumaş kıvrımlarıyla belirtilmiştir. Figürinin taşıdığı taç arkada kulak bitiminde sonlandırılmıştır. Figürinin başının ortasından alına doğru uzanan yaprak yer almaktadır. Üst ve yan kısımlarda başa yapışık olarak işlenen saç şakaklardan boyun başlangıcına kadar bukleler halinde inmektedir. Saç telleri başın arka kısmında işlenmemiştir. Yüz uzuvları belirginliğini koruyan figürinin alt ve üst göz kapakları orta derinlikte ve kalın işlenmiştir. Gözler oldukça açıktır. Burun kısmı korunmamıştır. Dudaklar küçük ve dolgundur. Üst dudak kavisli olarak belirtilmiştir. Alt ve üst dudağın köşe kısımları birleşmeden, uç kısımları yüze batık olarak verilmiştir. Yüz ovale yakın yuvarlak ve dolgun, elmacık kemikleri belirgindir. Boyunda yer alan Aphrodite halkası kabartma şeklinde verilmiştir. Baş sağ doğru hafifçe yatırılmıştır.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: -



Kat. No: 122

Kazı Envanter No: 8003/9

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Oturan çocuk veya Eros figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.4 cm. **Genişlik:** 3.5 cm. **Kalınlık:** 2.4 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

Kum ve mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baştan bel altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Saçın bir kısmı başın arkasında önden bakıldığında görülecek şekilde topuz yapılmıştır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Figürinin boynuna bağlı olan pelerin arkaya atılmıştır. Yarım kollu tunik giyen figürinin korunan sağ kolu dirsekten hafifçe kıvrılmış vaziyette vücuda bitişik olarak yanda yer alır. Gövdeyi diagonal olarak geçen kayış/kumaş kıvrımı (?) orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiştir. Figürinin oturmasından dolayı tunik üzerinde karın kısmında görülen kumaş kıvrımları kısmen doğal bir görünüm sergiler. Figürinin arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Burr-Thompson 1963, lev. XXIII, fig. 88; Dereboylu 2012, Lev. 25, fig. K 56.



Kat. No: 123

Kazı Envanter No: 1021/105

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Oturan çocuk veya Eros figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.7cm. **Genişlik:** 2.0 cm. **Kalınlık :** 1.2 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Kum ve mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

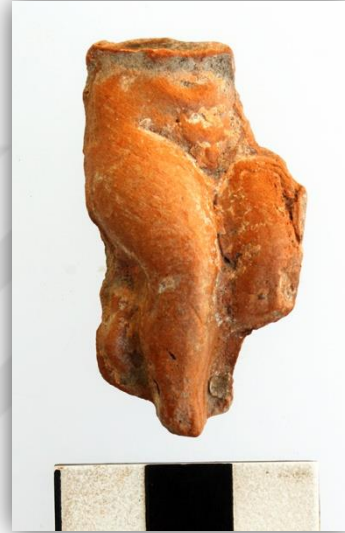
Buluntu Durumu: Ön kalıp karından bileğe kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Oturan Eros/çocuk figürünün sırtına attığı pelerinin parçası sol bacağın yanında korunmuştur. Karın kısmı ve kasıklara geçiş plastik yivlerle belirtilmiştir. Korunan sağ bacak tombul ve kısadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Burr-Thompson 1963, lev. XXIII, fig. 88; Dereboylu 2012, Lev. 25, fig. K 56.



Kat. No: 124

Kazı Envanter No: 1021/128

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Eros veya Nike Kanadı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.0 cm. **Genişlik:** 0.4 cm. **Kalınlık:** 0.7 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). İnce mika katkılı, gözeneksiz orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

Boya: Tüyler arasında pembe ve mavi boya izleri korunmuştur.

Buluntu Durumu: Kanat kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: İçi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Eros ya da Nike'ye ait sol kanattır. Kanat üzerinde en az üç sıra kısa tüy bulunurken kanadın uç kısımlarında bulunan uzun tüyler tek sıra ile temsil edilir. Kısa tüyler üzerinde görülen telek detayları yüzeysel olarak işlenmiştir. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: (?)

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, fig. 297, fig. 699; Delos XXIII, lev. 53, fig. 503, 509; Kielau 2009, s. 68, fig. 152; Rumscheid 2006, lev. 96, fig. Nr. 234; Dereboyu 2012, lev. 32, fig. 92.



Kat. No: 125

Kazı Envanter No: 1004/48

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Matrize Apollon Başı.

Ölçüler: Yükseklik: 6.7 cm. Genişlik: 3.5 cm. Kalınlık: 1.0 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/4 (Pink). Az miktarda kum ve mika katkılı, gözeneksiz orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Matrizenin sol kısmı korunmuştur.

Tanım: Disk şeklindeki Apollon matrizesinin korunan kısmında Apollon'un uçuşan saçları dalgalar halinde işlenmiştir. Göz kapakları derin ve belirgin, gözler açıktır. Burun kanatları geniş ve etlidir. Dudaklar dolgun, alt ve üst dudak aralıklıdır. Alt ve üst dudağın köşe noktaları birleşmez. Dudağın köşe kısımları yüze batıktır. Üst dudak kavisli olarak yapılmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Barclay 1992, lev. VI, fig. 8-9; Hirsch 1909, lev. XXIV, AR 273-277; Médalies Grecques Antiques, lev. XVII, 331-333; Brett 1974, lev. 86, 1850-1874; Rotroff 1982, lev. 7, fig. 44, lev. 27, fig. 144.



Kat. No: 126

Kazı Envanter No: 1013/19

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Herakles Başı.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.1 cm. **Genişlik:** 2.3 cm. **Kalınlık:** 1.4 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).
Mika katkılı, gözeneksiz gevşek hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmının ön kalıbı korunmuştur. Yüzün sağ kısmı eksiktir.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Nokta bezeli çelenk taşıyan sakallı erkek başı. Yüzün sağ kısmı eksiktir. Alnın ortasında bir tutam saçın varlığı gözlenir. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Sakalın korunan kısmından kıvrıkcık ve gür olduğu anlaşılır.

Tarih: (?)

Kaynakça: Louvre III, lev.175, fig. D 941;
Thompson 1963, lev. V, fig. 3.



Kat. No: 127

Kazı Envanter No: 1017/9

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Aktör figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.1 cm. **Genişlik:** 2.5 cm. **Kalınlık:** 1.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).
İnce mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Baştan karın altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürinin yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini kısmen yitirmiştir. Saçlar yalnızca başın yan kısımlarında belirtilmiştir. Kaşların çatık olduğunu belirtmek için kavisli işlenmiştir. Dairesel gözler dışa çıkıktır. Burun yayvan ve daireseldir. Ağız yarım açıktır. Dirsekten kıvrılan her iki kolda önde karın üstünde yer almaktadır. Karın şişkindir. Figürinin arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Marconi 2012, s. 389-390, Fig. 19. 4.



Kat. No: 128

Kazı Envanter No: 1015/2

Buluntu yeri: Sondaj 1.

Tip: Aktör figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.6 cm. **Genişlik:** 3.8 cm. **Kalınlık:** 2.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/8 (Reddish Yellow).

Taşçık ve mika katkılı, ince gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Buluntu Durumu: Baştan göğüs başlangıcına kadar.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Baştan göğüs başlangıcına kadar korunan aktör figürinin yüz uzuvları belirginliğini yitirmiştir. Alın çıkık, gözler dairesel ve dışa doğru fırlamıştır. Burun yuvarlaktır. Açık olan ağzın çevresi aşağıya doğru sivrilen sakalla çevrelenmiştir. Sakal ayrıntıları belirtilmemiştir. Korunan sağ kol dirsekten kıvrılarak kulağa doğru uzanmaktadır. Sağ el muhtemelen kulak üzerindedir. Figürinin arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça:-



Kat. No: 129

Kazı Envanter No: 1021/179

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Aktör figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.6 cm. **Genişlik:** 2.1 cm. **Kalınlık:** 2.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

İnce mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Saçları peruka şeklinde başa yerleştirilmiş, saç detayları işlenmemiştir. Şakaklar çıkıktır. Kaşlar kavisli olara işlenerek çatık olduğu belirtilmiştir. Alında kaşların çatılmasından dolayı oluşan kırışıklıklar belirtilmiştir. Gözler dairesel ve dışa çıkıktır. Burun yayvandır. Oldukça açık olan ağız sakalla çevrelenmiştir. Sakal detayları ince yivlerle belirtilmeye çalışılmıştır. Arka kısım detaylandırılmadan bırakılmıştır.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl - MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Rumschild 2006, lev. 158, fig. Kat. Nr. 381.



Kat. No: 130

Kazı Envanter No: 1021/44

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Mask parçası.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.2 cm. **Genişlik:** 4.2 cm. **Kalınlık:** 2.1 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika ve az miktarda kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Mask, ön sol kısım

Yapım Tekniği: Kalıp yapımı.

Tanım: Sol kısmı korunan mask üzerinde yaşlı bir erkek tasviri yer almaktadır. Ayrıntıları işlenmeyen saç kulak hizasına kadar inmektedir. Korunan kısmından alt ve üst göz kapaklarının belirgin olarak işlendiği görülür. Muhtemelen figürinin çene kısmı gür sakalla çevrilidir. Maskın yan pervazında asma deliği görülür.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No: 131

Kazı Envanter No: 1011/6

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Mask parçası.

Ölçüler: **Yükseklik:** 8.0 cm. **Genişlik:** 8.2 cm. **Kalınlık:** 4.3 cm.

Kil Özelliği: 2,5 YR 6/6 (Light Red). Mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Boya: 2,5 YR 4/6 (Red).

Buluntu Durumu: Başın sol ön kısmı alın ve saç korunmuştur.

Yapım Tekniği: Kalıp yapımı.

Tanım: Alın ve saçın bir kısmı korunmuştur. Saçlar kalın ve derin parçalar halinde işlenmiştir. Dalgalar halinde geriye toplanan saçlar muhtemelen Knidos tipi saç düzenine sahiptir.

Tarih: Hellenistik Dönem (?)

Kaynakça: Bell 1981, lev.124, fig. 793, fig. 796, fig. 799.; Rumschild 2006, lev. 156, fig. Kat. Nr. 376.



Kat. No: 132

Kazı Envanter No: 1021/153

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Mask parçası

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.4 cm. **Genişlik:** 3.5 cm. **Kalınlık:** 1.3 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve az miktarda kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Başın tepe kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Kalıp yapımı.

Tanım: Saçlar kalın parçalar halinde işlenmiş tir.

Tarih: (?)

Kaynakça: Bell 1981, lev.124, fig.793, fig. 796, fig. 799.; Rumschild 2006, lev. 156, fig. Kat. Nr. 376.



Kat. No: 133

Kazı Envanter No: 1021/139

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Mask parçası

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.4 cm. **Genişlik:** 2.2 cm. **Kalınlık:** 2.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/4 (Light Reddish Brown). Mika ve az miktarda kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Boya: 5 YR 3/1 (Very Dark Gray).

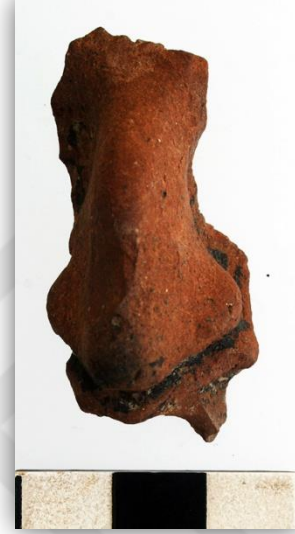
Buluntu Durumu: Burun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Kemerli bir yapıya sahip burnun uç kısmı sivri, burun kanatları etli ve geriye çekiktir. Burun etrafında, yüzde, yer yer siyah boya izleri görülmektedir.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No: 134

Kazı Envanter No: 8003/1

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Büst.

Ölçüler: Yükseklik: 5.6 cm.

Genişlik: 5.7 cm. **Kalınlık:** 0.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/8 (Reddish Yellow). Kum ve taşçık katkılı, gözeneksiz orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıbın baş kısmı ve sağ kol dışında tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Üst kısmı çıplak olan büstün göğüs kısmında çapraz bant bulunmaktadır. Bantların kesişme noktasında dairesel eklenti yer alır. Korunan sol omuz üzerinde saç buklesi görülmektedir. Korunan sol koldan hareketle kolların dirseğin biraz üstünden kesildiği anlaşılmaktadır. Büst dikdörtgen kaideye sahiptir.

Tarih: (?)

Kaynakça: Fischer 1994, lev. 77, fig. Nr.725, lev 81, fig. Nr. 771; Winter 1903 (b), s. 253, fig. 5; Louvre III, lev. 150, D 821; Schmaltz 1974, lev. 11, fig. 148.



Kat. No: 135

Kazı Envanter No: 1003/33

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip:Kybele Protomu.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.3 cm. **Genişlik:** 5.1cm. **Kalınlık:** 1.8m.

Kil Özelliği: 2,5 YR 6/8 (Light Red). Mika, taşçık ve kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Çan Protom (Kybele)

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Çan protom üzerinde yer alan Kybele figürini başında şehir surlarını ve kulelerini temsil eden yüksek polos taşımaktadır. Ortadan ayrılan saçlar dalgalar halinde geriye doğru taranmıştır. Yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Yüz yuvarlak ve dolgundur. Protomunun arka kısmı asma deliği bulunmaktadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Çevirici 1998, lev. 2, fig. Kat no. 2-3.



Kat. No: 136

Kazı Envanter No: Yüzey 4

Buluntu yeri: Karantina Adası kuzey yamacı yüzey.

Tip: Protom (?)

Ölçüler: **Yükseklik:** 8.8 cm. **Genişlik:** 8.4 cm. **Kalınlık:** 4.0 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/8 (Reddish Yellow). Kum ve mika katkılı, gözenekli, orta serlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Boya: Saçtaki boya: 5 YR 4/6 (Yellowish Red) , Fondaki boya: 5 YR 3/3 (Pink).

Buluntu Durumu: Baştan boyuna kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Tek kalıptan üretilmiştir.

Tanım: Tepe kısmı yuvarlatılmış plaka (?) Üzerinde yer alan kadın başı. Yüz uzuvları kısmen belirginliğini yitirmiştir. Figürinin dalgalar halinde işlenen saçları kavun dilimi saç stilinde yedi eşit parçaya bölünmüştür. Alt ve üst göz kapakları belirgin olarak işlenmiştir. Gözler açıktır. Burun etli dudaklar küçük ve kalındır. Alt ve üst dudak birleşmez. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Uzun 1998 , lev. 5, fig. 1.



Kat. No: 137

Kazı Envanter No: 1016/4

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip:Protom.

Ölçüler: Yükseklik: 3.1cm. Genişlik: 3.1 cm. Kalınlık: 1.3 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Tepe kısmı yuvarlatılmış protom üzerinde yer alan kadın figürünün yüz uzuvları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Kadın figürü başında muhtemelen staphane (?) taşımaktadır. Ortadan ayrılan saçlar dalgalar halinde geriye taranmıştır. Yüzün iki yanından boyuna doğru inen saç parçaları görülür. Yüz yuvarlaktır. Baş sağa yatırılmıştır. Arka kısımda dairesel asma deliği yer alır.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No: 138

Kazı Envanter No: 8001/5

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Protom

Ölçüler: Yükseklik: 3.6 cm. Genişlik: 3.2 cm. Kalınlık: 1.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/4 (Light Reddish Brown). Az miktarda mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Figürin saçın ön kısmı açıkta kalacak şekilde sarındığı himationla başını kapatmıştır. Dalgalar halinde işlenen saç ortadan ayrılarak geriye taranmıştır. Yüz uzuvları aşınmayla kısmen belirginliğini yitirmiştir. Burun ince ve uzun dudaklar küçük ve kalındır. Alt ve üst dudağın uç kısımları birleşmez. Yüz yuvarlak ve dolgun, çene toktur. Baş hafifçe sağa yatıktır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça:-



Kat. No: 139

Kazı Envanter No: 1021/154

Buluntu yeri: Açma 1

Tip: Athena kabartması (?)

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.4 cm. **Genişlik:** 5.3 cm. **Kalınlı:** 2.2 cm.

Kil Özelliği: 2,5 YR 6/8 (Light Red). Mika ve az miktarda kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Boyundan göğüs altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Boyundan göğüs altına kadar korunmuş olan figürinin üzerindeki ayrıntılar aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Derin "V" yakalı khiton giyen figürinin bukleler halinde işlenen saçlarının omuz ve göğse dağıldığı görülmektedir. Figürinin göğüs altında khitonun bitiminde görülen ayrıntıları belirginliğini yitirmiş bir obje aigis (?) yer almaktadır.

Tarih: (?)

Kaynakça:



Kat. No: 140

Kazı Envanter No: 1017/ 23

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Tanrıça kabartması (?)

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.2 cm. **Genişlik:** 5.3 cm. **Kalınlık:** 2.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika ve az miktarda kireç katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Astar: Pudra rengi astar.

Buluntu Durumu: Ön kalıp boyundan göğüs altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Boyun başlangıcından sağda göğüs altına kadar korunan figürini üzerine kol kısmı fibula veya düğmelerle tutturulmuş, “v” yakalı khiton giymektedir. Tanrıçanın saçları bukleler halinde omuza kadar inmektedir. Khiton omuz üzerinde ön ve arka kısmının birleşim noktasından başlayıp göğse doğru dağılan kumaş kıvrımları ince ve sık işlenmiştir. Göğüs belirgindir. Figürinin korunan sağ eliyle göğüs üzerinde lotus benzeri çiçek, tomurcuk veya konik bir obje tuttuğu görülmektedir.

Tarih: Hellenistik Dönem (?)

Kaynakça: Töpperwein 1976, lev. 30, fig. Nr. 188, lev. 31, fig. Nr. 190; Delos XXIII, lev. 39, fig. 359.



Kat. No: 141

Kazı Envanter No: 1009/50

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Tanrıça kabartması (?)

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.4 cm. **Genişlik:** 6.5 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/8 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Boyundan sol göğüs altına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Tek kalıptan tek yüz olarak üretilmiştir.

Tanım: Boyundan sol kısımda göğüs altına kadar korunmuş olan tanrıça figürü "V" yakalı khiton giymektedir. Omuzdan göğse doğru ilerleyen dikey kumaş kıvrımları sık ve orta kalınlıkta işlenmiştir. Göğüs belirgindir. Kadın figürünün kucağında taşıdığı hayvanın kulak kısmı korunmuştur.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Töpperwein 1976, lev. 30, fig. Nr. 188, lev. 31, fig. Nr. 190; Delos XXIII, lev. 39, fig. 359; Zuhuber-Okrog 1990, s. 62, fig. TK 2



Kat. No: 142

Kazı Envanter No: 8001/13

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Kabartma -Protom

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.2 cm. **Genişlik:** 5 cm. **Kalınlık:** 1.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/4 (Pink). İnce mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Sol kol ve göğüs kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Tek kalıptan tek yüzlü olarak yapılmıştır.

Tanım: Kabartma üzerinde yer alan figürin sol göğüs ve kol kısmı korunmuştur. Figürin sol kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette göğüs altına yerleştirilmiştir. Sol kol ve gövde ile kol arasında görülen kumaş kıvrımlarından omuz ve kolların şalla sarıldığı anlaşılmaktadır.

Tarih: (?)

Kaynakça: Higgins 1987, s. 111-113, fig. 133-134.



Kat. No: 143

Kazı Envanter No:1013/31

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Aphrodite Velificatio kabartması
(?)

Ölçüler: Yükseklik: 3.1 cm. Genişlik:
3.8 cm. Kalınlık: 1.0 cm.

Kil Özelliği: 10 YR 6/8 (Brownish
Yellow). Mika ve az miktarda kum
katkılı, gözeneksiz orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Boya: 7,5 YR 3/0 (Black).

Buluntu Durumu: Baş kısmı dışında
tamamına yakını korunmuştur.

Yapım Tekniği: Tek kalıptan ön yüz
olarak üretilmiştir.

Tanım: Cepheden belirtilen figür
üzerine “V” yakalı, omuzdan
tutturulmuş, göğüs altından bağlı khiton
giymektedir. Khitonun pilileri sıg ve
ince yivlerle belirtilmiştir. Figürinin
sarındığı şal arkada gergin bir yelken
gibi şişmiştir. Dirsekten kıvrılan sol
kol yukarıya doğru kaldırılmış, sol eli
ile şal parçasını tutmaktadır. Dirsekten
kıvrılan sağ kol önde karın altında yer
almaktadır. Kadın figürü sağ eli ile
şalın parçasını tutmaktadır.

Tarih: MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Maschek 2008, 188, lev. 2,
fig. 3, fig. 5; Jastrow 1941, 27, fig.
Abb. 12.



Kat. No: 144

Kazı Envanter No: 8001/35

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Levha

Ölçüler: yükseklik: 7.0 cm. Genişlik: 5.2 cm. Kalınlık: 0.6 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Taşçık, mika ve kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Plakanın orta kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Tek kalıptan tek yüzölçü olarak üretilmiştir.

Tanım: Plaka üzerinde yer alan iki figürün detayları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Sağda yer alan figür cephede verilmiştir. Uzun mantoya sarınmış olan figürün sağ kolu dirsekten kıvrılmış vaziyette boyuna doğru uzanırken sol kol dirsekten kıvrılmış durumda bel arkasına yerleştirilmiştir. Solda yer alan ikinci figür yandan verilmiştir. Figür sarıncı himationu sağ eliyle karın hizasında kavramaktadır. Himationun pilileri sık işlenmiş ve orta kalınlıktadır. Figürün üst gövdesinde gövdeyi sağdan sola doğru diagonal olarak kesen kalın bir elbise tomarı yer almaktadır.

Tarih: (?)

Kaynakça: Uzun 1998, lev.15, fig. 2.



Kat. No: 145

Kazı Envanter No: 1008/9

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Levha

Ölçüler: Yükseklik: 3.4 cm. Genişlik: 5.4 cm. Kalınlık: 1.7 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/4 (Pink). İnce mika, iri taşçık ve kum katkılı gözenekli, kaba hamur, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Üst ve orta kısmının büyük bölümü korunmuştur.

Yapım Tekniği: Tek kalıptan, tek yüzlü olarak üretilmiştir.

Tanım: Pynax üzerinde yer alan figürler aşınmayla belirginliğini yitirmiştir.

Tarih: Hellenistik Dönem?

Kaynakça: Friesländer 2007, s. 11, fig. 8.



Kat. No:146

Kazı Envanter No: 1017/18

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: El-Kol parçası.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.8 cm. **Genişlik:** 2.1 cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika ve az miktarda kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Boya: 2,5 YR 8/4 (Pink).

Buluntu Durumu: Dirsek altından ele kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Kol bileğe kadar himation sarılmıştır. Kumaş üzerinde yer alan kıvrımlar derin ve kalın işlenmiştir. Bilekten itibaren açıkta kalan elin dört parmağı bükülmüş olarak verilirken başparmak açıktır.

Tarih: (?)

Kaynakça: Louvre III, lev. 150, D 817-818.



Kat. No:147

Kazı Envanter No: 1003/7

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: El parçası.

Ölçüler: Yükseklik: 4.7 cm. Genişlik: 2.8 cm. Kalınlık: 2.1cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/4 (Reddish Yellow).

Mika ve az miktarda kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pikish White).

Boya: 5 YR 8/4 (Pink).

Buluntu Durumu: El kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Kalıp yapımı.

Tanım: Bilek başlangıcına kadar korunmuş olan figürin bükülmüş olan parmakları ile bir objeyi kavradığı görülmektedir.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No:148

Kazı Envanter No: 1021/3

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kol parçası.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.4 cm. **Kalınlık:** 1.2 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz sert hamur.

Buluntu Durumu: Dirsek üzerinden parmak başlangıcına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Dirseğin biraz üzerinden parmak başlangıcına kadar korunan kol parçasının avuç içi çukur bırakılarak belirginlik kazandırılmıştır.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No:149

Kazı Envanter No: 1009/30

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kol parçası.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.3cm. **Kalınlık:** 1.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7,8 (Reddish Yellow).
Az miktarda ince mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Dirseğin altından başparmak ve işaret parmağının ilk boğumuna kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Kol dirsek altından başparmak ve işaret parmağının ilk boğumuna kadar korunmuştur. Avuç içi çukur bırakılarak belirginleştirilmiştir. Kolun dirsekten bileğe doğru incelerek inişi vurgulanmıştır.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No:150 Kazı Envanter No: 1021/64 Buluntu yeri: Açma 1. Tip: Kol parçası. Ölçüler: Yükseklik: 4.7 cm. Kalınlık: 1.4 cm. Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur. Buluntu Durumu: Dirsekten el başlangıcına kadar korunmuştur. Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir. Tanım: Dirsekten el başlangıcına kadar korunmuştur. Dirsekten bileğe inişteki incelme vurgulanmamıştır. Tarih: (?) Kaynakça:-	

Kat. No:151 Kazı Envanter No: 1021/38 Buluntu yeri: Açma 1. Tip: Kol parçası. Ölçüler: Yükseklik: 6.8 cm. Kalınlık: 2.2 cm. Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur. Boya: 5 YR 3/1 (Very Dark Gray). Buluntu Durumu: Dirsek altından parmak başlangıcına kadar korunmuştur. Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir. Tanım: Dirsek altından parmak başlangıcına kadar korunan kol parçasının üzerinde yer yer boya izleri korunmuştur. Avuç içi çukur yapılarak belirginlik kazandırılmıştır. Kol dirsekten bileğe doğru incelerek iner. Tarih: (?) Kaynakça:-	

Kat. No:152

Kazı Envanter No: 8001/23

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Ayak.

Ölçüler: Yükseklik: 3.1cm. Genişlik: 3.1 cm. x 3.8cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).
Mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Buluntu Durumu: Ayak ve Kaide kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Kare bir kaide üzerinde yan yana bir birine bitişik olarak duran ayak parçası. Her iki ayakta da başparmak ince bir kesit ile diğerlerinden ayrılmıştır. Figürinin giydiği sandaletin kalın taban kısmında da aynı kesit görülür.

Tarih: Hellenistik Dönem (?)

Kaynakça: Leyenaar-Plaisier 1979, fig. 1024.



Kat. No:153

Kazı Envanter No: 1021//49

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayak.

Ölçüler: Yükseklik: 2.2 cm. Genişlik: 1.4 cm. Kalınlık: 3.1cm.

Kil Özelliği: 7.5 YR 7.6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Astar: 5 YR 8/2 (Pinkish White).

Buluntu Durumu: Sol ayak bilek başlangıcından itibaren korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Kalın tabanlı sandalet giyen figürinin başparmağı ince bir kesi ile diğerlerinden ayrılarak belirtilmiştir. Sandaletin tabanı üzerinde de aynı kesi bulunur. Bilek kısmında ince yivlerle belirtilmiş çapraz bantlar görülmektedir.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No:154

Kazı Envanter No: 1021/102

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Ayak parçası.

Ölçüler: **Yükseklik:** 1.8 cm. **Genişlik:** 2.0 cm. **Uzunluk:** 3.2 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

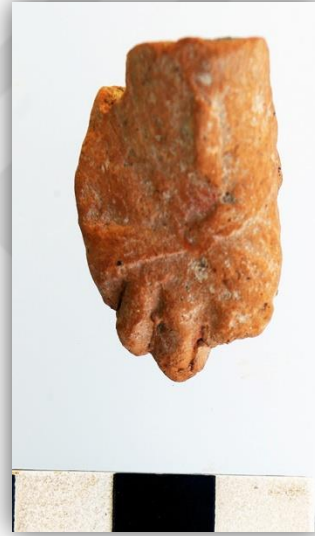
Buluntu Durumu: Sol ayak yarından itibaren korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak yapılmıştır.

Tanım: Yarıya kadar korunmuş olan sol ayağın üç, dört ve beşinci parmakları korunmuştur. Parmakların her biri ayrı ayrı belirtilmiştir. Sandaletin "X" şeklindeki bantlarının merkezinde dairesel bir eklenti yer almaktadır. Bu dairesel eklentiden çıkan düz bir bant bileğe doğru ilerler. Sandaletin taban kısmı orta kalınlıkta plaka şeklinde yapılmıştır.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No:155

Kazı Envanter No: 1021/109

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip:Bacak Parçası.

Ölçüler: Yükseklik: 3.9 cm. Kalınlık: 1.3 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/8 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte, rafine hamur.

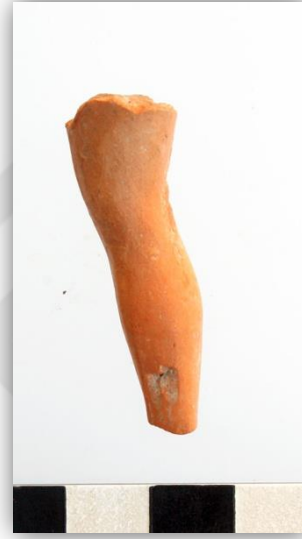
Buluntu Durumu: Sol bacak baldırdan bilek başlangıcına kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak yapılmıştır.

Tanım: Baldırdan bilek başlangıcına kadar korunan bacak dizden hafifçe bükülmüştür. Bu harekete koşut olarak dizin arka kısmında oluşan deri kırışıklığı plastik olarak işlenmiştir. Duruş şeklinden uçan Eros figürinine ait olduğu düşünülmektedir.

Tarih: (?)

Kaynakça: Louvre III, lev. 155, fig. D 847, Besques Louvre IV-I, lev. 7, fig. D 3361-D 3365, lev. 8, D 3367.



Kat. No:156 Kazı Envanter No: 1004 /28 Buluntu yeri: Açma 2. Tip: Bacak Parçası. Ölçüler: Yükseklik: 4.2 cm. Kalınlık: 1.8 cm. Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow) Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte, hamur. Buluntu Durumu: Sağ bacak. Baldırdan diz altına kadar korunmuştur. Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak yapılmıştır. Tanım: Baldırdan diz altına kadar korunan bacak parçası dizden hafifçe bükülmüştür. Tarih: (?) Kaynakça: Louvre III, lev. 155, fig. D 847, Louvre IV-I, lev.7, fig. D 3361-D 3365, lev. 8, D 3367.	

Kat. No: 157

Kazı Envanter No: 8001/3

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Köpek.

Ölçüler: Yükseklik: 3.8 cm. Genişlik: 3.0 cm. Kalınlık: 1.5 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika, taşçık ve kum katkılı, gözenekli orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak yapılmıştır.

Tanım: Tüm olarak korunan köpek figürinin kulakları sivri ve dik, yüzü koniktir. Tüylü olan kuyruk kısmı spiral şeklinde havaya kaldırılmıştır. Figürinin arka kısmı işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır. Figürin alt kısmı hafifçe oyulmuş bozuk formda dikdörtgen kaideye sahiptir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Davidson-Burr Thompson 1943, 154, fig. 98; Bell 1981, lev. 130, fig. 857-858; Leyenaar-Plaisier 1979, s. 129, fig. 1005.



Kat. No:158

Kazı Envanter No: 1021/4

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Köpek.

Ölçüler: **Yükseklik:** 4.1 cm. **Genişlik:** 2.9 cm. **Kalınlık:** 1.4 cm.

Kaide Ölçüleri: 3.6 cm. x 1.7 cm. **Kaide yüksekliği:** 0.6 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow). Mika ve az miktarda kum katkılı, gözenekli, orta serlikte hamur.

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Tüm olarak korunan köpek figürünü temel özellikleri ile **Kat. No. 157** örneği ile benzerlik taşımaktadır (**bkz. Kat. No. 157**).

Kat. No. 158 figürünün gövde kısmı daha uzundur. Köpek figürünün göğüs kısmı dolgun tutulmuştur. Arka kısım işlenmeden düzletilerek bırakılmıştır. Figürin dikdörtgen kaide üzerinde yer almaktadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Davidson- Burr Thompson 1943, 154, fig. 98; Bell 1981, lev. 130, fig. 857-858; Leyenaar-Plaisier 1979, lev.129, fig.1005.



Kat. No:159

Kazı Envanter No: 1021/87

Buluntu yeri:1 No.lu açma. .

Tip: Köpek.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.9 cm. **Genişlik :**3.0 cm. **Kalınlık:** 1.1 cm.

Kil Özelliği: 2,5 YR 6/6 (Light Red). Mika ve kum katkılı, gözenekli, sert hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıp; baş ve gövde kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Temel özellikleri ile **Kat. No. 157** örneğine benzer olan **Kat. No. 159** figürinin tüyleri uzun ve kıvrıkcık olarak işlenmiştir. Boyun kısmını çevreleyen yele tüyleri belirgin olarak işlenmiştir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Davidson- Burr Thompson 1943, 154, fig. 98; Bell 1981, lev. 130, fig. 857-858; Leyenaar-Plaisier 1979, lev.129, fig. 1005.



Kat. No: 160

Kazı Envanter No: 1012/16

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Aslan.

Ölçüler: Yükseklik: 6.2 cm. Genişlik: 8.1 cm. Kalınlık: 1.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, gözeneksiz, sert hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıp; baş, ön kol ve gövdenin bir kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Oturur vaziyetteki aslan figürinin baş, ön sağ kol ve gövdesinin bir kısmı korunmuştur. Korunan sağ kulak küçük ve daireseldir. Alından buruna geçiş keskin bir yarık ile belirtilmiştir. Aslanın şakak kısmı bombelidir. Burunun korunan kısmından uca doğru genişlediği anlaşılmaktadır. Ağız açıktır. Aslanın kürek kemiğinin üzerine kadar inen yeleleri dalgalı ince yivlerle belirtilmiştir.

Tarih: (?)

Kaynakça: Töpperwein 1976, lev. 32, fig. 192.



Kat. No:161

Kazı Envanter No: 8003/4

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Güvercin.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.5 cm. **Genişlik:** 1.5 cm. **Kalınlık:** 2.1 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş ve boyun kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Baş ve boyun kısmı korunan güvercin figürinin gaga kısmı yarıdan itibaren kırıktır. Göz kapakları belirgin, göz oldukça açıktır. Gözün iris kısmı belirgin işlenmiştir.

Tarih: (?)

Kaynakça: Payne 1940, lev. 100, 157.



Kat. No: 162

Kazı Envanter No: 1013/42

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Horoz kuyruğu.

Ölçüler: **Yükseklik:** 2.7 cm. **Genişlik:** 4.1 cm. **Kalınlık:** 1.5 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve az miktarda taşçık katkılı gözenekli orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Kuyruk, gövdeye birleşim yerine kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Gövdeye birleşim yerine kadar korunan kuyruk uç kısmına doğru yukarıya kıvrılmaktadır. Uzun tüyler kullanılmamış, kısa tüyler kabarık ve belirgin olarak işlenmiştir. Kısa tüyler üzerinde kanat bayrağı detaylı olarak işlenmiştir.

Tarih: (?)

Kaynakça: Töpperwein 1976, lev. 84, fig. 578; Burr 1963, lev. LV,284, fig. 288; Robinson 1940, lev.42; Delos XXIII, lev. 100, fig.1344.



Kat. No:163

Kazı Envanter No: 1021/89

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Koç/Keçi figürini (?)

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.9 cm. **Genişlik:** 3.7 cm. **Kalınlık:** 1.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/4 (Pink). Mika ve kum katkılı, gözenekli ve sert hamur.

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Tamamı korunan figürinin detayları aşınmayla belirginliğini yitirmiştir. Uzanmış vaziyetteki hayvan figürünü ön kollarını dirsekten bükerek altına almış, arka bacaklarını karın kısmına doğru çekmiştir. Baş hafifçe sağa yatırılmıştır. Başın üst kısmında iki adet boynuz yer alır. Yüz burun kısmına doğru sivrilir. Stilize işlenen tüyler uzun ve kıvrıktır. Tüyler arasında pembe boya izleri korunmuştur.

Tarih: (?)

Kaynakça: BMC, lev.VI, AE15, AE 17.



Kat. No:164

Kazı Envanter No: 1021/169

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Koç başı

Ölçüler: Yükseklik: 3.9 cm.

Genişlik: 6.2 cm. **Kalınlık:**1.2 cm.

Kil Özelliği: 2,5 YR 6/8 (Light Red).

İnce mika katkılı gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Boya: Siyah sarı

Buluntu Durumu: Boynuz, kulak ve kısmen yüzün sol tarafı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Yüzünün sağ üst kısmı korunmuş olan koç figürünün korunan kısmı üzerinde siyah firnis izleri görülmemektedir. Kulağın uç kısmı boynuzdan ayrılarak hafifçe aşağıya doğru sarkar. Üst ve alt göz kapakları orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiştir. Kabartma olarak yapılan gözün iris kısmı sarıya boyanmış göz bebeği ise siyahla belirtilmiştir.

Tarih: (?)

Kaynakça: BMC, lev.VI, AE15, AE 17; Louvre IV-I, lev. 130, fig. D 4074.



Kat. No: 165

Kazı Envanter No: 1013/33

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Eşek Figürini.

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.7 cm. **Genişlik:** 2.9 cm. **Kalınlık:** 0.9 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve taşçık katkılı, gözenekli orta sertlikte hamur.

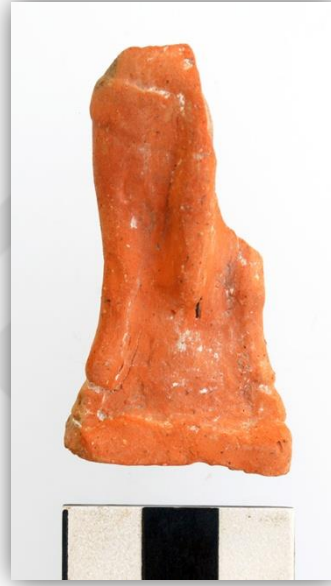
Buluntu Durumu: Arka bacaklar ve kuyruk korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Arka sağ bacağın tamamı, sol bacak ise diz altından itibaren korunmuştur. Korunan sağ bacağın baldır kısmı üzerinde kabartma şeklinde yapılmış bant/kayış bulunmaktadır. Kuyruk orta kalınlıktadır ve aşağıya doğru düz bir şekilde iner. Hayvanın toynak kısmı ince kesiler ile belirtilmiştir.

Tarih: (?)

Kaynakça: Karageorgis 1970, 216, 217 fig. 50; Wasmuth 1878, lev. 24.



Kat.No.:166.



Kat. No:166

Kazı Envanter No: 1013/2

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Minyatür altar.

Ölçüler: **Yükseklik:** 8.6 cm. **Genişlik:** 6.6 cm.
x 6.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika ve taşçık katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Kaide kısmı dışında tamamına yakını korunmuştur. Altarın A yüzü yarıdan itibaren kırıktır.

Yapım Tekniği: Kalıp yapımı.

Tanım: Altarın elle şekillendirilip daha sonra aplik edilen sunu tablası iç bükeydir. Taç kısmı ile sunu tablası arasında kalan kısımda, köşelerde palmet motifi yer almaktadır. Palmetlerin arası yatık S motifleriyle doldurulmuştur. Söz konusu S motiflerinin üzerinde çiçek rozetleri görülür. Sunu tablasından altar gövdesine geçişte yer alan taç kısmı triglif şeklindedir. Altar gövdesinin her yüzünde ayrı bir konu sahnelenmiştir. A yüz: Apollon ve Leto, B yüzü: Poseidon ve Aymone, C yüzü: Dionysiak sahne, D yüzü: Heykeli süsleyen kadın sahneleri yer alır.

Tarih: MÖ 4. yüzyılın ikinci yarısı – MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Töpperwein 1976, lev. 87, 604; Burr-Thompson 1962, fig. 1; Louvre III, lev. 84, D 376,a-c; Louvre IV-I, lev. 84, fig. D 3814, fig. D 3815.

Kat. No:167

Kazı Envanter No: 1021/156

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Minyatür altar.

Ölçüler: **Yükseklik:** 6.9 cm. **Genişlik:** 5.2 cm. **Kalınlık:**1.9 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

Mika taşçık ve kum katkılı, gözenekli orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Sol tarafta kaide kısmı ve gövdenin küçük bir parçası korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Kaide ve gövdenin küçük bir kısmı korunan altaren korunan gövde kısmında kabartma şeklinde işlenmiş Eros (?) figürinine ait ayak yer almaktadır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Burr-Thompson 1963, lev. LVII, fig. 294a, fig. 298a; Auinger 2007, lev. 53, fig. Tk. 105.1-105.2.



Kat. No:168

Kazı Envanter No: 10217156.

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Minyatür altar.

Ölçüler: **Yükseklik:** 3.6 cm. **Kalınlık:** 3.7 cm. **Uzunluk:** 6.2 cm

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow).

Yoğun mika katkılı, gözeneksiz ser hamur.

Buluntu Durumu: Sunu tablasından pervaza kadar korunmuştur.

Yapım Tekniği: Kalıp yapımı.

Tanım: Altarın sunu tablasının kenarları yükseltilerek köşe kısımları sivriltilmiştir. Sunu tablasından gövdeye geçişte yer alan pervazın ön ve arka kısmında kazıma çizgiyle yapılmış volüt yer alır. Yan pervazlar yuvarlatılarak bırakılmıştır.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Burr-Thompson 1963, lev. LVII, fig. 294a, , lev. LVII, fig. 298a; Auinger 2007, lev. 53, fig. Tk. 105.1-105.2; ¹ Rotroff 1982, lev. 82, fig. 176.



Kat. No:169

Kazı Envanter No: 1010/1

Buluntu yeri:Sondaj 1.

Tip: Minyatür altar.

Ölçüler: H: 8.7cm. Gen.: 4.9cm.

Kal.:4.4cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve kum katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Altarın sağ ön kısmı korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Altar üzerinde yer alan kabartma figür aşınmayla belirginliğini yitirmiştir, yalnızca atların sağ alt köşesinde yer alan boğa başının tüm detayları günümüze kadar ulaşmıştır. Cepheden tasvir edilen boğa başının uzun boynuzları altında uç kısımları sivriltilmiş iç kısmı hafif oyuk olarak verilen kulakları yer almaktadır. Alın kısmının ortasında boğanın perçemleri işlenmiştir. Alt ve üst göz kapakları kalın ve derindir. İris kabartma şeklinde işlenmiştir. Burun delikleri belirtilmiştir.

Tarih: -

Kaynakça: Louvre III, lev.167, D 898.



Kat. No:170

Kazı Envanter No: 1013/47

Buluntu yeri: 2 No.lu açma.

Tip: Kalıp (Athena başı).

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.4 cm. **Genişlik:** 3.8 cm. **Kalınlık:** 2.1 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Taşçık ve mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Baş yapımında kullanılan ön kalıp boyuna kadar korunmuştur.

Tanım: Athena figürinin baş kısmına ait ön kalıp. Figürin başında miğfer taşımaktadır. Dalgalar halinde işlenen saçlar ortadan ayrılarak geriye doğru taranmıştır. Saçın açıkta kalan kısmı boyuna doğru dalgalar halinde inmektedir. Alt ve üst göz kapakları orta kalınlıkta ve orta derinlikte işlenmiştir. Üst göz kapağı alt göz kapağına oranla daha belirgin ve kalındır. Dudaklar kalın ve geniştir. Üst dudak kavisli işlenmiştir. Yüz yuvarlak çene toktur.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl.

Kaynakça: Delos XXIII, lev. 29, fig. 295-296, 284.



Kat. No:171

Kazı Envanter No: 1011/15

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kalıp (Thyke başı)

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.1 cm. **Genişlik:** 5.9 cm. **Kalınlık:** 3.0 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 8/6 (Reddish Yellow).

Taşçık ve mika katkılı, gözenekli, gevşek hamur.

Buluntu Durumu: Thyke yapımında kullanılan baş arka kalıp. Boyuna kadar korunmuştur.

Tanım: Saçlar başın arka kısmında enseye kadar dalgalı olarak işlenmiştir. Tanrıçanın başında taşıdığı yüksek polos yukarıya doğru açılarak genişler.

Tarih: (?)

Kaynakça: Rous, Çaldıran-Işık, Kongaz 2015, s. 50-51, fig. 23.



Kat. No:172

Kazı Envanter No: 1008/22

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kalıp (Erkek çocuk veya Eros figürini)

Ölçüler: **Yükseklik:** 9.2 cm. **Genişlik:** 5.9 cm. **Kalınlık:** 1.6 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika, taşçık ve kum katkılı, gözeneksiz, yumuşak hamur.

Buluntu Durumu: Kalıp üzerinde yer alan figür bel altına kadar korunmuştur.

Tanım: Eros/çocuk figürinine ait ön kalıp. Figürin başında orta kalınlıkta çelenk taşımaktadır. Baş sağ omuza doğru yatırılmıştır. Göz kapakları orta kalınlıkta ve orta derinlikte işlenmiştir. Burun geniş ve etlidir. Dudak ile burun arasındaki mesafe oldukça kısa tutulmuştur. Dudaklar kalın ve küçüktür. Dudak kenarları birleşmez. Yüz ovale yakın ve dolgundur. Figür kollarıyla kendini sarar pozisyonudadır. Sağ kol üzerinde omuza doğru, sağ kolu kavrayan sol el parmakları görülmektedir. Karın ve göğüs kısmı oldukça şişkindir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça:-



Kat. No:173

Kazı Envanter No: 1004/54

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kalıp (Himationa sarınmış Erkek çocuk).

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.2 cm.

Genişlik: 5.9 cm. **Kalınlık:** 1.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika, taşçık ve kum katkılı, gözeneksiz, yumuşak hamur.

Buluntu Durumu: Ön kalıp. Figür baştan göğüs altına kadar korunmuştur.

Tanım: Çocuk figürü himationu ile başına kadar sarınmıştır. Himationun sağ omuza doğru verrev olarak ilerleyen kumaş kıvrımları orta kalınlıkta ve orta derinlikte işlenmiştir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Rous, Çaldıran-Işık, Kongaz 2015; 68-69, fig. 37.



Kat. No:174

Kazı Envanter No: Kesit/1

Buluntu yeri: Açma 1, doğu kesit.

Tip: Kalıp (Ayakta duran kadın figürini)

Ölçüler: **Yükseklik:** 7.6 cm. **Genişlik:** 3.9 cm. **Kalınlık:** 3.0 cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 7/6 (Reddish Yellow).

Mika ve taşçık katkılı, orta sıklıkta gözeneksiz, sert hamur.

Buluntu Durumu: Arka kalıp tüm olarak korunmuştur.

Tanım: Tanagra tipi giyimli kadın figürinine ait arka kalıp. Kalıbın arka kısmında, kenarlarda toplam altı adet kil topağı yer almaktadır. Kalıbın arka kısmında kazıma ile yapılmış "H" harfi yer bulunur. Kalıba ait kadın figürini himationa sarınmıştır. Figürinin sağ kolu dirsekten kıvrılarak boyuna doğru uzanırken sağ kol vücuda bitişik olarak yanda yer almaktadır.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl – MÖ 3. yüzyıl.

Kaynakça: Bkz. Kat. No. 3.3.



Kat. No: 175

Kazı Envanter No:1004/46

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kalıp (Ayakta duran veya oturan kadın figürini).

Ölçüler: Yükseklik: 5.7 cm.

Genişlik: 4.4 cm. **Kalınlık:** 6 cm.

Kil Özelliği: 2,5 YR 6/4 (Light Reddish Brown). Mika katkılı, gözeneksiz sert hamur.

Buluntu Durumu: Kadın figürünü göğüs altına kadar korunmuştur.

Tanım: Kadın figürinine ait ön kalıp. Figürin göğüs altına kadar korunmuştur. Khiton üzerine himation giyen kadın figürünü başını sarındığı himation ile kapatmıştır. Ortadan ayrılan saçlar geriye doğru taranmıştır. saçların ortadan ayrılmasından dolayı alında üçgen profil oluşmuştur. Alt ve üst göz kapakları belirgin olarak işlenmiştir. Yüz ovaldir. Figürünün sarındığı himationun kumaş kıvrımları sağ omuz üzerinde birbirine paralel ve derin işlenmiştir.

Tarih: MÖ 4. yüzyıl – MÖ 3. yüzyılın ilk yarısı.

Kaynakça: Bkz. oturan kadın figürinleri.



Kat. No:176

Kazı Envanter No: 1021/162

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Çiftli figürin kalıp parçası.

Ölçüler: Yükseklik: 7.9 cm Genişlik: 5.4 cm. Kalınlık: 2.9 cm.

Kil Özelliği: 2,5 YR 6/4 (Light Reddish Brown). Taşçık, mika ve kum katkılı, gözenekli, orta sıkılıkta hamur.

Buluntu Durumu: Kalıp yarıya kadar korunmuştur.

Tanım: Kalıp üzerinde iki adet kadın figürü yer almaktadır. Sağda yer alan kadın figürü göğüse kadar korunurken solda yer alan figür boyuna kadar korunmuştur. Cepheden verilen ilk figürün yüz uzuvları belirginliğini yitirmiştir. Saçlar kavun dilimi şeklinde parça parça işlenmiştir. Başın üst kısmında ince kazıma çizgilerle belirtilmiş bandana benzeri aksesuar belirtilmiştir. Solda yer alan ikinci kadın figürünü ilk kadın figürüne yönelmiş olarak cepheden verilmiştir. Bu figürinde saçları kavun dilimi saç stiline olduğu gibi parçalar halinde verilmiştir.

Tarih: Hellenistik Dönem.

Kaynakça: Kleiner 1984, Lev. 16. Burr 1934, Lev. XL, Winter 1903 (a), s. 10fig. 1-7.



Kat. No:177

Kazı Envanter No: 1017/24

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip:Kalıp (Kadın figürini).

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.4 cm **Genişlik:** 5.8 cm. **Kalınlık:** 1.7cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (REddish Yellow). Taşçık, mika ve kum katkılı, gözenekli, orta sıkılıkta hamur.

Buluntu Durumu: Kalıp içinde yer alan figür kalça altına kadar korunmuştur.

Tanım: Kalıp oldukça aşınmış olduğundan dolayı içindeki figürü net anlaşılamasa oturan çıplak genç kız figürünü olduğu düşünülmektedir. Korunan sağ kol dirsekten hafif kıvrılmış olarak yanda yer alırken sol kol boyuna uzanmaktadır.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No:178

Kazı Envanter No: 1012/17

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip:Kaide ve ayak kalıp parçası.

Ölçüler: Yükseklik: 7.0 cm.

Genişlik: 5.6 cm. **Kalınlık:** 3.0

cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Kalıp içerisinde yer alan figürinin ayak ve kaide kısmı korunmuştur.

Tanım: Orta yükseklikte dairesel bir kaide üzerinde yer alan yan yana duran iki ayak. kausialı erkek figürinine ait olduğu düşünülmektedir.

Tarih: (?)

Kaynakça: Louvre III, lev.145, D 762; Louvre IV-I, lev.52, fig. D/E 3630.



Kat. No:179

Kazı Envanter No: 8001/13

Buluntu yeri: Açma 2.

Tip: Figürin başı üretiminde kullanılan arka kalıp.

Ölçüler: Yükseklik: 3.7 cm. Genişlik: 3.8 cm. Kalınlık: 2.1cm.

Kil Özelliği: 7,5 YR 6/6 (Reddish Yellow). İnce mika ve az miktarda kum katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Arka kalıbın tamamı korunmuştur.

Tanım: Kalıbın arka kısmında, kenarlarda altı adet çentik yer almaktadır. Kalıbın arkasında tam ortada “A” harfi yer alır. Kalıbın içinde görülen dairesel kabartmalar saçı belirtmek için kullanılmıştır.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No:180

Kazı Envanter No: 1012/15

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Kalıp (Kadın figürini arka kalıp parçası).

Ölçüler: Yükseklik: 7.4 cm.

Genişlik: 7.3 cm. **Kalınlık:** 3.0 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6 (Reddish Yellow). Mika katkılı, gözeneksiz, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Kalıp içinde yer alan figür göğüs altına kadar korunmuştur.

Tanım: Kadın figürünü arka kalıbı. Figürünün saç kısmının dairesel kabartmalarla belirtildiği görülmektedir. Figürün korunan sağ kolu dirsekten kıvrılarak başa doğru uzanmaktadır.

Tarih: (?)

Kaynaça: Louvre IV-II , lev.1, fig. D 4169, Louvre III, lev. 77, fig. D 352.



Kat. No:181.1

Kazı Envanter No: 1003/6

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Çiçek rozeti.

Ölçüler: Genişlik: 3 cm. Kalınlık:1.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 6/3 (Light Reddish Brown)

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Tek kalıptan üretilmiştir.

Tanım: Dört yapraklı çiçek rozeti. Çiçeğin her bir taç yaprağı arasındaki ayırım derin kazıma çizgi ile belirtilmiştir. Taç yaprakları kısmen kalp şeklindedir.

Tarih: (?)

Kaynakça:Louvre III, lev. 108, D 505; Louvre IV-I, lev. 120, fig. D 409- D 411; lev. 123, D 432, D 433, D 437.



Kat. No:181.2

Kazı Envanter No: 1009/80

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Aplik Çiçek rozeti.

Ölçüler: **Genişlik:** 1.7cm. **Kalınlık:** 3.4 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/8 (Reddish Yellow).

Taşçık ve mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Çiçek rozet. Sekiz adet taç yaprağı bulunmaktadır. Taç yapraklarının her birinin kenarı kabartma şeklinde işlenmiştir. Yapraklar arasında mesafe bulunur. Çiçeğin orta kısmında delik yer almaktadır. Arka kısım işlenmeden düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: (?)

Kaynakça: Louvre III, lev.105, fig. D 478; Louvre IV-I, lev. 120, fig. D 409- D 411, lev. 123, D 432, D 433, D 437.



Kat. No:181.3

Kazı Envanter No: 1021/41

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Çiçek rozeti.

Ölçüler: **Genişlik:** 4.5 cm. **Kalınlık:** 1.8 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6. İnce mika katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi dolu olarak üretilmiştir.

Tanım: Çiçek rozeti. Sekiz adet taç yaprağı bulunmaktadır. Her bir yaprak arasında orta derinlikte ve orta kalınlıkta işlenmiş ince yivler yer almaktadır. Taç yapraklarının kenarları kabartma şeklinde yapılarak belirgin hale getirilmiştir. Çiçeğin merkezinde yer alan dairesel kabartının ortasında delik yer almaktadır. Arka kısım işlenmeden kabaca düzeltilerek bırakılmıştır.

Tarih: (?)

Kaynakça: -



Kat. No:183

Kazı Envanter No: 1004/31

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: Obje/ Aparat.

Ölçüler: Genişlik: 5.4 cm. **Kalınlık:** 3.1 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7/6. Yoğun taşçıklı, kum ve mika katkılı, gözenekli, yumuşak hamur.

Buluntu Durumu: Tüm olarak korunmuştur.

Yapım Tekniği: Kalıp yapımı

Tanım: Alt kısmı düzgün kesilmiş silindirik boru şeklindeki objenin üst kısmı yaprak şeklinde üçe ayrılmıştır.

Tarih: (?)

Kaynakça:-



Kat. No:184

Kazı Envanter No: 1017/22

Buluntu yeri: Açma 1.

Tip: obje (?).

Ölçüler: **Yükseklik:** 5.8cm. **Genişlik:** 3.4 cm. **Kalınlık:**1.3 cm.

Kil Özelliği: 5 YR 7 /6. Mika ve az miktarda taşçık katkılı, gözenekli, orta sertlikte hamur.

Astar: 5 YR 8/1 (White).

Boya: Kırmızı.

Buluntu Durumu:

Yapım Tekniği: Çift kalıptan içi boş olarak üretilmiştir.

Tanım: Objenin üzerinde yuvarlatılmış baklava dilimi şekilleri yer almaktadır. Söz konusu baklava dilimlerinin birbirinden ayıran derin yivleri ile ayrılır. Objenin üst kısmında sap olduğu düşünülen bir çıkıntı bulunmaktadır.

Tarih: -

Kaynakça: Louvre III, Lev. 125, Myrina 820; Delos XXIII, Lev. 100, 1390.



Kısaltmalar ve Açıklamalar Listesi

a.g.e.: Adı geçen eser.

Bkz. : Bakınız.

Çev.: Çeviri.

Ed.: Editör.

Kat.No.: Katalog Numarası.

Kazı Envanter No.: Kazı Envanter Numarası.

Lev.: Levha.

TTK: Türk Tarih Kurumu.

- ✓ Tezin katalog kısmında yer alan pişmiş toprak figürinlerin hamur ve boya renkleri *Munsell Soil Color Chart* (Baltimore, 1975) renk kataloguna göre yapılmıştır.

Kaynakça⁵⁰⁴

- Adriani 1952** A. Adriani, *Annuaire du Musée Grécoromain III*, Alexandrie, (1952).
- Agora XI** E.B. Harrison, *Archaic and Archaistic Sculpture*, Agora XI, New Jersey, (1965).
- Agora XXII** S.I. Rotroff, *Hellenistic Pottery Athenian and Imported Moldmade Bowls*, The Athenian Agora XXII, Princeton, (1982).
- AJA** *American Journal of Archaeology*.
- Akurgal 1997** E. Akurgal, *Eski İzmir I Yerleşme Katları ve Athena Tapınağı*, TTK, Ankara, (1997).
- Alanyalı 2002** H.S. Alanyalı, “Hellenistik Dönem Tanagra Atölyelerinde Terrakotta Üretimi”, *II.Uluslar Arası Pişmiş Toprak Sempozyumu*, Eskişehir, (2002), 177 – 184.
- AM** *Athenische Mitteilungen*.
- Ammerman 1990** R.M. Ammerman, “The Religious Context Of Hellenistic Terracotta Figurines”, İçinde: J.P. Uhlenbrock (Ed.), *The Coroplast's Art Greek Terracotta of the Hellenistic World*, New York, (1990).
- AntK** *Antike Kunts*.

⁵⁰⁴ Kaynakça yazımında (<http://www.dainst.org/de/node/28770?ft=all>) “Deutsche Archäologische Institut” kuralları temel alınmıştır. Süreli yayınlara ilişkin kısaltmalarda (<http://www.dainst.org/de/node/28771?ft=all>) “Deutsche Archäologische Institut” kuralları temel alınmıştır.

- Aybek 2004** S. Aybek, *Metropolis (Ionia), Hellenistik ve Roma Devri Heykeltıraşlık Eserleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,(2004).
- Auinger 2007** C.L. Auinger, *Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos 2. Teil: Funde klassischer bis römischer Zeit*, Wien, (2007).
- Ayter 2003** R. Ayter, *Kilikya Hellenistik, Roma ve Bizans Arkeoseramiklerinde Kullanılan Hammaddelerin Günümüz Çömlek Üretim Merkezlerinde Kullanılan Hammaddeler ile Benzerliklerinin Arkeometrik Yönden Araştırması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Adana, (2003).
- BABesch** Bulletin Antieke Beschaving. Annual Papers on Classical Archaeology.
- Bagnasco 2005** B.N. Bagnasco, “Tra Protome e Busto: Documenti Dalla Coroplastica Locresew”, İçinde: B. Brandt, V. Gassner, S. Ladstätter (Ed.), *Synergia*, Band III, (2005), 93-100.
- Bald Romano 1995** I. Bald Romano, *The Terracotta Figurines and related vessels*, Philadelphia, (1995).
- BCH** Bulletin de Correspondance Hellénique.
- Bean 1966** G. Bean, *Aegean Turkey. An archaeological Guide*, London, (1966).
- Bell 1981** M.Bell, *The Terracottas*, New Jersey, (1981).

- Bell 1990** M.Bell, “Hellenistic Terracottas of Southern Italy And Sciliy”, İçinde: J.P. Uhlenbrock (Ed.), *The Coroplast’s Art Greek Terracottas of The Hellenistik World*, New York, (1990).
- Bennett vd. 2002** M.Bennetti, A.J. Paul, M. Lozzo, S. Picón, *Magna Graecia: Greek Art From South Italy and Sicily*, Cleveland, (2002).
- Berges 1996** D. Berges, *Hellenistische Rundaltäre aus Kos und Rhodos*, Freiburg, (1996).
- Bieber 1955** M. Bieber, *The Sculpture of the Hellenistic Age*, New York, (1955).
- Bieber 1961** M.Bieber, *The History Of The Greek And Roman Theater*, New Jersey, (1961).
- BMC Ionia** V.H. Barclay, *British Museum Catalogue of the Greek Coins of Ionia* , London, (1892).
- Burford 1972** A. Burford, *Craftsmen In Greek and Roman Society*, London, (1972).
- Burn 1997** L. Burn, “Sculpture in terracotta from Cnidus and Halicaenassus”, İçinde: I. Jenkins, G.B. Waywell (Ed.) *Sculptors and Sculpture of Caria and the Dodecanese*, London, (1997), 84-90.
- Burn 2012** L. Burn, “Terracottas”, İçinde: T.J. Smith, D. Plantzos (Ed.), *A Companion To Greek Art*, Vol.1, Oxford, (2012), 221-234.
- Burr 1934** D. Burr, *Terra-cottas from Myrina in the Museum of Fine Arts*, Boston (Dissertation), (Wien, 1934)

- Burr-Thompson 1952** D.Burr-Thompson, "Three Centuries Of Hellenistic Terracottas", *Hesperia* 21,(1952), 116-164.
- Burr-Thompson 1959** D.Burr-Thompson, "Three Centuries of Hellenistic Terracottas:II B. The Altar Well", *Hesperia* 28, (1959), 127-152.
- Burr-Thompson 1962** D. Burr-Thompson,"Three Centuries of Hellenistic Terracottas: II. C The Satyr Cistern", *Hesperia* 31,(1962), 244-262.
- Burr-Thompson 1963 (1)** D.Burr Thompson, *Troy, The Terracotta Figurines of the Hellenistic Period: Supplementary Monograph III*, Princeton, (1963)
- Burr Thompson 1963 (2)** D.B.Thompson, "Three Centuries of Hellenistic Terracottas Part III: The Late Third Century B.C. ", *Hesperia* 32, (1963), 276 – 292.
- Burr-Thompson 1963 (3)** D.Burr Thompson, "Three Centuries of Hellenistic Terracottas the Second Century B.C.", *Hesperia* 3,(1963), 301-317.
- Burr Thompson 1965** D.B.Thompson, "Three Centuries of Hellenistic Terracottas", *Hesperia* 34, (1965), 34- 71.
- Burr Thompson 1966 (1)** D.B.Thompson, "Three Centuries of Hellenistic Terracottas: VII. The Early First Century B. C.", *Hesperia* 35, (1966), 1-19.
- Burr-Thompson 1966(2)** D. Burr-Thompson, "The Origin of Tanagras", *AJA* 70, (1966), 51-63.

- Boardman 1985** J.Bordman, *Greek Sculpture The Classical Period*, London, (1985).
- Bordman 2002** J.Bordman, *Kırmızı Figürlü Atina Vazoları*, İstanbul, (2002).
- Boehlau - Schefold 1940** J. Boehlau, K. Schefold, *Larissa am Hermos: Die Ergebnisse der Ausgrabungen 1902-1934, Band I, Die Bauten*, Berlin, (1940).
- Boehlau - Schefold 1942** J. Boehlau, K.Schefold, *Die Kleinfunde*, Berlin, (1942).
- Bookidis 1982** N. Bookidis, “Attic Terracotta Sculpture: Acropolis 30”, *Hesperia* 20,(1982), 1-8.
- Breccia 1930** EV. Breccia, *Monuments De L’ Égypte Gréco-Romaine*, Bergamo, (1930).
- BSA** *The Annual of the British School at Athens*.
- Breitenstein 1941** N. Breitenstein, *Danish National Museum, Catalogue of Terracottas, Cypriote, Greek, Etrusco-Italian and Roman*, Copenhagen, (1941).
- Caminnecci 1995** V. Caminnecci, “Le Terracotte Figurate”, İçinde: R.M. Bonakasa Carra (Ed.), *Agrigento la Necropoli Paleocristiana Sub Divo*, Roma , (1995).
- Carter 1983** J.C. Carter, *The Sculpture of the Sanctuary of Athena Polias at Priene*, London ,(1983).
- Cellerino 2009** A.Cellerino, “Le Terrecotte di Tell Yelkhi”, İçinde: A.Invernizzi (Ed.), *Mesopotamia XLIV*, (2009), 1-48.

- Chadler 1825** R. Chandler, *Travels in Asia Minor and Greece* Vol.1, Oxford, (1825).
- Coldstream – Higgins 1973** J.N.Coldstream, R.A.Higgins, “Knossos: The Sanctuary of Demeter”, *BSA* 8, (1973), 1-119.
- Collins 1990** J.B.Collins, “The Puppy in Hittite Ritual”, *Journal of Cuneiform Studies* 42,(1990), 211-226.
- Cook 1952** R.M.Cook, “A List of Clazomenian Pottery”, *BSA* 47, (1952), 123-152.
- Çevirici 1998** F. Çevirici, *Kültler Açısından Daskylaion Terrakotaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir (1998).
- Davidson 1942** R.G.Davidson, “A Hellenistic Deposit at Corinth”, *Hesperia* 11, (1942), 105-127.
- Davidson vd. 1943** G.R. Davidson, D. Burr-Thompson, H.A. Thompson, “Small Objects from the Pnyx:1”, *Hesperia* 7, (1943), 1-172.
- Délos XXIII** A.Laumonier, *Exploration Archéologique de Délos XXIII. Les figurines de terre cuite*, Paris, (1956).
- Doğan Gürbüz 2012** E.Doğan Gürbüz, *Klaros Kazılarında Bulunmuş Olan Pişmiş Toprak Figürinler Ve Kültler Açısından Değerlendirilmeleri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir,(2012).

Dereboyu 2012

E.Dereboyu, *Aigai Pişmiş Toprak Figürinleri*,
Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, (2012).

Dillon 2005

M. Dillon, “Girsla and women in classical Greek religion”, *Gnomon*,77, s.131-135.

Dörig 1958

J.Dörig, “Von Griechischen Puppen” , *AntK I*, (1958), 41-52.

Durugönül 2006

S. Durugönül, “Adana, Tarsus, Silifke Müzelerinde Bulunan Pişmiş Toprak Heykelcikler”, *Araştırma Sonuçları Toplantısı XXIII*, Ankara,(2006), 25-32.

Ekin Meriç Vd. 2012

A.Ekin Meriç, A.K.Öz, A.Uhri, “Urla Söğüt Kutsal Alanı Seramik Buluntularının Değerlendirmesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, İzmir, (2012), 40-55.

Elderkin 1930

K.M. Elderkin, “ Jointed Dolls İn Antiquity, *AJA* 34, (1930), 455-479.

Erekinçi Saygı 2000

L.Erekinçi Saygı, *Anadolu'da Serapis Kültü*,
Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara,
(2000).

Erdoğan 2003

A. Erdoğan, *Phokaia Kaya Tapınakları*, (Ege
Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, (2003).

Ersoy 1993

Y.E. Eroy, *Clazomenae: The Archaic Settlement*,
Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bryn Mawr, (1993).

Ersoy-Koparal 2007

Y.E.Ersoy, E.Koparal, “Urla ve Seferihisar
İlçeleri Yüzey Araştırması 2007 Yılı Çalışmaları”,
26. Araştırma Sonuçları Toplantısı (3), Ankara, (2007).

Ersoy 2013

Y.E. Ersoy, H. Cevizoğlu, Ü. Güngör, E. Koparal,
P. Ulusoy, İ. Hasdağlı, F. Özbay, “Urla-Klazomenai
Kazıları”, 34. Kazı Sonuçları Toplantısı (2). Çorum,
(2013), 191-209.

Ersoy 2014

E.Y. Ersoy, “Klazomenai’da Tunç Çağı’ndan Arkaik
Dönem Sonuna Kadar Yerleşim Düzenleri ve
Değişimleri”, İçinde: Ö. Çevik, B. Erdoğan (Ed.),
Yerleşim Sistemleri ve Mekân Analizi, İstanbul
, (2014), 257-280.

Erzen-Başaran 1992

A. Erzen, S. Başaran, “1991 Yılı Enez (Ainos)
Kazıları”, 14. Kazı Sonuçları Toplantısı, Ankara,
(1992), 205-221.

Fischer 1994

J. Fischer, *Griechisch- Römische Terrakotten Aus
Ägypten*, Tübingen, (1994).

Fraser 1977

P.M. Fraser, *Rhodian Funerary Monumentes*,
Oxford, (1977).

Friesländer 2001

E. Friesländer, “The Mantle Dancer in the Hellenistic
Period: Glorification of the Himation”, *Assaph* 6,
(2001), 1-30.

- Goldman - Jones 1942** H.Goldman, F.Jones, "Terracottas from the Necropolis of Halae", *Hesperia* 11, (1942), 365- 421.
- Goldman 1950** H.Goldman, *Excavations At Gözli Kule, Tarsus The Hellenistic and Roman Periods*, New Jersey, (1950).
- Graft 1985** F.Graft, *Noriionische Kulte: Religionsgeschichtliche und epigraphische Untersuchungen zu den Kulturen von Chios, Erythrai, Klazomenai und Phokaia*, Roma, (1985).
- Grandjouan vd. 1989** C. Grandjouan, E. Markson, S.I. Rotroff, "Hellenistic Relief Molds from the Athenian Agora", *Hesperia* Suppl 23, (1989).
- Green 1985** J.G. Green, "Drunk Again: A Study in the Iconography of the Comic Theater", *AJA* 89, (1985), 465-472.
- Greenewalt 1978** H.C. Greenewalt, *Ritual Dinners in Early Historic Sardis*, California, (1978).
- Gregarek 1998** H.Gregarek, "Heiligtum der Artemis Limnatis bei Kombothekra IV.Die Terrakotten der archaischen und klassischen Zeit", *AM* 113, (1998), 75-102.
- Grimal 1997** P.Grimal, *Mitoloji Sözlüğü Yunan ve Roma*, İstanbul, (1997).
- Grossman 2001** J.B.Grossman, *Greek Funerary Sculpture*, California, (2001).
- Guggisberg 1988** M.Guggisberg, "Terrakotten von Argos. Ein Fundkomplex aus Dem Theater", *BCH* 112, (1988), 179-204.

Güçlü 2006

H.Güçlü, *Tekirdağ Çevresi Pişmiş Toprak Eserler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne,(2006).

Günay Tuluk 2001

G.Günay-Tuluk, “Hellenistische Reliefbecher im Museum von Ephesos”, İçinde: F.Krinzinger (Ed.), *Studien zur Hellenistischen Keramik in Ephesos*, Wien, (2001).

Güngör 2004

Ü.Güngör, “The History of Klazomenai in the Fifth Century and the Settlement on the Island”, İçinde: A.Moustaka, E. Skarlatidou, M.C. Tzannes ve Y.E. Ersoy (Ed.), *Klazomenai, Teos and Abdera: Metropolis and Colony. Proceedings of the Internationas Symposium hels at the Archaeological Museum of Abdera, 20-21, October 2001*, Thessalonika, (2004).

Hadziaslani 1997

C.Hadziaslani, *A Day on the Acropolis in Search of the Goddess Athena*, Atina, (1997).

Hadzisteliou Price 1971

T. Hadzisteliou Price, “Double and Multiple Representations in Greek Art and Religious Thought”, *JHS* 91, (1971), 48-69.

Hanfmann 1954

G.M.A. Hanfmann, “Acquisitions of the Fogg Art Museum: Sculpture and Figurines”, *AJA* 58, (1954), 223-229.

Harrison 1965

E.B. Harrison, *Archaic and Archaistic Sculpture*, The Athenian Agora 11, Princeton, (1965).

Hasselin Rous, vd. 2015

I. Hasselin Rous, M.E. Çaldıran Işık, G. Kongaz, *Musees Archeologiques d' Istanbul Catalogue des Figurines en Terre Cuite Grecques et Romaines de Smyrne, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Yunan-Roma Dönemi Pişmiş Toprak Smyrna Figürinleri*, Published Institut Francais d'Etudes Anatoliennes-Georges Dumezil, İstanbul, (2015).

Head-Poole 1892

B.V. Head- Poole, *A Catalogue Of The Greek Coins*, London, (1892).

Hesperia

Journal of American Schol of Classical Studies at Athens.

Higgins 1967

R.A. Higgins, *Greek Terrracottas*, London, (1967).

Higgins 1969

R.A. Higgins, *Catalogue Of The Terracottas In The Department Of Greek And Roman Antiquities British Museum*, Oxford, (1969).

Higgins 1970

R.A. Higgins, "The Polychrome Decoration of Greek Terracottas", *Studies in Conservation* 15, No. 4, Special Issue on the Conservation, Technique and Examination of Polychromed Sculpture, (1970), 272-277.

Higgins 1973

R.A. Higgins, "The Terracottas", içinde: J.N. Coldstream(ed.), *Knossos. Thee sanctuary of Demeter*, BSA Suppl.8, (1973), 56-92.

Higgins 1987

R.A. Higgins, *Tanagra and the Figurines*, New Jersey, (1987).

Hirsch 1909

J. Hirsch, *Antike Münzen von Griechenland, Asien und Afrika*, München, (1909).

Huysecom-Haxi vd. 2012

S.Huysecom-Haxhı, I.D. Papaikonomou, S. Papadopoulos, “Les figurines en terre cuite dans les sépultures d’ enfants en Grèce ancienne: les cas des jeunes filles nues assises”, *Bibliothèque d’ Archéologie Méditerranéenne et Africaine* 12, (2012), 343-361.

Janssen 2007

E. Janssen, *Die Kausia Symbolik und Funktion der Makedonischen Kleidung*, (Dissertation), Georg-August-Universität Göttingen, (2007).

Jastrow 1941

E. Jastrow, “Abformung und Typenwandel in Der Antiken Tonplastik”, *Opuscula Archaeologica* II, (1941), 1-28.

JHS

Journal of Hellenic Studies.

Işın 2007

G. Işın, *Patara Terrakottaları Hellenistik ve Roma Dönemleri*, İstanbul, (2007).

IstMitt

Istanbuler Mitteilungen.

Işık 2000

F. Işık, “Ionische Kunst Und ‘Ionismen’ Im Westen: Kunsthandwerk”, *Archäologische Forschungen*, Band: 4, (2000), 329-341.

Karageorghis 1970

V.Karageorghis, “Chronique des fouilles et découvertes archéologiques à Chypre en 1969”, *BCH* 94, (1970), 191-300.

Karageorghis 2000

V. Karageorghis, *Ancient Art From Cyprus The Cesnola Collection in The Metropolitan Museum of Art*, New York, (2000)

Kleiner 1984

G. Kleiner, *Tanagrafiguren* ,Berlin, (1987).

- Kielau 2009** S. Kielau, *Terrakotten Aus Pergamon Tonfiguren Aus Wohnhäusern Der Stadtgrabung*, (Dissertation), Bielefeld, (2009)..
- Köstler 1926** A. Köstler, *Die Griechischen Terrakotten*, Berlin, (1926).
- Kyreieleis 2006** H. Kyreieleis, *Anfänge Und Frühzeit Des Heiligtums Von Olympia*, New York, (2006).
- Lang-Auinger 2007** C. Lang- Auinger, “Terrakotten, Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos, 2. Teil: Funde Klassischer bis Römischer Zeit”, *FE IX/2/3*, 124-170.
- Lebessi 1976** Lebessi, Penn Museum, Expedition, vol. 18, 1976.
- Leyenaar-Plaisier 1976** P.G. Leyenaar-Plaisier, *Les Terres Cuites Grecques Et Romaines , Catalogue De La Collection Du Musée National Des Antiquites A Leiden*, Rijksmuseum Van Oudheden, (1979).
- Lewellyn-Jones 2007** L. Llewellyn-Jones, “House and Veil in Ancient Greece”, İçinde: N. Fisher, R. Westgate, J. Whitley (Ed.) *Building Communities: House, settlement and society in the Aegean beyond*, British School at Athens, (2007), 251-258.
- Lopes 2008** E. Lopes, “ The Northern Origin of the Melon Coiffure in Classical Greece”, *Bollettino di Archeologia on Line*, Roma, (2008).
- Louvre II** S. Mollard-Besques, Musée national du Louvre Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre cuite grecs étrusques et romains II. Myrina, Paris, (1963).

Louvre III

S. Mollard-Besques, Musée national du Louvre Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre cuite grecs, étrusques et romains III, Époques Hellénistique et romaine Grèce et Asie Mineure, Paris, (1972).

Louvre IV-I

S. Mollard-Besques, Musée national du Louvre, Catalogue raisonné des figurines et reliefs en terre cuite grecs, , étrusques et romains IV-I, Époques Hellénistique et romaine. Grèce et Asie Mineure, Paris, (1986).

Louvre IV-II

S. Mollard-Besques, Catalogue raisonné des figurines et reliefs en tere-cuite grecs et romains IV-II. Époques Hellénistique et Romaine Cyrénaïque, Égypte Ptolémaïque et Romaine Afrique du Nord et Proche-Orient, Paris, (1992).

Mallios 2004

G. K. Mallios, “A Hellenistic Sanctuary at Ano Poli, Thessalonica the Terracotta Figurines” *Eynatia* 8, 239-266.

Marconi 2012

C. Marconi, “Sicily and South Italy”, *A Companion To Greek Art*, Vol.1, 369-396.

Maschek 2008

D. Maschek, “Figur und Ornament. Das Tänzerinmonument von der via Prenestina und die Produktion von Architekturdekor im Römischen Suburbium des 1. Jahrhunderts v.Chr”, *Jahreshefte des Österreichischen Archäologischen Institutes in Wien*, Band 77, 185-217.

Médalies Grecques Antiques 1919 *Médailles Grecques Antiques, Plaquettes Modernes, Antiquités : Vente Après Décès a l'Hotel Drouot : Collection de M. Maxime Collignon, Experts Feuardent frères ; commissaires-priseurs M. Marlio, M. Lair Dubreul. Paris, (1919).*

Merker 2000 G. Merker, *The Sanctuary Of Demeter and Kore Terracotta Figurines of the Classical, Hellenistic, and Roman Periods*, New Jersey,(2000).

Miller 1974 S. G. Miller, “Menon’s Cistern”, *Hesperia* 43, (1974) 194-245.

Mitsopoulou 2007 C. Mitsopoulou, “Terracotta Figurines from Sanctuaries of the Ancient Town of Kythnos, Cyclades”, *İçinde: Terracotta Figurines in the Greek and Roman Eastern Mediterranean. Production, Diffusion and Function, International Conference June 2-6, İzmir, (2007), Unpublished Text of Poster 1-4.*

Naumann 1983 F. Naumann, “Die Ikonographie Der Kybele In Der Phrygischen Und Der Griechischen Kunst”, *IstMitt* 28, (1983).

Nicholls 1995 R. V. Nicholls, “The Stele-Goddess Workshop: Terracottas from Well U 13:1 in the Athenian Agora”, *Hesperia* 64, (1995), 405-492.

Nordquist 1992 G.C. Nordquist, “Instrumental Music in Representations of Greek Cult”, *İçinde: R. Hägg (Editör), The Iconography of Greek Cult in The Archaic and Classical Periods*, Liège, (1992).

- Nankov 2007** E. Nankov, “Toward The Thracian Religion in The Hellenistic Period: A Terracotta Figurine of Kybele FromSeuthopolis Reconsidered”, *Archaeologia Bulgarica* XI,(2007), 47-67.
- Oikonomos 1921** G.P. Oikonomos,G.P., “Ανασκαφαί Κλαζομενων”, *Praktika*,(1921), 73-74.
- Oral 2014** E. Oral,“Anadolu’da Ana Tanrıça Kültü”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 2, Sayı: 8, (2014), 154-164.
- Özbay 2006** F. Özbay, *Klazomenai’deki MÖ. 4.yy. Yerleşimi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, (2006).
- Özcan 2007** F. Özcan, *Die figürlichen Terrakotten von Milet aus Klassischer und Hellenistischer Zeit*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ruhr-Universität Bochum, (2007).
- Özer 2006** B. Özer, *Klazomenai Siyah Figür Seramiği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, (2007).
- Payne Vd. 1940** H. Payne, *Perachora The Sanctuaries of Hera Akraia And Limenia*, Oxford, (1940).
- Pisani 2006** M. Pisani, “The Collection of Terracotta Figurines in the British School at Athens”, *BSA* 101, (2006), 269-368.
- Pfuhl-Möbius 1977** E. Pfuhl – H. Möbius, *Die Ostgriechischen Grabreliefs*,Rhein, (1977).
- Reeder 1990** E.D. Reeder, “Some Hellenistic Terracottas and Sculpture in Asia Minor”, İçinde: J.P. Uhlenbrock, (Ed.), *The Coroplast’s Art Greek Terracottas of the Hellenistic World*, New York, (1990).

- Reilly 1995** J. Reilly, “Naked and Limbless: Learning About The Feminine Body in Ancient Athens, *AJA* 99,(1995), 305.
- Rizzo 2001** M.A. Rizzo; “Terracotte”, İçinde: A. Ausilio (Ed.), *EFESTIA*, Padova, (2001), 302-356.
- Ridgway 2001** B. S. Ridgway, *Hellenistic Sculpture I, The Styles of ca. 331-200*, Wisconsin, (2001).
- Ridgway 2008** B. S. Ridgway, *Hellenistic Sculpture II : The Styles of ca. 200-100*, Wisconsin, (2001).
- Robinson 1931** D. M. Robinson, *The Terracottas Of Olynthus Found in 1928*, London, (1931).
- Rohden-Winnefeld 1911** H. Rohden, H. Winnefeld, *Architektonische Römische Tonreliefs der Kaiserzeit*, Stuttgart, (1911).
- Roller 2013** L.E. Roller, *Ana Tanrıça'nın İzinde, Anadolu Kybele Kültü*, Alfa Yayıncılık, (2013).
- Romano 1994** İ. B. Romano, “A Hellenistic Deposit From Corinth: Evidence From Interim Period Activity (146-44 B.C), *Hesperia* 63, (1994), 57-104.
- Rumscheid 2006** F.Rumscheid, *Die Figürlichen Terrakotten von Priene*, Wiesbaden, (2006).
- Schmaltz 1974** B. Schmaltz, *Terrakotten aus dem Kabiren Hiligtum bei Theben*, Berlin, (1974).
- Simon 1986** C.G. Simon, *The Archaic Votive Offerings and Cults of Ionia*, California University, Berkeley, (1986).

- Stillwel 1952** R. Stillwel, *Results of excavations conducted by American School of Classical Studies at Athens, Corinth Vol. 2, The theatre*, Princeton, (1952).
- Sjöqvist 1955** E. Sjöqvist, "A Cypriote Temple Attendant", *AJA* 59, (1955), 45-47.
- Stevens 1961** G.P. Stevens, "Concerning the Parthenos", *Hesperia* XXX,1, (1961), 1-7.
- Stroud 1965** R.S. Stroud, "The sanctuary of Demeter and Kore on Acrocorinth Preliminary Report I: 1961-1962", *Hesperia* 34, (1966), 1-24.
- Sutton 1984** D.F. Sutton, "Pollux On Special Masks", *L'Antiquité Classique*, T.53, (1984), 174-183.
- Στυλιανός 2012** I. Στυλιανός, *Εργαστήρια Κοροπλαστικής Τέχνης από τη Μακεδονία Ελληνιστικών χρόνων*, Αθήνα, (2012).
- Swindler 1932** M. H. Swindler, "A Terracotta Altar in Corinth", *AJA* 36, (1932), 512-520.
- Şahin 2001** N. Şahin, *Zeus'un Anadolu Kültleri*, İstanbul, (2001).
- Şahin 2005** M. Şahin, "Terrakotten Aus Knidos: Erste Ergebnisse. Die Kulte auf der Rundtempelterrasse", *İstmiit* 55, (2005), 65-95.

Tahberer 2006

S. Tahberer, *Adana Arkeoloji Müzesi'ndeki Hellenistik ve Roma Dönemleri, Terrakotta Figürinlerin Yapım Tekniklerinin Araştırılması ve Uygulaması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, (2006).

Themelis 1994

P.G. Themelis, "Artemis Ortheia At Messene The Epigraphical and Archaeological Evidence", İçinde: R. Hägg (Ed.), *Ancient Greek Cult Practice from the Epigraphical Evidence, Proceedings of the Second International Seminar on Ancient Greek Cult, organized by the swedish Institute at Athens, 22-24 November 1991*, Stockholm 1994.

Töpperwein 1976

E.Töpperwein, *Terrakotten von Pergamon*, Berlin, (1976).

Uhlenbrock 1990

J.P. Uhlenbrock, "East Greek Coroplastıc Center the Hellenistic Period", İçinde: J.P. Uhlenbrock (Ed.), *The Coroplast's Art Greek Terracottas of the Hellenistic world*, New York, (1990).

Uhlenbrock 2006

J.P. Uhlenbrock, "Terracotta Types of Enthroned Females From The Extramural Sanctuary of Demeter and Persephone At Cyrene", *Ciene la Cirenaica Nell'Antichita*, Atti del XI Convegno Internazionale di Archeologia Cirenaica, Urbino, June 30-July 2, (2006), 85-100.

Usman 1988

M.A. Usman, "Batı Anadoluda Bulunan Demeter ve Khitonien Tanrıları Tapınakları, VI. Araştırma Sonuçları Toplantısı, (1988), Ankara, 121-139.

- Uzun 2002** K. Uzun, “Klazomenai’den Bir Grup Pişmiş Toprak Oyuncak Bebek”, *II. Uluslar Arası Pişmiş Toprak Sempozyumu*, Eskişehir, (2002), 64-69,.
- Vierneisel- Schlörb 1997** B. Vierneisel- Schlörb, *Kerameikos XV: Die Figürlichen Terrakotten, I. Spätmykenisch bis späthellenistisch*, , Münih, (1997).
- Verlag 2007** E. Verlag, *Terrakotten aus Demetrias*, Würzburg, (2007).
- Van Beek- Beelen 1988** R. Van Beek, J. Beelen, “Excavations in Klazomenai”, *BABesch* 63, (1988), 139-145.
- Von Buren 1918** E. D. Van Buren, E., “Terracotta Arulae”, *Memoirs of the American Academy in Rome*, Vol. 2 (1918), 15-53.
- Wasmuth 1878** E. Wasmuth, *Griechische Terracotten Aus Tanagra Und Ephesos*, Berlin, (1878).
- Weinberg 1957** S. S. Weinberg, “Terracotta Sculpture at Corinth”, *Hesperia* 26, (1957), 289-319.
- Williams, Angel, Burns, Fisher 1973** C.K.Williams, J.L. Angel, P.Burns, J.E.Fisher, “Corinth 1972: The Forum Area”, *Hesperia* 42, (1973), 1-44.
- Williams 1976** E. R. Williams, “Ancient Clay Impressions from Greek Metalwork”, *Hesperia* 45, (1976), 41-66.
- Williams 1978** E. R. Williams, “Figurine Vases from the Athenian Agora”, *Hesperia* 47, (1978), 356-401.

- Williams 1982** E.R.Williams, “A Terracotta Herakles at the Johns Hopkins University”, *Hesperia* 51, (1982), 357-364.
- Winter 1903 (a)** F.Winter, *Die Typen der Figürlichen Terrakotten*, Teil.1, Berlin – Stuttgart, (1903).
- Winter 1903 (b)** F.Winter, *Die Typen der Figürliche Terrakotten*, Teil.2 Berlin – Stuttgart, (1903).
- Yavis 1949** C. G. Yavis, *Greek Altars Origins and Typology*, Missouri, (1949).
- Zhuber-Okrog 1990** K. Zhuber-Okrog, K., *Die Terrakotten von Limyra*, *JÖAI* 60, (1990), 53-120.

Çalışmada Kullanılan Antik Eserler

- Strabon** Strabon, *Antik Anadolu Coğrafyası* (Çev. A. Pekman), İstanbul, (1993).
- Plutarhos** Plutarch, *Moralia* (Trans. F. C. Babbitt), London, (1931).
- Pausanias** Pausanias, *Description of Greece*, (Trans. H.A.Ormerod), New York,(1935).
- Ksenophon** Ksenophon, *Yunan Tarihi* (Çev. S. Sinanoğlu), TTK, Ankara,(1999).

ÖZGEÇMİŞ

İSİM : Aslıhan ÖZBAY

DOĞUM TARİHİ, YERİ : 11.04.1979, İstanbul

EĞİTİM

1999-2005 LİSANS EĞİTİMİ

Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü K. Arkeoloji Ana Bilim Dalı

1999-2001 E. Ü. Yabancı Diller Bölümü İngilizce Hazırlık Programı

2007-2010 YÜKSEK LİSANS

Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü K. Arkeoloji Ana Bilim Dalı

2011-2016 DOKTORA

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü K. Arkeoloji Ana Bilim Dalı

HAZIRLADIĞI TEZ ÇALIŞMALARI

LİSANS:

A.Özbay, *Klazomenai Akpınar Nekropolisi'nden Elegeçen Mix Teknikte Aryballos* ,
Yayınlanmamış lisans Tezi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İzmir. 2005.

YÜKSEK LİSANS TEZİ:

A. Özbay, *Olba Territoriumunda Tespit edilen Yuvarlak Sunaklar*, Yayınlanmamış Yüksek
lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin,2010.

KATILDIĞI BİLİMSEL ÇALIŞMALAR

2001 Smyrna (Bayraklı/İzmir):

Prof. Dr. Meral Akurgal (Dokuz Eylül Üniversitesi) başkanlığında Smyrna
antik kenti kazılarında öğrenci olarak.

2002-2006 Klazomenai (Urla/İzmir):

Prof. Dr. Güven Bakır (Ege Üniversitesi) başkanlığında Klazomenai antik kenti kazılarında, öğrenci.

2013-2014 Seyitömer Höyük (Kütahya):

Prof. Dr. A. Nejat Bilgen (Dumlupınar Üniversitesi) başkanlığında kazı heyeti üyesi olarak.

BİLİMSEL YAYINLAR

A. Özbay, “Klazomenai Buluntusu Pişmiş Toprak “Oturan Kadın” Figürinlerine İlişkin Düşünceler”, *Seleuci VI*, 249-250.

ÖZET

Klazomenai kent sınırları içinde yer alan, Karantina Adası'nın kuzey yamacında 2011 yılında yürütülen kazı çalışmaları sırasında; büyük bir yapının temel dolgusu içerisinde kaba hamurlu günlük kullanım kapları, siyah firnisli seramikler, batı yamacı seramikleri, ağırşak ve minyatür kandiller ile birlikte toplam 707 adet pişmiş toprak figürin ele geçmiştir. Oldukça geniş bir repertuara sahip olduğu görülen Klazomenai Karantina Adası figürinleri tipolojik olarak onbir gruba ayrılır. Söz konusu tipolojik gruplar arasında en kalabalık grubu Tanagra tipi ayakta duran kadın figürinleri ve giyimli oturan kadın figürinleri oluşturmaktadır. Özellikle üzerinde tanrısal hiçbir belirteç taşımayan oturan kadın figürinlerinin kuzey yamacının üst kısmında yer alan kutsal alanda 2012 ve 2013 yıllarında yürütülen kazı çalışmalarında yoğun olarak el geçmesi, kutsal alandaki ana tanrıça kültüne işaret eden önemli verilerden biridir. Erkek figürinleri, Mitolojik Kimliğe Sahip figürinler, Tiyatral Figürinler, Masklar, Büst, Protom ve Kabartmalar, Hayvan Figürinleri ve Minyatür Altarlar Karantina Adası kuzey yamacı kazılarında ele geçen diğer figürin grupları arasında yer alır.

Figürinler ile birlikte açığa çıkarılan 17 adet kalıp ve aynı kalıptan üretildiği tespit edilen figürin grupları; bu figürinlerin kent atölyelerinde üretildiğini işaret eder. Ancak gerek anakarada gerekse Karantina Adasında pişmiş toprak figürin üretimi yapan atölyeler henüz tespit edilememiştir.

Kuzey yamacının üzerinde yer alan kutsal alanda yapılan kazı çalışmaları sırasında tespit edilen figürinler ile kuzey yamacından ele geçen figürinlerin aynı karakterde olması bu figürinlerin kutsal alandan getirildiğini işaret eder. Bu anlamda Karantina Adasından ele geçen figürinler kutsal alan malzemesinin toplu halde görülmesi açısından ayrı bir önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Klazomenai, Karantina Adası, Hellenistik Dönem, Pişmiş Toprak Figürin, Kutsal Alan.

ABSTRACT

During the excavation work carried out in 2011 on Karantina Island's northern slope within Klazomenai city borders, all together 707 terra-cotta figurines including coarse-crust pots for daily-use, black-glazed ceramics, western-slope ceramics, loom weight and miniature oil-lamps were evicted from inside of a large structure's foundational embankment. The figurines of Klazomenai Karantina Islands apparently have a wide-repertory and typologically split up into ten groups. Among the typological groups in question the largest group is consisted of Tanagra type standing female figurines and dressed sedentary female figurines. Particularly the sedentary female figurines with no deific indicator, unearthed in abundance during 2012-3 excavation work from the sacred ground of the slope's upper portion, stand as the foremost evidence significantly referring to a mother goddess cult in the Island. Male figurines, figurines with mythological identity, theatric figurines and masks, busts, protoms and reliefs, animal figurines and miniature altars are among the figurine groups unearthed from the excavations of Karantina Island's northern slope.

17 mouldes and figurine groups as determined that they were molded from the same mould indicate that figurines were produced at the city's workshops. However, there is no workshop which produced terracotta figurines in either mainland or Karantina Island have been discovered yet.

The fact that figurines of the northern slope share the same characteristics of those from the sanctuary located in the northern slope indicates that they were moved from the sanctuary erstwhile.

Anahtar Sözcük: Klazomenai, Karantina Island, Hellenistic period, terracotta figurine, Sanctuary.



LEVHALAR

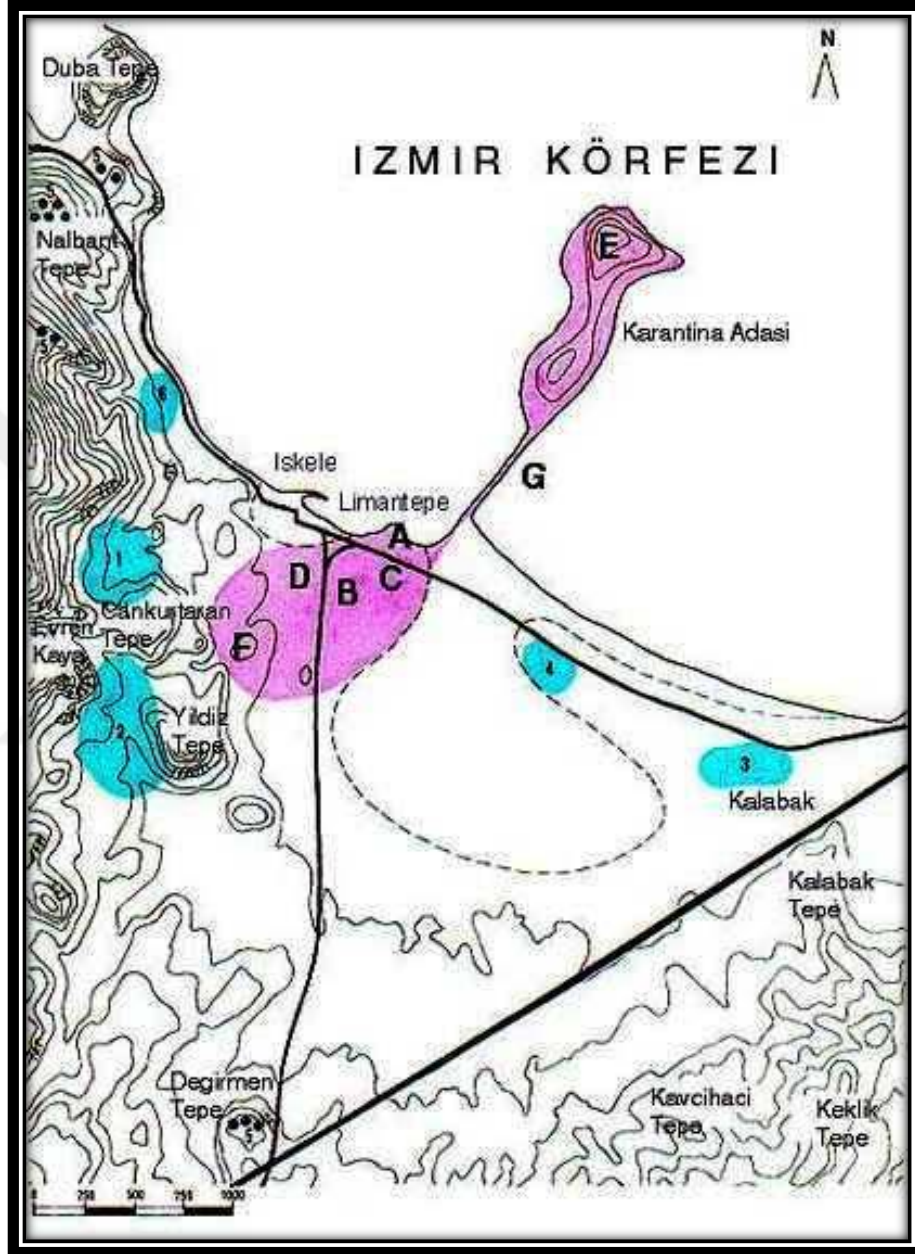


Fig.1 (Klazomenai topğrafik haritası. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi)

Levha 2

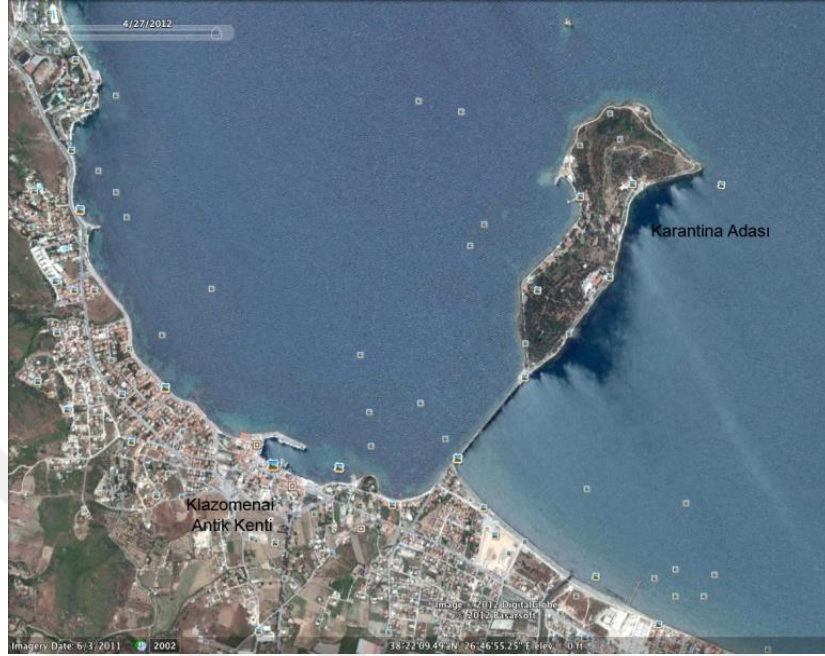


Fig. 2 (Karantina Adası uydu fotoğrafı. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi)

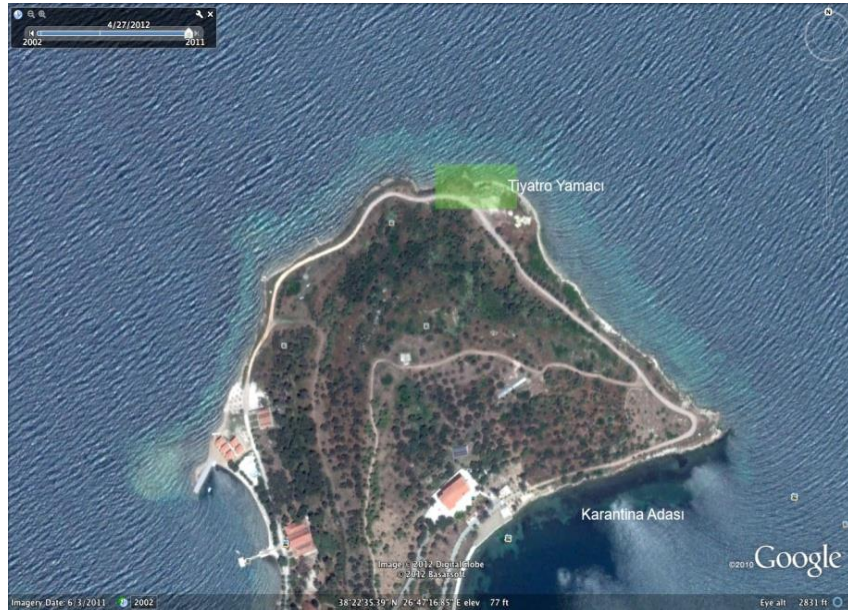


Fig. 3 (Karantina Adası uydu fotoğrafı. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi)

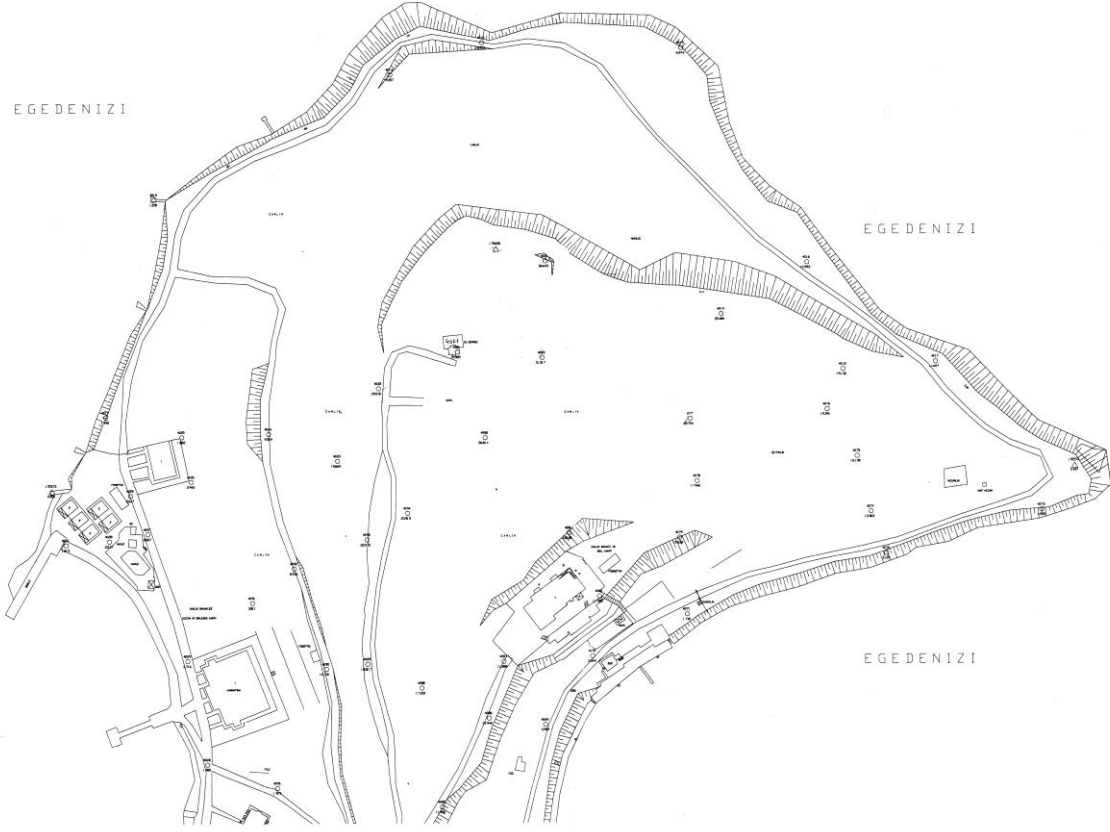


Fig. 4 (Karantina Adası kadastro haritası. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi)



Fig.5 (1 No.lu mekan. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi)

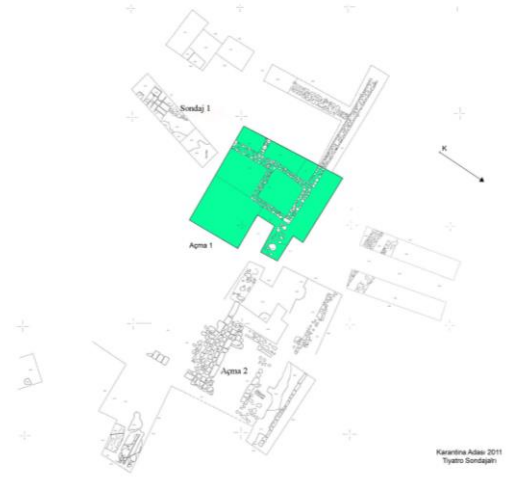


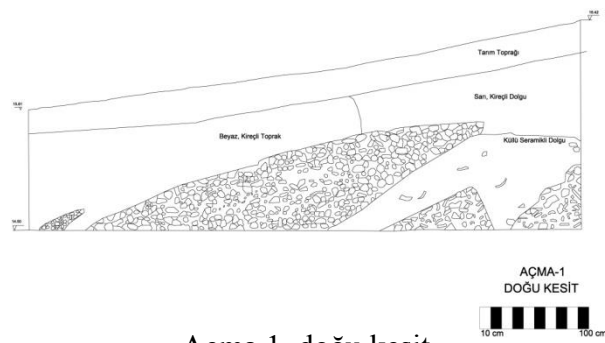
Fig. 6 (Karantina Adası kuzey yamacı planı)



Fig. 7 (1 No.lu mekan seramik dolgu. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi)



Fig.8 (Açma 1 doğu kesit. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi).



Açma 1, doğu kesit.

Fig. 9 (Sondaj 1, doğu kesit. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi).

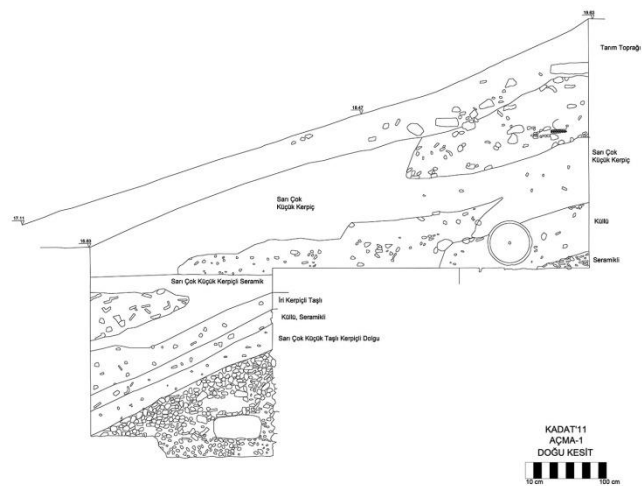


Fig.10 (Sondaj 1, doğu kesit. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi).



Fig.11 (Açma 1 güney kesit. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi).

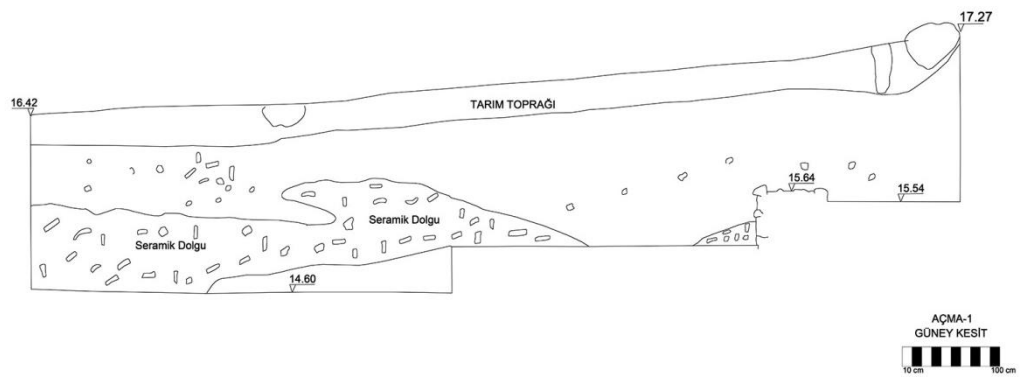


Fig.12 (Açma 1 güney kesit. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi).



Fig. 13 (Kat No. 7 figürin grubu. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi).



Fig. 14 (Kat. No. 4 figürin grubu. Kaynak: Klazomenai kazı arşivi).



Fig. 15 Kat.No.3 figürin grubu. (Kaynak: Klazomenai kazı arşivi).